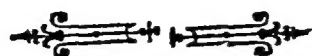

10304

શીતિદર્પણ.

સુરતના વડનગરા નાગરની ન્યાતમાં જનોઈ, લગ્ન, સીમંત
વગેરે પ્રસંગોમાં ચાલતી રીત,

એવે પ્રસંગે ગવાતાં ગીત, કેટલાક ગરબા
તથા

પાકવિધિ.

તૈયાર કરી પ્રસિદ્ધ કરનાર

ધંદિરાગૌરી (બહાલીબહેન)

રા. બા. મુકુંદરાય મણિરાયની પુત્રી
અને

રા. સા. રતિરામ ભોતીરામ ઈન્સ્પેક્ટરની સ્ત્રી.
સુરત.

(સર્વ હક્ક સ્વાધીન રાખ્યા છે.)

આવૃત્તિ ૨ છ.

સંવત ૧૯૭૦

કીંમત રૂ. ૩-૦-૦

૧૦,૩૦૪

સુરત ખપાટીઆ ચક્રવાપર આવેલા ખુ. અ. ના

ધી સુરત જૈન પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં મદુભાઈ ભાઈદાસે છાપી.

અર્પણપત્રિકા.

મારા સદ્ગત પરમ પુજ્ય પિતાશ્રી રાં બાં

મુકુંદરાય મણિરાય.

જેઓ સર્વ કુટુંબજન પ્રતિ અનુપમ વાતસલ્ય

ધરાવવા ઉપરાંત જ્ઞાતિ તથા શહેરની

ઉન્નતિ માટે સદા ઉત્સુક હતા

તેમને આ ગ્રંથ

અર્પણ કરું છું.

પ્રસ્તાવના.

દહાડે દહાડે લોકોના આચાર તથા વિચારમાં ફેરફાર થતો જોવામાં આવે છે, અને જુના જમાનાની રૂઢિ વિષે ઉછરતી પ્રજાનું અજ્ઞાન વધતું જાય છે. ધણે પ્રસંગે તો પરિપક્વ ઉમરે નહિ પહોંચેલી સ્ત્રી ઉપર ગૃહકાર્યનો ભારે જોડો આવી પડે છે અને પોતાની સંતતિના લગ્ન વગેરે ટાણે તેને પોતાનું ગૃહિણીપણું સાચવતાં ઘણી મુઠવણ પડે એ સ્વાભાવિક છે. જેમને અનુકૂળતા હોય તેઓ એવે પ્રસંગે વૃદ્ધ, અનુભવી સ્ત્રી અથવા પુરૂષની વારંવાર સલાહ લઈ કામ કરે છે. પરંતુ એવી સલાહ સહુને સુલભ નથી તેમજ એમ કરવાથી કાલાંતરે ભ્રાંતિ તથા મતભેદ થવાનો સંભવ રહે છે. આ કારણથી જુદી જુદી ન્યાતના આચાર, રૂઢિ અથવા રીતભાતનો સંગ્રહ તે તે ન્યાતના લોકોને ઘણોજ ઉપયોગી થઈ પડ્યા વિના રહે નહીં એમ માની મારી અલ્પમતિ પ્રમાણે મેં આ ‘રીતિદર્શણ’ નામનું પુસ્તક તૈયાર કર્યું છે, જેમાં સુરતનિવાસી વડનગરા નાગર ગૃહસ્થની ન્યાતની રીતભાતનો સમાવેશ કરેલો છે. જનોઈ, લગ્ન, સીમંત વગેરે પ્રસંગે થતી રીતભાત તથા ગવાતાં ગીતના સંગ્રહ ઉપરાંત એમાં ગરબાઓનો સારો જથ્થો આપેલો છે. અને તરૂણ સ્ત્રીને વિશેષ કરી ઉપયોગી ‘પાકવિધિનું’ પણ છેવટનું પ્રકરણ રાખવામાં આવ્યું છે. માટે આશા છે કે ખાસ જે ન્યાત માટે આ પુસ્તક રચ્યું છે તે ઉપરાંત ખીજા જ્ઞાતિઓના લોકોને પણ એ રૂચિપાત્ર થશે અને એમાંથી તેમને કંઈ કંઈ પણ અહણ કરવા યોગ્ય લાગશે. પુસ્તકમાં જે કાંઈ ખામી હોય તેને સુરત વાંચનાર દરગુજર કરશે એવી આશા છે.

અંથકર્ત્રી.

બીજી આવૃત્તિની પ્રસ્તાવના.

સંવત્ ૧૯૫૫ માં છપાવેલી આ પુસ્તકની પહેલી આવૃત્તિની તમામ નકલ ખપી જવાથી તેની બીજી આવૃત્તિ આજે કાઢવાનો યોગ આવ્યો છે. આ આવૃત્તિમાં રીતભાતમાં કેટલાક જરૂરી સુધારા કર્યા છે અને પાકવિધિના પ્રકરણમાં કેટલોક ઉમેરો પણ કરવામાં આવ્યો છે. પાકવિધિની બાબતમાં મને મૂળથીજ ગં. વિમળાગૌરીના ખરીપકવ અનુભવનો લાભ મળ્યો હતો. અમારા નિકટ સંબંધને લીધે એઓ એમની હયાતી દરમ્યાન મને ઉપકારનું નિવેદન કરવા દે એ અસંભવિત હતું. હવે દુર્ભાગ્યે એઓ વિદેહ થતાં મારા અંતઃકરણની તીવ્ર લાગણી આ પ્રસંગે જાહેર કરું છું.

સુરત.

આષાઢ સુદી ૫૩વો ૧૯૭૦

તા. ૨૪ જુન ૧૯૧૪.

અંતઃકર્તા.

અનુક્રમણિકા.

પ્રકરણ ૧ બું.

છોકરાને ચુકડણ કરાવવાની રીત.	૧.
છાતું મુડણ કરાવવાની રીત.	૧
વિવાહ મળે ત્યારે કરવાની રીત.	૨.
વર તરફની	૨
છોકરી તરફની.	૨

પ્રકરણ ૨ બું.

જનોાધમાં કરવાની રીત.	૩
જનોાધમાં ગોગવેસણની રીત.	૪
,, મોગવેસણમાં ઝાડકવાની રીત.	૪
,, મંડપમુહૂર્તની રીત.	૪
,, પીઠીની રીત	૪
,, ગીત સંભળાવવાની રીત.	૫
,, વૃદ્ધશ્રાદ્ધ તથા ગણપતિ પૂજન	૫
,, વધામણાની વીગત.	૫
જનોાધ વખતે કરવાની રીત....	૫
જનોાધમાં મોસાળ કરવાની રીત....	૬
જનોાધ વખતે ગોરને આપવાની વીગત	૭
,, માતા માંડવાની રીત....	૭
,, ચાચર પૂજવા બાગત.	૭

”	અડવા આખત.	૭
”	ઘીમની રીત....	૮
”	કન્યા તરફથી અડવામાં કરવાની રીત.	૯

પ્રકરણ ૩ જી.

લગ્નમાં વર તરફથી કરવાની રીત.

લગ્નના મુહૂર્ત વિષે.	૯
” લાડકાલાડુ તથા વીણુવા વિષે.	૯
” સોપારીની રીત.	૧૦
” મોગવેસણની રીત.	૧૦
” પાપડનાં ગીત આખત.	૧૦
” ગણપતિ પૂજન....	૧૦
” પીઠી આખત....	૧૦
” લાડુ લાહવાની રીત.	૧૧
” મોસાળાના ચાંદા આખત....	૧૧
” પીઠીવાળું મ્હેં જોવા જવા આખત....	૧૧
” પોંખી વેતરવા આખત.	૧૧
” આણાંની રીત	૧૧
” નાહાણું આવે ત્યારે કરવાની રીત.	૧૨
” વાનો ઉતારવા તથા અંગોલડી કરાવી ઘોડે ચઢાવવા આખત....	૧૨
” પરણી ઉઠ્યા પછી પગે લગાડવા આખત ...	૧૩
” મોલ વધાવવા, પેટીમાં હાથ ધસાવવા તથા જડ દબા વવા આખત.	૧૩

„ કાંચળીની રીત, પહેરામણી, ત્રીજ તથા જોડાળાંનાં	
„ નોતરાં બાબત....	૧૩
„ માંડવની રીત...	૧૪
„ માતા માંડવા, કાંકણદોરા છોડવા તથા ચાચર પૂજવા	
બાબત....	૧૪
કન્યાના ગોરને વરવાળાને ત્યાંથી આપવાની વીગત ...	૧૪
ઉંભા વર્ષની રીત. ...	૧૫
બીજા વર્ષની તથા કાળો થર પહેરાવવા વિગેરે રીત ...	૧૮
લગ્નમાં કન્યા તરફથી કરવાની રીત.	

લગ્નના મુહૂર્ત વિષે....	૧૯
લાડકા લાડુ તથા વીણુવા બાબત....	૧૯
ધાધરી નવાડવાની રીત. ...	૧૯
સોપારીની રીત....	૨૦
સોપરમીંડાની રીત....	૨૦
લાડુ લોહવાની રીત ...	૨૧
મોસાળાની રીત. ...	૨૨
થર પહેરાવવા બાબત....	૨૨
ખીટીવાળું મ્હોં જોવા બાબત ...	૨૨
પોંખી વેતરવા વગેરે રીત આવે તે બાબત. ...	૨૨
અંગોલડી વગેરેની રીત....	૨૨
નોહણાની રીત....	૨૩
વર પરણવા આવે ત્યારે કરવાની રીત....	— ૨૪
પરણી ઉઠ્યાની રીત ...	૨૬

કાંચળીની રીત.	૨૭
માતા માંડવા તથા ચાચર પૂજવા બાબત....	૨૭
પહેરામણીની રીત....	૨૭
વહુવર વીદાય કરતી વખતની રીત ...	૨૮
વરઘોડો ઊતર્યા પછી કરવાની રીત. ...	૨૮
વર તરફના ગોરને કન્યાવાળા તરફથી આપવાની વીગત...	૨૯
જેઠાળાના જમણની રીત. ...	૨૯
ત્રીજના જમણની રીત ...	૨૯
ઘીમના જમણની રીત...	૩૦
વાડી ભર્યાની રીત....	૩૦
અખાડ ત્રીજની રીત....	૩૦
આણાની રીત. ...	૩૦
કરવડા બારસની રીત ...	૩૧
સોળવણની રીત. ...	૩૧
વડ સાવિત્રીની રીત ...	૩૧
જેવંત્રીની રીત. ...	૩૧
કાજળી તથા હાર પાન બાબત. ...	૩૧
બજેવની રીત....	૩૧
અમકારીઆ સાતેમની રીત....	૩૧
ધોઆ તથા દિવાળીની રીત. ...	૩૨
ગોએતું કાસણાવવાની રીત....	૩૨
બીજા વર્ષની રીત....	૩૨

પ્રકરણ ૪.

છોકરીને કાળો થર પહેરાવવાની રીત. ...	૩૩
-------------------------------------	----

પ્રકરણ ૫.

સીમંતની રીત.	૩૩
છોકરીના પિયર તરફની... ..	૪૩
છોકરા તરફની.	૪૪

પ્રકરણ ૬.

છુટા છેડા થએથી કરવાની રીત....	૩૫
છોકરાને ત્યાંથી કરવાની... ..	૩૫
છોકરીને પિયરથી કરવાની રીત....	૩૭

પ્રકરણ ૭.

ઘોટણની રીત.	૩૮
છોકરાને ત્યાંથી કરવાની રીત... ..	૩૮
છોકરીને પિયરથી કરવાની રીત....	૩૯
ઘીમની રીત.	૩૯
છોકરાને ત્યાંથી કરવાની રીત.	૩૯
છોકરીને ત્યાંથી કરવાની રીત....	૩૯

પ્રકરણ ૮.

પરચુરણ બાબતો.	૩૯
--------------------	----

પ્રકરણ ૯.

લગ્ન વગેરે પ્રસંગે ગાવાનાં ગીત.	૪૩
--------------------------------------	----

પ્રકરણ ૧૦.

ગરબાના ગીત	૧૪૫
-----------------	-----

પ્રકરણ ૧૧.

પાકવિધિ.	૨૧૮
---------------	-----

શુદ્ધીપત્ર.

પાત્રું.	લીંટી.	અશુદ્ધ.	શુદ્ધ.
૪	૧	મોગવેણ.	મોગવેસણ.
૯	૨	પંદર.	પંદર.
૧૬	૨૨	મોકલવાં.	મોકલવો.
૨૫	૧૪	એક.	એ.
૨૮	૬	આવ્યાં.	આપ્યાં.
૩૪	૧૮	વળાવવા રીત.	વળાવવાની રીત.
૩૬	૧૨	સુંસર.	સુતર.
૪૨	૧૮	છોકરીની.	છોકરીને.
૬૪	૨	તેળવા છે.	તોળવા છે.
૬૭	૧૬	ખેન.	ખેનડ.
૭૨	છેલ્લી લીંટી	પશ્વર.	પશ્વર.
૮૯	૧૪	વાસુદેવનો.	વસુદેવનો.
૯૧	૧૫	ચચવા.	ચાચવા.
૫૩	૧૦	કમાન.	કમાડ.
૧૨૭	૬	મોર.	મોડ.
૧૪૪	૯	તેવી.	તેની.
૧૪૯	૧૪	કહે.	કહે.

૧૫૪	૧૧	કયા વેડે પુલ.	કયા ભાઇ વેડે પુલ.
૧૬૨	૩	વધારીઆં.	વધારીઆં.
૧૬૨	૧૩	નયને શું.	નયનાસું.
૧૬૯	૧	જાખનીયાનું.	જોખનીઆનું.
૧૭૨	૧૨	દેખાઇ તારે.	દેખઇતારે.
૧૯૪	૧૨	ભેળારે.	ભોળારે.
૨૦૨	૧	કલ.	કાલ.
૨૦૩	૧	ચાંદલીઓ.	ચાંદલીઓ.
૨૦૬	૩	જાય મંગળ ફરી.	ચાર મંગળ ફરી.
૨૦૭	૬	મોઢેરે.	મોઢે.
૨૦૮	૪	વેદે વાણી.	વેદ વાણી.
૨૧૬	૮	મારગે.	મારગ.
૨૨૧	૨	મ્હોઇને.	મ્હોઇને.
૨૨૧	છેલ્લી લીટી.	રાખવું.	તાખવું.
૨૨૬	૧૬	શીખડ.	શીખડ.
૨૨૯	૧૧	મુરખ્યાની.	મુરખ્યાની.
૨૩૫	૧૩	મીઠું.	મીઠું.
૨૩૯	૯	મણ.	પણ,

॥ શ્રી ગણેશાય નમઃ ॥

રીતિ દર્પણ.

અનુષ્ટપ્.

શારદામાત આરાધું, યાચના કરું સાહ્યની ॥
વિશ્વવિષે રહી વ્યાપી, વાણી દે વરદાયની ॥
ગીતિ.

દર્પણ કરમાં એતાં, મુખાકૃતિ જેમ ભાસે છે સ્પષ્ટ,
આ રીતિદર્પણ એતાં, રીતિ સહુ જાણો. ખહેન વિના કષ્ટ.
ભુલ ચુક જો કાંઈ ભાસે, તો સ્વમતિથી સંભાળી લેજો,
વિચારીને નિજ સ્થિતિ, ઘટીત રીતિએ લગ્ન સમે વહેજો.

પ્રકરણ ૧ લું.

છોકરાનું ચુકકણ હોય તો આગળ જનોઈની પીઠીની રીત લખી છે તે પ્રમાણે મોસાળથી પીઠી લઈ જવી ને તે દહાડે જનોઈની પેઠે મોગવેસાંણુ ઝાડકવાં અને મોસાળના ચાંદલા, જનોઈ વખતે મોસાળના ચાંદલાની રીત લખી છે તેથી અર્ધા, કરવા.

છોકરાને છાતું મુંડણ કરવાની રીત હોય તો છોકરાને મોસાળથી લૂગડાં અથવા રોકડા રૂ. ૧૦)થી ૪) સુધી શક્તિ પ્રમાણે આપવા.

છોકરાનો વિવાહ મળે ત્યારે છોકરા તરફથી કરવાની રીત.

છોકરી તરફથી વિવાહ મળ્યાની હા લખને આવે તેને રૂ. ૧૧) થી રૂ. ૪) સુધી આપવા.

સારો દહાડો જોઈને વિવાહની યુમ ડિરાડવી. તે વખત ગીત ગવડાવવાં. તેડ્યાની રીતનાં લૂગડાં ધરેણાં કરવાં અને ખાવાનું તથા પતાસાંનો પડો શેર વા નો આપવો. તથા મોસાળ સાસરાથી રૂ. ૨) આપવા. છોકરાના વડીલે વહુને તેડવા જવું.

દરવર્ષે હોળી બળેવે શક્તિ પ્રમાણે વહુને લૂગડાં કરવાં તથા ખાવાનું મોકલવું. દીવાળીએ ખાવાનું તથા આતશબાજી મોકલવી. સંક્રાંતિ એકલું ખાવાનું મોકલવું. વાડી ભરાવે તો ખાવાનું મોકલવું. બળેવે બરફીની માટલી તથા રાખડી મોકલવાં.

નીચે લખેલે દિવસે હારપાન મોકલવાં:—

અલુણાં, દિવાસો, કાજળી, ધરલસુ, તથા અમકારીઆં સાતેમ એ દીવસોએ હારપાનમાં પુલનો હાર, પાન, સોપારી, તજ, લવિંગ, એળચી, જાયફળ, જાવંત્રી અને કેવડીયો કાથો મોકલવાં. તથા વહુ અલુણાં કરતી હોય તો ફરાળ પણ મોકલવો.

છોકરી તરફથી કરવાની રીત.

છોકરીના ભાંડુને હા કહેવા મોકલવું અથવા જે તરફનું સગું હોય તે જાય.

સાસુસસરા છોકરીને તેડવા આવે તેને દરેકને રૂ. ૪) અથવા રૂ. ૨) આપવા. ખીજાં જોડે આવે તેને દરજ્જા પ્રમાણે આપવું.

સારો દિવસ જોઈ જમાઈને ઘેર તેડી રીતનાં લૂગડાં કરવાં

અથવા રોકડા રૂપીઆ આપે તો રૂ. ૬) થી રૂ. ૧૫) સુધી શક્તિ પ્રમાણે આપવાં. ખાવાનું તથા પતાસાનો પડો શેર ૧નો આપવો. મોસાળ સાસરેથી રૂ. ૨ આપવા.

હોળી, બજેવે લૂગડાં તથા ખાવાનું.

દીવાળીએ ખાવાનું તથા આતશબાજી.

સંક્રાંતિ ખાવાનું.

છોકરીને સાસરેથી અલુણાનો ફરાળ આવે તો તેના ખીડાંનો

રૂ. ૧) આપવો.

હારપાન લાવે તેમાં પાવલી અથવા બે આની મુકવી.

દરેક વખતે ખાવાનું લાવનારને અડધો આનો આપવો.

પ્રકરણ બીજું.

જનોઈમાં કરવાની રીત.

પ્રથમ સૌ સગાંને તેડીને જનોઈનું મુહૂર્ત દેખાડવું. તે વખતે જ્નેશીને રૂ. ૧) તથા ઘઉં શેર સવા આપવા.

જ્નેશી મુહૂર્ત આપે તે દિવસે વીણવું તથા ધરનાલાડકાલાડુ કરવા સાર પછી મહિયારીએ લાડકાલાડુ કરવાને તે લાડકાલાડુ જોટલી કિંમતના હોય તેથી બમણા રૂપીઆ ખીડાંના મહિયારીને આપવા.

ધરની કુંવારી છોકરીને સાસરેથી લાડકાલાડુ આવે તે ન રાખતાં રૂ. ૧) ખીડાંનો આપવો. પરણેલી છોકરીને સ્નાંના રાખવા. જનોઈ દેવડાવવાવાળું લાડુ મોટું હોય તો ખીડું આપવું.

મોગવેસણની રીત.

મોગવેસણના મુહૂર્તને દિવસે મોસાળથી પીઠીમાં છોકરાને લાડકાલાડુ, સગાવહાલામાં વહેંચવાનો ધસોટીયો લાડુ તથા વધામણું લઈ જવાં.

વધામણાના સમાનતી વિગત-પીઠી, કુંકું, ભાત, તેલ, સોપારી સાત, નાળીએર એક, ચોખા શેર ૧) અત્તર, ગુલાબજળ, મોગરેલ, વાનો, ઈંડીપીંડી તથા હાર કલગી.

મોગવેસણ ઝાડકવાની રીત.

વાંકસાથીઓ કહાડેલાં સુપડાં સાત. તે દરેક સુપડામાં મોગ તથા સાણ તથા હળધના ગાંઠીયા લઈને દરેકે સાત વંખત ઝાડકવાં પછી તે મોગ દળીને તેના ચાર પાપડ કરવા અને તે પાપડ ચાચ રીયાંને દિવસે ચકલે મૂકવાં.

મોગવેસણ ઝાડકવા આવનાર દરેક સગાંને સોપારી સાત તથા ગોળ, ધાણા તથા પૈસા ત્રણ આપવા ને મામી તથા મહિયારીએ છોકરા પાસે દળાવવાની રીત કરાવવી. મામીને રૂ. ૦૦ આપવો અને મહિયારીને એ વખત તેલ ધાલવાનો રૂ. ૧ આપવો. એકવાર ઉપર તેલ ધાલવું.

મોગવેસણ ઝાડક્યા પછી તેજ દહાડે તેજ વખત મંડપમુહૂર્ત કરવું. તેમાં ઘઉં શેર એક, નાળીએર એક, ઘીગોળના દડિયા, નાડું, સોપારી, હલો, મીંઢળ, આંખાનાં પાંતરાં, સમીતું લાડકું તથા ન્હરાજ એટલો સામાન જોઈએ.

મંડપમુહૂર્ત થયા પછી પ્રથમ મામીએ પીઠીનો ચાંલો કરવો. પછી ચાર જણે પીઠી ચડાવવી.

મોસાળથી આવેલું વધામણું જનોઈને દીવસે વાનો ઉતારવા માટે રાખવું.

પીઠી ચઢી રહ્યા પછી મહિયારીએ પહેલાં આપેલા રૂપીઆએ બીજાવાર તેલ ધાલવું. પીઠી ચઢી રહ્યા પછી લુણુ ઉતારી હાથે છદ્દો પં-
હેરાવવો. ખડવો ઉઠવાનો હોય તો છોકરાનાં સાસરીયાંને ગીત સાંભળ-
વાને તેડવાં. લાડુ લહવાજવું ત્યારે થાળીમાં ઘસોટીઓ લાડુ તથા રૂપી-
ઓ મૂકવાં. તથા મોસાળ સાસરાનો લાડુ ને રૂ. ૦૧ મુકવાં.

મુહૂર્તને દિવસે વૃદ્ધશ્રાદ્ધ તથા ગણપતિપૂજન કરવાં.

વૃદ્ધશ્રાદ્ધના સામાનની વિગત.

ચોખ્ખા શેર સત્તર, રેશમી લાલ કંકડો ગજ સવા, નાળીએર
પાંચ, ઘી તથા ગોળનાં દડિયા, સોપારી, પાન ચાળીસ, જનોઈનો
જોટો એક, પીંડ ઉપર ઓઢાડવાનો મુગટો, ખેર તથા પૂજાપો અને
પૈસા પચીસ. ચટદક્ષણા ખેવડી રૂ. ૩. ૭). સમાપ્તિનો રૂ. ૧) પંજ-
વાર માટે ખે આના અથવા ચાર આના મુકવાં.

ગણપતિ પુજનના વધામણાની વિગત.

ઘસોટીયો લાડુ શેર સવા પાંચના લાડુ પાંચ, ચોખ્ખા શેર (પા.)
તથા દડિયામાં ઘી, ગોળ, કંકુ, ભાત તેલ, સોપારી સાત, પૈસા સાત, પાન
સાત, તથા નાળીએર એક, આ સામાનને તણસણું કહે છે, તે
તથા શક્તિ પ્રમાણે રૂપીઆ મહિયારીને આપવા. તેમાં ઉત્તમ
રૂ. ૧૧), મધ્યમ રૂ. ૮) કે રૂ. ૭) ને કનિષ્ઠ રૂ. ૫).

જનોઈ વખત વાંતો ઉતારવો તે પીઠીને દહાડે મોસાળથી
વધામણું આપેલું હોય તેમાંથી ઉતારવો.

સારપછી વાળ લેવડાવવા, છાંયડીમાં લાલ રેશમી કંકડો

ચાથરી તેમાં લેવડાવવા ને તે છાપડી તથા કંકડામાં શક્તિ પ્રમાણે નાણું મૂકીને મહિયારીને આપવું અને જનોઈવાળા છોકરાને ખીજા ચાર છોકરા સાથે છોકરાની માએ દહીં ભાત ખવડાવવાં:

ચાર પછી દહીં દૂધ અને પાણીથી અંગોળડી કરાવવી. મોસાળું આવ્યા પછી માએ ધરની લિક્ષા પીરસવી તેમાં થાળી એક કાંસાની, પીત્તળની કડછી એક, લાડુ પાંચ વાનીનાં, તથા કેળાં દસ, શેરડી પાંચ, નાળિયેર પાંચ, ચોખા શેર ૧૧ તથા સાત વાનીની સુખડી, દરેક ૦૧ શેર તથા રૂપીઓ એક રોકડો—અટલાંવાનાની લિક્ષા પીરસવી અને તે ગોર લઈ જાય.

છોકરાને મોસાળું કરવાની વિગત.

ઉત્તમપક્ષે જણસ અથવા રોકડા રૂ. ૧૦૦) અથવા રૂ. ૭૫) મધ્યમ પક્ષે રૂ. ૫૦) અથવા રૂ. ૪૦) કનિષ્ઠ પક્ષે રૂ. ૨૫) અથવા રૂ. ૧૫). સુખડીની વિગત—બદામ શેર સવા, દરાખ શેર સવા, પસ્તાં શેર સવા, ચારોળી શેર સવા, ખારેક શેર સવા, શાકર શેર સવા, સોપારી શેર સવા, પતાસાનો પડો એક શેર સવાનો, નાળિયેર પાંચ, શેરડી દસ. કેળાં પંદર, લાડુ પાંચ વાનીના (તેની વિગત—ધસોટીયો લાડુ ૧, ગોળપાપડીનો લાડુ ૧, ચણાનો લાડુ એક, સીરોટાનો લાડુ એટલે ચોખાના લોટનો એક, મોગનો લાડુ એક, એ દરેક લાડુ શેર સવાનો) કાંસાની થાળી એક, કડછી પીત્તળની એક, ચોખા શેર સવા પાંચ, રોકડો રૂ. ૧), ગોર દક્ષણા રૂ. ૩). એ લીક્ષા ધરમાં રાખવાની છે.

એ રીતે છોકરાને મોસાળાનો ચાંલો કરી તેના માખાપ

દરેકને ચાલો કરવો. તેમાં ઉત્તમ ૩. ૯) અથવા ૩. ૭), મધ્યમ ૩. ૫) અથવા ૩. ૪), અને કનિષ્ઠ ૩. ૨) ને એ શિવાય ખીજાં સગાંને પરચુરણ સંબંધ પ્રમાણે આપવું. એટલે ચાલો કરે તો ગોર દક્ષણ નહીં. કનિષ્ઠ પક્ષે કરવું હોય તો એકલા જનોઈવાળા છોડીને જ ચાલો કરવો.

મોસાળું લાવે તે વખતે મામીને રૂપીઆ આપવા. તેમાં ઉત્તમ ૩. ૧૧) મધ્યમ ૩. ૯) કે ૩. ૭) અને કનિષ્ઠ ૩. ૫) મોસાળામાં આવેલા સર્વે પુરૂષોને એક એક નાળીએર આપવું અને બધરાંઓ તે ૭ ૭ પાઇ આપવી.

જનોઈ વખતે ગોરને આપવાની વીગત.

ઋગ વેદવાળાને ૩. ૫૫) યજુર્વેદવાળાને ૩. ૨૫) થી ૩. ૩૦). સુધી. શામવેદનું યજુર્વેદ પ્રમાણે.

મોસાળું વાજતે ગાજતે આવ્યું હોય તો પોતાના ગોરને ૩. ૨) તથા મોસાળ ગોરને ૩. ૧).

જનોઈને દીવસે માતા માંડવાં.

માતા માંડવાનો સામાન કુંભારણ લાવે તેને ઘી, ગોળ, તેલ, કાચો કંસાર, કાચી મોગની દાળ, એ દરેક વાનાં દડિયામાં આપવાં અને આ જમવાનું પીરસી આપનારે નાહી જવું અને માતાનો સામાન ભાતે વધાવી લેવો.

જનોઈને દહાડે આચર પૂજવાં.

બહુ ઉઠવાનો હોય તો વ્રહ્મને તેડવા વરઘોડા પહેલાં નણુંદને મોકલવી.

ભંડારાને દિવસે જમાઈઓને ચાંલ્લાનો રૂ. ૧) અથવા રૂ. ૦૥ કરવો.

જનોઈની ધીમની રીત ફાગણ શુદ્ધ ૧૨ ને દિવસે મોસાળથી મોકલવી તેની વિગત નીચે પ્રમાણે:—

કળશીયો એક પીત્તળનો, સીરોટાનો લાકુ એક શેર અડધાનો, રોકડો અર્ધો રૂપીઓ, ખાવાનું, કંકુ, ભાત, આંખાનો મોર તથા દહીં દુધ કળશીમાં નાખવાં.

એ દિવસે આવેલા અર્ધાથી મહિયારી પાસે છોકરાને તેલ ઘલાવવું અને તે અડધો મહિયારીને આપવો.

ફાગણ વદ ૧ ને દિવસે છોકરાને મોર દેવડાવવો એટલે કળશી આમાં જે મોર આવ્યો હોય તે છોકરાને લમણે ચારવાર મહિયારીએ અડકાવવો. ગીત સાંભળવા તેડે તો જમાઈ માટે પુલનો હાર અને ખાવાનું લઈ જવું.

કન્યા તરફથી ખડવામાં કરવાની રીત.

પીઠી ચઢે તે દિવસથી રોજ સાંજરે જમાઈને પુલનો હાર મોકલવો.

લાકુ લહાવા આવે તે વખતે કરવાની રીત.

સાસુને ચાંલ્લો રૂ. ૪) અથવા રૂ. ૨), દરેક વડસાસુને તેથી અડધું, કાકીસાસુ, માસીસાસુ, મામીસાસુ, ફેઈઆણસાસુ, નણુંદ મોટી, જેઠાણી જે હોય તો તેને દરેકને એ આના, બીજાં સગાંને સંબંધ પ્રમાણે. રીતમાં આવેલાં બીજાંઓને ત્રણ ત્રણ પૈસા આપવા.

વધામાણું લાવનાર ગોરને ૧ આનો તથા નોકરને આનો ૦૥ આપવો.

જનોઈને આગલે દિવસે ખરશીની માટલી તથા પુલનો હાર લઈને જમાઈનું પીઠીવાળું મ્હોં જોવા જવું.

જનોાધને દિવસે સર્ગાની સાથે લિક્ષા લખને જવું. લિક્ષામાં દશ શેરડીનો ભારો, કેળાં પંદર અને ચોખ્ખા શેર અઢી. એટલું લખ જવું.

નણુંદ તેડવા આવે તેને રૂ. ૧) આપવો.

ખડવાના વરઘોડા વખત કરવાની રીત.

જમાધને ચાંલો ઉત્તમ રૂ. ૫૦), મધ્યમ રૂ. ૨૫), કનિષ્ઠ રૂ. ૧૫) તથા દંડ રૂપાનો.

કન્યાના સાસુસસરાને દરેકને ઉત્તમ રૂ. ૬, મધ્યમ રૂ. ૪) અને કનિષ્ઠ રૂ. ૨), જે વડસસરાને અને જે વડસાસુ એ દરેકને તેથી અડધું.

પ્રકરણ ૩ જી.

લગ્નમાં વરને ત્યાં કરી રાખવાનો સામાન.

વરને ત્યાં ઉપર પ્રમાણે સામાન કરવો તેમાં મ્હોટાં કોડીઆં તથા વરસંચાની તામડી નહીં. કરવડી વરમાને લેવાની તે તથા છ નાનાં કોડીઆં તેનાં સાંપટ ઉપર પ્રમાણે રાખવાં. અને જેડે જગ્યાએ થોડી ઘડીપીડી તથા તલના કાકરીઆં કરી મૂકવાં.

સોપારીની રીત.

સગાંબહાલાં સૌએ મળી કન્યાને ત્યાં રીત લેવા જવું અને સાડી એક કસબી, ચણીઓ એક, ડગલી એક, વાટવો એક તેમાં ખાંગડાકોડાનાં ૩, ૫), પતાસાનો પડો, વધામણું તથા મોસાળ સાસરા તરફના ૩ ૪. અથવા ૩ ૨. તથા ખાવાનું એટલું કન્યાને ચાલો કરીને આપવું અને કન્યાને ઘેર તેડી લાવી ગીત ગવડાવવાં.

મોગવેસણ તથા મંડપમુહુર્તની રીત મુહુર્તને દિવસે જનોઈનાં પ્રકરણમાં લખ્યા પ્રમાણે કરવી. કન્યાને ત્યાં ગીત સાંભળવા તેડે ત્યારે ખાવાનું તથા ફુલનો હાર લઈ જવાં. મોસાળ સાસરાનું પણ ખાવાનું તથા ફુલનો હાર લઈને જવું.

પાપડનાં ગીત સાંભળાવે તે વખત સધળાને સોપારી આપવાં.

ગણપતિપૂજની રીત જનોઈનાં પ્રકરણમાં લખી છે તે પ્રમાણે ગણપતિપૂજ કરવી.

વૃદ્ધ શ્રાધની રીત જનોઈના પ્રકરણમાં લખી છે તે પ્રમાણે કરવી.

પીઠી ચઢે તે દિવસથી રોજ વહુને સવારમાં સુરજપાઠી અને સાંજરે ફુલનો હાર મોકલવો ને સુરજપાઠીના આલણને ચાલો કરી દરેકને સાત સોપારી આપવાં.

લાડુ દહાવાની રીત.

થાળીમાં ધસોટીઓ લાડુ તથા રોકડો રૂ. ૧) તથા વધામણું, મોસાળસાસરાની થાળીમાં લાડુ તથા રોકડો રૂ. ૦૧ એટલું કન્યાને લ્યાં લઈ જવું. અને તે રૂપીઆથી કન્યાને લાડુ ખવાડવો.

સગાના પૈસા લેવા તે પેડી ઉતરતી જાય તેમ થડે લેવા એટલે ઘર દીઠ એક જણના લેવા; જમાઈ છેક નજીકના સંબંધના હોય તેના લેવા.

એ રીત થયા પછી છોકરાને મોસાળાનો ચાંદલો કરવો. તેમાં ઉત્તમ રૂ. ૫૦), મધ્યમ રૂ. ૩૦) તથા કનિષ્ઠ રૂ. ૧૫) અને તેનાં પ્રમાણમાં માખાપને ચાંદલો કરવો અને સગાને પૈસા વહેંચવા ને ગોરદક્ષિણના રૂ. ૩) આપવા. કન્યાને મોસાળસાસરા તરફતું મોઝાણું કરવું, તેમાં ઉત્તમ રૂ. ૨૦), મધ્યમ રૂ. ૧૫) અને કનિષ્ઠ રૂ. ૧૦). કનિષ્ઠ પક્ષે મોસાળું કરવું હોય તો એકલા પરણનાર છોકરાને ચાંદલો કરવો.

કન્યાનું પીઠીવાળું મ્હોં જોવા સાસુએ બરફીની માટલી તથા પુલનો હાર લઈને જવું.

પોંખી વેતરવાની રીત-દીયર, સોની, દરજી નેવાણિયો એટલા માણસને કન્યાને લ્યાં પોંખી વેતરવા મોકલવાં. કન્યાને લ્યાં દરજી લૂગડાંના ચાર ચાંદલા આપે.

ઝાંણાંની રીત.

ઝાંણામાં લઈ જવાની છાબમાં કંકુ શેર બે, ગુલાબ શેર એક, અખીલ શેર ૦૧, સિંદુર શેર ૦૧, કપૂર શેર ૦૧, અગરબત્તી

ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ પ્રકાશન

અમદાવાદ ૩૮૦૦૦૬.

નંગ દશ, ચુવો, મોગરેલ, નાડું શેર પાંચ, નાળીએર નંગ પાંચ, બદામ શેર અઢી, શાકર શેર અઢી, ખારેક શેર અઢી, કોપરાંની વાટીઓ શેર અઢી, સોપારી શેર અઢી, ચારોળી શેર અઢી, દરાખ શેર અઢી અને સાડી, મોડધાટડી તથા નામણુદીવો એટલું પુરવું.

ધરેણુનો દાખડો પંજુ સાથે લઈ જવો. વરમાએ ઝાંણાંમાં જવું નહિ. ન્યાંતની રીત પ્રમાણે ૩. અંગીયારસેનું માંડવના ચાંદલા સાથે પદ્મું કરવું.

કન્યાને ત્યાં જઈ પ્રથમ લંગરનો ચાંદલો કરી ચાર બૈરાંએ કન્યાને ચાંદલા કરવા. પછી બસરી પહેરાવીને મોડધાટડી માથે મૂકવાં ને છાખ તથા દાખડાનો ચાંદલો કરવો.

છાખ ઉંચકનારને ચાર આના આપવા.

કન્યાને ત્યાંથી નાહાણું આવે ત્યારે કરવાની રીત.

કન્યાની મહિયારીને તોરણે ૩. ૧૫) આપવા અને બીજાં બૈરાં આવેલાં હોય તેને સોપારી, મોડીઆ તથા પુલમાંના આપી સેંથીમાં સિંદુર પૂરવું. છાખ ઉંચકી લાવનારને આના ચાર આપવા. વરસંચાની તામડી ગણપતિ આગળ મૂકાવી વરની માથે કન્યાની માને બાજઠ ઉપર બેસાડવી અને પગે કંકુ લગાડી દૂધે પગ ધોવા ને કુખે કંકુ લગાડી કપૂરની આરતી કરવી. વરનું બદલેલું જનોઈ કન્યાને સાડ આપવું.

વાંનો ઉતારી અંગોલડી કરાવવા બાબત જનોઈના પ્રકરણમાં જે રીત લખી છે તે પ્રમાણે કરી છોકરાને નાહાણામાં આવેલું પાનેતર પહેરાવવું ને ગણપતિ આગળ ઉભો રાખી માથે પસલી ભરાવવી એવી રીતે કે બંને હાથમાં કંકુ લગાડી તેમાં પાન સાત, સોપારી સાત, પૈસા સાત, રૂપીઓ એક, નાળીએર એક એટલું આપવું. તે છોકરાએ મહિયારીના ખોળામાં આપી દેવું. પછી

મામાએ ઘોડે બેસાડવો. તથા બહેને સુપડામાં ભાત લઈ તે માથે ઉતારી નાંખી દેવું. પછી લુણુ ઉતારી પાણીઆરે મૂકવું. અને લગામ પકડવી. તેને ૩. ૨) આપવા. ઘોડાવાળાને અખ્યાણું આપવું. પછી વરમાએ કરવડીમાં દહીં, દૂધ તથા પાણી લઈ ચાર વાર ઘોડાની આસપાસ ધારા કરવી. તે ધારા દેતી વખત નામણુદીવો સાથે રાખવો તથા લુગડાં ઉપર ઘાટડી પહેરવી. અને કરવડી વરમાએ હાથમાં રાખવી.

વરને સાડ પુલની ટોપી લઈ જવી.

પરણી ઉઠ્યા પછી વહુવર સગા જુદાંવાંતે પગે લાગે ત્યારે વહુને સગાંજાલાંએ સંબંધ પ્રમાણે આપવું.

વહુવર આવ્યા પછી વહુ પાસે સાસરાનો તથા મોઆળગ્રાસ-રાનો મોલ કુંકું તથા ભાતે વધાવવો. તે રીતનાં સાસરા તરફથી લુગડાં અથવા રોડડ રૂપીઆ તથા પતાસાંનો પહેા આપવાં. અને મોસાળ સાસરેથી ૩. ૪) અથવા ૩. ૨) આપવા. સાસરેથી પેટીમાં હાથ ધલાવી ૩. ૫) અથવા ૩. ૪) આપવા, બાદ જુદાંવાંતે ના ૩. ૨) આપવા.

એક રસોઈગ્રાનો, એક માથું ચોળનારનો, એક હોળીનો અને એક બહારવાસણીનો. તે મધ્યેથી અડધો તથા સવાશેર થઈ તથા માળીએર એક કાંચળી સીવનાર દરજીને આપવાં.

માંડવની રીત—પહેરામણી પહેરવા જતાં પહેલાં નણુંદ પાસે વહુને તૈડાવવી. તે લઇને પહેરામણી પહેરવા જવું. વહુને સુકનનો ચાંલો કરવો અને મોસાળસાસરા તરફથી વહુને માંડવના ચાંલાના રૂ. ૪) અથવા રૂ. ૨) આપવા.

વરઘોડા પાછળ ખાટલો હિંચકી લાવનારને રૂ. ૪) વરવાળાએ આપવા.

માંડવનું જમણ લેવા જાય ત્યાં સોપારી શેર પાંચ તથા રૂ. ૧) રાંધનારને વરવાળાએ આપવો અને વહુ પાસે બધરામાં પાનનાં બીડાં અપાવવાં અને પુરૂષોમાં વર પાસે બીડાં અપાવવાં.

લગ્નને આઠમે દિવસે માતા માંડવાં. કાંકણદોરા છોડવા તથા આચર પૂજવાં. અને એ દિવસે વરવહુને પૈસા તથા સોપારી વતી એકીએકી રમાડી જે જીતે તે પૈસા તથા સોપારી લઈ જાય. કાંકણ દોરા છોડ્યાનું વહુને લુગડું અથવા રોકડ રૂપિયા તથા પતાસાનો પડો આપવો. તથા નીસાતરાંને ચુનેવતી ઘોળલો હોય તે વહુવર એક બીજાનું નામ દઈ આપ લે કરવાની રમત રમે છે. કાંકણદોરા છોડતી વખત વહુનું નામ પાડવું.

કન્યાના ગોરને વરવાળાને ત્યાંથી આપવાની વીગત.

લગ્નનું મુહુર્ત કહેવા આવે સારે રૂ. ૧) સોપારી લઈને આવે સારે રૂ. ૨) તથા મોસાળસાસરાના ગોરને રૂ. ૩) નહાણ

વખતે સુનૈયા પામરીના ૩. ૨૮) લગ્નોતરી વાંચ્યાનો ૩. ૧),
 નહાવાનો ૩. ૧) તથા મોસાળસાસરાના ગોરને ૩. ૪) લગ્ન
 વખતે કન્યા લાલનો ૩. ૧) પરણો ઉઠ્યા પછી ૩. ૨) તથા
 મોસાળસાસરાના ગોરને ૩. ૧) કાંચળીને દિવસે ચોરીખંધામણી
 ૩. ૨) તથા દક્ષણાના ૩. ૨) અંતે પીત્રાર્ધ ગોરને ૩. ૧) તથા
 પડપીત્રાર્ધ ગોરને ૩. ૧) તથા મોસાળસાસરાના ગોરને ૩. ૨) તથા
 કન્યાની માના મોસાળના ગોરને ૩. ૧) માંડવને દિવસે ઉપરામ-
 ણીના ૩. ૨) ભેટ ભેટામણીના ૩. ૨) ગોરદક્ષણાના ૩. ૨) તથા
 મોસાળસાસરાના ગોરને ૩. ૧).

પોતાના ગોરને વરવાળા તરફથી આપવાની વિગત.

લગ્ન વખતે ગૌદાનના ૩. ૨) પૂર્ણપાત્ર બ્રહ્માનું ૩. ૧)
 કાંચળી વખતે સ્વસ્તિ વાચનનો ૩. ૧) સુરજપાઠનો ૩. ૧)
 ગૌદાનના ૩. ૨), પૂર્ણપાત્રનો ૩. ૧).

ઉભા વર્ષની રીત.

અખાડ ત્રીજના હાર ઘલાવે તો વહુને લૂગડું તથા ખાવાનું
 આપવું.

**આણાની રીત-પેટી એક તેમાં ૩. ૧) રોટડો તથા પાન-
 સોપારી, તજ, જવંત્રી, જાયફળ, એલચી, લવેંગ, કેવડીયો
 કાથો મૂકવાં તથા તે સિવાય રકાખી જે, આરસી જે, ઘુપેલતી કસડી
 જે, કાંસડી દાંતની જે, દરેક રકાખીમાં દાળડી ત્રણ ત્રણ અને તે દાળડી
 મધ્યે એકમાં ચાંદણ, એકમાં હીંગણોક તે એકમાં કાજળ જે રીતે
 મૂકવું. તેમાં એક દાળડીમાં મીનાનો ચાંદણો મૂકવો અને તે ન મૂકે**

તો તે બદલ અડધો આપવો તથા રેન્ન પાંચ, ચણીયા એ, લુગડું એક, સપાટ અથવા તે બદલ અડધો રોકડો, રમકડાં અથવા રોકડું, નાળીએર પાંચ, સુખડી સાતવાનીની ઝાંણાં પ્રમાણે, પતાસાનો પડો, લીલો મેવો, તથા સુકો મુવો વગેરે ખાવાનું એ રીતે આણાંની રીતમાં આપવું. એ રીત ન આપે તો શક્તિ પ્રમાણે રોકડા રૂપીઆ આપવા. તેમાં ઝોછામાં ઝોછા રૂપીઆ પચીશ આપવા. વહુને સાસરે તેલ ધલાવી શણગારવીને નહું દે તેને પીયર રીત લઈ મૂકવા જવું. આણાં જેઠ મહિનામાં વદ પાંચેમ સુધીમાં જેથી મુદ્દત આપે તે દિવસે વાળવાં. વહુને તેડવા એ છોકરા આવે તેને એકેકું નાળિયેર આપવું.

જેઠ શુદ્ધ બારસને દિવસે કરવડા બારસની રીત-તેમાં કરવડી ઠીકરાંની એક, કોપરાંની વાટી ખાંડ ભરેલી એક, કેરી નંગ પચીશ, કુંકું તથા ભાત એટલાં વાનાં વહુને પીયર મોકલવાં.

જેઠ વદ અમાસને દિવસે વડસાવિત્રીની રીત-એ દિવસે વહુને લુગડું, કાંચળી ચણીયો અથવા રોકડું તથા પતાંસાનો પડો એટલાં વાનાં વડ પૂજા આવીને વહુ પીયર જાય ત્યારે આપવાં. વડ પૂજવાં જતાં પહેલાં વડને ચઢાવવા સાડાં ચણાના હાર એ લઈ જવા. છોકરીને પીયરથી કલેડાં વગેરેની રીત આવે તેમાં આવેલા અડધા વતી છોકરાની મહિયારી પાસે વહુને તેલ ધલાવી તે અડધો મહિયારીને આપવો. પછી વહુને નવાડી પીએરથી આવેલો પાટો આંખે દઈ ઘીના દીવાના દર્શન કરાવવાં. પછી વડ પૂજવા મોકલવાં.

અખાડ શુદ્ધ તેરસથી અખાડ વદ બીજ સુધી અલુણાં તેની રીત-વહુ અલુણાં કરે તો પહેલે દહાડે ફરાળ મોકલવો ને અલુણાં

કીધાં હોય અથવા ના કીધાં હોય તો પણ છેલ્લે દહાડે હારપાન તો મોકલવાં.

અખાડ વદ અમાસને દિવસે દીવાસો-તે દહાડે જેવંત્રીની રીત-વહુ પાસે જેવંત્રી પૂજવવી અને વહુને કસખી કેરતું કસુંખું તથા કાંચળી અથવા રોકડા રૂપીઆ આપવા અને વહુને હારપાન મોકલવાં. તેલ ઘસાવવા તથા ખાટો દેવાની રીત વટસાવીત્રી પ્રમાણે કરાવી પછી ભીંતે પૂતળાં કહાડ્યાં હોય તેની પૂજા કરાવવી.

વાડી ભર્યાની રીત—સાસરાની વાડીના વહુને ૩ ૨) અને મોસાળસાસરાની વાડીના ૩, ૨) અને નણુંદની વાડીના ૩ ૨) અને પીયરની વાડીના ૩, ૨) વાડી ભરે અથવા ન ભરે તો પણ વહુને આપવા. તથા વહુને ખાવાતું મોકલવું.

આવણુ શુદ્ધ પુનેમને દિવસે બળેવની રીત—તે દિવસે ચુંદડી, કાંચળી, રાખડી અને બરશીની માટલી વહુને આપવી. વેવાઇને લાંથી રાખડી બાંધવા ગોર આવે તેને ૩. એક તથા મોસાળ સાસરાના ગોરને ૩ ના આપવો.

આવણુ વદ ત્રીજને દિવસે કાળજીની રીત—તે દિવસે ફરાળ તથા હારપાન મોકલવાં.

ભાદરવા શુદ્ધ ત્રીજને દિવસે ધરભસુની રીત—તે દિવસે બરશીની માટલી તથા હારપાન વહુને મોકલવાં.

ભાદરવા શુદ્ધ સાતેમને દિવસે અમકારીયા સાતેમની રીત—તે દિવસે રકાખી એક, આરસી એક, કાંસકી દાંતની એક, ધુપેલની પવાલી એક, દાખડી એક, તેમાં ટીલી અથવાં તેના વતી રોકડો અડધો, રકાખીમાં ૩. ૧), સાંભાગ્ય દાખડો એક તથા હાર-

પાન એ પ્રમાણે રીત લઈ સર્વે સર્ગાબહાલાએ એકઠાં થઈ વહુને પીયર જવું અને ત્યાં વહુને અમકારીયું કહાડવું. અમકારીયું કહાડવાને એક ચલાણીમાં હિંગજોડ તથા એક ચલાણીમાં લીલો રંગ પણ લેતાં જવું અને એ સઘળી ચીજ વહુને આપવી.

આસો શુદ્ધ પૂનમે (માણિકઠારી) ને દિવસે ધોખાની રીત—તે દિવસે પહિંઆ શેર દશ, નાળીએર પાંચ, પતાસાંનો પડો અને રોકડો રૂ. ૧), એટલું વહુને મોકલવું.

આસો વદ અમાસને દિવસે દિવાળીની રીત—તે દિવસે વહુને જણસ અથવા રોકડા રૂપીઆ આપવા. તેમાં ઉત્તમ રૂ. ૧૫), મધ્યમ રૂ. ૧૩), અથવા રૂ. ૧૧) અને કનિષ્ઠ રૂ. ૯) અથવા રૂ. ૭) એ શિવાય આતશબાજી તથા ખાવાનું પણ વહુને આપવું.

સંક્રાંતને દિવસે ગોએતું કોસણાવવાની રીત—ગોએતું લઈને વહુ આવે તેને હેમ ગદી એક અથવા રોકડું આપવું ને ગોએતામાં આવેલો દેહપિંડ વ્યવહારવાળાં સર્ગામાં વહેંચવો.

ફાગણ શુદ્ધ ખારસને દિવસે છોકરાની ધીમ—તે દહાડે વહુને આપવાની રીત—પીંચકારીના રૂ. ૪ અથવા રૂ. ૨), ગલાલ, અખીલ, હારડા વગેરે ખાવાનું, લુગડું કસળી તથા કાચીણી એટલું વહુને આપવું.

બીજા વર્ષની રીત.

હોળાને દિવસે વહુને લૂગડું આપવું, બળેવને દિવસે વહુને લૂગડું આપવું. દિવાળીને દિવસે વહુને શક્તિ પ્રમાણે રોકડું આપવું.

વહુ કાળો થર પહેરે ત્યારે વહુને આપવાની રીત-
 લૂગડાં અથવા રોકડા રૂપીઆ શક્તિ પ્રમાણે આપવા.
 વહુને ઘેર રાખ્યાની રીત-રોકડા રૂ. ૪) વહુને આપવા.
 વહુ પાસે રંધાવ્યાની રીત-સારો દહાડો જોઈ સસરાને વહુ
 પાસે કંસાર પીરસાવવો અને સસરાએ કડછીમાં રૂ. ૨) મૂકવા.
 વહુની રૂ. ૨૦૦ નિશાનીએ જાળિયે રાખાશે રૂપીઆ અને રોકડા

લગ્નમાં કન્યાને ત્યાં કરી રાખવાનો સામાન.

કાડીઆં ૪ મહેટાં, ચોરીમાં મૂકવાનાં; કાડીઆં ૬ નાનાં,
 સાંપટ માટે; કરવડી ૧ ગણપતી આગળ લીંતે ટાંગવા માટે; એટલાં
 ચાનાં ચુનાથી ઘોળી, સુકાએથી કુંકુંના ચાંદલા કરવા.

ગ્હાણામાં લઈ જવાની વસ્તુઓની તામડી ૧ તથા બીજી ૪
 એમાની પાંચ તામડીને ચાંદલા કરવા, ઉપલાં ત્રણ સાંપટ લગ્ન તથા
 માંડવને દિવસે પોંખવાના સામાનમાં મુકવા તથા માંડવને દીવસે
 જે વધામણું બદલવાનું તેમાં ૧ મૂકવું.

જ્યારે નાણાંઓ સાથે તાંપીએ આલણ હોય તેને આપવી. ઘેર આવી
 જ્યાં ચોરી બાંધવી હોય ત્યાં બાજુ ઉપર કન્યાને એસાડી મહિયારી
 પાસે અડધેવતી તેલ ધલાવવું અને તે અડધો મહિયારીને આપવો
 અને પાતેલીમાં પાણી, દહીં, દૂધ તથા આંબાનાં પાતરાં નાંખી મહિ-
 ચારીએ તે પાણીથી કન્યાની લટ તેર વખત પલાળવી. પછી પતેલી
 માં ચોખ્ખા, તલનું કાંકરનું, તથા એક પૈસો મૂકી જ્યાં જ્યાં વ્યવ-
 હાર હોય ત્યાં એકેક પાતેલી વહેંચવી.

સોપારીની રીત.

કન્યાતું નાતું ભાંડુ, તથા ગોર તથા મોસાળગોરસાથે સોપારીની રીત મોકલવી. તે રીતમાં વધામણામાં કંકુ, ભાતે, સોપારી સાત, ઘડી પીડી તથા વરના જન્માક્ષર મોકલવા. એ દિવસે જમાઈને જમવા તડી તેને ચાંદો કરવો. તેમાં ઉત્તમ રૂ. ૧૫) મધ્યમ રૂ. ૧૩) અથવા રૂ. ૧૧) અને કનિષ્ઠ રૂ. ૯) અથવા રૂ. ૭).

વરને લાંથી સોપારી દેવા આવે ત્યારે સાસુને ચાંદો કરવો. તેમાં ઉત્તમ રૂ. ૧૧), મધ્યમ રૂ. ૯) અથવા રૂ. ૭) અને કનિષ્ઠ રૂ. ૫) અથવા રૂ. ૪) બે વડસાસુને તેથી અર્ધા રૂપીઆના ચાંદા કરવા. મામીસાસુ વગેરેને રીત પ્રમાણે પાવલી અથવા બે આની આપવી અને સગાંને સંબંધ પ્રમાણે પૈસા આપવા.

સોપરમીડાની રીત.

વરવાળા સોપારીની રીત લઘુ જ્ઞેય પછી કન્યા તરફનાં એકઠાં થઈ સંક્રાંતની રીત અપાવવા જવું. તેમાં પાતેલું એક ચોખ્ખા ભરીને, તલતું ઢાંકણું એક, રૂ. ૧) રોકડો, શેરડી નંગ ૧૦, રૂપાતું કાડીયું તેમાં રૂ. ૧) મોસાળસાસરે આપવા. ત્રાંખાતું કાડીયું તેમાં અડધો એટલું સાથે લઘુ જવું. અને વરને લાં બારણામાં બાજઠ ઉપર વરમા બેસે તેને ઉત્તમ રૂ. ૬) કે ૪) અને કનિષ્ઠ રૂ. ૨) આપવા. બે વડસાસુને તેથી અડધું આપવું. કાડીયાંપર સાસુને ચાંદાના રૂ. ૨) આપવા.

મોગવેસણ તથા મંડપમૂહર્તની રીત જનોઈનાં પ્રકરણમાં લખી છે તે પ્રમાણે મૂહર્તને દિવસે કરવી.

છોકરીને સાસરેથી સુરજપાઠી આવે તે દરેકને સાત સોપારી ચાંદો કરીને આપવાં. ચોરી બાંધવાની જગ્યાએ કન્યાને બાજઠપર એસાડી સુરજપાઠી સંભળાવવી, તે સાંભળી રહ્યા પછી માથેથી લુણુ ઉતારી પાણીઆરે મૂકવું.

ગણપતીપૂજા તથા વૃદ્ધશ્રાધની રીત જનોઈના પ્રકરણમાં લખી છે તે પ્રમાણે કરવી.

પીઠી ચઢે ચારથી જમાઈને રોજ સાંજના ફૂલનો હાર મોકલવો.

વહેવાઈનાને અનુકુળતા પ્રમાણે ગીત સંભળાવવાં અને પાપડનાં ગીતને દિવસે સર્વેને સોપારી આપવાં.

કન્યાને લાંબા વહેવાઈને લાં ગીત સંભળવા જાય ચારે જમાઈને સારૂ ખાવાનું તથા ફૂલનો હાર લઈ જવો તે મોસાળ સાસરા તરફનું ખાવાનું તથા ફૂલનો હાર પણ લઈ જવો.

કન્યાને ત્યાંથી લાડુ દહાવા જવાની રીત.

જમાઈને સારૂ થાળીમાં લાડુ તથા ૩. ૧). મોસાળ સાસરા તરફથી પણ થાળીમાં લાડુ તથા અડધો તથા સર્વેને વહેંચવા ધસોટી-યો લાડુ તથા વધામણું એટલું લઈ જવું અને લાં જમાઈને રૂપીએ-વતી તથા મોસાળસાસરાવાળાએ અડધેવતી લાડુ ખવાડવો.

વરવાળા તરફના લાડુ દહાવા આવે ચારે સાસુને ઉત્તમ ૩. ૯), મધ્યમ ૩. ૭), અને કનિષ્ઠ ૩. ૪) એ રીતે શક્તિ પ્રમાણે આપવું અને એ વડ સાસુને એથી અડધું આપવું. અને કાકીસાસુ વગેરેને સોપારીની રીતમાં આપવાનું લખ્યું છે તેથી અડધું આપવું અને બીજાં સગાંને પૈસા આપવા.

લગ્નને આગલે દિવસે કન્યાનું તથા કન્યાની માનું માથું ચો-ળવું અને કાચળીના દિવસ સુધી કન્યાનું માથું કાંઈ રાખવું.

મોસાળાંની રીત.

કન્યાને સાર થર, કાંકણ, ખારેકકોપરાંનો હાર, સુતરાઉ પાનેતર ચાર, તથા જનસ અથવા રોકડ શક્તિ પ્રમાણે મોસાળ તરફથી આપવું. બીજાં સગાંને મોસાળાના પ્રમાણમાં અને સંબંધ પ્રમાણે વાજતેગાજતે કાઢ્યું હોય તો ગોર દક્ષિણા ૩.૩). કનિષ્ઠ પક્ષે કરવું હોય તો ફક્ત પરણનારનેજ ચાલ્લો કરવો.

થર પહેરાવવાની રીત.

કન્યાને ઉમરા ઉપર બેસાડી બલગરી પેહેરાવવી. પછી ગણપતિ આગળ અથવા જ્યાં થર પહેરાવવાનો ધરનો ધારો હોય ત્યાં કાંકણી સાથે થર પહેરાવવો. કન્યાના મોસાળનો સોની થર પહેરાવે તેને ધઉં શેર સવા, નાળીએર એક તથા રોકડો ૩. ૧) એટલાં વાનાં આપવાં. કાંકણી તથા બલગરી કાંકણદોરા છોડતા સુધી કહાડવાં નહિ.

જમાઇને ત્યાં ચારપછી પીઠીવાળું મ્હોં જોવા જવું. તે વખતે બરફીની માટલી તથા હાર લેધ જવો.

કન્યાનું પીઠીવાળું મ્હોં જોવા આવે તેને ૩. ૨) અથવા ૩. ૧) આપવો.

પોંખી વેતરવા આવે તેની રીત—પોંખી વેતરવા આવનાર દિયરને ૩. ૨) અથવા ૩. ૧) આપવો. સોની વગેરેને પીરચ્યું અથવા બરફીના દડિયા આપવા.

ઝાણાંમાં આવનાર ઘેરાંને સોપારી આપવાં અને છાબ હિંચ કનારને ચાર આના આપવા.

અંગોલડીની રીત—ચોકમાં કથરોટમાં માચી મૂકી તે ઉપર કન્યાને બેસાડવી અને પીઠીના દહાડાનો વાંતો રાખેલો હોય તે

ઉતારવો. કન્યાના પગ આગળ પાવડાં મૂકવાં અને કુંડી, કળશીઓ ઘોળેલાં હોય તેમાં પાણી તથા દૂધ, દહીં નાંખી તે વડે કન્યાને અંગોત્તરી કરાવવી. નાહી રહ્યા પછી મોસાળામાં આવેલું પાનેતર પહેરાવવું અને કુંકાની પીયળ કાઢી ગણપતિ આગળ ગોર પૂજવા બેસાડવી તે ગોર એવી રીતે કરવા કે એક વાસણમાં થોડું ઘી નાંખી તેને ગરમ કરી તેમાં ગોળ નાંખવો અને તે પીગળે એટલે તેમાં તલ નાંખી તેની થાખડી કરી તે ઉપર મહાદેવના પાંચ બાણનો આકાર કરવો. ગોરમાં આગળ ઘીનો તથા કપૂરનો દીવો કરવો તથા ધૂપસળી સળગાવવી. ગલાલ, અખીલ વગેરે ઝાણામાં આવેલું હોય તે સધળું એકઠું કરી છોકરીએ ગોરમાને ચઢાવ્યાં કરવું. કન્યાએ પલાળેલું પીણિયું રહેવા દેવું. ઉપર લખેલું પાનેતર કાચળી પહેરેલાં સુધી બદલવું નહિ.

નાહાણાંની રીત—કન્યાનું નાહેલું પાણી કથરોટમાં હોય તે ચાર તામડીમાં ભરવું અને તેમાં આંખાનાં પાતરાં નાંખવાં.

ઝાણાની છાંયમાં સુખડી આવી હોય તેમાંથી અડધી કહાડી લેવી અને નાડું બધું કહાડી લેવું. પછી તે છાંયમાં માચીપાવડાં તથા મોસાળથી આપેલાં પાનેતરમાંથી એક પાનેતર મૂકવાં. વરપાટલો તથા માચીપાવડાં સમીનાં લાકડાંનાં કરાવવાં. નામણુ દીવો તથા પૂજપો બધો કાઢી લેવો.

ઉપર લખેલી ચાર તામડી સ્ત્રીએ લેવી અને પાંચમી એક તામડી ઉપર નાળીએર રેશમી લાલ રેગ્નએ લપેટી મૂકવું તે તામડીને વરસંચાની તામડી કહેવાય. તે કન્યાની માએ લેવી. પલ્લામાં આવેલી એક જનસ કન્યાની માએ પહેરવી અને પલ્લાની સાથે આવેલી સાડી કન્યાની માએ પહેરેલાં લગ્નડાં ઉપર ઓઢવી. એ

મોસાળાંની રીત.

કન્યાને સાર થર, કાંકણ, ખારેકંકાપરાંનો હાર, સુતરાઉ પાનેતર ચાર, તથા જનસ અથવા રોકડ શક્તિ પ્રમાણે મોસાળ તર-
ફથી આપવું. ખીજાં સગાંને મોસાળાના પ્રમાણમાં અને સંબંધ
પ્રમાણે વાજતેગાજતે કાઢ્યું હોય તો ગોર દક્ષિણા ૩.૩). કનિષ્ઠ પક્ષે
કરવું હોય તો ફક્ત પરણનારનેજ આપવો કરવો.

થર પહેરાવવાની રીત.

કન્યાને ઉમરા ઉપર બેસાડી બલગરી પેહેરાવવી. પછી ગણપતિ
આગળ અથવા જ્યાં થર પહેરાવવાનો ધરનો ધારો હોય ત્યાં કાંકણી
સાથે થર પહેરાવવો. કન્યાના મોસાળનો સોની થર પહેરાવે તેને ધઉં
શેર સવા, નાળીએર એક તથા રોકડો ૩. ૧) એટલાં વાનાં આપવાં.
કાંકણી તથા બલગરી કાંકણદોરા છોડતા સુધી કહાડવાં નહિ.

જમાઈને ત્યાં ત્યારપછી પીઠીવાળું મ્હોં જોવા જવું. તે વખતે
બરફીની માટલી તથા હાર લેધ જવો.

કન્યાનું પીઠીવાળું મ્હોં જોવા આવે તેને ૩. ૨) અથવા ૩. ૧)
આપવો.

પોંખી વેતરવા આવે તેની રીત—પોંખી વેતરવા આવ-
નાર દિયરને ૩. ૨) અથવા ૩. ૧) આપવો. સોની વગેરેને પીરચું
અથવા બરફીના દડિયા આપવા.

ઝાણાંમાં આવનાર ઘેરાંને સોપારી આપવાં અને છાબ ઉંચ
કનારને ચાર આના આપવા.

અંગોલડીની રીત—ચોકમાં કથરોટમાં માચી મૂકી તે
ઉપર કન્યાને બેસાડવી અને પીઠીના દહાડાનો વાંતો રાખેલો હોય તે

ઉતારવો. કન્યાના પગ આગળ પાવડાં મૂકવાં અને કુંડી, કળશીઓ ઘોળેલાં હોય તેમાં પાણી તથા દૂધ, દહીં નાંખી તે વડે કન્યાને અંગોલકડી કરાવવી. નાહી રહ્યા પછી મોસાળામાં આવેલું પાનેતર પહેરાવવું અને કુંકાની પીયળ કાઢી ગણપતિ આગળ ગોર પૂજવા બેસાડવી તે ગોર એવી રીતે કરવા કે એક વાસણમાં થોડું ઘી નાંખી તેને ગરમ કરી તેમાં ગોળ નાંખવો અને તે પીગળે એટલે તેમાં તલ નાંખી તેની થાબડી કરી તે ઉપર મહાદેવના પાંચ બાણનો આકાર કરવો. ગોરમાં આગળ ઘીનો તથા કપૂરનો દીવો કરવો તથા ધૂપસળી સળગાવવી. ગલાલ, અખીલ વગેરે ઝાણામાં આવેલું હોય તે સઘળું એકઠું કરી છાકરીએ ગોરમાને ચઢાવ્યાં કરવું. કન્યાએ પલાળેલું પીણિયું રહેવા દેવું. ઉપર લખેલું પાનેતર કાંચળી પહેરેલાં સુધી બદલવું નહિ.

નાહાણાંની રીત—કન્યાનું નાહેલું પાણી કચરોટમાં હોય તે ચાર તામડીમાં ભરવું અને તેમાં આંખાનાં પાતરાં નાંખવાં.

ઝાણાની છાંયમાં સુખડી આવી હોય તેમાંથી અડધી કહાડી લેવી અને નાકું બધું કહાડી લેવું. પછી તે છાંયમાં માચીપાવડાં તથા મોસાળથી આપેલાં પાનેતરમાંથી એક પાનેતર મૂકવાં. વરપાટણ તથા માચીપાવડાં સમીનાં લાકડાંનાં કરાવવાં. નામણુ દીવો તથા પૂજપો બધો કાડી લેવો.

ઉપર લખેલી ચાર તામડી સ્ત્રીએ લેવી અને પાંચમી એક તામડી ઉપર નાળીએર રેશમી લાલ રેગ્નએ લપેટી મૂકવું તે તામડીને વરસંચાની તામડી કહેવાય. તે કન્યાની માએ લેવી. પદ્મમાં આવેલી એક જનસ કન્યાની માએ પહેરવી અને પદ્મનાની સાથે આવેલી સાડી કન્યાની માએ પહેરેલાં લૂગડાં ઉપર ઝોઢવી. એ

સર્વે તથા માચીપાવડા સાથેની છાપ લઇ સ્ત્રીઓએ વરને લા નાહાણું જવું. નાહાણામાં કન્યાના આપને જવાનો ધારો નથી.

વરને લાં કન્યાની મહિયારીએ તોરણ ચાલો કરાવવો. જમાઇને આજઠ ઉપર બેસાડીને છાપનો ચાલો કરવો. તે વખતે તંબોળના તંબોળના ચાંદામાં અબોટિયું અથવા રોકડા રૂ ૧૩) કે રૂ ૧૧) અથવા રૂ ૯) જમાઇને આપવા ચાર તામડીમાંથી ચાર સ્ત્રીએ વરને નવાડ્યાની રીત કરવી. વરસંચાની તામડી વરના લાંના ગણપતિ આગળ મૂકવી અને વર જનોઇ બદલે તે લઇ આવી કન્યાને કેડે આધવું.

વર પરણવા આવે ત્યારે કરવાની રીત.

વરઘોડો ચઢે ત્યારથી એક માણસને ગણપતિ આગળ માપરી ઓરવા એટલે બરડી ખાવા બેસાડવો અને મોસાળથી આવેલાં એક પાનેતરે વરઘોડો આવે ત્યારે કન્યાનું મ્હોં ઢાંકી દેવું. ચૂલા ઉપર એક માટલી મૂકી તેમાં થોડું ભાત તથા તલનું કાકરિયું નાંખી કન્યાના ભાઇભોજનપાસે લાંઝાં શેકવાની રીત કરાવવી.

વરને પોંખવાની રીત—આગલાં બારણાંના ઉમરા ઉપર આજઠ મૂકી તે ઉપર જીરનો વાંકસાથીઓ કહાડવો. વર તોરણે આવે તે વખતે પ્રથમ કન્યાના મામાએ ઢાંકેલે મ્હોંએ કન્યાને લાવી વરને ચોટી દેવાડવી. કન્યાના ભાઇએ વરને ગલાલ છાંટવું. કન્યાની માએ કન્યાના પલાળેલાં પીળીઆએ વરનું મ્હોં લૂછવું. વરને કાનેથી ભરવાડું કહાડી દેવું. અને ભરવાડું કહાડ્યાનો રૂ ૧) આપવો. કન્યાની માએ જમાઇને કુંકાંનો ચાલો કરવો. કાંસાના થાળામાં ખાંડ તથા કેપરાની વાટીમાં નાડાંની વાટ મૂકેલી હોય તેમાં દીવો કરી

તે થાળો જમાઈને ચાર વાર ઉતારી આપી દેવો. કાંસાની બે થાળીનું સાંપટ ચાર વાર ઉતારી તે પછી આપી દેવું. ઝુંસળ, મુશળ, રવૈ અને ત્રાગ એ દરેકે કન્યાની માથે જમાઈને પોંખવો. સરીઆએપોખી તે લાંગીને ફેંકી દેવા. ધસોટીઓ લાડુ તથા દહીં, રૂપિયે વતી ચાર વાર જમાઈને ખવાડી તે રૂપીઓ આપી દેવો. લાલ રેશમી કપડે જમાઈનું મ્હોં લૂછવું અને જમાઈનું નાક આમળવાની રીત કરવી. પછી ધોળેલાં બે કોડિયાં નાડાવતી લપેટેલાનું સાંપટ ચાર વાર ઉતારી જમાઈના પગ આગળ મૂકવું. તે તેણે લાંગી નાંખવું. કન્યાની માના લુગડાનો છેડો જમાઈને ગળે નાંખી તેને ધરમાં તેડી લાવવો.

તોરણે વરમાનાં ચાલા સોપારીને દિવસે કર્યા હોય તેટલા કરવા. વરમાની કરવડી તથા નામણદીવો ગણપતિ આગળ મૂકાવવો.

વરના પગ કન્યાના બાપે ધોવડાવવા.

કન્યાદાનમાં જોઈતો સામાન—કાંસાની બે થાળીનું સાંપટ તેમાં મધુપકં એટલે થોડું દહીં, મધ અને ઘી નાંખવું, ત્રાંખટ ત્રાંખાનું એક, અરધીયું ત્રાંખાનું એક, કમડળ ત્રાંખાનું એક, તેના નાળવાના મ્હોંપર રૂપાની ખોલી સાથે, ખાંડ ખાવાની કાંસાની થાળી એક, કન્યાદાનમાં જમાઈને વીંટી એક શક્તિ પ્રમાણે તથા કુંકું ભાત, અને ચંદન કન્યાદાનમાં છોકરીને આપવાનું ધરેણું શક્તિ પ્રમાણે પહેરાવેલું તેના અંગ ઉપર રાખવું.

કન્યાદાન થયા પછી વરકન્યાને ગણપતિ આગળ કન્યાનું મ્હોં ઉઘાડવા લઈ જવાં. ત્યાં તલ, ચોખ્ખા, રામ, મીઠું, જીરું માપરી, આરસી, કાજળની દામડી, મીંઢળ, છલ્લા તથા ઠીકરાંની કરવડી તેમાં કાંકરિયું તથા ભાત તથા બે પાતેલાં ચૂને ધોળેલાં પાણી સાથે ઘડી

માંડવા સાથે એટલાં વાનાં તમ્યાર રાખવાં. તેનો વિધિ ગોર કહે તે પ્રમાણે કરવો. ગણપતિ આગળ કોપરાંની એ વાટીમાં નાડાની વાટ મૂકી દીવા કરવા અને તે દરેક વાટી ઉપર અકકેકી કથરોટ ઢાંકી તે દીવા હોલવી નાંખવા. તે એ કથરોટ ઉપર વરકન્યાને બેસાડવાં અને ગોર વિધિ કરી કન્યાનું મ્હોં ઉઘડાવે પછી કન્યાને મોડધાટડી બાંધવાં અને શોભ ગાવો. હસ્તમેળાપ થયા પછી ઘડીવાળા વાડકામાં ચોખ્ખા ભરી તે ઉપર ૩. ૧) મુકી કન્યાવાળાએ જોશીને આપવો.

ગણપતિ આગળ વિધિ થઈ રહ્યા પછી વરકન્યા ચોરીમાં આવેલાં ઘોળેલાં નીસા તથા નીસાતરો તે ઉપર થોડું ભાત તથા જવનું કાંકરીયું ૧ તથા સુપડું તથા લાંઝાં શેકેલો ભાત તથા પિત્તળની કડછી તથા કન્યાનું પાળેલું પીળિયું એટલું તૈયાર રાખવું. ચાર મીઠળ તથા ચાર છદલા ચોરીએ બાંધવા સાથે રાખવા. સાવધાન વખત એ વર તરફની અને એ કન્યા તરફની સ્ત્રી ચોરી બાંધી ઉભી રહે તેને આપવા સાથે ચાર કાંકરિયાં તમ્યાર રાખવાં.

પરણી ઉઠ્યાનો જમાઘને ચાલો ૩. ૧૫) અથવા ૩. ૧૩) અથવા ૩. ૧૧) અથવા ૩. ૯) એ રીતે શક્તિ પ્રમાણે કરવો અને શાલના ચાંલા સસરાને તથા એ વડસસરાને તોરણે વરમાને ચાંલા કર્યા હોય તેટલા કરવા. વર તરફથી થડના સગામાં વિધવા આવ્યા હોય તેને દરજ્જા પ્રમાણે આપવું.

પરણ્યા પછી જમાઘ ચાર દિવસ ખાંડ ખાવા આવે તેને જમવાનું કહેવું. ખાંડ ખાવા ચોરીની જગ્યાએ વરપાટલો માડી ચાર જુવારાની ટોપલી તથા ચાર કોડીયામાં દીવા મુકી વરપાટલા ઉપર વર તથા કન્યાને મોડધાટડી પહેરાવી બેસાડવી-

કાંચળીની રીત—કાંચળીને આગલે દીવસે સગાંબહાલાંએ એકઠા થઇ છોકરીને સાસરે તથા મોસાળસાસરે કાંચળીનાં નોતરાં કરવા જવું.

નણુંદ કાંચળી પહેરાવે તેને ૩. ૨) આપવા.

વર તરફની મહિયારી છોકરીને તેલ ધાલે તેને અડધો આપવો. સાસુને ૩. ૨) અને જે વડસાસુને ૩. ૧) આપવો. કાકીસાસુ, માસીસાસુ વગેરેને તથા સગાંબહાલાંને પૈસા લાડુ લાલાની રીત પ્રમાણે આપવા. એ દિવસે માઝ્યા પૈસા આપવા નહિ.

છોકરીને મોસાળથી જમાઈને ચાંદો ૩. ૪) અથવા ૩. ૨)નો કરવો. છોકરીને છોકરાના મોસાળથી રેશમી પાનેતરનો ચાંદો કરવો. છોકરીને મોસાળથી ગોરદક્ષિણાના ૩. ૩) આપવા.

એજ દિવસે માતા માંડવાં અને ચાચર પૂજવાં. માતા ઉઠે તે દિવસે માતાની ચાર ચાકળીમાંતું પાણી એક ચાકળીમાં એકઠું કરી જેતું અધરણી આવતું ન હોય તેના માથા પર ઢોળવું. અને તેને ચાંદો કરી ખોળામાં નાળીએર એક આપવું.

માંડવને દિવસે પહેરામણીની રીત.

છોકરીને નણુંદ તેડવા આવે તેને ૩. ૨) અથવા ૩. ૧) આપવો. તોરણે જમાઈને પોંખી લઘ વરમાને ચાંદો કરવા, તેમાં સાસુને ૩. ૪) અથવા ૩. ૨) અને જે વડસાસુને તેથી અડધું. પોંખતી વખતે લાડુ ખવાડેલો રૂપીઓ વરવાળાને આપવો નહિ.

માંડવ મેહેલ્યાના ચાંદો—પ્રથમ ખીજ જમાઈએને શક્તિ પ્રમાણે ચાંદો કરવા. પછી સાસુ તથા જે વડસાસુને સોપારીની રીત

પ્રમાણે ચાંલા કરવા. હાથા દેવડાવવા જેસે લારે સસરા તથા જે વડસસરાને તેજ પમાણે ચાંલા કરવા અને ચોથું જે જેસે તેને રૂ. ૨) અથવા ૧) નો ચાંલો કરવો.

છોકરીને મોઝાણું આવ્યું હોય તેમાં મોસળ સાસરાનાં મોઝાણું શિવાય બાકીના મોઝાણાનાં અડધા રૂપીઆ કન્યાના વડીલે પોતાના ગીરોથી પાછાં આપવા. એ દિવસે સ્ત્રીપુરુષોમાં પહેરામણીના પૈસા આપવા. તેમાં જેનાં મોઝાણાં પાછાં આવ્યાં હોય તથા જેને ઉપર મુજબ ચાંલા થયા હોય તે શિવાયનાં સગાંને દરજ્જા પ્રમાણે પૈસા આપવા.

પહેરામણી અપાઈ રહ્યા પછી વરની માને બાજુ ઉપર એસાડી છોકરીની માએ હાથમાં નામણુદીવો લઈ વરકન્યાને તેની આસપાસ ચાર ફેરા ફેરવી પગે લગાડવાં. ફેરા ફરી રહ્યા પછી નામણુદીવો વરની માને આપી દેવો.

વહુવર વિદાય કરતી વખતની રીત—લાડુ ભરેલા કાંસાનો વાડકો એક તેમાં રૂપીઆ એક રોકડો મૂકી છોકરીના હાથમાં આપવો અને છોકરી તરફના એક છોકરાને જોડે એસાડવો તથા ખાટલો પાટી ભરેલો તથા તે ઉપર મશરૂની તળાઈ, તકિયો તથા ગાલમસુરિયાં તથા ચારસો, ગોળો એક તાંબાનો, ચર એક તાંબાનો, કુંડી એક તાંબાની, તામડી એક પિત્તળની, થાળી એક કાંસાની હાથા મારવાના કુંકા સાથેની, વરપાટલો, ચોરીની ટોપલી ચાર જુવારાવાળી, તથા ગોરમા પત્રાવળ ઉપર પૂજેલાં હોય તે પૂજાપા સાથે તથા ગાયના રૂ. ૫) અથવા ૪) એટલું મૂકી વરઘોડા પાછળ મોકલવું. વરવહુને પુલનો હાર પહેરાવવો.

વરઘોડો ઉતર્યા પછી છોકરીની માએ છોકરીને તેડવા જવું અને લગ્નને દહાડે ગણપતિ આગળ કરવડી મૂકેલી હોય તે તથા વધામણા

સાથે લઈ જવું. વધામણામાં તન્નના કાંકરિયાં સાત, ગોળની ઇંડીપીંડી ચાર, ઠીકરાના ઢાડીયાંનું સાંપટ એક, સોપારી સાત પૈસા સાત, કુંકુ અને ભાત એટલું લઈ જવું અને એ વધામણું વેવણના વધામણા સાથે બદલી લેવું. વરને ત્યાં ગણપતિ આગળ કરવડી મૂકી વરસંત્યાની તામડી મૂકેલી હોય તે લઈ લેવી અને છોકરીને ઘેર તેડી લાવવી.

માંડવાના જમણની રીત—તોરણે સાસુને ૩. ૨), બેવડસાસુને તેથી અડધું આપવું સાસુના ઠામ નીચે સાથીઓ પૂરવે. તથા સૂપડું, ઘઉં શેર પાંચ, કુંકાવટી એક, વેલણુ એક તથા ૩ ૧) રોકડો ચાંદો કરી છોકરીની સાસુને આપવું. છોકરી પાસે ન્યાતમાં ખીડાં અપાવવાં.

વર તરફના ગોરને કન્યાવાળા તરફથી આપવાની વીગત.

ઝાણા વખતે ૩. ૧) લગ્ન વખતે ૩૬ કળશનો ૩. ૧) કન્યાદાનનો ૩. ૧), સમપદીનો ૩. ૧) પરણી ઉઠ્યા પછી ગોર દક્ષણના ૩. ૨) તથા મોસાળ ગોરને ૩. ૧) કાંચળી વખતે ૩૬કળશનો ૩. ૧) સૂરજ પાઠીનો ૩. ૧) કાંચળીના ખીડાનો ૩. ૧). કન્યાના મોસાળ તરફથી વરવાળાના ગોરને ૩. ૨) તથા મોસાળ ગોરને ૩. ૧) માંડવને દીવસે ગોરદક્ષણ ૩. ૨) તથા મોસાળ ગોરને ૩. ૧)

જેઠાળાના જમણની રીત—સાસુને ચાંદો ૩ ૨) અને બે વડસાસુને તેથી અડધું. જેઠને ૩ ૨) અથવા ૩ ૧) એ પ્રમાણે આપવું. એ દિવસે ખીજો સર્વેને પરચુરણ તથા પૈસા આપવા નાહ.

ત્રીજના જમણની રીત—સાસુને ૩. ૨) બે વડસાસુ ને તેથી અડધું આપવું અને માસીસાસુ વગેરેને કાંચળીને દિવસે આપ્યું હોય તેટલું આપવું. સસરાને ૩. ૨). વડસસરાને તેથી અડધું અને સ્ત્રીપુરુષોમાં દરજ્જા પ્રમાણે પૈસા આપવાં.

ધીમના જમણની રીત—દાગણુ વદ પડવાને દિવસે એ જમણુ આપવું અને તેની રીત ત્રીજના જમણની રીત પ્રમાણે. તે દિવસે સમી સાંજે વરકન્યાને ગણુપતિ આગળ બેસાડી છોકરા તરફની મહિયારી પાસે તેલ ઘલાવવું. તેલ ઘાલ્યાનો અડધો છોકરીને લાંબો હોય તે મહિયારીને આપવો અને મોર દેવો. અને જમાઈને રીત મોકલવી તેમાં લૂગડાં, રોકડા ૩. ૨) પીચકારીના ૩. ૪) અથવા ૩. ૨) કળશીઆ ચાર અથવા બે તેમાં દહીં, દુધ તથા આંખાના પાતરાં સાથે, સીરોટાનો લાડુ એક તે ઉપર ૩. ૧) ખાવાનું, ગન્નાલ, અખીલ, એટલું મોકલવું.

છોકરીને વાડી ભરે ત્યારે સાસરાની વાડીનું ખીડું ૩. ૧) મોસાળ સાસરાની વાડીનો અડધો, નણુંદની વાડીનો અડધો, ધરની વાડીનો અડધો, એટલા ખીડાં છોકરીને સાસરે આપવાં.

વૈશાખ સુદ ત્રીજને દિવસે અખાડ ત્રીજના હાર ઘલાવવાની રીત.

છોકરીને લાંબી એક બે સ્ત્રીએ એ રીત અપાવવાનું અને સાસુ વગેરે લાંબા ધરની સ્ત્રીઓને એકેકી ફૂલમાળા આપવી તથા સાસુને ૩. ૧), બે વડસાસુને તેથી અડધું, ધરનાં સંઘળાં બંધરને સંબંધ પ્રમાણે તથા ખીજાં સગાંજાલાંને અવહારના પૈસા આપવા ને શક્તિ પ્રમાણે થડે થડે અથવા બંધાના આપવાં.

આણીને દિવસે છોકરીને તેડવા બે છોકરાને મોકલવા.

છોકરીને મૂકવાને તેની નણુંદ આવે તેને ૩. ૨) અથવા ૩. ૧) આપવો.

છોકરીને માથું ચોળીને સાસરે મોકલવી.

જેઠ સુદ બારસને દિવસે કરવડા બારસની રીત છોકરીને સાસ-
રેથી આવે તેને ખીડાનો ૩. ૧) આપવો.

સોળવણીની રીત—સાસુને ચાંદો ૩. ૨) અને જે વડસાસુને
તેથી અડધો કરવો. જમાઇને પચાસ ફરી, સાસુસસરાને ત્રીસ,
વડસસરા તથા વડસાસુને વીસ, અથવા શક્તિ પ્રમાણે આપવી.

જેઠ વદ અમાસને દિવસે વડસાવિત્રીની રીત—ટોપ-
સામાં ધઉં શેર દશ, મોગચણા શેર પાંચ, ગોળ શેર પા. કલેકું
એક, પાટો એક રેશમી રાતો, અડધો રૂપીઆ રોકડો એટલું છોક-
રીને સાસરે મોકલવું. વડ પૂજવા જાય ત્યાં જમાઇને ૩. ૪)
અથવા ૩. ૨) નો ચાંદો કરવો અને છોકરીને લૂગડું કસખી કારતું
આપવું. તે લૂગડું પાનેતર તથા મોઝાટડી ઉતારીને પહેરવું. વડ
પૂજવા જતાં પહેલાં છોકરીનું માથું ચોળીને સાસરે મોકલવી.

અખાડ વદ અમાસને દિવસે જેવત્રીની રીત—વડ-
સાવિત્રીની રીત પ્રમાણે છોકરીને સાસરે ધઉં વગેરે મોકલવું અને
છોકરીનું માથું ચોળી સાસરે મોકલવી.

કાજળી વગેરેનો ફરાળ છોકરીને સાસરેથી આવે તે દરેક ફરાળ
વખત ૩. ૨) અથવા ૩. ૧)નું ખીડું આપવું.

શ્રાવણ સુદ પુત્રમે બેળેવંતી રીત. જમાઇને લુગડાં તથા ૩. ૨)
તથા બરશીની માટલી એટલું આપવું.

હારેશન આવે ત્યારે આના ચાર અથવા આના બે આપવા.

ભાદરવા સુદ સાતમને દિવસે અમકારીઆ સાતમની
રીત—એ રીત લઇને આવે ત્યારે સાસુને ૩. ૧) અને જે વડ-
સાસુને અડધો અને સર્વેને સંબંધ પ્રમાણે પૈસા આપવા.

આસો મુદ્દી પુનેમને દિવસે ધોળાની રીત આવે તેનાં ખીડાનો રૂ. ૧) આપવો. છોકરીને સાસરે મોકલતાં પહેલાં માથું ચોળી સણગારવી.

દીવાળીની રીતનું જમાધને ખાવાનું તથા આતશબાજી મોકલવાં.

સંક્રાંતને દિવસે ગોઝેતું કોસણવાની રીત—દેહપિંડ આપવા. તેમાં ગોળપાપડી ભરેલું પાતેલું એક, કાંસાનો વાડકો એક ઘી ભરેલો. તામડી એક દુધ ભરેલી, સોનાના દેહપિંડના રૂ. ૨), રૂપાનાં દેહપિંડનો રૂ. ૧, તાંબાના દેહપિંડનો અડધો, ગોળ શેર પાંચ સોપારી શેર પાંચ. બદામ શેર પાંચ, ખારેક શેર ૫, ખાંડ શેર પાંચ, કેળા નંગ પંદર, શેરડી નંગ દશ, એ રીતે તેર દેહપિંડ આપવા. તે મધ્યે પાતેલામાં રૂ. ૧), વાડકામાં અડધો, અને તામડીમાં પાવલું મૂકવું. સોના, રૂપા તથા તાંબાના દેહપિંડમાં કંઈ મૂકવું નહિ અને તે સિવાય બાકીના સાત દેહપિંડમાં બળે આના મૂકવાં. પાતેલું સાંસુને, વાડકો દિયરને અને તામડી મોસાળ સાસરે આપવી. સંક્રાંતની રીતનું જમાધને ખાવાનું મોકલવું.

ગોઝેતું ન કોસણાવે તો દેહપિંડ આપવો, તેમાં કેળાં નંગ પચીસ, નાળીઝેર એક તથા રૂ. ૧) આપવો.

ખીજ વર્ષની રીત.

હોળી તથા બળેવે જમાધને પાઘડી આપવી.

ખીજ વર્ષની સંક્રાંતથી દર વર્ષની સંક્રાંતે એક દેહપિંડ ગોળ સોપારી વિગેરે વસ્તુનો અપાવવો. તેમાં રોકડો રૂ. ૧) અથવા અડધો આપવો.

પ્રકરણ ૪થું.

છોકરીને કાળો થર પહેરાવવાની રીત.

પરણ્યાથી એકીના વર્ષે છોકરીને કાળો થર પહેરાવવો અને સાસુ સસરા જે મોટા હોય તેને પગેલાણું અપાવવું. તેમાં સાસુસસરા દરેકને રૂ. ૧) કાકાસસરા, મામાસસરા, જેઠ, કાકીસાસુ, મામીસાસુ, ફાઈઅણુસાસુ, જેઠાણી તથા મોટી નણુંદ વગેરે મોટાને અડધો, પાવણી, અથવા બે આની એ રીતે દરજ્જા પ્રમાણે આપવું.

પ્રકરણ ૫ મું.

સીમંતની રીત આગળ પ્રમાણે થતી નથી તેથી
હુંકામાં લીધી છે.

છોકરીના પિયર તરફની—રાખડીને દહાડે છોકરીનાં પિય-
રીઆંએ છોકરીને શણગારવા તેને સાસરે સગાંને તેડીને જવું.

રાખડી વખત લૂગડું, કાંચગી અથવા રોકડા રૂપીઆનો છોક-
રીને ચાંદો કરવો.

કર્માન્તર વખતે જમાઈને રૂ. ૧૧) કે રૂ. ૯) કે રૂ. ૭) કે રૂ. ૫)
નો ચાંદો કરવો અને છોકરીને રાખડી કરતાં હલકાં લૂગડાં કાંચગીનો
ચાંદો કરવો. દિયરને ખુસ્ટ મારવાના રૂ. ૨) અથવા રૂ. ૧) આપવો.
ગોરદક્ષિણાના રૂ. ૪) આપવા. પંજીજવારનો અડધો આપવો.

બીજે દિવસે સવારે છોકરીને તેડવા બે છોકરાને મોકલવા.

આસો સુદી પુનેમને દિવસે ધોખાની રીત આવે તેનાં ખીડાનો રૂ. ૧) આપવો. છોકરીને સાસરે મોકલતાં પહેલાં માથું ચોળી સણુગારવી.

દીવાળીની રીતનું જમાઇને ખાવાનું તથા આતશબાજી મોકલવાં.

સંક્રાંતને દિવસે ગોઝેતું કોસણવાની રીત—દેહપિંડ આપવા. તેમાં ગોળપાપડી ભરેલું પાતેલું એક, કાંસાનો વાડકો એક લી ભરેલો. તામડી એક દુધ ભરેલી, સોનાના દેહપિંડના રૂ. ૨), રૂપાનાં દેહપિંડનો રૂ. ૧, તાંબાના દેહપિંડનો અડધો, ગોળ શેર પાંચ સોપારી શેર પાંચ. બદામ શેર પાંચ, ખારેક શેર ૫, ખાંડ શેર પાંચ, કેળા નંગ પંદર, શેરડી નંગ દશ, એ રીતે તેર દેહપિંડ આપવા. તે મધ્યે પાતેલામાં રૂ. ૧), વાડકામાં અડધો, અને તામડીમાં પાવલું મૂકવું. સોના, રૂપા તથા તાંબાના દેહપિંડમાં કંઈ મૂકવું નહિ અને તે સિવાય બાકીના સાત દેહપિંડમાં બધે આના મૂકવાં. પાતેલું સાંસુને, વાડકો દિયરને અને તામડી મોસાળ સાસરે આપવી. સંક્રાંતની રીતનું જમાઇને ખાવાનું મોકલવું.

ગોઝેતું ન કોસણાવે તો દેહપિંડ આપવો, તેમાં કેળાં નંગ પચીસ, નાળીયેર એક તથા રૂ. ૧) આપવો.

ખીજ વર્ષની રીત.

હોળી તથા બળેવે જમાઇને પાઘડી આપવી.

ખીજ વર્ષની સંક્રાંતથી દર વર્ષની સંક્રાંતે એક દેહપિંડ ગોળ સોપારી વિગેરે વસ્તુનો અપાવવો. તેમાં રોકડો રૂ. ૧) અથવા અડધો આપવો.

પ્રકરણ ૪થું.

છોકરીને કાળો થર પહેરાવવાની રીત.

પરણ્યાથી એકીના વર્ષે છોકરીને કાળો થર પહેરાવવો અને સાસુ સસરા જે મોટા હેતુ તેને પગેલાગણું અપાવવું. તેમાં સાસુસસરા દરેકને રૂ. ૧) કાકાસસરા, મામાસસરા, જેઠ, કાકીસાસુ, મામીસાસુ, ફાઇઅણુસાસુ, જેઠાણી તથા મોટી નણુંદ વગેરે મોટાને આઘો, ખવડી, અથવા બે આની એ રીતે દરબ પ્રમાણે આપવું.

પ્રકરણ ૫ મું.

સીમંતની રીત આગળ પ્રમાણે થતી નથી તેથી
હંકામાં લીધી છે.

છોકરીના પિયર તરફની—રાખડીને દહાડે છોકરીનાં પિય-
રીઆંએ છોકરીને શણગારવા તેને સાસરે સગાંને તેડીને જવું.

રાખડી વખત લૂગડું, કાંચળી અથવા રોકડા રૂપીઆનો છોક-
રીને આંધો કરવો.

કર્માન્તર વખતે જમાઇને રૂ. ૧૧) કે રૂ. ૯) કે રૂ. ૭) કે રૂ. ૫)
નો આંધો કરવો અને છોકરીને રાખડી કરતાં હલકાં લૂગડાં કાંચળીનો
આંધો કરવો. દિયરને ખુસટ મારવાના રૂ. ૨) અથવા રૂ. ૧) આપવો.
ગોરદક્ષિણના રૂ. ૩) આપવા. પંજુજવારનો આંધો આપવો.

બીજે દિવસે સવારે છોકરીને તેડવા બે છોકરાને મોકલવા.

છોકરા તરફની રીત.

રાખડીને દિવસે વહુનો ખોળો ભરવો તેમાં ૩. ૫૧) અથવા શક્તિ પ્રમાણે આપવું. કસુંબું કસળી તથા લીલી ચોળાનો ચાંદો વહુને કરવો. અને નણુંદ પાસે રાખડી બાંધાવવી.

રાખડી, જે મણકા તથા માદળિયું મોતીએ, પોવડાવી રેશમી રાતે દોરે ગાંઠાવી તે તથા કાળા રેશમી કકડામાં ચાર ચકલાની ધૂળ, હરમાનની મળી તથા ખીલભીલૂતી મૂકી તેને ચોખંડું સીવી લેવું. તેને રાતા રેશમને દોરે ગાંઠવું. એ રીતની જે રાખડી વહુના જન્મણુ હાથને કાંડે બાંધવી તેમાં હરમાનની મળીવાળી રાખડી અગીઆરમે વાસે નાહતી વખત છોડી નાંખવી. ત્યાંસુધી છોડવી નહિ.

વૃદ્ધશ્રાદ્ધ તથા ગણપતિપૂજન મુહુર્તના દિવસે જન્મોષ્ઠના પ્રકરણમાં લખેલી રીત પ્રમાણે કરવાં તથા માતા માંડવાં.

કર્માન્તર વખત સાસરીઆએ વહુને તેડવા જવું અને સાથે પાટ તથા મોડ તથા પસલીનો સામાન લઈ જવો. પાટનો ચાંદો કરી તે પાટ પહેરાવવો તથા પસલી ભરાવવી. પસલીનો સામાન લગ્નના પ્રકરણમાં લખ્યા પ્રમાણે.

ખીજે દિવસે વહુને પિયરથી જે છોકરા વહુને તેડવા આવે તેને એકેકું નાળિયેર આપવું અને વહુને વાસી મોઢે પિયર મોકલવી.

વહુને વળાવવા રીત.

વહુને નવમો મહિનો એકા પછી વળાવવાની રીત કરવી. તે વખત ચાંદો કરી તેને ૩. ૪) અથવા ૩. ૨) આપવા.

પ્રકરણ ૬ હું.

છુટા છેડા થયેથી કરવાની રીત.

છોકરાં તરફની.

છુટાછેડા થયાની વધામણી લાવનારને છોકરો આવ્યો હોય તો ૩. ૧) અને છોકરી આવી હોય તો અડધો આપવો. છોકરો આવ્યો હોય તો છોકરાના આપને કુંડીએ નવડાવવો. કુંડીમાં પાણી તથા દહીં, દૂધ નાંખી તેણેવતી બહેન નવાડે તેને શક્તિ; પ્રમાણે આપવું. એ દિવસે ગીત ગવાડવાં.

વેવાઘને ત્યાં જોવા તેડે તો સર્વ સર્ગાંહાલાને તેડીને બેરાંએ જવું.

વધાવ્યાની રીત.

પાંચમે વાસે વધાવવા તેડે તો સર્વ સર્ગાંહાલાંએ એકઠાં થઈ જવું અને સાથે સુંઠ, ખારેક, કોપરાં, બદામ, પસ્તાં, ચારોળી અને ગોળ એટલું શક્તિ પ્રમાણે લઈ જવું. છઠ્ઠીનો સામાન પણ તેજ દિવસે લઈ જવો. તે સામાનમાં નાળિયેર એક, પૈસા સાત, પાન સાત, સોપારી સાત, રાતો ગળતો કકડો ગજ સવા, રોકડો ૩. ૧) એટલું લઈ જવું. સોનારૂપાનાં ફૂલ તથા દ્રોભોગરાંએ બાળકને વધાવવું અને એ દિવસે પણ ગીત ગવાડવાં.

છઠ્ઠીની રીત.

એ દિવસે જે છોકરું આવ્યું હોય તેની ફાઇએ છઠ્ઠી પુજવા જવું. અને રાત્રે જનમરાસ ગવાડવો. છોકરું આવ્યું હોય તેના મામાને જનમરાસ વખતે ચાંલો કરી ૩. ૨) અથવા ૩. ૧) આપવો અને

જનમરાસ ગાનાર બ્રાહ્મણનાં આવ્યાં હોય તે ગાઇ રહે ત્યારે મુખ્ય ગાનારીને ચોખ્ખા શેર પાંચ, નાળિયેર એક અને રોકડા રૂ. ૨) આપવા. તે ગાનાર જે જાણુ હોય તો દરેકને એકેક રૂપીઆં આપવો.

અગીઆરમે વાસે છોકરાનાં બાપે ઉપર લખ્યા પ્રમાણે કુંડીએ નાવું અને પોતાને ઘેર ગીત ગવાડ્યાં તથા કંસાર કરવો. મહિનાની અંદર સારો દિવસ જોઇ વહુને પગ ધાલવા તેડવી અને તે દિવસે કંસાર કરવો.

ઝોળીની રીત.

બારમે વાસે સર્વેએ મળી ઝોળી કરવા જવું. ફાઇ વગેરે સંબંધીએ છોકરાને સાર શક્તિ પ્રમાણે લુગડાં તથા ધરેણું લઇ જવું. અને બીજાં સગાંએ પણ વ્યવહાર પ્રમાણે લુગડાં લઇ જવાં. તે શિવાય હાથેપગે, કેડે તથા ડોકમાં બંધાય તેવાં સુંસુરનાં બાર તારનાં દોરા કુંડાએ ખેરડીને લઇ જવાં અને ધરેણું પહેરાવતાં પહેલાં તે દોરા અડકાડવાં અને આગળે સીમંતનાં પ્રકરણમાં મળીની રાખડી લખીએ તેવી બાળારંખી લઇ જઇ છોકરાનાં ડોકમાં ધાલવી.

વહુ ઘેર આવે ત્યારે એકલું ઘોડિયું હોય તો તે ઉચ્ચકી લાવનારને આના જે, અને ઘોડિયું પારણું જે વાના હોય તો આના આર આપવા.

પહેલે જોળે છોકરી આવે તો ગીત, જનમરાસ, તથા કુંડીએ નાવાની રીત કરવી નહિ. એ શિવાયની રીત કરવી.

છોકરીને ત્યાંની રીત.

છોકરીના છુટાછેડા થાય ત્યારે તેને સાસરે વધામણી મોકલવા. સાસુ જોવા આવે તેને માદરસાડીના ચાંલાના રૂ. ૪) અથવા રૂ. ૨) આપવા.

જોવા તેડવાની રીત કરીને જોવા તેડયાં હોય તે વખત સાસુને ફરી આપવું નહિ પણ જે બીજાં જોવાં આવ્યાં હોય તેને જે આની વગેરે સંબંધ પ્રમાણે તથા બીજા સગાં જે આવ્યા હોય તેને જે સા આપવા.

વધાવવાની રીત.

પાંચમે વાસે સૌને વધાવવાં તેડવાં. તે વખત સાસુને ચાંલાના રૂ. ૨) અથવા રૂ. ૧) અને બીજાં સગાંને ઉપર લખ્યા મુજબ પૈસા આપવા. સોનારૂપાનાં ફૂલ તથા દ્રો મોગરાથી છોકરાંને વધાવવું તથા ગીત ગવાડવાં.

છટ્ટીની રીત.

છટ્ટી પૂજવાનો પાટલો ચીતરાવવો અને છોકરો આવ્યો હોય તે છોકરીના સાસરીયને જમવા તેડવા. જે છોકરું આવ્યું હોય તેની ફાઈ છટ્ટી પૂજે તેને રૂ. ૨) અથવા રૂ. ૧) આપવો. જનમરાસ ગવાય તે વખતે જગરણ ઉઠવાનો સાસુને આલો રૂ. ૨) અથવા રૂ. ૧) નો કરવો.

અગીઆરમે દહાડે જમાધ કુડીએ નહાય તેને રૂ. ૨) અથવા રૂ. ૧) આલો કરવો.

જનમરાસ ગાનાર બ્રાહ્મણનાં આવ્યાં હોય તે ગાઇ રહે ત્યારે મુખ્ય ગાનારીને ચોખા શેર પાંચ, નાળિયેર એક અને રોકડા રૂ. ૨) આપવા. તે ગાનાર બે જણ હોય તો દરેકને એકેક રૂપીઓ આપવો.

અગીઆરમે વાસે છોકરાના બાપે ઉપર લખ્યા પ્રમાણે કુંડીએ નાવું અને પોતાને ઘેર ગીત ગવાડવાં તથા કંસાર કરવો. મહિનાની અંદર સારો દિવસ જોઇ વહુને પગ ધોલવા તેડવી અને તે દિવસે કંસાર કરવો.

ઝોળીની રીત.

બારમે વાસે સર્વેએ મળી ઝોળી કરવા જવું. ફાઇ વગેરે સંજોગોએ છોકરાને સાર શક્તિ પ્રમાણે લુગડાં તથા ધરેણું લઇ જવું. અને બીજાં સગાંએ પણ વ્યવહાર પ્રમાણે લુગડાં લઈ જવાં. તે શિવાય હાથેપગે, કેડે તથા ડોકમાં બંધાય તેવા સુંસુરના બાર તારના દોરા કુંડાંએ ખરડીને લઈ જવા અને ધરેણું પહેરાવતાં પહેલા તે દોરા અડકકડવાં અને આગળે સીમંતના પ્રંકરણમાં મળીની રાખડી લખીએ તેવી આળારંખી લઈ જઈ છોકરાનાં ડોકમાં ધાલવી.

વહુ ઘેર આવે ત્યારે એકલું ઘોડિયું હોય તો તે ઉંચકી લાવનારને આના બે, અને ઘોડિયું પારણું બે વાના હોય તો આના ચાર આપવા.

પહેલે ખોળે છોકરી આવે તો ગીત, જનમરાસ, તથા કુંડીએ નાવાની રીત કરવી નહિ. એ શિવાયની રીત કરવી.

છોકરીને ત્યાંની રીત.

છોકરીના છુટાછેડા થાય ત્યારે તેને સાસરે વધામણી મોકલવા. સાસુ જોવા આવે તેને માદરસાડીના ચાંદાના રૂ. ૪) અથવા રૂ. ૨) આપવા.

જોવા તેડવાની રીત કરીને જોવા તેડ્યાં હોય તે વખત સાસુને ફરી આપવું નહિ પણ જે ખીજાં જોવાં આવ્યાં હોય તેને જે આતી વગેરે સંબંધ પ્રમાણે તથા ખીજા સગાં જે આવ્યા હોય તેને ચૈસા આપવા.

વધાવવાની રીત.

પાંચમે વાસે સૌને વધાવવાં તેડવાં. તે વખત સાસુને ચાંદાના રૂ. ૨) અથવા રૂ. ૧) અને ખીજાં સગાંને ઉપર લખ્યા મુજબ પૈસા આપવા. સોનારૂપાનાં ફૂલ તથા દ્રો મોગરાથી છોકરાંને વધાવવું તથા ગીત ગવાડવાં.

છટ્ટીની રીત.

છટ્ટી પૂજવાનો પાટલો ચીતરાવવો અને છોકરો આવ્યો હોય તો છોકરીના સાસરીય'ને જમવા તેડવા. જે છોકરું આવ્યું હોય તેની ફાઈ છટ્ટી પૂજે તેને રૂ. ૨) અથવા રૂ. ૧) આપવો. જનમરાસ ગવાય તે વખતે જાગરણ ઉઠ્યાનો સાસુને ચાલો રૂ. ૨) અથવા રૂ. ૧) નો કરવો.

અગીઆરમે દહાડે જમાઈ કુડીએ ન્હાય તેને રૂ. ૨) અથવા રૂ. ૧) ચાલો કરવો.

જનમરાસ ગાનાર બ્રાહ્મણનાં આવ્યાં હોય તે ગાધ રહે ત્યારે મુખ્ય ગાનારીને ચોખા શેર પાંચ, નાળિયેર એક અને રોકડા રૂ. ૨) આપવા. તે ગાનાર બે જણ હોય તો દરેકને એકેક રૂપીઆ આપવો.

અગીઆરમે વાસે છોકરાનાં બાપે ઉપર લખ્યા પ્રમાણે કુંડીએ નાવું અને પોતાને ઘેર ગીત ગવાડ્યાં તથા કંસાર કરવો. મહિનાની અંદર સારો દિવસ જોઇ વહુને પગ ધાલવા તેડવી અને તે દિવસે કંસાર કરવો.

ઝોળીની રીત.

બારમે વાસે સર્વેએ મળી ઝોળી કરવા જવું. ફાઇ વગેરે સંબંધીએ છોકરાને સારૂ શક્તિ પ્રમાણે લુગડાં તથા ધરૈણું લઇ જવું. અને બીજાં સગાંએ પણ વ્યવહાર પ્રમાણે લુગડાં લઈ જવાં. તે શિવાય હાથેપગે, કેડે તથા ડોકમાં બંધાય તેવા સુંસુરના બાર તારના દોરા કુંડાએ ખરડીને લઇ જવા અને ધરૈણું પહેરાવતાં પહેલા તે દોરા અડકાડવાં અને આગળે સીમંતના પ્રકરણમાં મળીની રાખડી લખીછે તેવી બાળારંખી લઈ જઈ છોકરાનાં ડોકમાં ધાલવી.

વહુ ઘેર આવે ત્યારે એકલું ઘોડિયું હોય તો તે ઉંચકી લાવનારને આના બે, અને ઘોડિયું પારણું બે વાના હોય તો આના ચાર આપવા.

પહેલે બોળે છોકરી આવે તો ગીત, જનમરાસ, તથા કુંડીએ નાવાની રીત કરવી નહિ. એ શિવાયની રીત કરવી.

છોકરીને ત્યાંની રીત.

છોકરીના છુટાછેડા થાય સારે તેને સાસરે વધામણી મોકલવા. સાસુ જોવા આવે તેને માદરસાડીના ચાંલાના રૂ. ૪) અથવા રૂ. ૨) આપવા.

જોવા તેડવાની રીત કરીને જોવા તેડ્યાં હોય તે વખત સાસુને ફરી આપવું નહિ પણ જે ખીજાં જોવાં આવ્યાં હોય તેને જે આની વગેરે સંબંધ પ્રમાણે તથા ખીજા સગાં જે આવ્યા હોય તેને ચૈસા આપવા.

વધાવવાની રીત.

પાંચમે વાસે સાને વધાવવાં તેડવાં. તે વખત સાસુને ચાંલાના રૂ. ૨) અથવા રૂ. ૧) અને ખીજાં સગાંને ઉપર લખ્યા મુજબ પૈસા આપવા. સોનારૂપાનાં ફૂલ તથા દ્રો મોગરાથી છોકરાંને વધાવવું તથા ગીત ગવાડવાં.

છટ્ટીની રીત.

છટ્ટી પૂજવાનો પાટલો ચીતરાવવો અને છોકરો આવ્યો હોય તો છોકરીના સાસરીયને જમવા તેડવા. જે છોકરું આવ્યું હોય તેની ફાઈ છટ્ટી પૂજે તેને રૂ. ૨) અથવા રૂ. ૧) આપવો. જનમરાસ ગવાય તે વખતે જાગરણ ઉઠવાનો સાસુને ચાલો રૂ. ૨) અથવા રૂ. ૧) નો કરવો.

અગ્નિઆરમે દહાડે જમાઈ કુડીએ ન્હાય તેને રૂ. ૨) અથવા રૂ. ૧) ચાલો કરવો.

ઝોળીની રીત.

બારમે વાસે છોકરીના સાસરીઆને ઝોળી કરવા તેડવાં. તે સવે
ને પહુવા, પતાસાં અને કોપડું આપવું. ઝોળી કરવી તે શાલની
કરી તેમાં આવેલાં બાળકની ફાઇએ તે છોકરાંને સુવાડવું. અને તે
ઝોળી ચાર છોકરાએ ઝાલવી અને નામ પાડ્યા પંક્ષી તે છોકરાંને
તેની માએ લઈ ઝોળીમાં છટ્ટીપૂજામાં નાળીએર હોય તે નાળીએર
સુકવું અને તે નાળીએર તે છોકરાંની ફાઇએ લઈ લેવું. છોકરાંને
ધરના લુગડાં કરે તેના ૩. ૨) અથવા ૩. ૧) આપવો. અને ફાઇ
વગેરેનાં લુગડાં હોય તે દરેકને અડધો આપવો.

વળાવવાની રીત.

છોકરીને વળાવે સારે ઘોડિયું, પારણું, ગોદડિઓ, તકિયો, ગાલ
મસુરીયાં તથા ઝોળી વાલીઆ સાથે, છોકરાને લુગડાં તથા ધરેણાં
શક્તિ પ્રમાણે તથા છોકરીને લૂગડું સાધારણ એટલું સાથે આપવું.
છોકરીની સાસુને પગે લાગ્યાનો ૩. ૧) છોકરીની પાસે અપાવવો.
પહેલી છોકરી હોય તો પારણું આપવું નહીં.

પ્રકરણ ૭ મું.

બોટણની રીત.

છોકરાંના બાપના તરફની.

આવેલાં છોકરાંને મોસાળથી ૩. ૧) અથવા અડધો આવ્યે
હોય તેણે વતી ફાઇ પાસે છોકરાંને બોટણ કરાવવું અને તે રૂપીએ
અથવા અડધો ફેરવે આપવો.

મોસાળ તરફની.

ચાળી એક કાંસાની, વાડકી એક કાંસાની, કસલી એક
૩. ૧) અથવા અડધો રોકડો, લૂગડાં અથવા રોકડું એટલું છોકરીને
સાસરે મોકલવું.

ધીમની રીત.

છોકરાંના બાપ તરફની.

ફાગણુ શુદ્ધ બારસને દિવસે છોકરાંને મોસાળથી આવેલા અડધા
વતી ફેાધ પાસે છોકરાંને તેલ ધસાવવું. તે અડધો ફેાધને આપવો.
ફાગણુ વદ પડવાને દિવસે ફેાધ પાસે છોકરાંને મોઢોર દેવાડવો.

છોકરાંના મોસાળ તરફની.

ફાગણુ શુદ્ધ બારસને દિવસે ખાતનું, સીરોટો,
તે ઉપર અડધો રૂપીઆ, કસલી એક, તેમાં દહીં, દૂધ તથા આખાનાં
ખાતરાં તથા છોકરાંને લૂગડાં અથવા રોકડું એટલું મોકલવું.

પ્રકરણ ૮ મું.

પરચુરણ બાબતો.

કુંવારું જમણુ આપવાની રીત.

લગ્ન, જનોઈ હોય એવે પ્રસંગે જે છોકરીનો વિવાહ મળ્યો હોય
અને પરણી ન હોય તેને સાસરે કુંવારાં જમણનાં નોતરાં કરવાં.
જમણુ લેવા આવે ત્યારે ચાંલા કરવા, તેમાં

સાસુને રૂ. ૨), સસરાને રૂ. ૨), વડસાસુ હયાત હોય તો તે દરેકને રૂ. ૧), જમાઈને રૂ. ૨), કાકીસાસુ, મામીસાસુ વગેરેને જે જે આની, અને જમવા આવ્યા હોય તે 'ખીજા' સગાંને પૈસા. એ દિવસે માંગ્યા પૈસા આપવાનો ધારો નથી.

વેહેવાણું આપવાની રીત.

લગ્ન, જનોષ્ટ વગેરે પ્રસંગે પરણેલી છોકરીને સાસરે વેહેવાણું આપવાનાં નોતરાં કરવામાં આવે છે. તે વખતે ચાંદા કરવા, તે કુંવારાં જમણુની રીતમાં લખ્યા પ્રમાણે કરવા.

ખારેકકોપરાંનો હાર કરવાની રીત.

એક હાર કરવો હોય તો તેને સાડાં નાનામાં નાની નાળીએરની ગોટી એક, ખારેક ખાર, સોપારી તેર, લેવાં અને કોપરાંનાં કકડાં છોલી ગોળ કરી તેના સાંપટ ખાર કરવાં અને ઘોળા, રાતા, પીળા તથા લીલા ઢાગળની ચકતી ગોળ કાંગરાવાળી કરાવી મંગાવવી. મહુડાં, જવ, જનોષ્ટનાં જોટાં જે, સેધઆ જે, મોટી સેયજે, એટથો સામાન તૈયાર કરી તે મધ્યેથી ગોટી, સોપારી, ખારેક અને સાંપટને વિંધાવવાં અને જવને હાર પોવાને આગલે દહાડે પકાળી મૂકવા. ગોટીને શુંદરવતી સુનાના વરખે મઢવી, સોપારી સાત સુતેરી વરખે અને છ રૂપેરી વરખે મઢવાં, ખારેક તથા સાંપટ છ સુતેરી અને છ રૂપેરી વરખે મઢવાં. મહુડાં અઠ્યાસી સુતેરી, અને એકસો છોતેર રૂપેરી વરખે મઢવાં, અને જવ એકસો છોતેર રૂપેરી વરખે મઢવા. જનોષ્ટનાં જોટાંમાંથી ચાર સેર કરવી. પહેલી મધ્યમાં મઢેલી ગોટીચારે સેર એકઠી કરી તેમાં

પરોવત્રી. તેની પાસે બન્ને બાળુએ ચાર સેર એકઠીમાં ચાર રંગની ચકતી પોવી. તેમજ ચાર સેર એકઠીમાં ખારેક સુનેરી, તેની પાસે ચારે રંગની ચકતી, તેની પાસે સાંપટ સુનેરી, તેની પાસે ચાર રંગની ચકતી, તેની પાસે સોપારી સુનેરી, તેની પાસે ચાર રંગની ચકતી, પછી ચાર સેર છુટી પાડી તે દરેક સેરમાં રૂપેરી મહુડાં અગિયાર અગિયાર પરોવવાં. પછી પાછી ચાર સેર એકઠી કરી તેમાં ચાર રંગની ચકતી પોવી. પછી ઉપર લખ્યા પ્રમાણે રૂપેરી ખારેક તથા સાંપટ તથા સોપારી અને દરેકની વચ્ચે ચાર રંગની ચકતી એ પ્રમાણે પોવું. પછી ચાર સેર છુટી પાડી દરેક સેરમાં રૂપેરી જવ નવ નવ પોવા. પછી ચાર સેર એકઠી કરી ચાર રંગની ચકતી પોવું ઉપર પ્રમાણે સુનેરી ખારેક વગેરે ચાર રંગની ચકતી સહિત પોવાં. પછી ચાર સેર છુટી પાડી દરેક સેરમાં સુનેરી મહુડાં અગિયાર અગિયાર પોવાં. પછી ચાર સેર એકઠી કરી ચકતી પોવું ઉપર પ્રમાણે ખારેક વગેરે રૂપેરી સામાન પોવો. પછી ચાર સેર છુટી પાડી દરેકમાં રૂપેરી મહુડાં અખીઆર અગિયાર પોવાં. પછી સેર એકઠી કરી તેમાં ચકતી તથા ઉપર પ્રમાણે સુનેરી સામાન પોવો. પછી ચાર સેર છુટી પાડી દરેકમાં રૂપેરી જવ નવ નવ પોવા. અને પાછી સેર એકઠી કરી તેમાં ઉપર પ્રમાણે ચકતી તથા રૂપેરી ખારેક વગેરે પોવાં. એ પ્રમાણે ગોટીની બન્ને બાળુએ પોષ રહેથી બે છેડા એકઠા કરી તેમાં મેર તરીકે બાકી રહેલું સોનેરી સોપારી પોવું તે ઉપર જનોઈના છેડાની ગાંઠ વાળી તે ગાંઠને વરખે મઢવી.

શુભ્ર કાર્ય કરવાની સઘળી જગ્યાએ સાથીઆ પુરવા. પરણ્યા પછીની પહેલી બળેવે વરનો ગોર છોકરીને રાખડી બાંધવા આવે

સારે ગોરને અડધો અને મોસાળગોરને પાવલું દક્ષિણા આપવી.
અને કન્યાને ત્યાંના ગોર છોકરાને રાખડી બાંધવા આવે સારે ગોરને
૩. ૧) અને મોસાળ ગોરને અડધો દક્ષિણા આપવી.

પરણ્યા પછી છોકરીને સાસરે પહેલું શ્રાદ્ધ કરવામાં આવે સારે
છોકરી પાસે પણજવારમાં અડધો કરાવવો અને મોસાળસાસરાના
શ્રાદ્ધમાં ચાર આના કરાવવા.

વધામાણું લઈને જે ગોર આવે તેને દરેક વખતે એક આનો
અને રીત લઈને ચાકર આવે તેને દરેકને અડધો આનો આપવો.

લગ્ન તથા જનોઈના પ્રસંગે પાપડ વણવા. વડસાવિત્રી ગયા
પછી વરવાળાએ છોકરીનાં ત્રણ પાનેતર મંગાવી લઈ
જીડુને પહેરવા સારૂ રંગાવી આપવાં.

ચાંલાપ્રત કરાવે તો તેની રીત.

પરણ્યા પછી પહેલી સંક્રાંતિ ગોએતુ કાસણે તે દીવસથી દરરો
જ ખીખ વર્ષની સંક્રાંતિ સુધી તેર સોવાસણ સ્ત્રીને છોકરીએ ચાંલા
કરવા. કોઈ કારણથી ચાંલા પડે તેટલા ચાંલા બેવડા કરવા પછી
ખીખ વર્ષની સંક્રાંતિ કુંકાવટામાં કુંકું અને ૩ ૧) અથવા અડધો
મૂકી સાસરે આપવું અને લાકડાની અથવા કાચની તેર ચલાણીમાં
કુંકું તથા અકેક ચાલો મૂકી તેર પરણેલી છોકરીની આપવી.

પ્રકરણ ૯ મું.

છોકરાનાં લગ્ન તથા જનોઈનાં ગીત.
પીઠી તથા ભોગવેસણ વખત.
કુંકુંના છડા.

૧

કુંકુંના છડારે દેવાડીએ, મોતીના ચોક પુરાવો,
કુંવર ૧ પરણાવીએ.

સેવના પાટ મંડાવીએ, લીલડે નેત્ર ઓછાડો.

ધીઅના દીવા અજવાળીએ, નાળીએરે અરવ દેવાડો.

મોઘરડારે તમે.....દેશે તે દેશજ ચાર.

હિતર દક્ષણ પુરવ, પશ્ચિમ સોતજ ચાર,

મોઘરડારે તમે.....દેશે તે દેવ છે ચાર,

વિશ્વનાથ ત્રંબકનાથ ગદાધર, મોજેશ્વર સોતજ ચાર.

ધત્યાદિ.....

તમારીરે પાઘડી, ૨ બાંધી છે રક્ષા ચાર.

ધર્મ રક્ષા, કર્મ રક્ષા, પુત્ર રક્ષા, આયુષલખ્યારે લેલાટ.

મંડપ મુહુર્ત વખત ગાવાનું.

૨

મુકેડનાંરે વૃક્ષ વહેડીએ રે, એને માંડવે કાણુ કાણુ તેડીએરે,

એને માંડવે ગણપતિ તેડીએરે, ગણપતિ સર સાથે સિદ્ધિ યુક્તિ

આવશેર.

તેઓ સર સાથે લક્ષ લાભ લાવશેર.

૧ છોકરી હોય તો કુંવરને ઠેકાણે 'લાડકડી.' જનોઈમાં
'લાડકડોરે મુજ્યો,' ૨ કન્યા હોય તો 'વાટડી.'

પીઠી વખત ગાવાનું.

૩

રાતો રાતોરે કુંકનો છોડ, સોહેરે રાતોરે મેં તો નિરખીઓ.
 ગારા.....તમને ચાંદ્રો કરેશ, આજ મારે ઘેર સોહેજો.
 પીજો પીજોરે અળધીનેરે છોડ, સોહેરે પીજો મેં તો નિરખીઓ.
 ગારા.....તમને પીઠી ચોળેશ, આજ મારે ઘેર સોહેજો.
 લીલો લીલોને નાગરવેલીનો છોડ, સોહેરે ઘોળો મેં તો નિરખીઓ.
 ગારા.....તમને ખીડલાં આપેશ, આજ મારે ઘેર સોહેજો.
 ઘોળો ઘોળોરે મોગરાનો છોડ, સોહેરે ઘોળો મેં તો નિરખીઓ.
 ગારા.....તમને હાર ધાલેશ, આજ મારે ઘેર સોહેજો.
 મ્હોટો મ્હોટોરે નાળીએરીનો છોડ, સોહેરે મ્હોટોરે મેં તો
 નિરખીઓ.

ગારા તમને પ્રસન્ની ભરેશ, આજ મારે ઘેર સોહેજો.
 સોહેજોરે શીળા માંડવા હેઠ, આજ લાડકડાએ આણીઓ.

૪

નગર લડારે ત્રંજાવતી, કેળ ખીંતેરાતી વાડીરે.
 સીધાસણ રૂડારે વિશ્વનાથ તણાં, ચોપાસ રચી પરવાળીરે.
 ધરને રૂડારે જે ઘેર મીઠાં બોલી નારરે
 વહુ તમે લાગ્યશાળી છો, લાખેણા પહેરજો ચીરરે.
 તમ પીયુ આસન ખેસશે, સુરત નગરીના રાયરે.
 સુરતમાં કાણુ કાણુ રાજ્યા, કાણુ રાયની વરતે છે આણુરે.
 સુરતમાં રે.....રાજ્યા,.....ની વરતે છે આણુરે.
 ખાંડ મોઘીરે ખંભાતની, ગેળ મોઘો ગુજરાતરે.
 મીઠું તે મોઘુંરે માળવે, જીરું તે દખણીને દેશરે.

કુંવર મોઘારે.....તણાં, પસર્યા પનોતીનાં પેટરે.
 તેલ આણારે વડાગરાં, તેના સુકાવળે દાણરે.
 સુનારપાનાં કંચોળડાં, માંહેરે મોગરેત્રનાં તેલરે.
 આપ પનોતારે....., માડી ચડાવે છે તેલરે.
 સુનારપાનાં કંચોળડાં, માંહેરે ગુલાબનાં તેલરે.
 મામા પનોતારે....., માંમી ચડાવે છે તેલરે,
 સુનારપાનાં કંચોળડાં, માંહેરે જાવંત્રીનાં તેલરે.
 પુઆ પનોતારે....., ફોધ ચડાવે છે તેલરે.
 સુનારપાનાં કંચોળડાં, માંહેરે એલાએચીનાં તેલરે.
 બનેલી પનોતારે....., બહેન ચડાવે છે તેલરે.
 નાગફેણરે અંબોડલાં, નવગ્રહે જડીયા છે આપરે.
 જતાંને રાયરાણે પુછયું....., ના આપરે,
 નાગફેણરે અંબોડલાં, નવગ્રહે રચી પરવાણીરે,
 જતાં ને રાય રાણે પુછીકં..... માંડીરે.
 ઘસાદિ.....

અળધી.

૫

આધરે સરશત સામને વિનવું, આધરે ગણપતિ લાગવું પાય,
 કુંવરકું અળધી ચહે.
 કુંવર મારો લાલ ગુલાબ, કુંવરકું અળધી ચહે.
 આધરે અળધીરે અળધીરે અળધલી.
 આધરે અળધીતું મોઢું છે સુત્ર, કુંવરકું અળધી ચહે.
 કુંવર મારો બાળવેશ કુંવરકું અળધી ચહે.
 આધરે અળધી તે કોણેને મુલવી, આધરે કોણેને ખરચ્યાછે દામ. કુંવરકું
 કુંવર મારો ચતુર સુખણ, કુંવરકું અળધી ચહે.
 આધરે અળધી તે... મુલવી, આધરે... ખરચ્યા છે દામ કુંવર.

કુંવર મારો કોડીલો કહાન, કુંવરકું અળધી ચડે.

પીઠી.

૬

પીઠી ચોળોને પંચકલ્યાણી, પીઠી કચેરે મુલકથી આણી.
પીઠી અમદાવાદથી આણી, પીઠી સુરતમાં વેચાણી.
પીઠી પાવલાની પાશેર, પીઠી અડધાની અચ્છેર.
પીઠી રૂપિયાની રોર, પીઠી આણી અમારે ઘેર.
પીઠી સમસ્થ મામા અણાવે, પીઠી મામીને માસી ચડાવે.
પીઠી ફળવી કીધીરે ધાડી, પીઠી ચોળે લાડેકડાની માડી.
પીઠી કુંકાકેરી જોણ, પીઠી ચોળે લાડેકડાની ખડેન.
પીઠી રૂપા વાડકે ઘોળાચે, ગોરા.....ને અંગે ચોળાચે.

પ્રભાતીયાં.

૭

રંગરાતી મઃમાતી માળેણ મહારાં વચન સુણો.
તમને.....બોલાવેરે માળેણ બોલડા દોની.
રૂડાં ચાંપલીઆં ચુટીનેરે, માળેણ ચોસેર ગુંથો.
રૂડાં મોગરડાં વેડીનેરે. માળેણ ગજરાં ગુંથો.
રૂડાં દીવાને અજવાળેરે, બેસીને ચોસેર ગુંથો.
રૂડાં ચાંદાને ચાંદરણે, બેસીને ચોસેર ગુંથો.
વચે જળી પરવાળીરે, મુકીને ચોસેર ગુંથો.
મારા લાડેકડાની સાસુરે, ચોસેર જોવાને આવી.
મારા ચોસેરને શું જોશેરે, ચોસેરે રચીઆ છે ખાપ,

ચોસેર હોંસેને લખ આવ્યા લાડેકગના...ખાપ.
 મારાં ચોસેરને શું જોશોરે ચોસેરે ખીલી છે વાડી,
 ચોસેર હોંશેને લખ આવ્યા લાડેકડાની...માડી.
 ચોસેર સોહીએરે...વહાલાને ચોસેર સોહીએ,
 ચોસેર સોહીએરે... ખહેનના વીરાને ચોસેર સોહીએ.

૮

સુરજ ઉચ્ચારે કેવડીઆની ફણસે કે વહાણુલાં ભલે વાયાંરે.
 સુતા જગોરે વસુદેવના નંદ કે વહાણુલાં ભલે વાયાંરે.
 તમ જગોરે જગે સહુ દેવ કે વહાણુલાં ભલે વાયાંરે.
 લેજો લેજોરે દાતણુ ઝારી કે વહાણુલાં ભલે વાયાંરે.
 દાતણુ કરજોરે તુળસીને ક્યારે કે વહાણુલાં ભલે વાયાંરે.
 મુખ લહોજોરે પામરીઓને છોડે કે વહાણુલાં ભલે વાયાંરે.
 લેજો લેજોરે શ્રી રામનાં નામ કે વહાણુલાં ભલે વાયાંરે.

(આના પછી ઘરના છોકરાનું તથા જમાઈનું નામ ગાવું.)

પોપટો.

૯

ઉંચો ચોરોરે ચોતરો, ત્યાં ઉંચો ચંદનનો છોડકે,
 કદળી વનનોરે પોપટો.
 ત્યાં આવી પોપટજીરે બોલીઆ,
 જગાડયા ચારજ દેવ, કદળી વનનોરે પોપટો.
 કાશીમાં વિશ્વનાથ જાગીઆ, ગયામાં ગદાધર દેવ,

કે કદળીરે વનનો પોપટો.

સિધ્ધનાથમાં સિધ્ધેશ્વરે જાગીઆ, સુરતમાં હાટકેશ્વર દેવ,

કે કદળીરે વનનો પોપટો.

ચારોએ જાગીને શું કર્યાં, રાખ્યો રૂડો દ્રવ્યનો રંગ,

કે કદળીરે વનનો પોપટો.

કુકડો.

૧૦

જીરે મેરે કુકડો વાર વાર્યો, સવાર વાર્યો,

મ્હારે વાંચું નવ કરે.

ખરેભાતે ઉઠી મારે મંદિર આવે, સુતા વીર જાગાડવા.

જીરે પહેલેને—રે જાગીઆ, જીરે ખીજેને—વીર, ભણારે
રણછોડ રાખેના કુકડો.

જીરે અંગણેને—જાગીઆ, જીરે ચોથોતે—રે વીર, ભણારે.

જીરે ચારોએ જાગીને શું કીધું, જીરે રાખ્યા રૂડાં મંડપના
રંગ, ભણારે.

૧૧

જીરે માણેક ચોકમાં ચાંપણો, તેની ડાળ નમી નમી જાય,

એ ડાળે રામચંદ્ર બેસશે

જીરે બેઠાબેઠા એ તો એમ.ભણે, જીરે કાષ્ઠ મને લાંકા દેખાડે.

તેરે સીતાજીને મેળવે.

જીરે નહીં મ્હારે સગું ને સાથવું, જીરે નહીં મ્હારે માડીજાયે વીર,

તેરે સીતાજીને મેળવે.

તમારે હનુમંત સગા ને સાથવા, તમારે લક્ષ્મણ માડીજાયા વીર,

તેરે સીતાજીને મેળવે.

રૂંડે પ્રભાતને પહોર, દેવકીએ દાતણ માગીઆં.
 માગ્યાં માગ્યાં તે વાર બે ચાર, રૂક્મણીએ શબ્દ ન સાંભળ્યા.
 રૂડાં પાનનાં બીડલાં હાથ, મેડાએથી શ્રીકૃષ્ણ ઉતર્યા.
 મહારા બહાણા ઓ બળીભદ્ર વીર, ગંગાને તીરે ધર કરો.
 ત્યાં તો રાખોને રૂક્મણી નાર, જેણે આપણી માતાને દુઃખવ્યાં.
 સ્વામી શા રે અમારો વાંક, શારે કરણે અમે જીજ્ઞવાં.
 ગોરી તું મહારો હૈયાનો હાર, તેં મહારી માતાને દુઃખવ્યાં.
 રહેજો રહેજોરે માસ બે ચાર, ત્રીજે માસેરે આણું મોકલું.

ગજરો.

માલણુ ગુંથી લાવ ગુણીયલ ગજરો.

તારા ગજરાનો માનીશું મજરો—માલણુ.

તારા ગજરાનું આપીશું મુઘ, માંહે ગુંથજે ગુલાબનાં પુલ,
 જે તું કહીશ તે કરશું કબુલ—માલણુ.

જેવી હોય તારી ચતૂરાઈ,

તેવી કરજે તેની સરસાઈ,

કાંઈ બાકી ન રાખીશ બાઈ—માલણુ.

એવી કરજે કારીગીરી એમાં,

સુકિત હોય જોવા જેવી જેમાં,

મેહ પામે મુનીવર તેમાં—માલણુ.

વર લાડકડાનેરે કાળે,
એવો ગુંથજે ગજરો તું આજે,
જેવો છત્રપતિ ને જાજે—માલણ.

ગજરો મૂલ પામે મૂલતાન,
સારો સારો કહે સુલતાન,
થાય ગુણીજન જોઈ ગુલતાન—માલણ.

એમાં યુક્તિ જોવા જોગ જાણી,
જીવે અંગમાં ઉમંગ આણી,
રીઝે રાજા અને વળી રાણી—માલણ.

તને આપીશ હીરાનો હાર,
વળી સોળ સારા શણગાર,
ઉપર હેમની મ્હોર હજાર—માલણ.

કચીતાની કીંમત ઉર આણે,
એજ ગજરાતું મૂલ પ્રમાણે,
દાખે દલપત બીજું શું જાણે—માલણ.

૧૪

આવો માળેણ જેસો જેસણેરે, કરો તમારી વાડીઓનાં મુલ.
માળેણ રાણી એમ લણેરે.
લાખે જે લાખે મહારો મોગરોરે, અધ લાખે ચાંપડીઆનો છોડ.
માળેણ રાણી એમ લણેરે.
લાખ ખરચીને દોની.....રે, લાડકડારે.....ને કાજ.
માળેણ રાણી એમ લણેરે.

લટકાળીરે માળેણુ લટકેરે આવે, લટકે લાવેરે ચાંપા ચોસેરાં,
 લટકાળીરે શ્રીકૃષ્ણ ગામ પધાર્યા, કેણુ હોરેરે ચાંપા ચોસેરાં,
 લટકાળીરે રક્ષમણી મહીયર પધાર્યા, ફેણુ પહેરેરે ચાંપા ચોસેરાં,
 લટકાળીરે માળેણુ લટકેરે આવી, લટકે લાવીરે ચાંપા ચોસેરાં.
 લટકાળીરે શ્રીકૃષ્ણ ગામથી આવ્યા, તેણુ હોયારે ચાંપા ચોસેરાં.
 લટકાળીરે રક્ષમણી મહીયરથી આવ્યાં, તેણુ પહેયારે ચાંપા ચોસેરાં.

ઉગતા સુરજની રજ ખરીરે, એનીરે રજે કાંઈ શ્રીકૃષ્ણ ધડીઆરે,
 અતિરે ગોરાને અતિ પુટડારે.

હુંએ તમને પુછું મહારા દેવકીજી, વણુખરાંરે તમે કેમ
 શ્રી કૃષ્ણ જનમીઆરે.

ધડીએ એ ધડીએ ધડીઆળાં તો વાગેરે, પહેરે એ પહેરે જશ
 આરતીરે.

આરતી કરો દેવકીજીની કુખેરે, જેની કુખે શ્રીકૃષ્ણ જનમીઆરે.
 આરડીએ ઉભાં પરસાળે અજવાળારે, કુળને અજવાળ્યાં વસુદેવ
 તણારે.

આણી તીરે ગંગા ને પેહી તીરે જમનારે વયમાં સરસ્વતી નદી વહે છે.
 સુનાનું બેડું ને રૂપા ઉંઢાણીરે, સીતાવેલ પાણીલાં સંચર્યાં.
 રાસડી ન પહેાએ ધડુલો ન કુખેરે, કુવાને કાઠે ઉભાં રહ્યાં.
 સુનાની ગેડી ને રૂપા દડુલોરે, રામચંદ્ર રમવાને નીસર્યાં.

રમતાં રમતાં આવ્યા કુવાની પાસે તો અન્યોઅન્ય સામું જોઇ રહ્યાં..
 કેાણુ રાયનો બેટોરે, કેાણુ છે નામરે, કધરે નગરીના ગરાસીઆ.
 દશરથનો બેટોરે રામચંદ્ર નામરે, અજોધ્યા નગરીનો ગરાસીઓ.
 કેાણુ રાયની બેટી ને કેાણુ છે નામરે, કધરે નગરીની ગરાસણી.
 જનકની બેટીરે સીતાવેલ નામરે, હજીએ શેં બાળ કુંવારડી.
 ચાનનાં ખીડલાં ને સાત સોપારીરે, લગન નિરધારી વહલત આવજો..

૧૭

સાટીનારે કંઈ ચોખારે કંકુવરણા, બાંધ્યારે મારા—ને છેડે કે.
 જાય ગોરાં.....જહેનને નહોતરે.
 જહેનીરે તમે સુતેલાં કે જગો, કે તમારે તે મહીયેર પગરણુ માડીઆં..
 વીરારે તું તો કેાણુ રાયનો બેટો, કમ મા પનોતી ઉદર વસ્યો.
 જહેનીરે હું તો—નો બેટો—માડીને ઉદર વસ્યો.
 વીરારે મને છોડે સંતાપી કે, આગણુ આવ્યો વીર ના ઓળખ્યા.
 જહેનીરે મારી ગરથની ઘેત્રી કે, આગણુ આવ્યો વીર ના ઓળખ્યા.
 વીરારે મેં તો ઘોડીએ ને પારણુ, દીઠાકે રથ ઘોડલીએ વીર ના ઓળખ્યા.
 વીરારે મેં તો ઝખલે ને ટોપીએ દીઠા કે, પાઘડી પોશાકે વીર ના ઓળખ્યા.
 આગળરે માહારા—ભાઈના ઘોડા, જહે ને તેડો વીરા આવીયાં.

સાંજ.

૧૮

હાથીદાંતની ચોરીરે રતન જડાવ જડી, તેમાં જહેન બેઠારે.
ને અરજ કરે.

મને એ ધર જોજોરે,—લાઇ જોવારે ચાલ્યા.
સામા—જહેવાઇ મળીઆરે, તેણે પુછ્યું ક્યાંરે ચાલ્યા,
અમ ઘેર—જહેન કુંવારીરે, ઝાઝા સુના લેવારે જમ્યે.
તમે પાછા વળજોરે, ઝાઝા સુનાં અમેરે લીધાં.

બાજઠડો.

૧૯

અમદાવાદી ધડ્યોરે બાજઠડો, સુરત શહેર ચીતર્યો રે.
મુક્યો છે માંડવા હેઠ. દીસે રળીઆમણો રે,
જહેવાઇને લાગી છે રહાડ બાજઠ કાણે ચીતર્યો રે.
ચીતર્યો મારી—જહેન મહોસાળ, મામાજીએ મોકલ્યોરે.
કુંઆરી ચડીરે કમાન, સુંદર વરને નિરખવારે.
—લાગેછે પાય—ને વિતવેરે.

—મને એ વર પરણાવો, એ વર ધણો લાડકોરે.
કહો જહેની ક્યાં જતાં દીઠો, શેણે તારા મન વશ્યારે.
છસ્કોલ જતાં મે દીઠો, ચોપડીએ મારાં મનમાં વશ્યારે.

કોયલ.

૨૦

સુડલા કોયલડીને વિતવુંરે, આવી રૂડી આંખલીઆની ડાળ,
સરોવરની પાળ મુકીને કોયલ ક્યાં ગયાતાં.
રૂડારે—લાઇના માંડવારે, જ્યાં રૂડા મંડપ રચાએ,
જોવાને અમે ત્યાં ગયાતાં.

સુડલા કાચલડી ને વિનવું, આવી રૂડી આંખલીઆની ડાળ.
 સરોવરની પાળ મુકીને કાચલ ક્યાં ગયાંતાં.
 રૂડારે વહેવાઇના માંડવારે, જમણુ અપાય રૂડી રીત,
 જોવાને અમે ત્યાં ગયાંતાં.
 આજનાં વાળ્યાં છે ખડકલાંરે જલેખીએ ખાંધી છે પાળ,
 જોવાને અમે ત્યાં ગયાંતાં.

 ૨૧

હુંતો બોલનીરે મારી વનની કાચલ તારા ને શબ્દ સોહામણા,
 કાચલ કેમ કરીરે તમે આ વન વાસ્યાં કેમ કરી ભમર ભોળાવ્યો.
 અમે વનફળ ચરીચરી આ વન વાસ્યાં, ટહુકે તે ભમર ભોળાવ્યો,
 તમે બોલનીરે મારાં—વહુ ગોરાં, તમારા ને શબ્દ સોહામણા.
 વહુચર કેમ કરીરે તમે આ ધર વાસ્યાં કેમ કરી—ભાષ રીઝવ્યો.
 અમે પુત્ર તે જામ જામ આ ધર વાસ્યાં, લટકે તે નાવલો રીઝવ્યો.
 તમે આવોનીરે મારાં—ખેન ગોરાં તમારેને મહીચર પગરણુ માંડીઆ,
 હુંતો આવીશરે વિરા મોટે મંડાણુ આવીશ હસ્તિને ઘોડલે.
 એક લળીલળીરે ખહેનના વિરાજી પુછે, ગણેશ પુજામણી ખહેની શુંરે લેશો.
 મારે પહેરણુરે વિરા જાતને જુમણાં, હાથે તે હસ્તિ દંત ચુડલો.
 મારે બેસણુરે વિરા સાંગાને માચીઓ, ઓઢણુ નવરંગ ચુંદડી.
 હુંતો રીઝીશરે વિરા લાખ બે લાખે. ગામ લખ મારે ગોઠતાં.
 એટલું તો લખ મારે સાસરે જમશ હું છું સંતોષણુ ખહેનડી.

છોરે અણાવો ને મેડીઓ ત્રણાવો, બારસાખ બારી મુકાવોરે.

પીચુડાળ આજ મહારે પગરણુ.

ધરિરે અણાવોને ધઉરે ધોવાડો, પકવાનના પેણા મંડાવોરે.

પીઉડાળ આજ.

સાસુ તેડાવો ને નણુદી તેડાવો જેઠાણી ને તમે તેડવા જાઓરે.

પીઉડાળ આજ.

સાસુ ને બહેલને નણુદી ને ગાડી, જેઠાણીને લમર પાલખડીરે.

પીઉડાળ આજ.

સાસુ ને સાડી નણુદીને સાળુ, જેઠાણીને દખણીના ચીરરે.

પીઉડાળ આજ.

સાસુ ખાઈ જશે ને નણુદી લઈ જશે, જેઠાણીના પાડ પાછા વળશેરે.

પીઉડાળ આજ.

જીરે ઈંટ ચણું ને ધર નીપજે.

નીપજે નીપજેરે રૂડો મેડીને મહોલ, વધાવો મેં સુણ્યો.

જીરે ઓરડાનું માંડણુ દીવડો, દીવડાનુંરે માંડણુ રૂડી જોત ૧૦

જીરે પરસાળનું માંડણુ પારણું, પારણાનું માંડણુ રૂડો પુત્ર, ૧૦

જીરે મેડીનું માંડણુ ઢોલીયો, ઢોલીયાનું માંડણુ રૂડો કંથ, ૧૦

જીરે પુરૂષનું માંડણુ પાધડી, પાધડીનુંરે માંડણુ રૂડું પુલ, ૧૦

જીરે સ્ત્રીનું માંડણુ રૂડી કંચુકી, કંચુકીનુંરે માંડણુ રૂડો હાર, ૧૦

હુંતો વારીરે—લાઇની વાડીને વાડીમાં નીપજેરે રૂડો કંકુનો છોડ, ૧૦

જીરે કંકુ ઘોળુંને રસ નીપજે, ચાંદલાં કરશેરે મારી બાળુડી ખેન, વ૦
હુંતો વારીરે—વહુના લટકાને, ધણુંડાહીરે શોડા બોલીરે તારં

ધરેણું દેખાડ, વ૦

મારે ઓલને ઉપર ઝુમણાં, ધરેણું ધડાવશેરે—ખેનના વિર, વ૦

૨૪

ઉંચી ઉંચી મેડી મારા ધરરે વસંતા, તો પાડોસે નણુદી વસેરે.
વીરાની મેડીએ રૂડા કાચ ઢળાવું, ત્યાંને ઢાળું લમર ઢોળીઆરે.
ત્યાં ચઢી પેઢે મારી માડી જાયો વીર, વાયુ ઢોળે લાભી પુટડીરે.
વાયુ ઢોળનાં લાભી ગોઠડીએ ખેડાં. પાડોસે નણુદી ન રાખીએરે.
દીકું અણુદીકું નણુદી સરવસ માગે, નીત ઉડીને કયાંથી આપીએરે.
ધરની ધણીઆણી તમે એવું શું બોલો, ખેન વિના વીહા કેાણ મહાલશેરે,
સાત સોપારી મારી પડોસણુને આપું, તો તે મારે વીહા મહાલશેરે.
ધરની ધણીઆણી તમે એવું શું બોલો, ખેન વીના ગણેશ કેાણ પુજશેરે,
ચોખ્ખા ને લાડુ મારી ગોરાણીને આપું, તો તે મારે ગણેશ પૂજશેરે.
ધરની ધણીઆણી તમે રાંધો ને સીધો, જમવાને બેસે મારી બેનડીરે,
ધરની વહુઆર તમને હેરા ને ફેરા, તો પકવાનને ચોરડેમારી બેનડીરે.
માડીના જાયા તુને દઉં આશીશ, સાત દીકરે હીંડળે મલપતારે.

બનડા.

૨૫

બેનાજ દીલ્લીને દરવાજે નોખત વાગેજી, સવાઇ ડંકા વાગેજી. બાંકાબનાં.
બેનાજ સીરકા ચીરા દેખન આમજી, કલગીમે જોત સવાઇ. બાંકાબનાં.

અનાજ કાનકા મોતી દેખન આપજી, લાલોમેં જોત સવાઈજી. બાંકાબનાં.
 અનાજ અંગકાનીમાં દેખન આપજી, બધોમે જોત સવાઈજી. બાંકાબનાં.
 અનાજ પાંઉકા મોજાં દેખન આપજી, મેદીમે જોત સવ ધજી. બાંકાબનાં.
 અનાજ કેડકી કટારી કામણુગારીજી, કંઈ એક કામણુ કીધાંજી. બાંકાબનાં.
 અનાજ હાથકી અંગુઠી રગકી મુંઢીજી, મેથોમેં માકણુ રૂઢીજી. બાંકાબનાં

૨૬

હાકેમકે છડીદાર, મોર છંગ ફેર બબવેરે.
 રાતોમે મોર નચાવેરે, જંગલમે ધુમ મચાવેરે, હાકેમકે છડીદાર.
 અના તેરા ચીરા લેજુંગી, બનો મેરો પેર ન જાણેરે.
 છખીચો છેલ ન જાણેરે, રંગીચો હોડ ન જાણેરે. હાકેમકે છડીદાર.
 અના તેરા નીમા લેજુંગી, બનો મારો પેર ન જાણેરે.
 અના તેરા મોજા લેજુંગી, બનો મારો પેર ન જાણેરે.
 અના તેરા મોતી લેજુંગી, બનો મારો પેર ન જાણેરે.

૨૭

હારે બનાં કાએકું રીસાય, કંગના મુલ લીઓરે વારી.
 સીર તેરે જરકસકા ચીરા, કલગીમે લાલ ગુલાલ. કંગના મુલ
 કાન તેરે ફરીયાકા મોતી, દો મેતીની ખીચ લાલ. કંગના મુલ
 અંગ તેરે જરકસકા નીમા, બધોમે લાલ ગુલાલ. કંગનાં મુલ
 પાંઉ તેરે સકલાતી મોજાં, મેદીમે લાલ ગુલાલ. કંગના મુલ

આંખો.

૨૮

મારે આંખોરે અમુક્ખ આંખો મોરીઓરે,

મેર્યો મેર્યો કંઈ ચોળને મળહ,

રંગાવોરે રાયા સુંદરીરે.

જીરે કાણુને મુલવીઓ ને કાણુ સાટવ્યોરે.

જીરે કાણુને ખરચે છે દામ, જીરે કાણુ પનોતા પહેરશેરે.

ભાઈના કાકાએ મુલવીઓ, મામાજીએ સાટવ્યોરે.

ભાઈના બાપાજી ખરચે છે દામ, જીરે લાડેકડા પનોતા પહેરશેરે.

ઉથલો.

એકલોધર ફેરે સુંદડ બાધ, કાણુ તમારી જાતરે.

જાત જુગતને નામ સુંદડ, અંજે ને હીરે નીપજી.

રાગ પ્રથમનો.

મારો વણુનારો ચતુર સુજાણુ, મુને વણી તે ઝાઝા હીરરે.

મારો રંગનારો ચતુર સુજાણુ, મુને રંગીરે ઝાઝા રંગમારે.

મુને પહેરનારો ચતુર સુજાણુ, મુને પહેરે તે બ્રાહ્મણ વાણીઆરે.

નગારાં.

૨૯

ડોસીડાને હાટે ઘોડો અટકી ઉભો, સુંદડી વસાવતાં લાગી વારરે,

નગારાં વાગે ઝીણાં ઝીણારે.

મારો નાયક છેજી ગુજરાતનોરે, કેસરીઆનો ભીનો ભીનો જયરે,
નગારાં વાગે ઝીણાં ઝીણારે.

સુતી, ગાંધી, માળી. } ઇત્યાદિ.
ઝાંઝર, શ્રીફળ, ચોસેર.

ઘોડી.

૩૦

ખડ ખાઓ ખડ ખાઓરે ઘોડી પાણીડાં પીઓની,
મદ પીઓ મદ પીઓરે તેજલડી, જવું છે પરદેશ.
તમારેતે જવુંરે ઘોડી, લંકાગઢને છેડે,
લંકાગઢનો રાજા રે સુખીઓ, સુતેલો કે જાગે.
આવે છે—તે તો ઝાઝાં સુનાં માંગે.
ઝાઝેરાં સુનાં મે'તાજી, કાહો કાજ કરત હે.
પરજો છે ઘેર લાડેકડો, તેની મુદ્રિકા ધડત હે.
મુદ્રિકા ધડતાં, નવી વહુની બલધરી ધડત હે.

હડમતગઢ, સીંગડ. | ઇત્યાદિ.
હીરા, મોતી |

જનોઈ મોટું.

૩૧

ગંગારે જમનાં વચે ખણાવોરે ખાઈ.
ત્યારે બેસીને માતા દેવકીરે નાહી.
નહ'ઈ અંધોળીને પહેર્યાંરે સૂત્ર.
વસુદેવનેરે ઘેર જનમ્યા છે પૂત્ર.

નહાધ અંધોળાને પહેર્યાંરે ચીર.
 વસુદેવનેરે ઘેર જનમ્યા છે વીર.
 નહાધ અંધોળાને પહેરીરે સાડી.
 તોરે તમને ત્રુઠાં છે ગોત્રજ માંડી.
 નહાધ અંધોળાને પહેરીરે ચોળા.
 તોરે તમને ત્રુઠાં છે ભરાડીરે ભોળા.
 નહાધ અંધોળાને પહેર્યાં પીતાંજર.
 તોરે તમને ત્રુઠાં છે કાશી વીશ્વેશ્વર.
 નહાધ અંધોળાને પુજ્યો છે મર્યો.
 તોરે તમને ત્રુઠો છે ગણુપતી ગર્યો.
 ગંગારે જમના વચ્ચે ધડાવોરે વહાણુ.
 વહાણુ ધડાવ્યું ને ખેતર ખેડાવ્યું.
 દુધીયા ખેતરમાંહિ વાવ્યોરે કપાસ.
 રામેરે વાવ્યો ને લક્ષ્મણે ખેડ્યો.
 સતીરે સીતાજીએ દુધડે સીંચાવ્યો.
 પ્હાની સમ લુટી સમ ઉગ્યોરે કપાસ.
 સોનાં કાદાળીએ ખાણ્યોરે કપાસ.
 સાત વાળુજ્જરાએ વાળુજ્યોરે કપાસ.
 સાત વેપારીએ હોર્યોરે કપાસ.
 વાસુદેવે મુલ દધ અણ્યોરે કપાસ.
 રૂપાને તે ગાડે ધાત્રી લાવ્યોરે કપાસ.
 રામેરે દુગ્ધો ને લક્ષ્મણે પીંજ્યો.
 સતીરે સીતાજીએ પુણી વણી આપી.

કુંઆરીને માટે જ્હેલ મોકલાવી.
 જ્હેલેરે જોસીને કુંઆરીરે આપ્યાં.
 આવોરે કુંવારી ને જોસોરે સાંગામાથી.
 કાકડાં તે વણુજોરે તાણીરે ઠાંસી.
 સુનાંનોરે રેંટીયો ને રૂપાની તરાક,
 હીરનીરે દોરી ને લાત જડાવ.
 કાંત કુંઆરી તું ઝીણલાં સૂત.
 જનોઘ પ્હેરે રે મારો વસુદેવનો પુત.
 કાંત કુંઆરી તું ઝીણલાં તંત.
 જનોઘ પ્હેરે રે રાણી રૂકમણીનો કંથ.
 કાંત કુંઆરી તું ઝીણલો દોરો.
 જનોઘ પ્હેરે રે મારો શ્રી કૃષ્ણ ગોરો.
 કાંતીરે કુંતીને મુક્યાંરે નેવ.
 લાંથીરે હરી ગયા તેતરીશ કોડ દેવ.
 આપોરે જનોઘ દેવ ના કરોરે ભેદ.
 જનોઘ વનારે મુજિયો કેમ ભણે વેદ.
 આપોરે જનોઘ દેવ ના કરોરે સાંસો.
 જનોઘ વનારે મુજિયાનો ઉઘાડોરે વાંસો.
 આપોરે જનોઘ દેવ ના કરોરે અન્યા,
 જનોઘ વનારે મુજિયાને કાણુ આપે કન્યા.
 આજ મુજિયાને આવ્યો ચૂડકણુ કેરો કાળ.
 હવે તારા લેવાડીએ સુનાં છરે વાળ.
 વાળ લેવડાવ્યા ને કુંઓર નવડાવ્યા.

કુંકનો તે સાથીયોરે કીધોરે સાર.
 કાટમાં ઘાલ્યો મોગરડાનો હાર.
 પીળા ને અરચા કીધીરે લેલાટ.
 કુંકનો તે ચાંદલોરે કીધોરે કાડે.
 મંત્ર ઉપદેશ વેળા પામરીરે ઝોડે.
 મંત્ર ઉપદેશ આપે મુજિયાના બાપ.
 બ્રહ્મચારી થયો ભોળો ભીનલે વાન.
 ડંડ તે સોધયેરે જમણીરે ખાંધ.
 મોસાળામાં સોધયેરે તાસનારે જામા.
 મોસાળું લધ આવેરે—મામા.
 મોસાળામાં સોધયેરે સાનવાનીની સુખડી.
 મોસાળું લધ આવેરે—મામીરે પુટડી.
 સાકર સેરડી ને મોગનારે લાકુ.
 આચારીને માથે રેડયા ઘીનારે ધાકુ.
 કેડેરે કૃષ્ણાન્નિન મુંજ ફેરી દોરી.
 ભીક્ષા પીસેરે માતા દેવકીરે ગોરી.
 કેડેરે કૃષ્ણાન્નિન મુંજ ફેરી સુતળી.
 ભીક્ષા તે પીસેરે મામીરે પુતળી.
 ભીક્ષા તે કડછીએ પીસેરે માડી.
 ભીક્ષાન દેહી કરે બાળો બ્રહ્મચારી.
 આજ મારે ઘેર હસ્તીરે ડોલે.
 ઘોડારે ઘોડારમાં હણુ હણુ બોલે.
 બકુઆ વેળારે કુંચેર ચડયાં વરઘોડે.

બહુએ તે વાગેરે નોખત નીશાન.
 બહુએ તે ચડ્યારે શ્રી ભગવાન.
 આજ મ્હૈયારીનાં લેણારે લાગે.
 કુંચેર ગદ્ધિયાણા મ્હૈયારીરે માગે.
 માંગારે મ્હૈયારી ને ન કરોરે સાંસો.
 ખટોળું લધ તમારો ઢાંકારે વાંસો.
 ખોળારે ભરાવ્યા ને મ્હૈયારી સંતોખ્યાં.
 કૂબ્જાપાધ કહેરે મેંતો એટલારે ગોખ્યાં.

જનોઈ દત્તી વખતે ગાવાનાં.

૩૨

પહેરોરે જનોઈ મહારા જસોદાના પુત્ર, જનોઈ વણાવ્યું મેંતો

અક્ષજ સૂત્ર.

પહેરોરે જનોઈ મહારા-ના વીરા, જનોઈમાં જડીઆ છે બસરારે હીરા.
 પહેરોરે જનોઈ મહારા, બાળજ મિત્ર, જનોઈ વનારે તને કોણ કહે પવિત્ર.
 પહેરોરે જનોઈ મારા સજ્જન સ્નેહી, જનોઈ વનારે તુંતો આલ્મણ નહીં.
 પહેરોરે જનોઈ મારા સમરથ સાથી, વસુદેવને ઘેર બુદ્ધે છે હાથી.
 પહેરોરે જનોઈ મારા શ્રી જગદીશ, જનોઈ લધ આવ્યાંછે ઉમિયા ને ધશ.
 દેવકીએ જન્યા ને જશોદાએ ગાયાં, નંદ તણે ઘેર દુંદભી વાગ્યાં.
 દુંદભી વાગ્યાં ને દેવતારે ડોલે, આજ મહારે ઘેર મંગળ બોલે...
 કારારે ગ્રહમાં હુંતો હતીરે નિરાશ, પહેરોરે જનોઈ પુત્ર પહોંચીરે આશ.
 પહેરોરે જનોઈ મારા-રે ન્હાના, જનોઈ વેળારે મારા કરવાછે વાંના.

પહેરોરે જનોઇ વિપ્ર દીજેરે દાન, ત્યારે થાશે વસુદેવનાં પૃથ્વીમાં નામ.
 પહેરોરે જનોઇ મારા—ના બાળ, આજ મારે તે બવાછે સુનૈએરે વાળ.
 કુંવર ગદીઆણે મહીઆરીરે માગે, આજ મહીઆરીનાં લહેણારે લાગે.
 માગોરે મહીઆરી ન કરશોરે મ્હેર, આજ વેળારે આવી—ને ઘેર.
 જ્યારે ખોળા ને મહીઆરી સંતોખ્યાં, કૃષ્ણ બાધ કહેરે મે તો
 એટલારે ગોખ્યાં.

૩૩

સંજ્ઞ (ઉપદેશ વખતે)

ગંગાના ત્રટ રણિઆમણારે, વસેરે વિશ્વેશ્વર દેવ સંજ્ઞરે રણિયામણીરે.
 કાશીમાં સંજ્ઞ બાંધી વિશ્વનાથેરે, ગયામાં ગદાધર દેવ, સંજ્ઞ
 ગોદાવરીમાં સંજ્ઞ બાંધી ત્રંબક નાથેરે, સુરતમાં હાટકેશ્વર દેવ. સંજ્ઞ.
 દેરાસરમાં સંજ્ઞ બાંધી—એરે, તેમ તમે બાંધો બ્રહ્મચાર. સંજ્ઞ.
 જપોરે ગાયત્રીના મંત્ર. સંજ્ઞ રે.

ઔતઃકાળે સંજ્ઞ બાંધી—એરે, તેમ તમે બાંધો બ્રહ્મચાર. સંજ્ઞ,
 જપોરે ગાયત્રીના મંત્ર, સંજ્ઞ.

મધ્યાન કાળે સંજ્ઞ બાંધી—એરે, તેમ તમે બાંધો—સંજ્ઞ-જપોરે.

સ્નાય કાળે સંજ્ઞ બાંધી—એરે, તેમ તમે બાંધો—સંજ્ઞ-જપોરે.

તાપી ત્રટે સંજ્ઞ—બાંધીએરે, તેમ તમે બાંધો—સંજ્ઞ-જપોરે.

મોસાળું આવે ત્યારે.

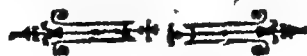
૩૪

જનોઇ પહેરોરે નંદ નાધડીઆ, જનોઇ પહેરો રે કુંવર કોડીલા.
 જનોઇ સાવ સુતાનું રે ધડીઉં, જનોઇ મુકતા ફળેરે મ્હડીઉં.
 જનોઇ મામા મોસાળામાં લાવે, જનોઇ માડી ને માસી મ્હલાવે.
 જનોઇ જોય જસોદારે રાણી, આતો સાઈ ને સારંગપાણિ.
 જનોઇ સ્હોઇએ તે સામજે રંગે, જનોઇ પહેરો રે જમણે અંગે.
 પહેર્યાં પીળાં પીતાંખર સાર ધાલ્યો મુકતાફળનો રે હાર.
 જનોઇ વિપ્ર વિધિથી પહેરાવે, જનોઇ માતા જશોદા મ્હલાવે.
 સિક્ષા કડકીએ પીસે રે માડી, સિક્ષાદિહિ કરે વનમાળી.
 બ્રહ્મચારી થયા ભગવાન, દંડ લીધો તે જમણીરે ખાંધ.
 સંજ્ઞ બ્રહ્મજીરે લણાવે, ઋષિ સહસ્ત્રઅઠ્યાસી રે આવે.
 દે મંગળ આશીરવાદ, જે જે બોલે બંદીજન ભાટ.
 સંજ્ઞ ત્રણો કાળની સાધી, એક લટ શીખાનીરે ખાંધી.
 નાક સાહીતે ધરીઉંરે ધ્યાન, આસનવાળી બેઠા ભગવાન.
 સંજ્ઞ બાંધી ને લીધીરે તાળી, હસવા લાગી તે ખીજની નારી.
 આ તો કૈાતુક સરખુંરે લાગે, કાળો દાણુ દધિનુંરે માંગે.
 વાગે નોખતને રે નિશાન, બહુએ મ્હડીઆ તે શ્રી ભગવાન.
 દેવ ધાધતે જોવારે જાય, ગુણ દાસ કૃષ્ણબાઈ ગાય.
 જોયો નંદ નાધડીઓરે નરખી, ગુણ ગાઈ કૃષ્ણબાઈ હરખી.

કંકાતરી. (મહોસાળું લઈ જતી વખત.)

૩૫

સુભદ્રા સંદેશોરે કહાવે, કાઠે કંકાતરીરે લખાવે.
 મહારા વીરાળ અવસરે આવે, કંકાતરી મોકલોરે મહીયરમાં.
 વસુદેવને કહેજોરે વાત, આવે શ્રી કૃષ્ણ બળીલદ્ર બ્રાત,
 જહુવીર જાદવકુળ સાથ. કંકાતરી.
 મહારી માંતાને કહેજોરે છાનું, આવું ફરી ફરી આવે ન ટાણું
 આતો સાચું કે છેરે સાણું કંકાતરી.
 મારા સસરાનું મન મનાવો, લક્ષ રૂપૈયા રોકડા લાવો.
 મારા વીરાને હાથે અપાવો. કંકાતરી.
 મારી સાસુનું મન મનાવો, વીરા સાડી તે કસખીરે લાવો.
 મારી બાબીને હાથે અપાવો. કંકાતરી.
 જોઈ સાઈ પામરી લાવો વીર, જોઠાણીને દખાણીનાં ચીર.
 નણદી સાઈ સેલાં લાવો વીર. કંકાતરી.
 દિયર સાઈ તે પાઘડી લાવો, દેરાણીને સાળુ પહેરાવો.
 વીરા અવસરે વહેલારે આવો. કંકાતરી.
 વીરા એટલું મહોસાળું લઈ આવો, મહાઈ પગરણુ હોસે મહલાવો.
 મહારા વીરા સહોદર આવો. કંકાતરી.

વધાવો.

૩૬

પહેલો વધાવો રે મેં સુણ્યો, મેં તો સુણીઓરે મહારા બાપ અવાસ,
 નવરંગ સોહેળો.

ખીજો વધાવોરે મેં સુણ્યો, મેં તો સુણીઓરે મહારી માડી અવાસ. નવ.
 અગણા વધાવોરે મેં સુણ્યો, મેં તો સુણીઓરે મહારા વીરા અવાસ. નવ.
 ચોથો વધાવોરે મેં સુણ્યો, મેં તો સુણીઓરે મહારાં ધરખહાર. નવ.
 સાથીઓ પુરાવું મારા ચોકમા, વાંકસાથીઓરે મહારાં ધરખહાર. નવ.
 ઉંચી ચકુરે ઉંચેરડી, જેન જુઓરે એના વીરાની વાટ. નવ
 દિયરે તે માગી વધામણી. લાભી આવ્યારે તમારા રે વીર. નવ
 મેં જાણ્યું દિયેર જુઠાઓલા, સાચા બોલીરે મહારી સાસરવેલ. નવ.
 રણના તે લાલારે ઝળકીયા, હવે ઝળક્યાંરે ધોરીડાના શીંગ. નવ.
 ઝળક્યાં તે વીરા માથે મહોળીઆં, હવે ઝળક્યાંરે મહારી લાભીના ઘાટ. નવ.
 સસરાને કાળે વીરા શું લાવ્યા, ખેંદની લાવ્યોરે પામરીઓની જોડ નવ.
 સાસુને કાળે વીરા શું લાવ્યા, ખેંદની લાવ્યોરે દખણીનાં ચીર. નવ.
 ધત્યાદિ—

મહોસાળું.

૩૭

મોહનજીરે મોકલો રે મહોસાળું, ખેંદન વીરા મોકલોરે મહોસાળું.
 માડીજયા મોકલોરે મહોસાળું, સહોદર મોકલોરે મહોસાળું.
 મહોસાળું તે મક્ષપતું આવે, મેઘાડંબરની પેઠે ગળે. મોહનજી.
 મહારા વીરાજી આવ્યારે શેરી, મેં તો પુત્રડાં નાખ્યાં છે વેરી. મોહનજી.
 મહારા વીરાજી આવ્યારે ખડકી, મહારી દુઝણી ભેંસો ભડકી. મોહનજી.
 મહારો વીરો સહોદર આવે, મનગમતાં મહોસાળારે લાવે. મોહનજી.
 મહારો માડીનો જયોરે ભાષ, મહારે અવસરે આવ્યોરે ધાષ. મોહનજી.
 ધત્યાદિ—

આર મહીના (ગીત સંભળાવતી વખતે.)

૩૮

સરસત સામને વિનવું, ગણપત લાગવું પાયરે.
 સકુળેરે તમે અવતર્યા, સગરણે માડીના જાચારે.
 સઠામેરે પરણાવીને, હમેરે લડાવીને ગાચારે.
 એં તુરે—ઠેવાઈ વારીઆ, જેઠનાં લગ્ન ના લેશારે.
 નહીં મળે જોળ કપાસીઆ, નહીં મળે ચાર ને પાણીરે.
 —આવતા જાણીને,—ઠેવાઈએ વાવ ખણાવીરે.
 ચાવ ખણાવીરે તો લલે ડગે ડગે સાળ રોપાવીરે.
 સાળ રોપાવી કેમ જાણીએ, પરએ ભરાવ્યાં છે પાણીરે.
 પાણી ભરાવ્યાં રે તો લલે, લુખ્યાંને ભોજન કરાવ્યારે.
 લુખ્યાંને ભોજન કરાવ્યાંને, તરસ્યાની તરસ છીપાવીરે.
 નહીં તૃપા છીપેરે દૂધડે, નહીં તૃપા છીપશે પાણીરે.
 અમ તૃપા છીપેરે વહુવરે, તેરે બહુ સજનાએ આણીરે.
 નાંધડીએરે વર લુકશે, મુકશે મુખનાં તંબોળરે.
 લીલીરે આંગીરે રજ ભરી, તડકલે કળી કરમાયરે.
 નીસર હેલીરે ઠેલડી, માણેક ઉભલું આરરે.
 માણેક કંડીએરે—આઈ, માણેક તેના પુત્રરે.
 માણેક જાનુરે—વહુએ, અમેરે લડાવીને ગાયુરે.

વાના વખત.

૩૯

વાન સોભાગીરે—તો વાનલો ક્યાં હવેરે.
 કોણે તહારાં નયણાં તો, કોણે તારી સેસ ભરીરે.
 આ દિયે નયણાં સમાર્યાં તો, રાણી રહેલે સેસ ભરીરે.
 લે લાડકડા સુનૈયાની મુઠ, રૂપકયા તહારે ભામણુરે.
 ભામણુલાં તો લેશે તહારી માડી તો, માસી કરે આવારણુરે.

અંગોળડી વખત.

૪૦

સુંકેડનાં વૃક્ષ વહેડાવો, લાડકડા અંગોળડીરે.
 તેના રૂડા બાજઠે ઘડાવો, લાડકડા અંગોળડીરે.
 અંગોળડી તાપીનાં નીરરે, લાડકડા અંગોળડીરે.
 અંગોળડી થાયરે અસુરરે, લાડકડા અંગોળડીરે.
 અંગોળડી માડીને હાથરે, લાડકડા અંગોળડીરે.

ચોડે ચઢતી વખત.

૪૧

કુંએર પાવડે પગ દર્ધ ચઢીઆરે, તહારાં વહાલાં તે જોવાને મળીઆરે.
 કુંએર દહીંયાનાં ગોરસ ખાટારે, તહારાં વેરીનાં હૈડાં ફાટ્યાંરે.
 કુંએર દહીંયાનાં ગોરસ મીઠારે, તહારાં વહાલાંએ અચરત દીઠારે.
 કુંએર દહીંયાનાં ગોરસ ગળીઆરે, તહારાં વેરીનાં હૈડાં દળીઆરે.

૪૨

શુકન જોધને સંચરજોરે, શુકનમાં મળીઓ છે માળીડોરે.
 ચોસેર આપીને પાછો વળીઓરે,
 શુકનમાં મળીઓ છે ગાંધીડોરે, શ્રીકૃષ્ણ આપીને પાછો વળીઓરે.

૪૩

શરી શરી ધુધરડા વાગે છે, કાંઈ ઉમરાવજાદો આવે છે.
 કાંઈ જાણુ કરો પીછાણુ કરો, પેલા—ઘેવાઈને જાણુ કરો.
 એની શરી છે સુગાળીરે, એની ધરધણીઆણી કાળીરે.
 વેવણુ લેજોરે તું સોપારી, તારે ખારણુ આવ્યો વેપારી.
 વેવણુ લેજોરે તું સુપડલું, તારા ભવતું તે ભાગ્યું દુખડલું.

પોંખતી વખત.

૪૪

તોરણુ તટની તાટલી, માંડવે આવડો શો સ્હોર.
 કન્યાઓ ખાપ જગાડીઓ, વાગે છે ઢોલ નિશાન.
 કહેરે આવ્યો રાણો રાજીઓ. કહેરે આવ્યોરે સુલતાન.
 કહેરે આવ્યોરે હાકેમ શહેરનો કહેરે આવ્યોરે મુલતાન.
 નથીરે આવ્યોરે રાણો રાજીઓ, નથી આવ્યોરે સુલતાન.
 નથી આવ્યોરે હાકેમ શહેરનો, નથી આવ્યોરે મુલતાન.
 પુત્ર આવ્યોરે—તણો, લેવાને કન્યાનાં દાન.
 જાયો આવ્યોરે—વહુ તણો, તે અવસરે આવડો શો સ્હોર.
 વીરો આવ્યોરે—જહેન તણો, વાગેછે ઢોલ નિશાણુ.

૪૫

મહાવર તોરણે આવ્યારે, ઇશ્વર તોરણે આવ્યારે,
 —તોરણે આવ્યારે—વહુએ કુલડેને વધાવ્યારે.

છાંટેછે કન્યાનો ભાઈરે, પોંખવાની કરોતી સન્નાઈરે.

પોખણુ—વહુ હાથરે, સોભાગવંતી સન્નેને સણુગારરે.

ઝુંસળ મુસળને રવાઈરે,—વહુએ પોંખ્યાછે જમાઈરે,

સરીઓ સાંપટને ત્રાકરે, પોંખીને તાણ્યા છે નાકરે.

—વહુ હોજે તારા હાથરે, તાણુજે મારા કાડેકડાનું નાકરે.

જેજે મારો હીરો અંખો ન થાયરે, જેજે મારા મોતીનું આપ ન લાયરે.

હરખીને નાંખી છે ઈંડીપીંડીરે,—વહુ હરખે તેડીને હીંડીરે.

—વહુ મ્હોટું છે તારું પુન્યરે, જમઈ પામી છે તું રતનરે,

મંડપ માહેરાંમા આવ્યારે,—હેવાઈએ પુન્ય કરી પધરાવ્યાં રે.

હાથ મળે ત્યારે

૪૬

દોલી ઢમક્યારે વરવહુના હાથ મળ્યા, પારવતીની સહીઓ સાથ મળ્યાં.

જેમ ઇશ્વર પારવતીના હાથ મળ્યા, તેમ-ભાઈને-નવી વહુના હાથ મળ્યા.

પારવતીની સહીઓ સાથ મળ્યા.

મંગળ ફેરા ફરતી વખત.

૪૭

પહેલું ને મંગળ વરતીઈરે, હજીએ છે બાપની બેઠી તો

સજન સાહેલડી રે.

બીજું ને મંગળ વરતીયું રે, હજી એ છે માડીનાં પેટ તો સજન.

અગણું ને મંગળ વરતીઉંરે, હજી એછે આળકુંવારી તો. સજન.
 એ થુંને મંગળ વરતીઉંરે, આવીરે હમારડે ગોત્ર તો. સજન.
 કુંમકુંમ કળસડા ચાર તો, સુવર્ણ માટલી રે,
 નાગજ કેરડા પાસતો, રત્ન હીરે જડીરે, કાષ્ટ ચંદન કેરી કુલડી રે.
 વેદમંત્રે રચ્યો રે કંસાર આરોગે વરકામનીરે,
 રામ જમાડે છે સીતાનેરે, સીતા જમાડે છે રામ તો. સજન.
 —જમાડે છે નવી વહુનેરે, નવી વહુ જમારે—તો. સજન.
 નવી વહુ કંસાર નહીં જમેરે, તેડો એના—વહુમાડી તો વાહીને રીઝવેરે,
 માડીનાં વાહાયાં તો નહીં જમેરે, તેડો એના—વહુ સાસુ તો આપીને
 રીઝવેરે.
 નવી વહુ માગે છે વીંટલી જોડીરે, જો સંપત હોય તો આપો તો બેહુને
 જમાડીએરે.
 —ભાઈ કંસાર નહીં જમેરે, તેડો એના—આપ તો વાહીને રીઝવેરે,
 આપનાં વહાયા તો નહીં જમેરે, તેડો એના—સસરા તો આપીને રીઝવેરે.
 —ભાઈ માગે છે સાંકળી જોડીરે, જો સંપત હોય તો આપો તો બેહુને
 જમાડીએરે,
 અન્યોરે-અન્ય જમાડતાંરે, વાળ્યા છે ઉછીના કોલ તો, મોહન વેલડીરે.

રાગ ધોળ. (સપ્તપદી.)

સત પગલા ભરે છે સુભાગણી એમાં અર્થ છે ઉંડો અનેક.
 સ્થવર એમાં સાક્ષી છે.

પગલે પગલે પ્રતીજ્ઞા પતિ કરે, જેહું બોલું તે પાળીશ બોલ,
ઇશ્વર એમાં સાક્ષી છે,

ચહેલે પગલે પ્રિયાને પતિ કહે,

ખાનપાન પોષણ હું કરીશ—

ઇશ્વર.

બીજે પગલે કહે કંઈ કાઢથી, મારે ઘેર તું પામીશ માન—ઇશ્વર.

ત્રીજે પગલે કહે તને ત્યાં થશે, વ્રત ઉત્સવ, હરખ, અથાગ—ઇશ્વર.

ચોથે પગલે કહે ચતુરા સુણો, મારા વૈભવમાં તારો ભાગ—ઇશ્વર.

પંચી પાંચમે પગલે પતિ કહે, મારાં ઢોર ઢાંખર તું સંભાળ—ઇશ્વર.

છઠ્ઠે પગલે કહે તારો અંશ છે, મારાં જેજે કાંઈ ધનમાલ—ઇશ્વર.

વળી સાતમે પગલે સ્વામી કહે, ધર્મ, કર્મમાં કરજે સહાય—ઇશ્વર.

તેથી ધર્મમાં તારો ભાગ છે, મારી અર્ધાંગના તું સહાય—ઇશ્વર.

પંચી હસ્તગ્રહણ સ્વામીએ કર્યો, માંગી ઇશ્વર પાસે આશીશ—ઇશ્વર.

દશ પુત્ર પ્રભુ આને આપજો, સુખ પામજો દિવસને નીશ—ઇશ્વર.

મારાં માતપીતા, ભાઈ, બેનને, થજો રંજનકારી સહાય—ઇશ્વર.

મારી મરજી પ્રમાણે તું ચાલજે, તારી પૂર્ણ કરીશ ઇચ્છાય—ઇશ્વર.

ધ્રૂવ તારો દેખીને કન્યા કહે, જેવો અચળ ઠર્યો તું આ ઠામ—ઇશ્વર.

પતિકુળમાં અચળ એવી હું થઈ, દેખી રીઝ્યા દલપતરામ—ઇશ્વર.

પરણી રહ્યા પછી.

૪૯

કાબડે કુંકડાં તું ઘોળ ઘોળરે, તને આછી પીયેળ કડાવું.

તારા બાપનાં ઘર તું મુક મુકરે, માહારા—ના અવાસ દેખાડું.

અગણું ને મંગળ વરતીઉંરે, હજી એછે બાળકુંવારી તો. સજન.
 એ થુંને મંગળ વરતીઉંરે, આવીરે હમારડે ગોત્ર તો. સજન.
 કુંમકુંમ કળસડા ચાર તો, સુવર્ણ માટલી રે,
 નાગજ કેરડા પાસતો, રત્ન હીરે જડીરે, કાષ્ટ ચંદન કેરી કુલડી રે.
 વેદમંત્રે રચ્યો રે કંસાર આરોગે વરકામનીરે,
 રામ જમાડે છે સીતાનેરે, સીતા જમાડે છે રામ તો. સજન.
 —જમાડે છે નવી વહુનેરે, નવી વહુ જમારે—તો. સજન.
 નવી વહુ કંસાર નહીં જમેરે, તેડો એના—વહુમાડી તો વાહીને રીઝવેરે,
 માડીનાં વાહાયાં તો નહીં જમેરે, તેડો એના—વહુ સાસુ તો આપીને
 રીઝવેરે.
 નવી વહુ માગે છે વીંટલી જોડીરે, જો સંપત હોય તો આપો તો બેહુને
 જમાડીએરે.
 —ભાઈ કંસાર નહીં જમેરે, તેડો એના—બાપ તો વાહીને રીઝવેરે,
 બાપનાં વહાયા તો નહીં જમેરે, તેડો એના—સસરા તો આપીને રીઝવેરે.
 —ભાઈ માગે છે સાંકળી જોડીરે, જો સંપત હોય તો આપો તો બેહુને
 જમાડીએરે,
 અન્યોરે અન્ય જમાડતાંરે, વાળ્યા છે ઉછીના કાલ તો, મોહન વેલડીરે.

રાગ ધોળ. (સપ્તપદી.)

સત પગલા ભરે છે સુભાગણી એમાં અર્થ છે ઉંડો અનેક.
 ધન્ય એમાં સાક્ષી છે.

પગલે પગલે પ્રતીક્ષા પતિ કરે, જેહું જોણું તે પાળીશ જોલ,

ઇશ્વર એમાં સાક્ષી છે,

ચહેલે પગલે પ્રિયાને પતિ કહે,

ખાનપાન પોષણ હું કરીશ—

ઇશ્વર.

ખીજે પગલે કહે કંથ કાડથી, મારે ઘેર તું પામીશ માન—ઇશ્વર.

ત્રીજે પગલે કહે તને ત્યાં થશે, વ્રત ઉત્સવ, હરખ, અથાગ—ઇશ્વર.

ચોથે પગલે કહે ચતુરા સુણો, મારા વૈભવમાં તારો ભાગ—ઇશ્વર.

પછી પાંચમે પગલે પતિ કહે, મારાં ઢોર ઢાંખર તું સંભાળ—ઇશ્વર.

છઠ્ઠે પગલે કહે તારો અંશ છે, મારાં જેજે કાંઈ ધનમાલ—ઇશ્વર.

વળી સાતમે પગલે સ્વામી કહે, ધર્મ, કર્મમાં કરજે સહાય—ઇશ્વર.

તેથી ધર્મમાં તારો ભાગ છે, મારી અર્ધાંગના તું સદાય—ઇશ્વર.

પછી હસ્તગ્રહણ સ્વામીએ કર્યો, માંગી ઇશ્વર પાસે આશીશ—ઇશ્વર.

દશ પુત્ર પ્રભુ આને આપજો, સુખ પામજો દિવસને નીશ—ઇશ્વર.

મારાં માતપીતા, ભાઈ, બેનને, થજે રંજનકારી સદાય—ઇશ્વર.

મારી મરજી પ્રમાણે તું ચાલજે, તારી પૂર્ણ કરીશ ઇચ્છાય—ઇશ્વર.

દ્રૂવ તારો દેખીને કન્યા કહે, જેવો અચળ દર્યો તું આ હામ—ઇશ્વર.

પતિકુળમાં અચળ એવી હું થઈ, દેખી રીઝ્યા દલપતરામ—ઇશ્વર.

પરણી રહ્યા પછી.

૪૯

કાબડે કુંકા તું ઘોગ ઘોળરે, તને આછી પીયેળ કડાવું.

તારા બાપનાં ઘર તું મુક મુકરે, માહારા—ના અવાસ દેખાડું.

તારી માડીનાં લાડ તું મુક મુકરે, મારાં-વહુનાં લાડ દેખાડું.
તારી બહેનની રમત તું મુક મુકરે, મારી—બહેનની રમત દેખાડું.

૫૦

જીરે ગીણીરે બહેણે ગાદી બેળાવો, નવલા બહેવાઇ, અમને ઘેર વળાવો.
વહુવરને વળાવોરે માહરા નવન્ના બહેવાઇ.

જીરે સાજન સઘળું ખોટીરે થાયે, જાદરણીનાં પગ તળવાયે.
સાખેલાના મુખ કરમાયે, ઇસ્કોલીઆને વળાવોરે.
મહારા હેંસીન્ના બહેવાઇ.

જીરે ચલાણાંમાં ચારરે મોતી, બે આપો બે રાખોરે. મહારા.
જીરે બહેવાઇને ત્યાં ચારરે ગાયો, બે આપો બે રાખોરે.
જીરે આપ્યાં ને મુક્યાં સર્વસ્વ પહોંચ્યાં, અમને તમારી બેટીરે પહોંચી.
નાંધડીઆને વળાવોરે, મહારા કોડીન્ના બહેવાઇ.

૫૧

અમને દરાખ ચારોળીના મેવારે, અમે આવ્યાં તે વહુવર લેવારે.
અમે વહુવર લઇ ઘેર જાશુંરે, એની માડીના મ્હોં વીહલાં થાશુંરે.
અમને દરાખ ચારોળીની ખીચડીરે, અમે લઇ જઇશું તમારી દીકરીરે.
અમને દરાખ ચારોળી ઘણા લાવેરે, અમારે ઘણી હોંસે નવી વહુ આવેરે.

૫૨

અમે છડરીઓ ધડ જીત્યારે, આનંદ લયો.
અમે આવ્યાં વહુવર લેવારે, આનંદ લયો.

અમે વહુવર લઈ ઘેર જાશુંરે, આનંદ લયો.

એની બહેનના મ્હેં બહીષ્ણાં થાશુંરે, આનંદ લયો.

સોઠ કહેતા—જીઠારે, આનંદ લયો.

એતો દીકરો પરણાવીને ઉઠ્યારે, આનંદ લયો.

સોઠ કહેતા—સાચારે, આનંદ લયો.

એતો દીકરી પરણાવીને નાઠારે, આનંદ લયો.

૫૩

માંડવે કટક અજવાળાં કે દીવડી ક્યાં ગઈરે.

આવ્યો હતો—નો પુત્ર, લાખેણી લાડી લઈ ગયોરે.

બહેવાઈ તારો માંડવો સંભળ, તારી ખેટી ક્યાં ગઈરે.

આવ્યો હતો—નો જાએ, લાખેણી લાડી લઈ ગયોરે.

વહુવર આવે તે વખત.

૫૪

ધન ધન દહાડોરે આજનો, કંઈ સુનાના સુરજ ઉગ્યારે.

કંઈ મોતીડે મેહુલા વરસ્યારે, ધન ધન.

કંઈ—પરણીને આવ્યારે, ધન ધન.

કંઈ નવી વહુ પરણીને લાગ્યારે, ધન ધન.

૫૫

પુંછડલું ક્યાં વળગ્યું'રે, મહારા કુંઝેર કાઢીલા.
 વાટેને જાતાં—મળીઆ, તેણે પુંછડલું વળગાડ્યું'રે, મહારા.
 ઝેરે પુંછડલાને ત્યાક જોઈશું, ચમરીરે જોઈશું.
 ગોફણલાને દોરીરે, મહારા.

સોહેવર વીઠલો (વર પરણવા જાય તે વખત.)

૫૬

દુંદભી વાગ્યાં દેવનાંરે, દમકયા હોલ નિશાન,
 પંચ શબ્દ સોહામણા, જુગ જોવા મળી હરિની જાન, સોહેવર.
 તેલ કંચોળાને આમળાંરે, ઉપ્પોદ્ક અતિ સાર.
 મર્દન કરે સહુ માનુની, જીરે નહાયા શ્રીભગવાન, સોહેવર.
 ત્રાંખાકુંડી જળે ભરીરે, રૂપા મંચી સાર,
 પગે પાવડાં શોભતાં, જીરે બેસણ સુવર્ણ પાટ, સોહેવર.
 નાહી ઘોષ વર ઉઠીઆરે, અંગુષ્ઠે લહોયાં દીલ,
 લીલાં પીતાંચર પ્હેરણે, પીળાં ટીલાં કાધારે લેલાટ, સોહેવર.
 ધરિકાલીઆને રહોધએ વેડ વીંટીઓરે, સાંકળીનો નહીં પાર,
 હાથે તે પોંચી શોભતી, એનું નવ ગ્રહ્યું રત્નજડાવ, સોહેવર.
 માથે તે પાવડી શોભતીરે, કલગી તોરા સાર,
 કાનમાં મોતી ઝળકેતાં, દુગ્ધગીમાં ઝળકે લાલ, સોહેવર.
 અક્ષત કર શ્રીફળ ગ્રહીરે, માતાએ ભરી સેસ,
 પ્રભુને પીડી એવારણે, સુલદ્રા કહે ભામણા લેશ, સોહેવર.
 જરી જામા પ્હેરણેરે, મસ્તક આંધ્યા ખુંપ,

—માઈ વરઘોડે ચડયા, એનું અતિરે અનુપમ રૂપ, સોહેવર.
 દધિ વંદન દેવે કર્યારે, ગોત્રજ કીધારે જુહાર,
 પાવડે પગ દધ ચડયા, એવા ત્રિભૂવન પતિ અશ્વાર, સોહેવર.
 સાવ સુનાના પાવડારે, જડિત લગામ સોરંગ,
 મણિ માણેકના મોરડા, પદાણે તે જડીયાં નંગ, સોહેવર.
 હળધર દહીં ગોરસ ભયારે, પુષ્પની વૃષ્ટિ થાએ,
 કુંકુમ કર શ્રીફળ ગૃહી, જીરે કરવડી ઝાલે માત, સોહેવર.
 હેલા દધ ઘોડે ચડ્યારે, હાટકેશ્વરને કીધારે જુહાર,
 માડીએ લીધા લામણા,—ખેન તું લુણુ ઉતાર, સોહેવર.
 અંગાને દઉં વધામણારે, મહોળેશ્વરને લાગું પાય,
 આજે—પરણ્યાં, તે તો માત તમારી સાલ, સોહેવર.
 —તોરણે આગ્યારે, ત્રિભુવન જેજેકાર,
 સાળો છાટે છાટણાં, સાસુજી લો સોળ શણુગાર, સોહેવર.
 —મંડપે આવીઆરે, વરત્યો જેજેકાર,
 જાળીએ ઝાંખે નવી વહુ, વહેલા આવો શ્રી ભરધાર, સોહેવર.
 હાથમાં ત્રાંચટ ધર્યારે, પડીરે પાનેતરે ગાંઠ,
 કન્યાએ કાંકણ પહેરીઆં, જીરે હોઘરે તખોળકે છાંટ, સોહેવર.

મોહનનું મામેરું. (લગ્ન વખત)

૫૭

મોહન સરખુંને માહેરકુંડે, ખેડુંછે સકળ તણું સાસરકુંડે.
 મંડપ હેઠ રચ્યું માહેરકુંડે, ત્યારે ખેડું વહુવર લાડેકુંડે.
 વર દેખી હરખ્યું છે સાસરકુંડે, વરવહુ સરખેને સરખી જોડે.

એન્ન મળ્યાં એને અંગે ન ખોડરે, વાળી પાનતણી કર ખીડીરે.
 એઉ મળ્યાં અન્યોને અન્ય કર ખીડીરે, બાઈ તુંતો પુન્યવતી મેં જાણીરે.
 પુરણ પુન્યથી એ વર પામીરે, ત્રીકમ ત્રીલુવનનાં સ્વામીરે.
 બાઈ તારો કમળાનો અવતારરે, કૃષ્ણજીએ આપ્યો જમણો હાથરે.
 કાંકણ ખળકે ને ચુડી ચળકેરે, જોધને હૈકું હરખેરે.
 કાંકણ છોડેલાં નવ છુટેરે,—હીડે ને નવી વહુ પુઠેરે.
 બાઈ તુંતો પતિનું કરજે જતનરે, જેમ ચડે રાંકને હાથ રતનરે.
 કંસાર ખાધો તે પુરણ પ્રીતેરે,—પરણ્યા તે ઉત્તમ રીતેરે.
 વહુવર પરણીને આવ્યું ઘેરરે,—વહુએ પોંખી લીધા રૂડી પેરરે.
 વહુવરે ચરણે નમાવ્યાં શીશરે, સૌ મળી આપે છે આશિશરે.

ચાંદો. (પરણી રહ્યા પછી વહેવાઈને ત્યાં.)

૫૮

ઘેરે જિયો ને કુકડ વસ્યો, તપેરે ભરાડીનો સુરરે.
 મોકલો વહેવાઈ તમે દીકરી, જનને થાયરે અસુરરે.
 હવે હવું હવે હવું હોઈ રહ્યું, પડીરે પાનેતરે ગાંઠરે.
 હોઈરે તંબોળડે છાંટરે.
 ઝખડીને વાણલું વાયું, ને ચોપાસ થયું અજવાળુંરે.
 મોકલો વહેવાઈ વિદાય કરો, ઇસ્કોલીઆને થાય અસુરરે.
 પાછલી રાતે અરણુ ઉઠે, પૂર્વે પ્રકટયો છે સુરરે.
 મોકલો વહેવાઈ તમે દીકરી, નાધડીઆને થાયરે અસુરરે.
 મીઠું તે મોઘુંરે માળવે, જીરું તે દખણીને દેશરે.

કુંવર મોઢારે—તણાં, પસર્યાં પનોતીના પેટરે.
 સાંઢીઆ કાટેરે ધુધરી, બળદીઆ કાટે ચંગરે.
 નાનારે—પરણીઆ, વાધ્યા છે—તેનો વંશરે.
 ડોસીએ સાંઢ્યારે કાપડાં, ગાંધીએ સાંઢ્યાં સિંધુરરે.
 —સાંઢ્યારે—જેમરે દાઝડીએ કપુરરે.
 આ શુરે વહુવર નિરમળું, પાનેતરે બાંધ્યું છે છૂંરે.
 આઠ દહાડા લગી ધીરું ને, હવે અધ ઘડી ન ધીરું.
 મીઠીરે મીઠીરે મીઠડી, નીકી તે દાડેમ દ્રાક્ષ રે.
 મીઠી મારા—તી છલડી, રીઝવી સાસરવેલ.
 ચોરપાડમાં સિંધેશ્વર દેવતા, સુરતમાં અંબાજી દેવી રે.
 —ઠેવાઈએ આપી દીકરી, બાણે ચંદ્રમા જેવી રે.
 આ શુરે મોતિરે નિર્મળું દળવળું જોઈને લીધું રે.
 માણેક પારખ્યારે—ઠેવાઈએ, હીરો તે ઝડપીને લીધો રે.
 નાણાવટી પારખે રૂપૈયા ને,—વેવણે પારખ્યા જમાઈ રે,
 —આપી રે દીકરી,—કુળ છું કહેવાઈ રે.
 નાનું રે વહુવર લાડકું, પાનેતરે બાંધ્યું છે મીઠું રે.
 આજે—પરણીયા,—અચરત દીકું રે.
 બાંખડી બાંધીને બેઠાં ને, પલવટ વાળીને ઉઠ્યા રે.
 શેરડી ગાઈને બેઠાં ને, ચાંદલો ગાઈને ઉઠ્યાં રે.
 દેરાસરે મૂક્યો છે દીવો ને, પાણીઆરે મૂકી છે કસલી રે.
 એરે હોંસીલારે—વેવાઈએ, રૂપૈયે ભરાવી છે પસલીરે.
 ચોરડીએ મુનાની સાંકળ, ડબ્બુએ મોતીનું તાળુંરે.
 આજ—પરણીયા કુળમાં થયું અનવાળુંરે.

ચાંદો બીજો.

(વહુવરના તથા જડવાના વરઘોડા વખત)

૫૯

ચાંદોરે પ્રેદધ ઉગીયો, ઉગ્યો ઉગ્યો મ'ઝમ રાતરે.
 ચાંદાએ કીધુંરે ચાંદરાણું, ઝોરડો ને પરસાળરે.
 —કુળ અજવાળીયું, પોતાતણુરે મોસાળરે.
 મે તુંરે ચાંદલો વારીયો, સુરત નગરીમાં ઉગરે.
 સુરતમાં—ચાંદલો, તુંરે ઉગે કેસલાં હોયરે.
 મે તુરે માળેણુ વારણી, એણી વાટે ડમરો ન રોપરે.
 એણી વાટે વહુવર આવશે, પાય રોળાંતલો જશેરે.
 એકીરે ડાળે એ નારંગાં, મેરે માળી ઘેર દીકારે.
 —ભાધને—ભાધની જોડલી, મેરે—ઘેર દીકીરે.
 એકીરે સાળે એ ચુંદડી, મહેરે સાળવાધ ઘેર દીકી.
 નવી વહુને—વહુની જોડલી, મહેરે ઘેર દીકીરે.
 અમદાવાદ પાટણ પાસે ને સાળવાધ લીધા છે સાથે.
 એરે હોંસીલા—વહેવાધએ, પટોળે પડાવી છે ભાતરે.
 ચીર તો ચીથરાં થાયને, પટોળાં તો ફાટીને જાયરે.
 —વેવણે આપીરે દીકરી, શેર સાકેર—વપરાયરે.
 નવી વહુ તમારેરે ચાંદલો, કરકરીઆળડું પુલરે.
 સસરા પટોળીરે મુલવે, લાખ ટકાનું છે મુલરે.
 લાખ ટકા હમ ગાંઠેને, લાખેણા છે ઘેર દીવારે.
 પુત્ર પરણ્યોરે—લાડકા તે—જીવોરે.
 હાથીએ વહુવર બેસાડીને, વહુવર લાવીશું ઘેર.
 નાનારે—પરણીઆ, લુણ ઉતારોની જહેનરે.

કન્યાનાં લગ્નમાં ગાવાનાં ગીત.

શોભ.

૬૦

જેમ આજ ગણપત વરાધ્યે, તેમ શોભ સારો ગાધ્યે.
 જેમ શોભ સારો ગાધ્યે, તેમ આજ ગણપત વરાધ્યે.
 પ્રથમે શ્રી ગણપતિનાં નામ લઈએ,—બહેનના વિવાહના—

આરંભ કરીએ.

વિવાહે વિગ્ન ન હોય લેશ, બારસાખે આવી બેઠા ગણેશ.
 શુભ કામ સિદ્ધ કરાવો, ગણપતિ ઘરમાં પધરાવો.
 નિર્વિઘ્ને નામ વિવાહનાં બાણી, ગણેશને તેડ્યા છે પાટ માંડી.
 ગણેશને બેસાડોરે પાટ, નિર્વિઘ્ને કરીએ વિવાહના કાળ.
 ચોરંગી ભીંત ઘોળાવો, સીંદુરના ગણપતિ કડાવો.
 આજેખો સીંદુરને ગુંદર, ગણેશને વાહન ઉંદર.
 ગોર પાસે પ્રતિષ્ઠા કરાવો, માંહે સત ગણપતિના અણાવો.
 સમસ્ત પૂજાપો અણાવો, મહીયારી ગણેશ પૂજવા આવો.
 તેની પાસે ગણપતિ પૂજવો, બહેવારનાં મહીયારાં અપાવો.
 મહીયારીને આંખોનીરે ઘાટ, પહેરાવશે—બહેનના બાપ.
 પહેરાવોની મહીયારીને સાડી, આપશે—બહેનની માડી.
 અખીલ ગુલાલને સીંદુર, ગણપતિ પૂજ્યા ઉગમતે સુર.
 ગણેશને ચડાવો ચંદન, ઘણું છવો—બહેવાધના તન.
 ગણેશને ચડાવોરે કુંકું, બહેન માગે હેવાતન કુંકું.
 ગણેશને ચડાવો કરેણા, બહેન ગમતાં ઘાસો ધરેણાં.
 ધુપદીપ નૈવેદ્ય ને કસ્તુરી, ગણપતિ પૂજે ભાગ્યેમની પૂરી.

લક્ષ લાલ નેડી રહ્યા છે હાથ, સિદ્ધ બુદ્ધિ ચમર કરે ચોપાસ.
 —ને ગળ્યોરે કંસાર ધણો લાવે,—ઠ્ઠેવાઈ નિત્યે માગાં કહાવે.
 —ઠ્ઠેવણે આરત ધણીરે કીધી, તો અમે કુળવંત કન્યા દીધી.
 બહેનને આઠ દહાડા પીડી ચોળાય, અંબાજીના આશીરવાદ
 ભણાય.

—બહેન સુરજ પાઠી સાંભળીને ઉઠ્યાં,—એ લુણુ ઉતારીને મુક્ય
 —ના મંડપ છેરે રૂડા, મામાજી શોભતા લાવોની ચૂડા.

મોસાળું લાવે—વહુમાની, તેને આપોની કસખી સાડી.

મોસાળું લાવીને ખારણે ઉભી,—વહુએ છાખ વધાવી લીધી.

બહેનને ઉંબરે બેસાડો, બલગરી ધાલીને થર પહેરાવો.

કાંકણ ઉપર કાંકણી સોહે, ભરાડીમાં અમી ભરી દષ્ટે નેએ.

ઠ્ઠેવાઈની મોટીછે રે જન,—મોકળા આપો મુકામ.

—દોની આદરમાન,—આપો ફેફળ ને પાન.

મંડપમાં આવીછેરે જન,—આપોની કન્યાદાન.

—બહેનને અંગોળડી કરાવો, કેરાં પાનેતર પહેરાવો.

ગોર પૂજે—બહેનરે બાળી, હાથમાં વરમાળારે ઝાલી.

ડાબે હાથે ઝાલી છે વરમાળ, જમણે હાથે પૂજે છે ગોરમાત.

—બહેન ગોરમાની પૂજા કરે, હૈયામાં ધ્યાન—તું ધરે.

પૂજજો શિવશક્તિ એ જોડ, માતા તું પૂરજે મનના કોડ.

—સેરીએરે આવ્યા, ત્યાં અમે પુલકે વધાવ્યા.

ગુલાલ છાંટે કન્યાનો ભાષ, પોખવાની કરોતી સન્નધ.

—તોરણેરે આવ્યા,—એ પૂજ્ય કરી પધારાવ્યા.

—એ દીધાં છે કન્યાદાન, વહુવરનું હોજો સદા કલ્યાણ.

અમે તો કુંકુને કન્યા આપી,—ઘડેનને—ઘડેવણને ખોળે થાપી.
ચાંકથી ના ઉપડેરે ભાર, ચંદ્રમા સામે શુકનો તાર.
અમારું લીલું શ્રીફળ માની લેજો,—ઘડેવાઈ થોડે ઘણેરું કહેજો.

રાખડી.

કડવું ૧ લું.

૬૧

જીરે રક્ષરેમણી શ્રી કૃષ્ણજી સાથે, ખોલે છે મર્મજીરે.
ક્યારીને કર્મરે અમ પરણ્યા પછી રે જીરે.
જીરે પહેરતા ધાખણી, હોડતા કામણી,
વાંસ તણી વાંસળડીરે વાતા.
મહીઆરીના મહીઅરે ચોરીને ખાતારે, જીરે.
જીરે જીઆરની રાખડી પીસતાં માવડી,
તે વારે તમે ચારતા ગાવડીરે જીરે.
જીરે ચીનીરે નહોતા ચલાણારે નહોતાં, ઉપર ચલાણીરે નહોતી,
તેવારે તમે મરદન કરતાં કાડીએરે જીરે.
જીરે ચરે નહોતાં, કડાધઅરે નહોતાં ઉપર તાંબાકુંડીરે નહોતી,
તેવારે તમે અંગોળ કરતા અંગોળીએરે જીરે.
જીરે ચીરે નહોતાં પટોળારે નહોતાં, ઉપર પીતાંબર નહોતાં,
તેવારે તમે પહેરતા ધાખણીરે જીરે.
જીરે થાળીરે નહોતી કંચોળારે નહોતાં, ઉપર વાડકારે નહોતા,
તેવારે તમે ભોજન કરતા બાજમારે જીરે,
જીરે સાળરે નહોતી ને દાળરે નહોતી, ઉપર કડૈયાં દુધરે નહોતાં.
તેવારે તમે ભોજન કરતા રાખડી જીરે.

જીરે ઝારીરે નહોતી કમંડળ નહોતાં, ઉપર કળસીઆરે નહોતા.
 તેવારે તમે પાણીરે પીતા કરવડેરે જીરે.
 જીરે પાનરે નહોતાં સોપારીરે નહોતાં, ઉપર લવંગ એળચીરે નહોતાં,
 તેવારે તમે મુખવાસ કરતા પાંદડે જીરે.
 જીરે બાજઠ નહોતા સોગઠડારે નહોતાં, પરવાળીના પાસારે નહોતા,
 તેવારે તમે રમત રમતાં કાંકરે જીરે.
 જીરે દોલરે નહોતા તળાઇ રે નહોતી,
 ઉપર અસીસાં રે નહોતાં,
 તેવારે તમે પહોડતા સાથરેરે જીરે.
 જીરે બળીરે નહોતી, બરખા રે નહોતા, ઉપર અગાસીરે નહોતી.
 તે વારે તમે બેસતા ઓટલે રે જીરે.

૬૨

કડવું. રજુ.

આ બાર પાછળ દેવકી, સાલળે વહુની વાત રે,
 હું જીવતાં તું આશું બોલે, પછી તે કૃત્રી વાતરે.
 કાલ કાગળ લખી કરી, મોકલું વીઢુલા મોઝાર રે,
 આ તેડાવી તારા તાતને તને, મોકલું મહીયર સાર રે.
 અરો તે બારે ગામનો, હેઠો ન મુકે શ્વાસ રે.
 નિર્લજ્જવેડા આદર્યા, અંકેશ નહીં લગાર રે.
 કીડીપર શું કટક કરોછો, તરણા ઉપર શો ભાર રે.
 એમ કહીને રક્ષમણી પાય લાગ્યા, સુણો મહારી માય રે,
 કેહે ચડાવ્યાં રાણી રક્ષમણી, મુક્યાં તે મંદીર માંહે રે.
 તારા ધણી સરસાં રાજ કરજે, જીવો તે વરસ કરોડ રે.

(શંકરવર.)

૬૩

આજ મારે ઘેર સોહેજો રે, શંકર આવ્યા ખાર,
ઉમિયાએ તપ માડીઓ, વરં શિવશંકર ભરથાર,
શંકરવર સજ કરો.

ઉમીયા ઉભા તપ કરેરે જોવા આવ્યા ધસ,	શંકર
મહાવનમાં તપ માંડીઉં, તેને વહી ગયા જુગ રે પત્નીસ,	શંકર
મેં તમને વર આપીઓરે, ઉમીયાં જાઓની ઘેર,	શંકર.
મેનાને મંદીર વસો, મારે કરવી છે કંઈ એક પેર,	શંકર.
ઉમયા ઉઠીને આવીઓરે, માને લાખ્યાં પાય,	શંકર.
મેના મા મેં વર વર્યો, જેને ચૈદ જીવન મુખમાંજ,	શંકર.
મેના મુખથી ખોલીઓરે, સાંભળ ગવરી વાત,	શંકર.
ભીખારીને શું વર્યાં, એની કાંઈ નથી જાણતું જાત,	શંકર.
ધરડો જોઈ લાખ્યાં નહીંરે, ખોલ્યાં મુખથી વાણ,	શંકર.
ખીજો વર હું નહીં વરં, શિવ શંકર વિના જાણ,	શંકર.
વૃદ્ધ વૃષભે ચડી આવીયોરે, જોગી સરખું રૂપ,	શંકર.
એ વરને તું શું વરી, ખીજા છેરે ભૂતજમાં ભૂપ,	શંકર.
વાધાંખર શિવ હોડજોરે, મસ્તકે બ્રહ્મ કપાળ,	શંકર.
નાગહાર હારાવળી, શિવકંઠે સોહીયે રૂંઢમાળ,	શંકર.
જટા જુથ ભરમે ભર્યોરે, અંગે વીંટયા નાગ,	શંકર.
મેના મનમાં લાજ્યાં, એને નથીરે દેવાનો લાગ,	શંકર.
મેના મૂર્છાંગત હવાંરે, પડ્યાં ધરણી હેઠ,	શંકર.
ઉમીયાંએ મન વીમાસીઉં, મારે કરવી તે કંઈ એક પેર,	શંકર.

જીરે ઝારીરે નહોતી કમંડળ નહોતાં, ઉપર કળસીઆરે નહોતા.
 તેવારે તમે પાણીરે પીતા કરવડેરે જીરે.
 જીરે પાનરે નહોતાં સોપારીરે નહોતાં, ઉપર લવંગ એળચીરે નહોતાં,
 તેવારે તમે મુખવાસ કરતા પાંદડે જીરે.
 જીરે બાજઠ નહોતા સોગઠંડારે નહોતાં, પરવાળીના પાસારે નહોતા,
 તેવારે તમે રમત રમતાં કાંકરે જીરે.
 જીરે ઢોલરે નહોતા તળાઇ રે નહોતી,
 ઉપર અસીસાં રે નહોતાં,
 તેવારે તમે પહોડતા સાથરેરે જીરે.
 જીરે જળીરે નહોતી, જરૂઆ રે નહોતા, ઉપર અગાસીરે નહોતી.
 તે વારે તમે બેસતા ઓટલે રે જીરે.

૬૨

કડવું. રજું.

આ બાર પાછળ દેવડી, સાંભળે વહુની વાત રે,
 હું જીવતાં તું આશું બોલે, પછી તે કેવી વાતરે.
 કાલ કાગળ લખી કરી, મોકલું વીઢુલા મોઝાર રે,
 આ તેડાવી તારા તાતને તને, મોકલું મહીયર સાર રે.
 બરો તે બારે ગામને, હેઠો ન મુકે શ્વાસ રે.
 નિર્લજવેડા આદર્યા, અકેશ નહીં લગાર રે.
 કીડીપર શું કટક કરોછો, તરણા ઉપર શો ભાર રે.
 એમ કહીને રક્ષમણી પાય લાગ્યા, સુણો મહારી માય રે,
 કેડે ચડાવ્યાં રાણી રક્ષમણી, મુક્યાં તે મંદીર માંહે રે.
 તારા ધણી સરસાં રાજ કરજે, જીવો તે વરસ કરોડ રે.

(શંકરવર.)

૬૩

આજ મારે ઘેર સોહેજો રે, શંકર આવ્યા ખાર,
ઉમિયાએ તપ માડીઓ, વરં શિવશંકર ભરથાર,
શંકરવર સજ કરો.

ઉમીયા ઉભા તપ કરેરે જોવા આવ્યા ધસ,	
મહાવનમાં તપ માંડીઉં, તેને વહી ગયા જુગ રે પચીસ,	શંકર
મેં તમને વર આપીઓરે, ઉમીયાં જાઓની ઘેર,	
મેનાને મંદીર વસો, મારે કરવી છે કંઈ એક પેર,	શંકર.
ઉમયા ઉઠીને આવીઓરે, માને લાગ્યાં પાય,	
મેના મા મેં વર વર્યો, જેને ચૈદ્ર ભુવન મુખમાંલ,	શંકર.
મેના મુખથી બોલીઓરે, સાંભળ ગવરી વાત,	
ભીખારીને શું વર્યાં, એની કાઠ નથી જાણતું જાત,	શંકર.
ધરડો જોઈ લાન્યાં નહીંરે, બોલ્યાં મુખથી વાણ,	
ખીજો વર હું નહીં વરં, શિવ શંકર વિના જાણ,	શંકર.
વૃદ્ધ વૃષભે ચડી આવીયોરે, જોગી સરખું રૂપ,	
એ વરને તું શું વરી, ખીજા છેરે ભૂતળમાં ભૂપ,	શંકર.
વાધાંબર શિવ હોડણેરે, મસ્તકે બ્રહ્મ કપાળ,	
નાગહાર હારાવળી, શિવકંઠે સોહીયે રૂંઢમાળ,	શંકર.
જટા જુથ ભસ્મે ભર્યોરે, અંગે વીંટયા નાગ,	
મેના મનમાં લાજ્યાં, એને નથીરે દેવાતો લાગ,	શંકર.
મેના મૂર્છાંગત હવારે, પડ્યાં ધરણી હેઠ,	
ઉમીયાંએ મન વીમાસીઉં, મારે કરવી તે કંઈ એક પેર,	શંકર.

ઉમીયાં કહે સુણો નાથજીરે, મેનાં થઇ છે મૂઠ,
 તુજને કો જાણે નહીં, તારું આદ અંતર અતિ ગૂઠ, શંકર.
 ઉમીયા કહે સુણો નાથજી રે, કરોની રૂપ પ્રકાશ,
 પુરમાં સહુ જોવા મળ્યાં, તારી થાય રે જગતમાં હાસ, શંકર.
 વચને રૂપ પ્રકાશીઉં રે, કાટી સૂર્ય પ્રકાશ,
 સોળ કળા શશી ઝગમગે, ગંગ મસ્તકે લીધો વાસ, શંકર.
 શંકર નામે સાંભળ્યો રે, વસે તે વાસ કૈલાસ,
 કાને કુંડળ જળહળે, ઉર કૈસ્તુભમણિનો હાર, શંકર.
 મેં તુજને જાણ્યો સદા રે, જોળખીઓ આણી વાર,
 વચને વિશ્વંસર થયા, જોધ હસવાને લાગી નાર, શંકર.
 શંકડ સજ થઈ આવીઆ રે, ઉભા તોરણુ ખહાર,
 મેના મનમાં હરખીઆં, હવે છેરે દીધાનો લાગ, શંકર.
 પોંખી લીધા પદમની રે, પીડી નાંખી ચાર,
 નાક સાહી વર નીરખીઆ, જીરે બેસણુ સુનાના પાટ, શંકર.
 કન્યાએ કાંકણ પેરીઆરે, પડી પાનેતરે ગાંઠ,
 અંતરપટ આડે ધર્યા, જીરે હોઘરે તંબોળડે છાંટ, શંકર.
 ઉમીયા શંકર પરણીઆં રે, પોંતા મનના કોડ,
 કૃણાખોધ ચરણે નમે, મળી સરખે ને સરખી જોડ, શંકર.

રામજીનો વરઘોડો.

૬૪

માતાજીયું વાત કરે છે સીતા કે,
 માડી મને લાડ લડાવે પિતા કે.

માડી શણુગાર ઘડાવો શોભીતાકે.

આજને આનંદરે પરણવાનો દહાડલો જો,

માડી મને પરણવું ધણું ગમે કે,

માડી મને પરણાવોની તમે કે,

માડી માઈં મન રામજી શું રમે કે.

આજને.

માડી મને કુંવારી કુંવારી સહુ કહે છે કે,

માડી મારી સહીયરો તે મેણા દે છે કે,

માડી મારી લોક હસારત થાયે કે.

આજને.

માડી મારો સસરો તે દશરથ કહાવે કે,

માડી કૌશલ્યા સાસુ લડાવે કે.

માડી એવાં લાડ ધણેરાં ભાવે કે.

આજને.

માડી મ્હારે અંગે તે સોહીએ પીઠી કે,

માડી પરણવાની વાત ધણી મીઠી કે,

માડી રખે દુષ્ટની નજરે પડું દીઠી કે.

આજને.

માડી મારે હાથે તે રાતો ચુડો કે,

માડી દરશરથનંદન વર રૂડો કે,

માડી એને નહીંરે ભજે તે ભુંડો કે.

આજને.

માડી મને શોભતાં ધરેણાં પહેરાવો કે,

માડી મારે સેથે તે સીંદુર પુરાવો કે,

માડી રૂડાં પાનેતર અણાવો કે.

આજને.

માડી મારી આંખ આંજો અણીઆળી કે,

માડી મને લટકતી ધાલો વાળી કે,

માડી મને ટીલડી ચ્હોડો ધણી સારી કે.

આજને.

સખી જોને ઉતાવળ મંડાઇ કે,
 સખી જોની લોક આગ્યા સહુ ધાધ કે,
 સખી રામજી સહુના સુખદાઈ કે,
 આજને વરઘોડેરે રામજીને નીરખીએરે.
 સખી મારાં લગન આજનાં લીધાં કે,
 સખી જોની મોટા સામાન કીધા કે,
 સખી નોતરાં ઠામો ઠામ દીધાં કે. આજને વરઘોડેરે.
 સખી મંડપમાં માહેરું રચાવો કે,
 સખી ત્યાંતો સુનાની ચોરી બંધાવો કે,
 સખી ત્યાં તો પ્રાણજીવન પધરાવો કે. આજને વરઘોડેરે.
 સખી નોખત વાગે દરવાજે કે,
 સખી સંભળાય નહિ બોલ્યા અવાજે કે,
 સખી એવાં નિત્ય દિત્ય મંગળ છાજે કે. આજને વરઘોડેરે.
 સખી રામજીને અંગે સોહીયે વાધા કે,
 સખી જોતાં રામજી મીઠડા લાગ્યા કે,
 સખી એના ચરણકમળે ચિત્ત લાગ્યાં કે. આજને વરઘોડેરે.
 સખી વરઘોડાનાં શું કરું વખાંણુ કે,
 સખી દીસે અગણિત નોખત નીશાણુ કે,
 સખી સરણુ નફેરીના તાન કે, આજને વરઘોડે રે.
 સખી મોડ સોહીયે તે કૌશલ્યા માથે કે,
 સખી કલાડી પીયળ તે કુંમકુંમ સાથે કે,
 સખી ઝાલ્યો નામણુ દીવો હાથે કે. આજને વરઘોડે રે.
 સખી દશરથના પોંતા કાડ કે,

સખી મળી રામ સીતાજીની જોડ કે,
 સખી એણે ખરચ્યાં કોટી કરોડ કે, આજને વરઘોડે રે.
 સખી દશરથની ધન્ય કમાઈ કે,
 સખી મળ્યા સરખે ને સરખા વેવાઈ કે.
 સખી એની કીર્તિ જગમાં ગવાઈ કે. આજને વરઘોડે રે.
 સખી પોંખી લીધાં તે દશરથ રાણી કે,
 સખી નિજ જનમ સદ્ગુણ થયો જાણી કે,
 સખી એની પરિશ્રમે લીલા વખાણી કે. આજને વરઘોડે રે.

રક્ષમણી હરણુ.

૬૫

શુક્રદેવજી કહે છે વિવાયરે, તમે સાંભળો પરીક્ષિત રાય રે.
 હવે રક્ષમણીને શું થાય કે, વયે થઈ વ્યાકુળી રે.
 ત્યાંતો સખીઓ મળી સહુ સંગરે, રક્ષમણીએ માંડ્યો પરપંચરે.
 વરૂં તો વાસુદેવનો નંદ નીકર મારી દેહ તણું રે.
 રક્ષમણીએ તેડાવ્યા વિપ્રરે. સ્વામી જાઓ દ્વારીકાં શીઘ્ર રે.
 માઈ કારજ કરીને સિદ્ધ કે, બહેલા પધારજોરે.
 દીન થઈને તે લાગ્યાં પાયરે, પછી વિપ્ર કીધોરે વીઢાયરે.
 વાટે શુકન સારા થાય, હરિ ભટ હરખીયારે.
 રૂપમૈયાને થઈ ત્યાં જાણુરે, બોલ્યો મુખેથી મિથ્યા વાણુરે.
 રક્ષમણી પરણાવું પ્રમાણુ કે, હું શીશુપાળનેરે.
 મેં તો ભાંજી સરોવર પાળરે, મેં તો ધાવતાં વહોડ્યાં બાળરે.
 કોઈને કુડાં ચડાવ્યાં આળકે, આડે આવીયાંરે.

મેં તો પાડી સહીઅરમાં હોડરે, પારવતી કઈં કરજોડરે.
 રખે પૂજતાં પડી કંઈ ખોટ, અંખાજી રૂઠાંરે.
 મારાં પુરવ જનમનાં પાપરે, મારા અવળા તે બાંધવ બાપરે.
 મારી માતા શે ના કઈં લાગ, હવે હું શું કઈંરે.
 રૂક્ષમણી ઉંચું ચડી ચડી જોયરે, રામ કૃષ્ણ કરી કરી રોયરે.
 ક્ષણ સુખ શરીરે ન હોયકે, વિનતા વલવલેરે.
 એટલે આવ્યાં જનુની માતરે, પુત્રી ક્યાં ગયો સહીયર સાથરે.
 મુને માંડીને કહોતી વાત, રૂઝો કાં રૂક્ષમણીરે.
 પીઠી પેઠી તે આંખ મોજરેરે, થઈ વ્યાકુળ હું નિરધારરે.
 તેણે આંસુ પડ્યાં રે અપારકે, મા મને ખરખરેરે.
 માઈં ફરકેરે ડાણું લોચનરે, પુત્રે હરખ થકી મુજ મંનરે.
 વામાંગે થાય શુકન, હરિહરિ ઓચરેરે.
 હરી વહેલાં આવોની આજરે, પ્રભુ પ્રકટ થાઓની મહારાજરે.
 નહીં તો પ્રાણ તજીશ નિરધાર, ત્રિકમ તુજ કારણેરે.
 રૂક્ષમણીએ કીધો વિચાર રે, તેડાવું તે વિપ્રની નાર રે.
 તેને પૂછું સમાચાર, હરિભટ ક્યાં હશે રે.
 એવે આવ્યાં તે વિપ્રની નારી રે, તમે સાંભળો રાજકુમારી રે.
 તેને ગયે થયા દિન ચાર, હુંઓ જોઉં વાટડી રે.
 રૂક્ષમણી ચડી જોય છે જાણીરે, હજી શે ના આવ્યા વનમાળી રે.
 દીડી ચાર દિશા અજગાળી, દીવાળી ક્યાં હશે રે.
 એટલે વિપ્ર તે દીઠો દુર રે, હૃદે આવ્યાં તે સાહેર પુર રે.
 ધસી આવી ઉરાઉરકે, વિપ્રને પુછીકે રે.
 વિપ્ર બોલ્યો તે મુખથી વાણુ રે, શ્રી કૃષ્ણ આવ્યા નિરવાણુ રે.

સાથે સૈન્ય સહુ શુભ જાણુ, વાડીમાં ઉતર્યા રે.
 એક હાર હતો રે અમુલ રે, માણેક મોતી જડયાં જડાજુડ રે.
 તેનું ત્રિલોકમાં નહીં મુલ, તે વિપ્રને આપીઓ રે.
 રૂક્ષમણી અંબિકા પૂજવા જાય રે, સહુ માનુની મંગળ ગાય રે.
 ત્યાં તો કૃષ્ણા હરણુ ગુણુ ગાય રે, રૂક્ષમણી પરણીઆં રે.

સીતાજીનો સોહજો.

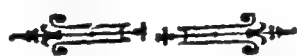
કડવું ૧૬.

૬૬

ત્રંબક તોડે બાંધીયા, કંકાતરી રે લખાય.
 રાજા જનક રાયે જંગ માંડીઆ, ચોપાસ વધામણી જાય.
 સીતાજીનો સોહજો.
 મંડપ રચીઓ મોકળો, સુવર્ણસ્તંભ વિશાળ.
 જાળી જરખાને ગોખ બારી, ત્યાં જડીઆ છે લાલ પરવાળ. સીતાજી.
 પરી રચીરે શરતી પુતળી ત્યાં કનક ખુરસી ને પાટ,
 મંડપ છાયો મોગરે, બહુ યચવા મળીઆ ભાટ. સીતા.
 ત્યાં દેવ દાનવ જક્ષ કિંનર, રાજકુળ છત્રીસ,
 ચોદિશાએ આવરી, જીરે જન જોજન દસવીસ. સીતા.
 ઘોંઘાટમાં તો માંડવો, ભેટે ભક્ષેરા રાય,
 છાજતારે આસન છત્ર ચંમર, રાજા જનકને હરખ ન માય. સીતા.
 મગમગરે માતી માળણી, ચોસેર ચંપા ચાર
 ગંધપ બોલે છાગતાં ત્યાં તો થેષ નાટારંગ થાય, સીતા.
 મોગરેલ તેલને ચુવાચંદન, અરગજ ને અશ્મીલ,
 કેસર ગુલાબના છાંટણા, સંતોખ્યાજી બારન વીર, સીતા.

સાંતેક સારીને ગોખ્યારી, કાંકણ પહેર્યાં હાથ,
 પીઠી કરે સહુ પદમની, ગુજરી સહુ ગોરી ગાય. સીતા.
 ચોપાસ લાજે જનકી, મારો કંથ શ્રી રઘુરાય,
 નહીં અવર રાણારાય લાજ્યા, આલુપણ અંગ સોહાય. સીતા.
 સીતા મન શોચના કરે, મારું કમળ કોમળ ઇશ,
 રાજ જનક પણ પારખી રહ્યા, ખીજાં શેનાં કીર્વાં પણ ઇશ સીતા.
 ત્રંબક ધનુષને સજ કર્યું, કોઈ વીર વરશે શીર,
 ધિક્કધિક પડો મુજ તાતને, મારો મુરખ તાત અધીર, સીતા.
 દશ વદન રીસ ચડી ધણી, ધસીને ઝાલ્યો હાથ,
 ભુજ ચંપાણા નવ નીસરે, બળવંત ભરાયો શ્વાસ. સીતા.
 તાળી લીએ સહુ તારણી, સુર લોક જોવાને જાય,
 લંકેશ્વરનાં વદન લાજે, ત્યાં તો હસે સકળ સુરરાય. સીતા.
 મહોપતિરે ઉઠ્યા મુછ મરડી, ધીર વીર સુખણ,
 નહીં શર તજે ત્રંબક તોડે, હારીને તજ્યાં માન. સીતા.
 રૂપિ સભામાં રઘુવીરં લક્ષ્મણ સાથે બાધવ જોડ,
 વશિષ્ઠ આજ્ઞા દો મુજને, આ ત્રંબક લાજવા કોડ. સીતા.
 રૂપિ કહેરે બાળક બોલ માં, શું થયો બુદ્ધિ અજ્ઞણ,
 હારીઆરે સુરીનર સુભટ સહુ, હવે જોઈશ બ્રાહ્મણનાં માન. સીતા.
 મુખ હસે ને કર સંપુટ કરે, દો આજ્ઞા મુજ ઇશ,
 તમ પ્રનામે વરું સીતાને, જો સરજ્યું હશે જુગદીશ. સીતા.
 એણી પેર કહી હરખે ધસી, આવ્યા જેમ અપાડી મેહ,
 ત્રંબક ધનુષને સજ કરું, એવું એક રહ્યું ચિત્ત તેહ. સીતા.
 ક્યાં કામ કોટીક પાંડવોરે, ચંદ્ર છો રઘુરામ,

સુરખપણે એ માં કરી, કસ્તુરી કદમને દામ. સીતા.
 ક્યાં મેર આગળ માણસ, ક્યાં હસ્તિ આગળ બાળ,
 ક્યાં કેળ સાથે બાથ ભરવી, એ કંઠણ કંટાળાની જાત. સીતા.
 સીતા તે મન શોચના કરે, બાધ શો કરેરે ઉપાય,
 રઘુવીર વિણ હું નહીં વરે, મારે કંઠે હું ધાલીશ પાશ. સીતા.
 છોટી કછોટી ને સીસ છોટી, કમળ કેમળ વાન,
 કેસરીરે લંકે લટકતા, રઘુનાથજી ભીનલે વાન, સીતા.
 તું ભવોભવ ભરથાર વર, ભૂધર કરજો રહાય,
 હવે લગન વેળા સજ થઈ, ફાણ એક ન લાગે વાર. સીતા.

કડવું ૨ જી.

૬૭

સીતા કહે સહીયર રે મહીયર માહેરે, આ જોની થાશેરે,
 કારજ એ રહ્યું.
 મુજનો પ્રાણલોરે, કેા નરશું કહેશે, સુરી નર દેવતારે, સહુ કેાધયે હશે.
 અપજશ જનકનેરે, જોતાં છે ઘણો, મ્હારે શીર લાગશે રે, ભવનું
 મહેણુલું.
 કેાણુ ત્રંબક ભાંગશેરે, તાત હસ્યું થાશે, જો રામ રીસાવસેરે, તો,
 ભવ કેમ જાશે.
 મેના કહે માવડીરે, તપ તે શું કર્યો, આ કયા કાળનોરે, બાઈ તે
 વર વર્યો.
 કાળો ને કુબડોરે, કુટુંબ દયામણો, અંગે વસ્ત્ર વિનારે, દીશે લજ્જામણો.

ઝોળા ને ટોપીરે, રાખ ઝોળા ઘણી, એ સખી માયરીરે, ઉમીયાનારે
ધણી.

ઉમીયાને દુખમારે, સહીઅર શી મણા, અક્ષર લખજોરે, સ્વામી નિર્મળા.
પ્રભુજી તું સાંખજોરે, અવગુણ અમ લણી, લવોલવ ભૂધરાંરે સીતા
તમતણી.

સોહજો.

૬૮

એક મન જાણ્યું સીતાનું, પછી ધનુષ્ય ધર્યું શીશ.
લીલા કરી લટકાણીયું, કીધા કડકા તેવીસ પચીસ. સીતાજનો સોહજો
દુંદુભીરે વાગ્યા દેવનાં, પુલકે વરસ્યા મેહ,
વરમાળ ઘાલે જનકી, ત્યાં તો પૂરણ પ્રકટયા સ્નેહ. સીતાજનો.
એ સીતા ગીતને પ્રીતે પુરણ, ગાઓ માનુની મન,
એણી પેરે તે હરખે વદે, અભાનંદ રધુકુળ ધામ. સીતાજનો.

સીતાવેલ.

૬૯

ધશ્વરથી ઉત્પન્ન હવારે, બાધ સુધયુધ નાથ ને દેવ.
ઉમીયાને અંગી થકી ઉપન્યા તે, વરણવું આઘ ગણેશ.
જનક તનયા કુંવારીરે, વર વાંચ્યો શ્રી રધુરાય.
ત્રંબક બાંધ્યા ત્રોડવા, કંકેતરીરે લખાય.

ઉથલો.

રાય ત્રંબક ત્રોડવા બાંધ્યારે, સુર ઘેર સુરાતન વાધ્યારે.
 પાતાળના પડિત તેડ્યારે, નવ ખંડના નરપતિ રેલ્યારે.
 ત્યાં ઇશ્વરે ઇંદ્ર જગાડ્યારે, હંસ માન સરોવરે આવ્યારે.
 ઋષિ સાથે તે રામ પધાર્યારે, પાય લાગી પ્રણામજ કીધારે.
 રાય જનકે તે આદર દીધારે.

રાગ પ્રથમનો.

૭૦

સીતાએ સ્વરૂપ ઓળખીયું, બાધ વિનતા કરેરે વખાણ.
 કાંકણ ચુડી ને મુદ્રિકા. સીતા પહેરે ચોળીને ચીર.
 નવખંડ નરપતિ નીરખતારે, બાધ આવ્યાં મંડપ હેઠ.
 નેપુર ધુધરા રમઝમે, જાણે ગાય ગાધર્વ ગાન.

ઉથલો.

સીતા હંસા તે ગમની હરણીરે, સીતાપાની તે કુંકમ વરણીરે.
 છત્રપતી મળ્યા સભા માંહેરે, કાને કુંડળ લલિત માદળીઆરે.
 અજ ઇશ શરણ જેને આવેરે, તે તો કમરે ચીર વીંટલાવેરે.
 રામ તાણી કરીને બંધાવેરે, ગોર સુંદરી બોલ સુણાવેરે.
 બળીઆ બહુ બાથે આવેરે, તો એ ત્રંબક તસુએ ન હાલેરે.
 હઠ મુકોની રાવણ રાણારે, ગત ભાંગીને હાથ ચંપાણારે.
 મોટા ગયારે સભામાં હારીરે, ત્યાંતો જનકી રહીરે કુંવારીરે.

રાગ પ્રથમનો.

દૃથા તો ભાંગી ગઈરે, હવે સ્તંભ ઉપર ભાર.
પૂર્વ જનમની પ્રીતડી, તમે શેં ન સંભારો નાથ.

ઉથલો.

આપણી પૂર્વની પ્રીત સંભારોરે, એનો મહિમા મંડપમાં વધારોરે.
એકા થાઓની બેળવંત બળીયારે, તમને જોવા લોવન ચૌદ મળીયારે.
ગુર કહો તો હું ત્રંબક ભાંગુરે, લઘુ વેશે હું કહેતાં લાળુરે.
સહુ દેખતાં શત ખંડ કીધારે, રામે જીત્યાના જશ લીધારે.
રામ હાથે તે તાળી દેવાએરે, સીતા માર્થે તે મોડ બધાએરે.

રાગ પ્રથમનો

મોડ બંધાવે હરખીરે, બાઈ વરવાં ત્રિલોકનો નાથ.
સીતાએ મન વાંચ્છીઓ, તે પામીયાં શુભ નાથ.

ઉથલો.

વિશ્વામિત્ર તે ચોરી બંધાવે રે, કડવા મિત્ર તે ચોરી બંધાવે રે.
ગાયેત્રી સાંવિત્રી વધાવે રે, વરને પોંખીને માંહે પધરાવે રે.
સીતા હીડે તે સંજન સાહેલી રે, સીતા મંગળ વરતે પહેલું રે.
ખીજે મંગળે હવા અતિ સ્નેહરે, સીતા અગણુ તે મંગળ વરતે રે.
કાંકણચુડી તે હાથે ખળકે રે, સીતા ચોથું તે મંગળ વરતે રે.
સીતા ગયાં રે પરાયે ગોત્ર રે.

(રાગ પ્રથમનો)

સીતાનો હાથેવાળો મેળવ્યોરે, બાઈ સાથ સારંગપાણુ,
સહુ રાયરાણુ દેખતા દીધાં તે કન્યાના દાન.

(ઉચ્ચે.)

કન્યાદાન દીધાં દેવરાયે રે, કન્યાદાન લીધા રઘુરાયે રે.
તે તો જુગ સધળે રે ગવાયે રે, વાત વૈકુંઠમાં વખણાયે રે.

વધામણું દેતી વખત ગાવાનું.

૭૧

અંબા માનો સરો રે સોરંભતો અંબા પૂજા કાણે કરી રે.
——તે રે ઘેર નવી વહુ તો અંબાપૂજા તેણે કરીરે.

૭૨

મા પીતળ ઘંટા વાગે રે મન મોહનીયા.
મા કયા ભાઈ તમારા સેવક રે મન મોહનીયા.
મા——પૂજને આવે રે મન મોહનીયા.
મા નવી વહુ પાયલે લાગે રે મન મોહનીયા.
મા વળી વળી હેવાતન માગેરે, મન મોહનીયા.

૭૩

એમ ન જાણુશો માત પૂજને પાછા વળ્યાં રે.
પૂરી તેવી પૂરો મનની આશ હરખે ને દીધાં વધામણું રે.
——ની પોતી રે આશ——વહુનાં પોતાં મનોરડાં રે.

રન્નાદેવ વળાવતી વખતે ગાવાનાં ગીત.

૭૪

સમી રે સંજ્યાએ [નીસર્યા દેવ, ક્યાં જઈ વસશે.
 વસીશું તે આખાં આમલી વસીશું સરોવરની પાળે.
 વસીશું તે આચર ચઉટે, માતા કરો રે કલ્યાણ.
 વસીશું તે----ને ઓરડે જે ઘર મીઠા ખોલી નાર.
 મીઠડા ખોલે ને મન વસે વળી વળી લાગે છે પાય.
 ખાય લાગીને શું માગીયાં માગ્યાં ધણીયનાં રાજ.
 અખંડ હેવાતન ઘાટડી માગ્યા પુત્રપરિવાર.

૭૫

રાંદેલ માનો સરો રે સોરંભતો રાંદેલ પૂજા કાણે કરી રે.
 —ને ઘેર નવી વહુ તો રાંદેલ પૂજા તેણે કરી રે,

૭૬

રાંદેલ રહો રહો રે તમને કયા ભાધ મનાવે.
 રાંદેલ રહો રહો રે તમને કમ વહુ પાયે લાગે.
 રાંદેલ રહો રહો રે તમને ચીરના ચંદરવા.
 રાંદેલ રહો રહો રે તમને મોતીના અખ્યાણા.

રહો રહો રન્નાદે પરોણુકારે રહો રહો આજનો દીન,
 રહીને તે કરો રળીયામણારે.
 રહો તો રંધાવું ઝીણી સેવ, જાઓ તો રંધાવું રૂડી લાપસીરે.

એમ ન જાણુશો માત પૂજને પાછાં વળ્યારે,
 પૂરી તેવી પૂરો મારી આશ, હરખેને રદિલ તેડીયારે.
 —પહોંચીરે આશ,—વહુનાં પહોંચ્યાં મનોરડારે.

ચાચર પૂજતી વખત.

ચાચર માનો સરોરે સોરંભતો, ચાચર પૂજ કાણું કરીરે.
 —નેરે ઘેર નવી વહુતો ચાચર પૂજ તેણું કરીરે.

એમ ન જાણુશો દેવ પૂજને પાછાં વળ્યાં રે.
 પૂરી તેવી પૂરો મારી આશ, હરખેને ચાચર પૂજઆરે.
 —પહોંચીરે આશ—વહુનાં પહોંચ્યાં મનોરડારે.

સીમન્તમાં ગાવાના ગીત.

૮૧

નરસિંહ મહેતાનું મામેરું.

કડવું ૧૬.

શ્રી ગુરુ ગણપતિ શારદા, સમરું તે સુકદેવ સર્વદા;
 આ મનમોહાદિક મામેરું, મહેતાતણું કહેવાયરે.
 મામેરું મહેતાતણું, પદબંધ કરવાની આશરે;
 આ નરસિંહ મહેતો ભક્ત બ્રાહ્મણ, જુનાગઢમાં વાસરે.
 ભાલિએ એક વચન કહ્યું, મહેતાને લાગી દાઝરે;
 પરિલાગ કીધો ધરતણો, મહેતો આલ્યા વન તપ કાજરે.
 તે વન વિષે એક દેશ દીધું, અપુન્ય શિવનું લિંગરે.
 આ મહેતે તેની પૂજા કીધી અંતર માહિં ઉમંગરે;
 ઉપવાસ સાત મહેતે કર્યા, ત્યારે રીઝ્યા શ્રી મહાદેવરે;
 આ કમળની પેરે લિંગ વિકાસ્યું, પ્રભુ પ્રગટ થયા તતખેવરે.
 કર્પુર ગૌર સ્વરૂપ ઉમયા, ધર્યાં ડાળે પાસરે;
 ઝાઝી જટાર્મા તે જહાનવી, લલાટે ચંદ્ર પ્રકાશરે.
 છે રૂંઢમાળા સર્પ લુપણ, વાધાંબર મૃગચર્મરે;
 વાગે ડાક ડમરૂ શંખ શીંગી, મહેતે દીઠા શ્રી પરિબ્રહ્મરે.
 મહેતો ઉઠીને પાયે લાગ્યા, ત્યારે મસ્તકે મૂક્યો હાથરે;
 માગ માગ વર કૃપાળ છું, એમ બોલ્યા ઉમીઆ નાથરે.
 મહેતો કહે મહાદેવજી, એક માગું છું સ્વામિનૂરે;
 આ તમારું દર્શન પામીયો, પામું વિજ્યનું દર્શન

ધન્ય ધન્ય સાધુ શિવ કહે, તને ભક્તિની છે આશરે;
 આ અંખડ વજ્રમાં તેડી ગયા, જ્યાં હરિ રમે છે રાંસરે.
 રાસ મંડળતણી રચના, શી વખાણુ કવિતરે;
 આ નરસૈયોં કૃતારથ થયો, તે કૃપા શ્રી હરિની હવી.

કડવું ૨ જી.

મહારાજ શિવ મહારાજજીએ, ગ્રહો મેહેતાનો હાથરે;
 તે સદાશિવને જોધને, સામા આવ્યા વૈકુંઠનાથરે.
 હરિહર હરખીને મળ્યા, નમિ ગોપી શિવને પાયરે;
 નરસૈયો જઈ નમ્યો નાથને, તવ પૂછે ગોકુળ રાયરે.
 કહો સદાશિવ આ કેણુ છે, તમે દેખાડ્યો આ ઠામરે;
 મહાદેવ કહે એ દાસ તમારો, વિપ્ર નરસિંહ નામરે.
 ભક્તિ ધર્યે તમતણી, કીર્તન કરે ગુણુ ગાયરે;
 કણુ કરો શ્રી કૃષ્ણજી, તવ જોડ્યા વૈકુંઠરાયરે.
 હાથ ગ્રહી તમે તેડી લાવ્યા, સદાશિવ ભગવાનરે;
 એ નરસૈયોં મે ભક્ત કીધો, ઓધવ વિદુર સમાનરે.
 મસ્તક ઉપર હાથ સુકી, કહે શ્રી ગોપાળરે;
 દુઃખ વેળા મને સંભારજે, હું ધાંધ આવિશ તત્કાળરે.
 કરજે કીર્તન ભક્તિ મારિ, તરિશ ભવ સંસારરે;
 આ દીડી તેવી લીલા ગાજે, કેવળ રસ શણુગારરે.
 પછી રાસ મંડળ તણી રચના, દેખાડી તેણિવારરે;
 નરસિંહ મેહેતા પ્રત્યે જોડ્યા, સ્વામી શ્રી ત્રિપુરારરે.
 રમે લોકાત્યાર મનમાંહિ ગણુતો, મસ્તક સાટે ભક્તિરે;
 રાધા કૃષ્ણનો વીહાર ગાજે, જીએ તેવી જીગિરે.

મરણ પામ્યા પત્ની ને પુત્ર, મેહેતાનું ભાગ્યું ધરસૂત્ર.
 પતિવ્રતારે વહુ વિધવા થઈ, સુરસેના પછે એકલી રહી.
 સ્ત્રી પુત્ર મરતે રોયારે લોક, મેહેતાને તલમાત્ર નહિં શોક.
 ભણું થયું રે ભાગો જન્મજન, સુખે ભણશું શ્રીગોપાળ.
 કુંવરઆઈ જમારે મોટી થઈ, આણું આગ્યું ત્યારે સાસરે ગઈ.
 સાસરે શ્રીરંગ મેહેતો નામ, મોટાં ધર કહાવે ને ભાગવાન.
 સાસરિયાને ધણું ધન અભિમાન, વાંકી દષ્ટે કરેરે સાન.
 નણુંદ જોડણી વાંકું ભણે, કુંવરઆઈને દુર્જન ગણે.
 આવેરે વૈજ્યવતી દીકરી, સાસરવેલે સહુ પાવન કરી.
 કરે એંટા સાસુ ગર્વે જરી, કુંવરઆઈ નવ ખોલે ફરી.
 છે લઘુવેપ નાનો ભરથાર, તે નવ પ્રીછે કંઈ વિવેક વિચાર.
 કુંવરઆઈને આગ્યું સીમંત, સાધર વાત ન પુછે કંથ.
 રૂપ દેખીરે કંઈ વહુઅરતણું, સાસરીયાં મન હરખે ધણું.
 કહે મેહેતો છે હરીતો દાસ, મોસાળાંની શી કરવી આશ.
 વહુનોરે ઓરીઓ વીતે ખરો, તો મોસાળું રે કંઈ ધેરથી કરો.
 છે દુર્જનની પુત્રી રાંકડી, અત્યાર કરી ખાંધો રાખડી.
 ન કહાગ્યું પીયર ન કોઈને કહ્યું, પંચમાસીરે એળે ગયું.
 રહ્યા સીમંતના થોડા દિન, થઈ ચિંતા કુંવરઆઈને મંત.
 ઓશિયાળીરે દીસે દયામણી, વહુઅર આવી સાસુ ભણી.
 ખોલીરે અખળા નામી શીશ, રખે ખાઈજી કરતાં રીસ.
 આપણો ગોર પંડ્યો ખોખડો, જુનાગઢ સુધી મોકલો.
 મોકલો લખાવીને કંકાતરી, સાસું ખોલ્યાં ગર્વે જરી.

અંતરબ્યાન થયા એમ કહિને, બોળા શંકર દેવરે;
 પણ માત્રમાં નરસિંહને મુક્યો, જુનેગઢ તતખેવરે.
 થઈ નરસૈયાની નિર્મળ વાણી, કવિ શક્તિ ભક્તિ અપારરે;
 રાધા કૃષ્ણ શું રંગ લાગ્યો, ગણ્યો તૃણાવત સંસારરે.
 પછિ તાલવાતા ગીત ગાતા, પધાર્યા પુર માહેરે;
 નરસિંહ મેહેતો જઈને નમિયો, ભાલિ કરે પાયરે.
 તમે ગોરાણી મેં પ્રમાણી, કહ્યું કહ્યું વચનરે;
 આ હરિહર મુજને મળ્યા, તે ભાલિ તમારું પુન્યરે.
 પુન્ય તમારુંને માત મારિ, મને મળ્યા પરિશ્વરરે;
 છે સાધવી સ્ત્રી મેહેતા તણી, તેણે માંડ્યો ગૃહસ્થાશ્રમરે.

કડવું ૩ જી.

મેહેતે માંડ્યારે ગૃહસ્થાશ્રમ, પતિવ્રતા ઘેર નારી પર્મ;
 દામોદરની સેવા કરે, છાપા તિલકને માળા ધરે.
 સાધુ વેરાળી વૈષ્ણવ સંગ, શાંખ તાળને વાગે અંગ;
 ચોક માહીં તુળસીના વન, અહરનિશ થાએ કિર્તન.
 નહીં ખેતી ઉદ્યમ વેપાર, હરિ ભક્ત મહેતો તદાકાર;
 જે આવે તે વૈષ્ણવ જમે, ગુણગાર દાણ નિરગમે.
 વિશ્વંભર પુરું પાડે અન્ન, વિશ્વાસ ધણો મેહેતાને મન;
 જે સંતાન આપ્યાં ગોપાળ, એક પુત્રિને એકજ બાળ.
 સામળદાસ કુંવરનું નામ, તે પરણાવ્યો રૂડે દામ;
 કુંવરબાઈ નામે દીકરી, પરણાવ્યાં રૂડે વહીવા કરી.

મરણ પામ્યા પત્ની ને પુત્ર, મેહેતાનું ભાગ્યું ધરસત્ર.
 પતિવ્રતારે વહુ વિધવા થઈ, સુરસેના પછે એકલી રહી.
 સ્ત્રી પુત્ર મરતે રોયારે લોક, મેહેતાને તલમાત્ર નહિં શોક.
 ભણું થયુંરે ભાગો જન્મળ, સુખે ભણશું શ્રીગોપાળ.
 કુંવરખાઈ જમારે મોટી થઈ, આણું આગ્યું ત્યારે સાસરે ગઈ.
 સાસરો શ્રીરંગ મેહેતો નામ, મોટાં ધર કહાવે ને ભાયગવાન.
 સાસરિયાને ધણું ધન અભિમાન, વાંકી દષ્ટે કરેરે સાન.
 નણુંદ જેઠાણી વાંકું ભણે, કુંવરખાઈને દુર્જન ગણે.
 આવોરે વૈષ્ણવની દીકરી, સાસરવેલે સહુ પાવન કરી.
 કરે એષ્ટા સાસુ ગર્વે ભરી, કુંવરખાઈ નવ ખોલે ફરી.
 છે લઘુવેષ નાનો ભરથાર, તે નવ પ્રીછે કંઈ વિવેક વિચાર.
 કુંવરખાઈને આગ્યું સીમંત, સાધર વાત ન પુછે કંથ.
 રૂપ દેખીરે કંઈ વહુઅરતાણું, સાસરીયાં મન હરખે ધણું.
 કહે મેહેતો છે હરીનો દાસ, મોસાળાંની શી કરવી આશ.
 વહુનોરે ઓરીઓ વીતે ખરો, તો મોસાળુંરે કંઈ ઘેરથી કરો.
 છે દુર્જનની પુત્રો રાંકડી, અત્યાર કરી ખાંધો રાખડી.
 ન કહાગ્યું પીયર ન કાઈને કહ્યું, પંચમાસીરે એળે ગયું.
 રહ્યા સીમંતના થોડા દિન, થઈ ચિંતા કુંવરખાઈને મન.
 ઓશિયાળીરે દીસે દયામણી, વહુઅર આવી સાસુ ભણી.
 ખોલીરે અખળા નામી શીશ, રખે ખાઇજી કરતાં રીસ.
 આપણો ગોર પડ્યો ખોખલો, જુનાગઢ સુધી મોકલો.
 મોકલો લખાવીને કંકાતરી, સાસુ ખોલ્યાં ગર્વે ભરી.

વહુઅરે તુંને ઘેલું લાગું, મા મોઘ એટલે મહિઅર લાગું.
 તાળ વળડીને ગાતો ફરે, નાચી ખુંદીને ઉદર ભરે.
 દારિદ્ર ધરમાં ફેરા ફરે, તે મોસાળું ક્યાંથી કરે;
 જે સગાંથી અરથ નવ સરે, તેને શું જાયે નોતરે.
 મેહેતાને વહાલું રે હરીનું નામ, જેવા મગશે આખું ગામ.
 તમને પિતા મળવાનું હેત, અમેરે નાતમાં થઈએ ફજેત.
 સસરે તમારો લાજેરે જઈ, શે અરથે આવે વેવાઈ.
 કુંવરબાઈ તવ આંસુ ભરી, સાસુ પ્રત્યે બોલી ફરી.
 બાઈજીરે બોલતાં શું ફગે, દુર્ગળ પણ પોતાનો સગો.
 ઠાણેરે આવશે ને જશે ફરી, તો એ મસે મળીશું પીતા દીકરી.
 સાસુને મન કરણા થઈ, એકાંતે જઈ સ્વામીને વારતા કહી.
 રહ્યા સીમંતના થોડા દહાડા, કુંવરવહુએ માંડ્યા રાડા.
 લખી મોકલોરે વેવાઈને પત્ર, જેમ તેમ આવ્યા જોઈએ અત્ર.
 શ્રીરંગ મેહેતો પરમ દયાળ, કાગળ એક લખ્યો તત્કાળ.
 સ્વસ્તીશ્રી જુનાગઢ ગામ, હરીજન વૈજ્ઞવનો વિશ્રામ.
 નાગરી નાતતણા શણગાર, સાધુશિરોમણી પરમઉદાર.
 ભકતનાયક વૈજ્ઞવના ધણી, સદા કૃપા હોય કેશવતણી,
 સર્વોપમાં જોગ કરણાધામ, મેહેતા શ્રીપાંચ નરસૈં નામ;
 અહીં છે સરવે કુશળક્ષેમ, તમે પત્ર લખજો આણી પ્રેમ.
 એક વધામણીનો સમાચાર, અમારા લાયગતણો નહિ પાર.
 કુંવરવહુને આવ્યું સીમંત, અમ ઉપર ત્રુઠા ભગવંત.
 છે માધશુદ્ધ સપ્તમી ને રવિવાર, અમે મુહૂર્ત લીધું નરધાર.
 તે દાહાડા ઉપર આવજો, સગાં મિત્ર સાથે લાવજો.
 ન ધરશેરે મન ઓસંકા, તમે આવે પામશું લાખ ટંકા.

ઉજળો સગો આવે બારણે, તો સુનાતો મેરૂં કીજે વારણે.
 જો મેહેતા નહિ આવો તમે, તો ખરેખરા દુભાઈશું હમે.
 આખોરે પત્રગોરના કરમાંજ, પંડયો ખોખલો કીધોરે વિદાય.
 કુંવરબાઈએ તેડ્યા રૂપિરાય, એકાંતે જોસીને લાગી પાય,
 એ દહાડારે તમે પરીણા રહેજો, મેહેતાને સમજવીને કહેજો.
 સંપત હોય તો અહીં આવજો, ને મોસાળું સાઈં લાવજો.
 કંઈ નામ થાય આ પૃથ્વી તજે, તો સાસરિયાનું મેણું ટજે.
 જો આ અવસર સુતો જાશે, તો ભવનું મેણું મારે થાશે.
 જોલ બાણ નણુદી મારશે, શત્રુનું કામ દીયર સારશે.
 રખે નાગરી નાતમાં કૌતુક થાય, તમારે માથેછે વૈકુંઠરાય.
 પંડયો ખોખલો કીધોરે વિદાય, શીઘ્ર પહોંચ્યો જુનાગઢ માંય.

કડવું ૪ થું.

ખોખલો પંડયો પત્રજ આપ્યું, મેહેતાજીને હાથજી.
 વધાંમણી કાગળમાં વાંચી, સમયાં તે વૈકુંઠનાથજી.
 મામેરૂં પુત્રીને કરવું, ઘરમાં નથી એક દામજી.
 ત્રીકમજી ત્રેવડમાં રહેજો, દ્રવ્ય તણું છે કામજી.
 ભોજન કરાવી દક્ષણા આપી, મેહેતાજી લાગ્યા પાયજી.
 મોસાળું લેઈ અમેરે આવીશું, પંડયો કીધોરે વિદાયજી.
 નરસૈ મેહેતે ઘેર તેડાવ્યા, સગા તે સાધુ સંતજી.
 મોસાળું લઈ આપણે જીવુંછે, કુંવરબાઈનું સીમંતજી.
 જૂની વેહેલને ધુંસરિ વાંકી, સાંગી તે સાલમાં ભાંગીજી.
 કોના તળાવા ને કોની પિંજલિયો, બળદ આણ્યા બે માગીજી.
 મેહેતાજી મામેરે આલ્યા, સમરયા તે શ્રીજીગદીશજી.

ત્રણ સખી સંઘાતે લીધી, વેરાગી દશ વીશજી.
 દાખડી તાંબાની સંપુટ, તેમાં તે બાળમુકુંદજી,
 કંઠે હાર કરી સોવડાવ્યા, શ્રી દામોદર નંદાનંદજી.
 વેહેલની પુઠે કાથળો બાંધ્યો, માંહે ભર્યાં વાજીત્રજી.
 ગાંસડી એક ગોપીચંદનની છે, તુળશી કાષ્ટ પવિત્રજી.
 મોસાળાની સામગ્રીમાં, તિલક ને તુળશી માળજી.
 નરસૈયાને નિર્ભય છે જે, ભોગવશે ગોપાળજી.
 બળહીણા બળદિયા શું હીંડે, ઠેલે તે વૈષ્ણવ સાથજી.
 શોર પાડે ને ઢાળ ચઢાવે, જે જે વૈકુંઠનાથજી.
 એક બળદ ગળિયો થઇ બેઠો, આખરો તાણી જાયજી.
 પડ્યાને પુંછ ગ્રહીને ઉઠાડે, કૈાતુક કાટીક થાયજી.
 સાલે સાલ જૂજવાં દીસે, રથ તણાં બહુ વક્રજી.
 સાંગીનો બહુ શોરજ ઉઠે, ચુંચું બોલે બે ચક્રજી.
 ચડે બેસે ને વળી ઉતરે, લે રામકૃષ્ણનું નામજી.
 મધ્યાને મેહેતા જઇ પહોંચ્યા, જોવા મળ્યું ઉના ગામજી.
 શું જાણે વૈષ્ણવનો મારગ, ત્રિપથી પુરના લોકજી.
 કોડ પહોંચશે કુંવર વહુનાં, મામેરું છે રોકજી.
 રોક મામેરું મેહેતાજી લાવ્યા, વૈષ્ણવની વિખ્યાતજી.
 અકકેકી માળા આપશે તો, પહેરશે નાગરી નાતજી.

કડવું ૫ મું.

શ્રીરંગ મેહેતા આવ્યારે ધામ, લાવે બેટયા બેઉ વેવામ.
 મળ્યો જમામ જમામનો ભ્રાત, મળ્યોરે સહુ નાગરનો સાથ.
 કપટેરે બેટીને આધા ખસે, સામગ્રીરે જોઇ જોઇને હસે.

ઉતરવા ધર આપ્યું એક, મચ્છર જુવા જીવ અનેક,
 ખાડા ખખોચીયાં વસમો ઠામ, ઉપર નળિયાનું નહિ નામ.
 કાંઠીરે છાજ ને જુની વળી, ભીત દિસેરે જાણે ખેવડ વળી.
 વેવાધ ગયારે ઉતારો કરી, છે રસીલી ઘણી નાત નાગરી.
 કુંવર વહુનો વૈજલ્ય આપ, દર્શન કરીને જોધયે પાપ.
 મેહેતાને જોવા હરખે ભરી, ઘેરઘેરથી ચાલી સુંદરી.
 મન વિનારે મેહેતાને નમે, સાઈં થયું જે આવ્યા તમે.
 માહિમાં એમ કહે નાગરી, મેહેતો દોઠો દોઠો હરી.
 જુઓરે સાથ કેવો પુટડો, પરમેશ્વર બાધ એને હુંકડો.
 કુંવરવહુનું ભાગું દુઃખ, એમ કહીને મરડે મુખ.
 બળદ જુઓરે મેહેત જી તણા, બગાધ શબ્દ કરે છે ઘણા.
 મંડપમાં વગાડશે ચંગ, નાગરી નાતમાં રહેશે રંગ.
 જુઓરે આ ગાંસડી લટકે, તાળ જોડારે બાંધ્યા પટકે,
 આ જુઓ તુળસીકાષ્ટનો ભારો, હવે મામેરાનો શો ઉધારો.
 જાખમાં તુળશી પત્ર મુકશે, ઉભો રહીને શંખ ફૂંકશે.
 વેરાગીરે સહુ પુઠે ગાશે, એટલે મોસાળું પુરું થાશે,
 નાગરીઓરે એમ કૈતુક કરે, ટોળ કરીને પાછી ફરે.
 કુંવરબાધએ જાણી વાત, મોસાળું લખ આવ્યા તાત.
 ઉતાવળીરે મળવાને ધસી, નણદી બોલ્યાં મરમે હસી.
 આ શું પિના પુત્રીને હેત, હમેરે નાતમાં થઈએ ફજેત.
 લગ્નવ્યુરે સાત પેઢીનું નામ, સાથે વેરાગીનું શું હતું કામ.
 શું મળવા ચાલ્યાં એકલાં, એ બાપથીરે નખાપાં લલાં.
 મર્મ વચન એવા સાંભળી, કુંવરબાધ બોલી પાછી વળી.
 નણદીરે મત્સર છે આવડો, પાછળથીરે બાધ શું બડબડો.

સુખી પિતા હોય પુત્રીતણો, તે દીકરીને લાલજ ધણો.
 જેનો પિતા લખેશ્વરી કહાવે, તે મારે કંઈ અરથ ન આવે.
 રાંક પિતા આવ્યો મુજ ઘેર, એક કાપકુરે સુનાંતો મેર.
 તમારે મન માને તે કહો, જેવો તેવો તાત મારો જીવંતો રહો.
 મમ વચન નણુદીને કહી, ને પિતા પાસે પુત્રી ગઈ.
 દુર થકી દીઠી દીકરી, મેહેતાએ સમયાં શ્રીહરિ.
 અન્યો અન્ય એકે આંસુ લરી, લાવે ભેટયાં પિતા દીકરી.
 મેહેતે મુસ્તક મુકયો હાથ, પાસે એસાડીને પુજી વાત.
 કહો કુંવરખાઈ કુશળ ક્ષેમ, સાસરિયાં કેવો રાખે પ્રેમ.
 રૂડો દિવસ આવ્યો દીકરી, તો મોસાળું કરશે શ્રીહરી.
 કુંવરખાઈ બોલી વિનતી, સામગ્રી કંઈ દીસતી નથી.
 કયમ કરી નાતમાં રહેશે લાજ, ધન વિના આવ્યા શે કાજ.
 નિરમાલ નિરધનનો અવતાર, નિરધનનું જીવું ધિકાર.
 નિરધનને સહુ ઘેરો ગણે, કાઠ નવ રાખે ઉભો આંગણે.
 લોક બોલાવે દુખાળ કહી, એથી માહું બીજું નહી.
 પિતા કંઈ ન કર્યા ઉદમ, આ અવસર સચવાશે કેમ.
 નથી લાગ્યારે તાત નાડાજડી, નહિરે મોડ કુંકાની પડી.
 નહિ માટલી નહિ ચેળી ઘાટ, એમ શું આવ્યા બારેવાટ.
 કેમ કરી લજ્જા રહેશે તાત, હું સેં ન મોઘ મુજ મરતે માત.
 ગોળ વિના મોળો કંસાર, મા વિના સુનો સંસાર.
 જે દીકરીની મા ગઈ મરી, બાપની સગાઈ સાથે ઉતરી.
 જેવું આથમતા રવિનું તેજ, મા વિના તેવું બાપનું હેત.
 સુરલી મરતાં જેવું વચ્ચ, જળ વિના જેમ તલપે મચ્છ.
 ટાળાં વિહૃટી જેમ મૃગલી, મા વિના પુત્રી એકલી.

લવણ વિના જેમ શીકું અન્ન, ભાવ વિના જેવું ભોજન.
 કીકી વિના જેવું હોયન, મા વિના તેવું બાપનું મન.
 ઘડો ભાંજે તે રઝજે દીકરી, મા વિના તેવી દીકરી.
 શું કરવા આવ્યા આ ઠામ, સાથે વેરાગીનું શું હતું કામ.
 શંખ તાળ માળા તે અંગ, એ મોસાળુ કરવાના ઢંગ.
 પિતાજી જાઓ પાછા ફરી, એમ કહીને રોધ દીકરી.
 મેહેતે મસ્તક મુક્યો હાથ, મોસાળું કરશે વૈકુંઠનાથ.
 પેહરામણી જોઈએ જોટલી, આસામી લખી લાવો તેટલી.
 લખજોરે સાસરિયાં સમસ્ત, વિસરશો મા એકે વસ્ત,
 એવાં વચન પિતાના સુણી, વહુઅર આવી સાસુ લણી.
 મારા પિતાએ મોકલી હું, લખાવો કાગળ જોઈએ શું.
 મુખ મરડીને બોલ્યાં સાસુ, કાગળ શું ચિતરાવો ફાંસુ.
 ઉભો રહીને શંખ પુકશે, છાળમાં તુળશીપત્ર મુકશે.
 વેરાગી સહુ પુઠે ગાસે, એટલે મોસાળું પુરું થાશે.

કડવું ૬ હું.

વડસાસુ ધણું ભારે માણસ, બોલ્યાં તે મમ વચન વહુજી.
 વડી વહુઅર તમે કાંઈ નવ જાણો, મેહેતાજી વૈષ્ણવ જન વહુજી.
 જોને રનેહ શામળીયા સાથે, તેને તે શાની ખોટ વહુજી.
 પેરામણી મનગમતી માંગો, કરોની નાગરી ગોઠ વહુજી.
 કાગળ લખ કુંવર બાઈને આપ્યો, લખો લખાવું જેમ વહુજી.
 રડો વેવાઈ આંગણે આવે, તો કાઠ ન પોંચે કેમ વહુજી.
 લખો પાંચશેર કુંકાં જોઈશે, શ્રીફળ લખો સેંસાત વહુજી.
 વીશમણ વાંકડિયાં સોપારી, મળશે તે મોટી નાત વહુજી.

પાંચ વસ્ત્રના પચવિશ વાધા, ચાર ચોકડી તાસ વહુજી.
 લખો પીછોડી પંદર કુંડી, પટોળી પંચાસ વહુજી.
 સાઠેક મુગટા ને સોએક સલિયાં, ચીર લખો ચાળીશ વહુજી.
 ધોતિયાં બ્રાહ્મણને જોઈશે, લખોની કુંડી ત્રીશ વહુજી.
 જરકસીની સાહી રેશમી, લખો તે કુંડી બાર વહુજી.
 ન્હાડી સાદીયો લખો ત્રણસેં, જાયત્ર લખો સેંચાર વહુજી.
 ધરસાડી લખો દશવિશ કુંડી, સોળ કુંડી લખો ઘાટ વહુજી.
 છીંટ મોરવી ટુકડી સોએક, નવ કુંડી લખો નેટ વહુજી.
 મશ્કર ગજઆણી દરીયાઇ, લખો થાન પંચાસ વહુજી.
 હજાર બારસેં લખો કાપડાં, લોક કરે બહુ આશ વહુજી.
 સોગસેં લખો સેનાંસાળુ, તેજ પાનનો શો આંક વહુજી.
 એ આસરા પડતું અમોએ લખાવ્યું, બાપ તમારો રાંક વહુજી.
 તમને સોળ શણુગાર પહેરાવે, બાપ લડાવે લાડ વહુજી.
 ઘટે જમાઇને સુનાની સાંકળી, તેમાં તે અમને શો પાડ વહુજી.
 સહસ્ર મહોર સુનાની રોકડી, કહેતાં પામુ લોભ વહુજી.
 અમે ધરડાં થઇ ઘટીત લખાવ્યું, ના ઘટે ઝાઝો લોભ વહુજી.
 એ લખ્યાથી અદકું કરો તો, તમારા ધરની લાજ વહુજી.
 મુખ મરડીને નણુદી ખોલ્યાં, સિદ્ધ થયા સહુ કાંજ માજી.
 વળી લખાવો બે પહાણુજ મોટા, મેહેતાથી અપાય માજી.
 ડોસી કહે શું શોર કરોછો, લખવામાં શું બચ બેની.

કડવું ૭ મું.

ડોસીએ દાટ વાળ્યોરે.

વડસાસુ વેરણુ થઇ મારી, હરખ હઇયાંનો ટાળ્યોરે,
 ચોડારે ખોલી ને મીંઠા વચની, હીંડે હરીગુણુ ગાતીરે,

ડોસીએ.

પરમારથી થઇ પત્ર લખાવ્યું, મનમાં મોટી કાંતીરે, ડાસીએ.
કાગળ લઇ કુંવર બાઈ ચાલ્યા, પીતાળ પાસેરે,

પડસાસુએ વીપરીત લખાવ્યું, હવે મારા તાત શું થાશેરે, ડાસીએ.
લખેશ્વરીથી ના પડે પુરું, એટલું લખાવ્યુંરે,

સાધુ પિતાને દુઃખ દેવા માફ સીમંત શાને આવ્યુંરે, ડાસીએ.

સહસ્ર મોહર સુતાની રોકડી, વસ્ત્ર તણું નહિ લેખુંરે,
પિતાળ તમારી પાસે કાઢી એક ન દેખુંરે, ડાસીએ.

પીતાળ તમે ઘેર પધારો, અહિં રહે ઇજત બશેરે,
રાત દીવસ મ્હારે મ્હેણું થાશે, તો એ દુઃખ કેમ રહેવાશેરે. ડાસીએ.

મેહેતાળ કહે પુત્રી મારી, તમે રહો વિશ્વાસેરે,
ડાસીએ સાફ કીધુંરે, માફ સાધન કરવા દીધુંરે,

ડાસીએ સાફ કીધુંરે.

સામળિયો અવસર નહીં ભુલે, તું કાં આંસુડાં ઢાળેરે,
દામોદર નથી દોહીલો, તેતો કરજ કાઢીતું ન કાડેરે, ડાસીએ.

કુંવરબાઈ તમે ઘેર પધારો આપણું શું બશેરે,
બે મામેરું હરી નહિ કરે તો, બહાલાને ઉપહાસ થાશેરે, ડાસીએ.

પાંચાળીના પટકુળ પુર્યાં નવસેં ને નવાણુંરે,
તે રીતે મામેરું કરસે, તું થાવા દેની વહાણુંરે, ડાસીએ.

વિશ્વાસ રહેમાં રાખો પુત્રી, છે વૈષ્ણવની બાળરે,
આપણું પ્રતિપાલન કરશે, ત્રિભુવન ધણી ગોપાળરે, ડાસીએ.

હૃદયે હેત દિકરીને આવ્યું, સુણી તાતની વાણીરે,
કુંવરબાઈ પછી મંદિર પધાર્યાં, વિશ્વાસ રહેમાં આણીરે. ડાસીએ.

ઢાળ.

વીતીરે રજની કીર્તન કરતાં, થયો પ્રાતઃકાળરે,
 આ કુંવરબાઈ કહે તાતને, કરો મોસાળની ચાલરે.
 મેહેતો કહે સુણ પુત્રી મારી, સગાંને તેડાં કરો,
 આ વિશ્વાસ આણી મંડપ માંહિ, ઠાલી જાળ આણી ધરો.
 કુંવરબાઈ કહે તાતજી, મને કેમ આવે વિશ્વાસરે,
 આ ઠાલી જાળ હું કેમ ધરું, થાય લોકમાં ઉપહાસરે.
 મેહેતાજી કહે પુત્રી મારી, છો વૈજલવની દીકરી,
 આ તારે મારે ચિંતા શાની, મોસાળું કરશે શ્રીહરિ.
 એવાં વચન સુણી તાતનાં, સાસુ કને આવી વહુ,
 મારો પતા મોસાળું કરે છે, બાઈ સગાં મિત્ર તેડો સહુ.
 જોખલે પડ્યે તેડાં કીધાં, મળ્યું આખું ગામરે,
 આ વેવાઈએ આણીપેર વઢે, મેહેતો મુકી જશે મામરે.
 મંડપમાં મેહેતાજી આવ્યા, હથમાં ગ્રહીને તાળરે,
 આ નાગર સહુ ઉભા થઈ, કહે મેહેતાને જોગોપાળરે.
 મંગાવી એક જાળ ઠાલી, મંડપમાં આણી ધરી,
 આ મેહેતાજીએ શંખ પૂંક્યો, વિનતી શ્રીહરીની કરી.

કડવું ૧૧ મું.

મેહેતાજી વગાડેરે શંખ, સમર્યા વનમાળી,
 લાગી હસવા ચારો વણું, માંહોમાંહી દે તાળી.
 મોસાળું કરવાના ઢંગ, વેવાઈએ માંડ્યા,
 કંઈ નાગરના વહેવાર, તે સરવે છાંડ્યા.
 જુઓ છાપાં તિલક ને તાળ, તુળશીની માળા,

નરસૈયો કરશે નૃત્ય, ગાશે ટોપીવાળા.
 જોવા મળી નાગરી નાત, બહુ ટોળે ટોળાં,
 મુખ મરડી કરતાં વાત, આપશે ધરચોળાં.
 બહુ નાની મોટી નાર, મંડપમાં મળી,
 કરે વાંકી છાની વાત, સાકરથી ગળી.
 મેહેતાને કરે જોશીકૃષ્ણ, હસી પડે જોતી,
 છે અધર લળકર્તા સાર, વેસરનાં મોતી.
 કાંઈએ સજ્યા સોળ શણુગાર, ચરણા ને ચોળા,
 કાંઈ જોખન માતી નાર, કરે બહુ ઠીંડોળી.
 કાંઈને કાને ત્રોટિ જડાવ, ગળસ્થળ ચગકે છે,
 કાંઈને જડાવ ચુડલો હાથ, કાંકણ ખળકે છે.
 કાંઈ હોડે ચીર, સણુગટ વાળે છે,
 કાંઈ અણિઆળે લોચન, કટાક્ષે ભાળે છે.
 કાંઈ છુટે અંખોડે નાર, વેણી લાંબી છે,
 કાંઈને ઝાંઝર ઝમકે પાંચ, કલ્લાં કાંબી છે.
 કાંઈએ કેશર તિલક વિશાળ, કીધાં છે,
 કાંઈ એ રમવા સરખાં બાળ, કેડે લીધાં છે.
 કાંઈ જોવા ઠાલી છાંય, અંખા ઉડે છે,
 કાંઈ વહુઆર આગળ, નણુદી પુડે છે.
 કાંઈ શીખવી બોલાવે બાળ, વારી રાખે છે,
 કાંઈ વાંકાબોલી નાર, વાંકું ભાખે છે.
 આંઈ કુંવરવહુનો બાપ, કરશે મામેરું,
 હું તો પહેરીશ પટોળા સાર, સાડી નહિ પહેરું.

વૈષ્ણુવને શાની ખેટ, કંઠે માળા છે,
 એને વેહેવારીયાં દશવીસ, ટોપીવાળા છે.
 બાધ કુંવર વહુ ધન્ય ધન્ય, પિયર પનોતી છે,
 એના બાપે વગાડ્યો શંખ, સાધર પહોંચી છે.
 એમ વાંકાં વેણુ વિપરીત, બોલે સહુ ઉપહાસે,
 મુકો જાળમાં ભારે પહાણુ વાયે ઉડી જશે.
 મુક્યો દીકરીએ નિશ્વાસ, આવી પિતા પાસે,
 મેહેતાએ કીધી સાન, બાધ રહે વિશ્વાસે.

કડવું ૧૨ મું.

ઠાકીરે જાળમાં કાગળ ધરી, નરસૈ મેહેતે સમયાં હરી.
 વેરાગીરે સહુ પુકે ગાય, નાગરને મન કૌતુક થાય.
 વાંકાં વચન બોલે વેદિયા, મેહેતારે માધવસું ભેદિયા-
 જીએરે જાળ ને મુકો શોર, એ દિસે કમખાની કાર.
 તે બોલ અંતર નવ ધરે, મેહેતો સ્તુતિ માધવની કરે.
 જ્ય દામોદર બાળમુકુંદ, નરકનિવારણુ નંદનાનંદ.
 વિશ્વેશ્વર વૃંદાવનચંદ, દેવકીનંદન આનંદકંદ.
 ગોપીનાથ ગોવિંદ ગોપાળ, છો દિનખંધુ દિનદયાળ.
 હું સેવકની લેજે સંભાળ, મોસાળાંની કરજે ચાલ.
 વદન કીર્તન હાથે તાળ, નાત નાગરી બોલે આળ.
 છે દોહલો ધણો લોકાચાર, લજ્જા રાખજો આણીવાર.
 મારો શેઠ તું નંદકુમાર, શું કરશે પાપી સંસાર.
 તમે પ્રતિપાળ પોતાના દાસ, તે માટે મુજને વિશ્વાસ.
 અંબરીષનો નિવાર્યો ત્રાસ, તમે ભોગ્યારે પ્રભુ ગર્ભવાસ.

પ્રથમ લીધો મચ્છાઅવતાર, શંખાસુર કીધો સંહાર.
 કમઠ રૂપ ધર્યું મોરાર, ચૌદ રત્ન કાઢ્યાં સમુદ્ર બહાર.
 માર્યો હિરણ્યાક્ષ મહા પાપી, ધરણી સ્થિર કરી સ્થાપી.
 અન્નમેલ નામે મહા પાપી, પુત્રને નામે પદવી આપી.
 પ્રદહાદનીરે પ્રભુ વારે ધસ્યા, લક્ષ્મીવર લાકડમાં વસ્યા.
 દ્રુવનો જન્મ મરણુ ભય હર્યો, અત્રિયળ પોતા સરખો કર્યો.
 પોપટ ભણાવતી ગુણુકા તરી, વિમાને બેસી ગદ્ય વૈકુંઠપુરી.
 તમે ઉચ્ચીષ્ટ આરોગ્યા બહરી, તો પરમગતિ પામી શવરી.
 સહજ ચરણ નમાવ્યું શીશ, વિભીષણ કીધો લંકાધીશ.
 કુટુંબ સહીત તાર્યો માછી, નવ તે પામ્યો પીડા પાછી.
 છો દોહત્રી વેળાના સાથી, તમે ગ્રાહ્યી મુકાવ્યો હાથી.
 બટુક વેષ થયા વામન, જાતું રાખ્યું ઇંદ્રાસન.
 પ્રભુ પાંચાળીનું દુઃખ જાણ્યું, પુર્યાં પટકુળ નવસેં નવાણું.
 કૌરવથી જીતાડ્યો પાર્થ, કુશ્મેત્રમાં હાંક્યો રથ.
 રૂકમાંગદ તાર્યો સંસાર, હરિશ્ચંદ્રની કીધી વાર.
 શંખ પુજતો રાજકુમાર, ચંદ્રહાસ રાખ્યો ત્રણવાર.
 સુધન્વાને બગતો રાખ્યો, જો પિતાએ કઢામાં નાંખ્યો.
 વેહેરતાં નવ રોયો રજ, પરમ મુક્તી પામ્યો મુરખજ.
 ખાંડવ વન ખંગ લીધાં રાખી, ગજ ઘંટા તે ઉપર નાંખી.
 વિદુરની આરોગ્યા લાજ, તેની પ્રીતે તમે થયા રાજ.
 સુદામાના લીધા તાંદુલ, આપ્યું દાન અંતરિક્ષ અમૂલ.
 મદ મધવાના મનતો હર્યો, લીલાએ ગોવર્ધન ધર્યો,
 દાવાનળ પીધો વનમાંજ, બગતાં ઉગાર્યાં ગોપી ને ગાય.

કુખજની લીધી અરયા, તમે લોકતણી સહી ચરયા.
 અનાથ બંધુ દિનદયાળ, હું સેવકની લેજો સંભાળ.
 તમે છો દામોદર દક્ષ, હું સરખા સેવક છે લક્ષ.
 મારે એક તમારી પક્ષ, પરમેશ્વર થાજો પ્રત્યક્ષ.
 મારે માથે ઉગ્યાં દુખનાં ઝાડ, તમે મને લગાવ્યા લાડ.
 છે ધનવંત નાગરની નાત, દુર્જનમાં મારી એક જાત.
 જો ભુજે દમાય તેત્રીસ ક્રોડ, તો કલ્પવૃક્ષને લાગે ખોડ.
 જો શોભા વૈષ્ણવની ગદ્ય, તો કળા તમારી ઝાંખી થઇ.
 મને સર્ગા થઇ વળગ્યાં જમ, તો તુને નિંદ્રા આવે કયમ.
 સર્ગા સહુ બેસાડ્યાં આણી, પુત્રીના કરમાં પિંગાણી.
 છે કુંકાવહોણી કુંકાવટી, કુંવરીને થાયે ચટપટી.
 મધ્યાહ્ન ઉપર થઇ બે ઘડી, વેહેલો થારે વેળા વટી.
 છે કુંવરબાઇ તમારે આશરે, હું દુર્જનથી કાંઇ નવ સરે.
 શું સુતો વૃંદાવન માંચ, શું રાધાજી આંપે પાચ.
 લલિતા વિશાખા ચંદ્રાવળી, નૌતમ નાર કેા તુજને મળી.
 લંપટને બહાલી સુંદરી, તે માટે ભકત ગયો વીસરી.
 જાગ જાગરે જાદવપતિ, સાંભળ સેવકની વિનતી.
 કબીરને તમે કરુણા કરી, સમરે દર્શન દીધું હરી.
 ભકત એક દામોદરજી, તેનું પય પીધું હરજી.
 ત્રિલોચનનું મહાદુઃખ હર્યું, સેવક થઇને પાણી ભર્યું.
 સેના માટે નાપિક થયા, વતું કરવા ત્રિઠલ ગયા.
 હું તમને નવ સંભારતો, લાવતો ઘાસ મહિષી ચારતો.
 ને જાણતો ધોળાપર કાળો, અને બાબીએ દીધો ગોવાળો.

સદાશિવે મને કીધો દાસ, દેખાડ્યો મને અખંડ રાસ.
 જોયા તારા વિવિધ વિલાસ, તેવો મેં કીધો અભ્યાસ.
 નાગરી નાત કરે ઉપહાસ, છે મુજને તારો વિશ્વાસ.
 જેને બોલાવીએ પોતાનો કહી, તેને ત્રિકમ તજીએ નહી.
 ખીચડો જમાડના આવ્યા અવિનાશ, હું માટે કીધા પંચગ્રાસ.
 મધરાતે મને તરસ્યો જાણી, ઝારી ભરીને પાણું પાણી.
 મને સાચો કીધો કોટીવાર, હુંડી સ્વીકારી શ્રીગોપાળ.
 તે રીતે મોસાળું કરો, ઠાલી છાગ સુનૈએ લરો.
 જો નહિ આવો સુંદરશ્યામ, તો છે નાગર સાથે કામ.

કડવું ૧૩ મું.

ભંકત નરસૈયો દોહિલો જાણીરે, ઉડી ધાયા તે પુરૂષ પુરાણીરે.
 થયા શેઠ તે સારંગપાણીરે, સાથે લક્ષ્મી થયાં શેઠાણીરે.
 નંદ સુનંદ ગરૂડ છે સાથેરે, વસ્ત્ર ગાંસડા તેને માથેરે.
 રથે બેઠા તે શ્રીગોપાળરે, ધોરીને ધમકે તે ધુવ્વરમાળરે.
 લોકે ઓળળ્યા નહિ જુગદીશરે, સાથે વાણોતર દશ વીશરે.
 સહુ જોઈને વિસ્મય થાયરે, પ્રભુ આવ્યા તે મંડપમાયરે.
 છડીદાર તે વાટ મુકાવેરે, નાગરી નાત જોવાને આવેરે.
 આ વેહેવારિયો દાણુ આવ્યોરે, સાથે ગાંસડા શેના લાવ્યોરે.
 કોઈ ન જાણે ત્રિભુવન ભુપરે, વીઠલે લીધું વણિકનું રૂપરે.
 પ્રભુ રથેથી ઉતરીઆરે, હરી સભામાં સંચરિઆરે,
 ખટદર્શને ખોલ્યો ન લાઘેરે, જેને ઉમિયાપતિ આરાધેરે.
 ન જડે જ્ઞાન ધ્યાન બહુ જોગેરે, હરિ હીંડે તે પાળા પાચેરે.
 ચૌદ લોકતણા મહારાજરે, મેહેતા માટે થયા બળજરે.

શોભે વાગે તે કેશર છાંટેરે, બાધી પાધડી અવળે આંટે રે.
 કાને કુંડળ હીરે જડિયારે, નેત્રપત્ર તે શ્રવણે અડિયારે.
 એક લેખણ કાને ખોસીરે, ધરયું નામ દામોદર દોસીરે.
 ઝીણા જામાને પટકા ભારેરે, હરિ હળવે સલામાં સીધારેરે.
 સાદી પીછોડી હોડી નાથેરે, ખેલુ છેડા ગ્રહાછે હાથે રે.
 વેડ વીંટી તે કર આંગળીએરે, સાદાં મોજાં પેહેરયાં સામળીએરે.
 ઘણા વાણોતર છે સાથેરે, કાણે ઝાળો ગ્રહયો છે હાથે રે.
 સેવક સેવામાં સજરે, ઓધવજનાં હાથમાં ગજ રે.
 પ્રભુ પુઠે તે કમલા રાણીરે, સલા મોહી નેઈ શેઠાણીરે.
 ઉતરયાં નાગરીનાં અભિમાનરે, જાણે ઉગ્યા તે કેટિક બાણુરે.
 ભણું ભાળ ભમર રૂડી રાજેરે, રત્ન જડિત રાખડી છાજેરે.
 વિશાળ લોચન ચંચળ ચાલેરે, કે શું ખાંજન પડિયાં જાળેરે.
 છે અધરખિંચ પરવાળીરે, મસ્તક ઉપર વેણુ વિશાળીરે.
 બાણુખંધ ગણુખંધ માળરે, નવસેરો હાર આકઝમાળરે.
 કટી ધમકે કુદ્ર ધંટાળી રે, નાકે શોભતી વેસરવાળીરે.
 ઝમકે આંઝર ઉજવળ પાએરે, અણુવટ વિધુવા તે બહુ વાગેરે.
 જડાવ સુડલો કર ખળકાવેરે, માયા મેહેતી રૂપે આવે રે.
 પહેરી પચરંગી પટોળીરે, જુએ નયણાં તે ઘોળા ઘોળીરે.
 મોહી રુલા અંબાને નિરખીરે, દેવી દિસે તે વાણિએણુ સરખીરે.
 લલિતા વિશાખા ખે ખવાશીરે, છે ભક્તિ મુક્તિ ચારે દાસીરે.
 આવ્યા સન્નેડે દેવાધિ દેવરે, મેહેતે હરિ ઓળખ્યા તતખેવ રે.
 ભલે આવ્યા શેઠ શામળિયારે, મેહેતાજીને માધવ મળીઆરે.
 મળતાં ખોલ્યા તે સુંદર શામરે, માઈ પ્રગટ ન લેશો નામરે.

રખે વાત અમારી ચરચોરે, તમારે જે જોધ્યે તે ખરચો ર.
 પુરો કુંવરખાધના કાડરે, એમ કહીને બેઠા રણછોડરે.
 પછે સહા સહુ સાંભળતારે, હરિ વચન બોલ્યા એમ વળતારે.
 જાઓ શેઠાણી દુખ કાપોરે, કુંવરખાધને રૂઢિયાંસું ચાંપોરે.
 એવું કહેતામાં કમળા હીંડ્યારે, કુંવરખાધને રૂઢિયાંસું ભીડ્યારે.
 મારી મીઠી ન ભરશે આંસુરે, ક્યાં છે તેડો તમારી સાસુરે.
 મળી નાગરિયો સેં બેચારરે, જોધ રૂપ મેલ્યો અહંકારરે.
 વેવાણુ કમળાને પુછેરે, મેહેતા સાથે તે સગપણ શું છેરે.
 કાકીલા સરખી વાણીરે, ત્યારે હસીને બોલ્યા શેઠાણીરે.
 વેવાણુ તમે નવ જાણીયારે, મેહેતા પ્રાહ્મણુને અમે વાણિઆરે.
 વેપાર કાપડનો કીજેરે, ધન મેહેતાજીનાં લીજેરે.
 વેપાર કાપડનો ઘેર કાઢીરે, આથ નરસૈઆની મોટીરે.
 અમે આવ્યાં મોસાળું કરવારે, ઠાલી છાજ સુનૈયે ભરવાને.
 મેહેતાજીએ વસ્ત્ર મંગાવ્યારે, અમે લખ્યા પ્રમાણુ લાવ્યારે.
 એમ કહીને બેઠાં શેઠાણીરે, સહુ નાગરી શ્વાસે ભરાણીરે.
 તેડયા શ્રીરંગ મેહેતા વેવાધરે, ભાવે ભેટયા તે શ્રીજદુરાધરે.
 ત્યારે વિસ્મે થયા સહુ નાગરરે, છાજ ભરી તે કશ્ણા સાગરરે.
 મેહેતાને કહે વનમાળીરે, કરો પહેરામણી સંભાળીરે.

કડવું ૧૪ મું.

મેહેતે તેડાવી દીકરી, આ જુઓરે છાજ સુનૈયે ભરી.
 પેહરાવો સહુ નાત નાગરી, આવો સમય નહિ આવે ફરી.
 કુંકાવટી કરમાંહે ધરી, સાસુપાસે વહુ સાંચરી.
 હાસ્ય કરી ગરવે ઉચરી, બાધજી વસ્ત્ર આપો વહેંચી કરી.

વૈષ્ણવ કહીને દેતાં ગાળ, એ મોસાળું શું કરશે કપાળ.
 જુઓ કમાઇ ડોસા દુર્જળ તણી, જીવે છે ગુણ હરીનાં લણી.
 જો લખ્યાથી આશા હેય ધણી, તો માગી લેજો આઇ પેહરામણી.
 સંભળી કુંવર વહુની વાણી, તેડ્યાં સાસુએ ગોર ગોરાણી.
 પુજ્યા પાય કરમા પિંગાણી, આઠ વસ્ત્ર પેહરાવ્યાં આણી.
 ખેંચે નાગરની લીડ ધણી ભાળી, ખીછોડીની પલવટ વાળી.
 છાપ પાસે બેઠા વનમાળી, છોડે ગાંઠ આપે વસ્ત્ર ટાળી.
 મેહેતાજી કહે લો દીકરી, આ સસરાને આપો પામરો.
 ધડી જરકસાં વાધાની કરી, હેમ સાંકળી ઉપ્રર ધરી.
 તે વરના મુખ આગળ ધરો, નીચું જોઇને પાછા ફરો.
 પેહરામણી મનગમતી કરો, રખે ડગડું પાછું ભરો.
 સજ્જેડે તેડ્યાં જોઠ જોઠાણી, આઠે વસ્ત્ર ત્યાં આપ્યાં આણી.
 ઝીતે પુજ્યા દિયર દેરાણી, જુઝટિયો તવ બોલ્યો વાણી.
 જ્યાં નરસૈયો ત્યાં નવનીધ, દીયરિયો બેઠો હઠ કીધ.
 ખાંચ મહોર સુનાની લીધી, પછી પેહરામણી ચાલતી કીધી.
 નણદીયે પેહરામણી અટકાવી, કુંવરઆઇ પિતા કને આવી.
 બે તોલાની રાખડી લાવી, દશ તોલા સુનું આપી સમજાવી.
 આપ્યા સાસુને સોજે શણગાર, પેહરાવી કીધો નમસ્કાર.
 તવ કાપ્યા વડસાસુ અપાર, સર્વ કુટુંબને કીધો તિરસ્કાર.

કડવું ૧૫ મું.

વડીરે વેવણ રિસાવ્યાં જાણી, લક્ષ્મીજી પાસે આવ્યાંજી.
 ભારે ખિરોદક ખાંધે મુકી, ડોસી તે તરત મનાવ્યાંજી.
 જેજેકાર થયો મંડપમાં, ગીત ગાયે સહુ રામાજી.

મોસાળું તે મેહેતાજીનું, ખીજાં તે સરવે ભામાજી.
 પોતે પોતાના સગાં તેડાવ્યાં, જેની જ્યાં સગવડજી.
 મનવાંચીત પેહરામણી દેખી, માંડી તે તેડા તેડજી.
 ઘેર ઘેર વાત કરે સહુ નાગર, મેહેતો કરે મામેરુંજી.
 વિચાર કરતી અખળા ધાએ, મનગમતી સાડી પહેરુંજી.
 ચાર વરણુ સહુ ચરણે ચાલી, આવી મંડપમાં માલજી.
 પલવટ વાળી શ્રીવનમાળી, તતક્ષણુ આવ્યા ત્યાંયજી.
 મેહેતાજી તાળ વખડે, ગાય વેરાગી ગીતજી.
 શિખવે સાસુ કુંવર વહુને, પેહરામણીની રીતજી.
 શ્રીરંગધરને શામળ મહેતો, પામ્યા ઘોળાં શેઠાંજી.
 હેમજી ખેમજી મેહેતાજીને, દશેક ખાંધે મેલ્યાંજી.
 કમાયા કોઇ પામરી પટકા, નામ ન જાએ ગણ્યાંજી.
 કેને મુગટા કેને પીતાંબર, કેને સેલાં સહિઆંજી.
 મગીયાં દોરિયા અસાવળી કેને, સેલાં પટુ શાલજી.
 ગુજ પેચ પાધડીયો તોરા, દીસે ઝાક ઝમાળજી.
 પાયજામા નીમા ને જામા, પીછોડી બાળાખંધજી,
 વસ્ત્ર તણો વરસાદજ વરસ્યો, જ્યાં દોસી કંઠણાસિંધુજી.
 થુરમા ડગલા કેને કોરાં, વેડ વીટીએ છાપજી.
 દુગદુગી માળા ને માદલિઆં, આપ્યાં તે મોતી અમાપજી.
 કેને કંદોરાને કેને દોરા, કેને સાંકળી સોહેજી.
 કનક કડાને કેને પ્હોંચી, દેખીને મન મોહેજી.
 પહેરામણી પુરૂષોને પ્હોંચી, તેડયો અખળા સાથજી.
 પીયળ કાડીને ખાંધે મુક્યાં, પટકુળ નાના ભાતજી.

ગંગાવહુને ગળિયાણી સાડી, સુંદર વહુને સાળુજી.
 ગારે અંગે સધળું શોભે, માહે કાપકું કાળુંજી.
 છત્રિલિ વહુને હાથલ ભારે, ભાત તે રાતી ઘોળીજી.
 કોડવહુને કલઘેર આપી, પ્રેમવહુને પટોળીજી.
 રામકુંવરને કૃષ્ણકુંવરને, આપ્યા તે ભારે ધાટજી.
 છેલવહુને છોંટજી આપી, નહાની વહુને નેટજી.
 પાનવહુને પીતાંબર પહેરાવ્યાં, તાકે બચીઆધજી.
 રૂપકુંવરને રાતો સાળુ, દેવકુંવરને દરિયાધજી.
 શ્યામકુંવરને સુનેરી સાળુ, સખરવહું ધરચોળુંજી.
 લક્ષ્મીવહુને લાછાવહુને લાલવહુને પટોળુંજી.
 જશમાહે જશોદા જીવી, જમના જનકીવહુજી.
 ચરણા ચોળીને ધરસાડી, પેહરીને હિમાં સહુજી.
 માનઆધને વેત્રવહુને, રંભાવતીને રૈયાંજી.
 જીનાં કાઢીને નવાં પહેરાવ્યાં, હેઠાં મુકી મુકી ઊંચાંજી.
 હાથની પાસે હખીસો બેઠો, જે જોઈએ તે આપેજી.
 મસરૂ ગળિયાં ને ગળ્યાંણી, ગજ ભરીને કાપેજી.
 પાટ પીતાંબર અતલસ અંબર. ચોળેરા ને ચીરજી.
 શોભે સુંદર ભાત નવરંગી, પૂતળિયોને કીરજી.
 સાડી જરકસીની ચોઢણી, અળાંકે સુંદર જોરજી.
 કેસર છાંટયાં ઘોળા સાળુ, ફરતી કસખી ફોરજી.
 અંદરજાને મોરવી શોભે, દરિયાધમાં દોરજી.
 અતલસ પાંચપટા આભૂષણ, સુનાં રૂપાંની મહોરજી.
 કેને અકાટીને કેને ટોટિ, ગળુઅંધ બહુ મુલજી.

કાને ભમરી કાને સેંથો, તરસટીઆં શીશ પુલજી.
કામ મેહેતા પાસે માળા મગે, ઉભી રહી કરજોડીજી.
કટલીએક પોતાનાં બાળક, મેહેતા આગળ ઓડેજી.

કડવું ૧૬ મું.

કાડ પ્હોંચ્યા કુંવરવહુના, ભાગ્યું ભવનું મ્હેણુંજી.
મનવાંચીત પહેરામણી પામ્યાં, જેને જેવું દેણુંજી.
નાગરી નાત કુટુંબ પડોશી, ચાકર કાળી માળીજી.
પહેરામણી સહુકાને પહોંચી, વાચા પ્રભુએ પાળીજી.
સોળે શણગાર કુંવરબાઇને, આપી દીધું માનજી.
કનક પહાણુ એ છાંયમાં મુક્યા, હરિ થયા અંતરધ્યાનજી.
સલા સઉકો વિસ્મય પામી, અલૌકિક શેઠ શેઠાણીજી.
મેહેતાને સહુ પાયે લાગે, ભકતી સાચી જાણીજી,
કુંવરબાઇની નણદી આવી, બડબડતી મુખ મોડેજી.
પેહેરામણી કાઇને નવ પહોંચી, વેવાઇને વખોડેજી.
પેહેરામણી પરનાંતી પામ્યાં, ધરના માણસ ગયાં ભુલીજી.
એક કડકો કાપડું નવ પામી, પુત્રી મારી પુલપુલીજી.
મને આપ્યું તે દો લાલી પાછું, રાખડી બંધામણજી.
નામ મેહેતો પણ ન હોય નાગર, દીસે દુર્બળ બ્રાહ્મણજી.
કુંવરબાઇ પિતા કને આવી, તાન હવે શું થાશેજી.
આટલું ખરચતે મેણું રહ્યું તે, હવે કેમ જીવાશેજી.
વીસરી દીકરી નણદી ફેરી, નાનીબાઇ તેનું નામજી.
છ મહિનાની છોકરડી, એક કાપડાનું કામજી.
મેહેતાજી કહે પુત્રી મારી, સમરો શ્રીગોપાળજી.

એક તાંતણો મુજથી ન પામો, એઠો વળકું તાળજી.
 ફરી ધ્યાન ધયું માધવનું, ત્રીકમ રાખો ટેકજી.
 પચરંગી ત્યાં કાપકું સુંદર, આકાશથી પડ્યું એકજી.
 નણ્હી સંતોખી કુંવરખાઈની, મેહેતાજી માગે વિદાયજી.
 સહજ મહોર બે પહાણુ સુનાનાં, મુક્યા તે છાંયમાંયજી.
 નાગર લોક સહુ પાયે લાગે, પ્રજા કરે વખાણજી.
 નાગરી નાતમાં મોટો નરસૈ, માથે સારંગપાણજી.
 ધન્ય મેહેતાજી તમ સમોવડ, આ કળજીગમાં ન હોયજી.
 નાગરી નાતનો મહિમા રાખ્યો, ઉજળું કીધું સહુ કાયજી.
 અમને તો વિશ્વાસ નેતો, મેહેતો કરે મામેરજી.
 સર્વની લજ્જા પ્રભુએ રાખી, મેણું ટળ્યું ભવ કેરજી.
 પછે મેહેતાજી વિદાય માગે, બોલે બેઠ કરજોડીજી.
 કુંવરખાઈને ઘેર વળાવો, વેહેલ આણી છે જોડીજી.
 પછે કુંવરખાઈ વેહેલે બેસી, જીનાગઢ તે જાયજી.
 સહુકો વળાવી પાછા વળિયાં, ધન્ય ધન્ય વૈકુંઠરાયજી.
 વીરક્ષેત્ર વડોદર, ગુજરાત મધ્યે ગામજી.
 ચાતુર્વંશી સાતી ધાહણુ, ભટ પ્રેમાનંદ નામજી.
 સંવત સત્તર ઓગણચાળો, આસો સુદ નવમી રવીવારજી.
 પૂરણગ્રંથ થયો તે દિવસે, યથા બુદ્ધિ વિસ્તારજી.
 પ્રીત કરી જે ગાય સાંભળે, દારિદ્ર તેનું જાયજી.
 એવું જાણી ભક્તિ કરે તેને, સન્મુખ વૈકુંઠરાયજી.

મેડીએ બેઠાં શુભોરે સારંગ ધેણુ, વહુવરનાં વચન શુણુને.
 વહુવર માગે છે જળહળ મોડ, જે સંપત હોય તો આપો.
 લંકારે ગઢ થકી સુનાંરે અણાવો, વેગથી મોડ ધડાવો.
 હડમચગઢ થકી હીરાંરે અણાવો, વેગથી મોડ જડાવો.
 સીંગડગઢ થકી મોતીંરે અણાવો, વેગથી મોડ ત્રોવાડો.
 કાણુરે ધડીઓ ને કાણુરે જડીઓ, કાણુને મોર પોરવીઓ.
 ક્યાં બેસી ધડીઓ ને ક્યાં બેસી જડીઓ, ક્યાં બેસી મોડ પોરવીઓ.
 —ધડીઓ ને—જડીઓ—મોડ પોરવીઓ.
 આગલે બાર ધડીઓને પાછલે બાર જડીઓ પરસાળે મોડ પોરવીઓ.
 એરે સુનીડાને પીરસોરે ખાંડ, મોડ ધડેરે રૂડે ઘાટ.
 એરે સુનીડારે પીરસોરે શુલી, મોડ ધડેરે જેમ પુલી.
 એરે સુનીડાને પીરસોરે દુધ કુર, મોડ લાવે ઉગતે સુર.
 મોડ પ્હેરી ને ધેણુ દેરાસરે ઉભાં, દેવતાને મન ગોઠ્યાં.
 દેવતાને મન ગોઠ્યાં રે સારંગ ધેણુ, મોડ મહારી મોડાતીને સોહીએ.
 મોડ પ્હેરીને ધેણુ આવે ને જાએ, સાસુજી રળીઆત થાએ.
 સાસુજી રળીયાત થાએરે—સારંગ ધેણુ, નણુદીને હરખ ન માંય.

હાથ કાંસકડી ને ખસવટે નાડાં, માથું ગુથાવા ધેણુ ચાલ્યાં.
 ધેણુનું તે માથું કાઠ ગુંથી ન જાણુ, ગુંથાવી ન જાણુ.
 ગુંથે મારા—ની રાણી,—ની રાણી ને—વહુ ઠકરાણી.
 તેણુ મારી ધેણુ શણુગારી, પાટણુ દેશનાં પટીયાંરે પાડ્યાં.
 નાડાં ધાલ્યાં રે નડીઆદી, સુરત શહેરની દીક્કડી રે ચોડી
 આંખ આંજી રે અણીઆળી.

૮૪

પહેરો રે લાડકડી ઘેણ કાંચળી રે.

તમને ઇશ્વર પારવતીએ મોકલી રે, સીવણ સીવણ ધુધરીરે.

ઘેણ હમડે હસતી પુતળી રે, પહેરો રે લાડકડી ઘેણ કાંચળી રે.

તમને—ભાઈ—વહુએ મોકલી રે—સીવણ—ઘેણ હમડે.

૮૫

લીલડા ગજની કાથળી એની રે, ઘેણનાં સાસુજીએ હરખે સીવાડીરે.

ઘેણના રે સસરાજીએ ભરતે ભરાવી રે.

ઘેણનાંરે નણદીએ ધુધરી મુકાવીરે.

ઘેણના રે સ્વાજીએ રૂપેએ ભરાવી રે.

ઝોસીસે મુકી ઘેણ પાંગતે જીએ રે, કાથળી ન જડે ને ડસકે રૂવે રે.

કાથળી કાથળી શું કરો ગોરાં રે, કાથળી જનશે ત્યારે પહેરશે દોરાંરે.

કાથળી કાથળી શું કરો બાળાં રે, કાથળી જનશે ત્યારે પહેરશે માળારે.

અહિંથી ને કાથળી—ફળીએ જનશે રે, ત્યારે મોસાળાની ત્રેવડ થાશે.

કાથળી માંહે હતો એકજ અડધોરે, કાથળી લઈ ગઈ એની—મીડધોરે.

૮૬

હાથ ઝારી ને ખભે ધાટડી રે, ઘેણ જીએ એના સસરાજીની વાટડીરે.

કાંએરે ઘેણના સસરાજી નાસતાં ફરોરે.

તમારે દામ ખરચ્યા તે વિના નહિ ચાલેરે. હાથ ઝારીને ખભે.

ઘેણ જીએ એના દિયરની વાટડીરે.

કાંએ રે ઘેણના દિયર નાસતાં ફરોરે.

તમારે ખુસેટ તે માર્યા વિના નહિ ચાલે રે. હાથ ઝારીને ખભે.
 ઘેણુ જુએ એનાં નણુંદની વાટડી રે.
 કાંએરે ઘેણુનાં નણુદી નાસતાં ફરે રે.
 તમારે રાખડી તે ખાંખ્યા વિના નહિ ચાલે રે. હાથ ઝારીને ખભે.
 ઘેણુ જુએ એના સ્વામીજીની વાટડીરે.
 કાંએરે ઘેણુના સ્વામીજી નાસતાં ફરેરે.
 તમારે કર્માંતર કીધા તે વિના નહિ ચાલેરે. હાથ ઝારીને ખભે.

૮૭

સુનાના ટાયકડા ને હીરલાની દોરી, હું તમને પૂછું મારી મોડાંતીરે
 ગોરી,
 તમારાંરે સાસુએ શી શી સાધર પૂરી.
 ઉન્હાં ઉન્હાં ખાખં ઉતરતી જલેખી, લીલવાનું શાક ને માહે ઝાઝાં મરી.
 તેરે ખાંધને ઘેણુ એરડે સુતાં, રાતના ચાર પહોર ઘસમસ ઉંધ્યાં.
 સાસુના જાયા સુતેલા કે જાગો, પાનનાં બીડલાં તે વાળી વાળી આપો.
 સુનાના ટાયકડા ને હીરલાની દોરી, હું તમને પૂછું મારી મોડાંતીરે ગોરી
 તમારી માડીએ શીશી સાધર પૂરી.
 બાર વર્ષનો બાવટો ને તેર વર્ષનું તેલરે તાંદળજાની લાજ એરંડીએ
 વધારી.
 તેરે ખાંધને ઘેણુ એરડે સુતાં.
 રાતના ચાર પહોર જરા નવ ઉંધ્યાં.

રાખડી વખત.

૮૮

કુંકુંના છડારે દેવાડીએ, ઘેણુ મોતીના ચોક પૂરાવીએ.
 સેવના પાટ મંડાવીએ રે ઘેણુ લીલડે નેત્ર ઓછાડીએ રે.
 ચીન્ના દીવા અજવાળીએ રે ઘેણુ નાળીએરે અરધ દેવાડી એ રે.

૮૯

લંકાગઢ વહાણુ પૂરાવીએ, ત્યાંથી સુનાંરે અણાવો.
 તેની ઘડાવોરે રાખડી, ઘેણુને જમણુલે હાથ.
 હડમચગઢ વહાણુ પૂરાવીએ, ત્યાંથી હીરાંરે અણાવો.
 તેની જડાવો રે રાખડી, ઘેણુને જમણુલે હાથ.
 સીંગડગઢ વહાણુ પૂરાવીએ, ત્યાંથી મોતીરે અણાવો.
 તેની પ્રોવાડોરે રાખડી, ઘેણુને જમણુલે હાથ.
 ૧—બહેલ મોકલાવીએ, ત્યાંથીરે—૨ બહેન તેડાવો.
 તેની પાસે રાખડી બંધાવીએ, ઘેણુને જમણુલે હાથ.

બોળો ભરતી વખત.

રતિવહુનું મોસાળુ.

૯૦

રતિવહુને તે પૂછે રાણી રક્ષમણી, તમે શા વિનારે વહુઅર અનમન્યાં.
 સાસુજી આગળ કહેતાં લાળું, મને ફેર ઉલટ આવે ધણાં.
 ત્રિભુવનના રે જ્યાં નાથ બેઠા છે, ત્યાંને આવ્યાં સુંદરી.
 રણિયાત થઈ એક વાત કહું, તમે સાંભળો વૈકુંઠના ધણી.
 આપણી રતિવહુનાં રે સીમંત આવ્યાં, આપણે રે ઘેર સોહેજો.
 રૂડાં સુનાં અણાવો ને ઘાટ ધડાવો, વહુઅરને રે પહેરાવીએ.
 એક સોનીતો બેટો ને ગોખે રે બેઠો, લજ્જા તે ઘાટ ધડાવીએ.
 ધડજે ધડજે રે ચુડી ને ધડજે રે કંકણી, ધડજે મોડાતી હાથે રાખડી.
 વરવહુ કેરા ઉલટ ધડજે, મુગટ માથાની દામણી.
 ધડજે રે દોરાને ધડજે કંદોરા, ધડજે પ્રહુમન હાથે બેરખા.
 એક જોશીતો બેટો ને પાટે રે બેઠો, રૂડાં તે મુહૂર્ત પૂજાવીએ.
 છઠ સાતેમ ને રવિ ઉગતે સુર, મુહૂર્ત આખ્યાં રે ઉતાવળાં.
 એક સુનાતો ખડિયો ને રૂપાની લેખણ, બળીભદ્ર લખે રે કંકેતરી.
 પ્રથમે લખજો રે ગણપતિ બહુ ગુણવંતા, સુદ્ધબુદ્ધ જમણે પધારજો.
 લખજો આદિત્ય રહેલ સૂરજ ચંદ્રમા, ગોરગોરાણી પધારજો.
 લખજો ઈંદ્રદ્રાણી ને રૂદ્રદ્રાણી, બ્રહ્માસાવિત્રી પધારજો.
 ઘેણના કાકા રે લખજો ને મામા રે લખજો, ધણું લખજો રે
 ઘેણના વીરા રે.

ધેણુની કાકી રે લખજો ને મામી રે લખજો, ધણું લખજો રે
ધેણુની ભાભી રે.

લખજો બાળપણના મિત્ર સુદામા, ભાવે ભૂધરજીને ભેટવા.
એક હંસજાની કોટે કંકોતરી બાંધી, ધેણુને તે મહિયર કાગળ મોકલ્યા.
વાવલીઆ રે વાયા ને મેહુલા ધડુક્યા, કાસદીઆ રે પાછા વળ્યા.
ધેણુને મહિયર તે આગળ નદી ઝાઝેરી, તે માટે કોઈ નહિ આવીએ.
એક હસ્તી તેડાવો ને નદીઓ સોસાવો, ધનરસ માડી જાયો આવશે.
ધેણુને મહિયર તે આગળ ડુંગર ઝાઝેરા, તે માટે કોઈ નહિ આવીએ.
એક ભમર તેડાવો ને ડુંગર કારાવો, ધનરસ માડી જાયો આવશે.
ધેણુના કાકારે આવ્યા ને મામા રે આવ્યા, એક ના આવ્યા રે વીરા
લોભીયા.

મારા લોભી રે વીરા લોભ ન કરીએ, અવસરે આવી ઉભા રહીએ.
ધેણુની કાકી રે આવ્યાં ને મામી રે આવ્યાં, એક ના આવ્યાં રે ભાભી
લોભીઆં.

મારી લોભેણુ ભાભી લોભ ન કરીએ, અવસરે આવી ઉભા રહીએ.
સ્વામી તમારા સગાનું સઉ કોઈ આવ્યું, મારા સગાનું કોઈ ન આવીયું.
ઝોરડીએ ઉભાં ધેણુનાં સાસુજી બોલ્યાં, મહિયરની તે શી આશ રે.
તમારી કેડ પ્રમાણે રૂડાં પટોળાં વણાવું, કહો તો ઘડાવું ધમર ઘુન્નરી.
ઉથલો.

ગંગારે જમના ગોદાવરી, અણાવો રે ત્રિવેણીનાં નીર, ધેણુ નવાડીએ.
ખાંડની ખેડ ઉકાળીએ, ધેણુને નમણે રે સોહાસેણુ ચાર. ધેણુ.
નાહીને ઉઠ્યાં રે રતીવહુ, પહેર્યો પહેર્યો રે જાદરનાં ચીર, ધેણુ નાહી ઉઠીયાં.

૯૧

સસરા લીલડા ગજ પથરાવે, મૃગનયની મંદિરમાં પધારે.
 સાસુ ધાટ અનોપમ લાવે, રતી વહુઅરનેરે પહેરાવે.
 રતીરૂપ રંભાની રે તોલે, દેખી પ્રધુમનનાં રે મન ડોલે.
 હળવે ડગ ભરજો રે રાણી, તમારા સસરા છે સારંગપાણી.
 કહેશે વહુઅર ક્યાં કરમાણી, વાડકડો તે ચંદને ભરીઓ.
 મૃગનયનીરે આગળ ધરીઓ,, મૃગનયનીને ચંદન ન ભાજે.
 ગયો અવસર ફરીએ ન આવે, ઘેણુની તેડાવો સુભદ્રા નણદી.
 તેની પાસે રાખડી બંધાવો, રાખડલી બંધામણ લાખ.
 આપે રતીવહુ કરો બાપ, દિયર ખોજે આવીને રે ખેઠા.
 ઘેણુને ખુસેટ મારીને ઉઠ્યા, ખુસેટીએતે આજ કમાય.
 આપે રતીવહુ કરારે માય, ઘેણુની તેડાવો વડીરે જેઠાણી.
 વડી વહુઅર હોય વડા ચાર, કરે ખોળા કરારે આચાર.

૯૨

છોકરો જન્મે ત્યારે ગાવાનાં ગીત.

પ્રેમાનંદ પાટની પાયારે, માતા દેવકીએ શ્રી કૃષ્ણ જયારે.
 હવે જસોદાજી હાજર થાઓરે, ગોળ સુંઠી ઝાંઝણુજીને પાઓરે.
 ગોળસુંઠીમાં ગોળ છે મીઠાં રે, ઝાંઝણુ જન્મ્યાને અચરત દીઠારે.
 તને ઝમણું સીવાડું કે આંડણુ રે, તું તો વસુદેવતું કુળ માંડણુરે.
 તને ઝમણું સીવડું કે ટોપીરે, તું તો નંદજીને મન ગેપીરે.

નંદજીને ખારણે રાયણ પાકી, સૌ છોકરાંએ સુખડી માંગી.

કીકાજીરે બાળાજી નાધડીઆ નંદ ગોવાળજી, તું બોલરે બાળુડાજી—
તને સુખડી અપાવું હસી.

અનુર ખારેક ને કોપરાં, જશોદા બોલાવે આવો છોકરાં, કીકાજીરે.
કીકા આવ્યો ધર ઘોળીએ, ને—નાઠા કા બોળીએ, કીકાજીરે.
કીકાને પછેડે દાળિયા,—બોલાવેરે આવો નિશાળીઆ, કીકાજીરે.
કીકાને પછેડે ઘાણી, નંદજી બોલાવેરે આવો મારા દાણી, કીકાજીરે.
કીકા બેઠો ચંદન ધસે, બોબે દાંતે—હસે, કીકાજીરે.

કીકા નવસેં નવાણું નદી ડોળીરે, પુરુષોત્તમ કાઢવા બોળીરે.

કીકા હાંહારે તારા દુર્લભ દીઠાં મ્હોંડારે.

કીકા અડદાળી રોટલી કાળીરે, કીકા આવ્યો ત્યારે મા ઓશિયાળી ટાળીરે.

કીકા અડદાળી રોટલી રાત્રીરે, કીકા આવ્યો ત્યારે મા ચર્ધ માતીરે,

કીકા અડદાળી રોટલી ને તેલરે, કીકા આવ્યો ત્યારે બાપની વાધી બેલરે.

કીકા ફેાપનો ફેાદો ફાવ્યો રે, કીકા ભલે ભત્રીજો તું આવ્યો રે.

કીકા ફાથળીના બંધ કાપો રે, કીકા ફેાધ માગે તે આપો રે.

માતા જસોદાએ શ્રી કૃષ્ણ જાયા, ગોકુળમાં રે સૈને આનંદ પાયા.
હરં હાંકું કૃરં હાંકું કરંરે જતન, હું રાંકને ઘેર લાધ્યું રતન.
નાકની દાંડી તે નંદજીના સરખી, નખ થકી બાધ જીએને નરખી.
ઉંચાં ઉંચાં કરે લઉએ આંગળાં ધાવે, ચૌદ ભુવન મુખમાં દેખાડે.
આંગલાં સીવાડીને આન્યાં રે ગોપી, તેરે લાવ્યા અખોવનની રે ટોપી.
જીએ જોશીરે મારા કૃષ્ણના જન્મ, કેવા હશે મારા પ્રાણજીવન.
ભાટખંદીજન જે જે રે ખોલે, આજ મારે ઘેર હાથી રે ડોલે.
કહે રે કહાના કયા તારા તાત, આંગળીએ દેખાડ્યા નંદજી રે બાપ.
કહે રે કહાના કહી તારી માતા, જમણાં દેખાડ્યાં જસોદા રે માતા.

છટ્ટીને દિવસે.

[જનમરાસ.]

હરિ અવતાર શુણે રસભાવે, હરિ અવતાર શુણે ૫ળ હોય.
પુત્ર કલત્ર ધન બહુ રિદ્ધ હોય, જન્મ જન્મતણાં મટે રે પાપ.
માધ માસે રે છઠ્ઠ સાતેમ આવી, દેમહે ચોથું રે નહાણું રે નાહી.
કંસની માડી વધાવવાને આવી, થાળ ભરી સંગ મોતીડાં લાવી.
ઉપર શ્રીફળ બીજોરાં રે લાવી.
સંક્રાંત સાતેમ-ને સોમવાર, દેમહે મોહિનીનો અવતાર.
દેમહે સુતાં ને સાણાં રે દેખે, પ્રથમ ઉડી વસુદેવને સોંપે.

સાંભળો રે વસુદેવ વાત અકળિત, આપણે રે ઉદર વસિયા રે વિઠ્ઠલ.
 રૂપ નારાયણ ચતુર્ભુજ દીઠાં, શામળીઆ રે હરિશંકર દીઠા.
 શંખ ચક્ર ગદા લટકતાં રે, જોવા ક્રોધિ સૂરજ દીઠાં રે.
 ઉભી રેં દેમહો અંખે અંખાએ, એ રે સાણું કાંઈ આળ પંપાળ.
 એરે સાણું જો કંસાસુર જાણે, તોરે આપણાં ગોત્ર ક્ષય આણે.
 કંસને રે ઘેર હવા રે અસોજી, કંસને રે ઘેર નાદ વસેજી.
 કંસને રે ઘેર આંખલી બ્યાસી, કંસને રે ઘેર સીકાં રે ત્રુટાં.
 કંસને રે ઘેર ગોરસ પુટાં, કંસનેરે ઘેર ભાંગ્યાં રે ભાણાં.
 કંસને રે ઘેર પડ્યાં રે ભંગાણ, કંસને રે ઘેર ધારણ ધસીયાં.
 કંસને રે ઘેર મોલ રે ખસીયા.
 તોરણ સ્તાંભ મરડાઈ ગયા રે, ચળીયું રે કંસનું ખેસણું રે.
 દુધડાં પીને ધરણ હળ્યોરે.
 ઉભોરે થઈને સેજેરે સૂતો, કંસેરે મનરખ જોશી તેડાવ્યા.
 જોજોરે જોશ ને કહેજોરે સાર, ચાર ખાંડીને તલ જવ મંગાવો.
 બીના ધડા ગળતારે નોધાવો, ગોત્રજ માડીની પૂજ કરાવો.
 નવે રે ગ્રહનાં દાન અપાવો, વળતીરે કંસની કલત્ર બોલી.
 દેમહોરે તુને કેટલોરે માસ, રત્નકમળ કેરાં દોહાલાંરે,
 રાયનાં વિધનને વાળજોરે, પાંચમો માસ મારે ઉદરરે.
 બેનડ બનીયડ બેઠારે વાટે, સાંભળોરે બેનડ એટલીરે વાત.
 જાયુરે લઈને વીયાયુરે આપો, બહેનના જાયાને રક્ષા કરી રાખો.
 જાયુ ન આપે કાંઈ પેટનુંરે, એરે જાયાનેરે એહવું રે.
 છઠેને ગર્ભે હુંતો ગોકુળ આવી, બ્રહ્મારે વિષ્ણુ મહેશ્વરે વાહી.
 સાતમેરે ગર્ભે હુંતો મથુરામાં રહી, હાંહારે દાનવે વાત ઉતારી.
 આઠમો ગર્ભ ક્યાં ગાળશું રે.

થુથુરે આઠમો ગર્ભ કર્યા ગાળે, આઠમો ગર્ભ કંસાસુર મારે.
 અષ્ટમી રોહીણી ને બુધવાર, પુત્ર જ્યોતે સો લાખેણોરે.
 ઓરે આવો વસુદેવ ભરથાર, વિનતિ મારી એક વિચારો.
 એક દિવસ હું તો ગોકુળ ગઘ વિચારે દીધીને લીધીરે સહી.
 જાયુરે લઘને વિયાયુરે આપું, બહેનના જાયાને રક્ષા કરી સ્થાપું.
 સાંભળી વસુદેવ બોલીયા વાણુ, તમેરે કહ્યું તે મારે પ્રમાણુ.
 પેહેલેરે પાવલે પુન્ય રક્ષાજ્ઞે, અંગુષ્ઠ રાખે આદ્ય રક્ષાજ્ઞે.
 પળવેરે ત્રિકમ દેવ રક્ષાજ્ઞે, નજે નરોત્તમ દેવ રક્ષાજ્ઞે.
 જાંગે જનાર્દન દેવ રક્ષાજ્ઞે, કેડે કૃષ્ણાનુન દેવ રક્ષાજ્ઞે.
 પેટે પંચાયતન દેવ રક્ષાજ્ઞે, દુંટીએ દામોદર દેવ રક્ષાજ્ઞે.
 હૈડે હરિહર દેવ રક્ષાજ્ઞે, ગળે ગદાધર દેવ રક્ષાજ્ઞે.
 હાથે તે હરજી દેવ રક્ષાજ્ઞે, નખે નારાયણ દેવ રક્ષાજ્ઞે.
 આંગળે અનુન દેવ રક્ષાજ્ઞે, પ્હોંચે પુરષોત્તમ દેવ રક્ષાજ્ઞે.
 કાણીએ કેશવ દેવ રક્ષાજ્ઞે, ખભે ક્ષીરસાગર દેવ રક્ષાજ્ઞે.
 ગળે ગદાધર દેવ રક્ષાજ્ઞે, દાંતે દયાકર દેવ રક્ષાજ્ઞે.
 જીભડીએ જદુકુળ દેવ રક્ષાજ્ઞે, નાકે તે નરસિંહ દેવ રક્ષાજ્ઞે.
 કાને કાદંડધર દેવ રક્ષાજ્ઞે, આંખે અમર દેવ રક્ષાજ્ઞે.
 અમરે ભૂધર દેવ રક્ષાજ્ઞે, માથે મધુસૂદન દેવ રક્ષાજ્ઞે.
 બ્રહ્માંડે ભોળાનાથ દેવ રક્ષાજ્ઞે, પૂઠે પંચાનન દેવ રક્ષાજ્ઞે.
 તજેને ઉપર દીધીરે રક્ષા.
 એટલી રક્ષા દધ રાખજ્ઞે રે, બાળ બળોતીયામારે વિંટાળ્યો.
 લઘ વસુદેવના હાથમાં સોંપ્યો.
 હળવે હળવે ચાલજ્ઞે રે, ન પડે કંસાસુરને જાંચુ રે.

લોહ ગડાગડ ગડીઆં કમાડ.

બાગી રે ભોગળ લોહની રે, લોહ જડાજડ જડીયાં કમાડ.

કાળો રે મેઘ અંધારી રે રાત, માથે રે ગરવો જે જગતનો નાથ.
શેશનાગે શિરછત્ર ધર્યું રે.

જમનાના પાણીમાં પડીયું ખિંબ, ઉઠ્યા રે વસુદેવ ખેપારે ખેપ.

કીધી પ્રદક્ષિણા સાત સંકેત, ચક્ષુએ દોઢી દર્માર્દ મારે

કહે તું રે દાનવી કે પશુહાણુ, કહે તું રે બાળક લેવા આવી.

કહે તું રે કહાનતું આયુષ્ લાવી.

નહિ હું દાનવી નહિ પશુહાણુ, નહિ હું રે બાળક લેવા આવી.

હુંતો રે કહાનતું આયુષ્ લાવી.

હું છું જમના વડી નદી રે.

હરિ પોરાડ્યા અંબલીઆની ડાળ, વસુદેવ જુએ છે પાણીનો માર્ગ.

એટલે જમના થઇ રે બે લાગ, ઉઠો જશોમતિ લો રે ત્રિલંગી.

દીવડીઆ અજવાળે સોરંગી, ગોખે ઘીઅના દીવા મૂકવો.

તોરણુ બાંધોની જાદવ માય, પાંગતે લખજો મંગળ રાય.

છઠ્ઠી લખો સુર મોહી રહે રે.

મુચ્છવી આણવી સહજ પિઆઈ, સંભજો લાખેણો વિજળી જામ.

પુત્રને મૂકીને બાળકી સાહી, લોહ ગડાગડ ગડીઆ કમાડ.

લોહ જડાજડ જડીયાં કમાડ.

ભીંડી રે ભોગળ લોહની રે, બાળી રે બૂમજ પાડતી આવી.

ઉઠો કંસાસુર ખેપા રે ખેપ.

ચાલો ખડ્ગ લઇ, જહેન વિઆઈ.

જહેનની બાળીનો ઝાલ્યો રે પગ, વીરા રે પાથરું પાલવ ખોળા.

એક ભાણેજી રહેવારે દીજે, વીરારે ધડપણ પાળવા કાજે.
હાથેથી છૂટી ગઇ વિજળીરે, મને શાને મારે આપવારે.
તારારે વેરી ગોઠુળમારે.
એરે ગાય ને જે સાંભળે રાસ, તેનો રહેજો વૈકુંઠેરે વાસ.
તેની નારાયણ પૂરે રે આશ.

હાલરડાં.

૯૭

હરિ હાલોરે કહાન હાલો, નંદનો લાલોરે વિશ્વનો વહાલો.
તે પોઢ્યો પારણે હરિ, હાલોરે.
એને પારણે જડીયા ખાપરે, નંદજી આપ ઝુલાવે પારણું. હરિ.
એને પારણે જડીયા હીરા, બળીભદ્ર વીરા ઝુલાવે પારણું. હરિ.
એને પારણે હીરની દોરીરે, સુભદ્રા ઝુલાવે પારણું. હરિ.
એને પારણે ઝાઝાં મોતીરે, શ્રીજની ગોપી ઝુલાવે પારણું. હરિ.
હાલજી ગાઉ ને હરિ નવ સુએ, સુએ ન પોઢે ગોવાળો કાનજી. હરિ.

૯૮

નાધડીઆ તુજને ઝોળી, બાળુડા તુજને ઝોળી.
વધામણીની વિગત ઘણી, આણોરે ભાતને પીંગાણી. નાધડીઆ.
આણોની ખારેકને કોપરાં, તેડોરે નાધડીઆં ઝોડરાં. નાધડીઆ.
ચીરપટોળાંની વાળોરે ઘડી, તેડોરે નાધડીઆંની ટોળી. નાધડીઆ.
ઝોળીમાં સુવાડે મહિયારી, નાળીએર મુકીને છે માંડી. નાધડીઆ.
મહિયારીને આપો દામ, કુંવરનું શ્રી કૃષ્ણજી નામ. નાધડીઆ.

છોકરાનો વિવાહ મળે ત્યારે ગાવાનાં ગીત. (પહેલાં
કુંકુના છડા ગાવા.)

૯૯

આજ મારે ઘેર રામ રમેરે,
રામ રમે તે તો સૌને ગમેરે, સૌને ગમે ત્યાં તો દીવા બળેરે.
દીવડા બળે ત્યાં તો રત્ન ખરેરે, અણચિંત્યો આવ્યોરે મારે ઘેર સોહજોરે.
વાજતે ગાજતે આવ્યો મારે ઘેર સોહજોરે.
નવલા વહેવાઇએ મોકલ્યો મારે ઘેર સોહજોરે.
પાદશાહી પાથરણાં તે કાણુ રાએ મોકલ્યાંરે.
પાદશાહી પાથરણાં તે પાદશાહે મોકલ્યાંરે.
જાદરના ગલીયા તે કાણુ રાએ મોકલ્યા રે.
ચીરના ચંદરવા તે ડોસીએ મોકલ્યારે.
એણીની કુખે જીઆવર જાયા પનોતીએ.

૧૦૦

રંગરસ ઘોઘેથી ઉતરીઓરે, રંગરસ મોઘોરે વેચાયરે.
રંગરસ પાવલાનો પાશેરરે, રંગરસ અડધાનો અચ્છેરરે.
રંગરસ રૂપૈયાનો શેરરે, રંગરસ આણ્યો અમારે ઘેરરે.
જેવો રંગ—પાધડીએરે, તેવો રંગ રાખજો તમે—વહેવાઇરે.
જેવો રંગ—વહુની ચુંદડીએરે, તેવો રંગ રાખજો તમે—વહેવાણુરે.
આગળ હતા લોક ને લોકાઇ, હવે થયાં સર્ગા ને વહેવાઇરે.

અમીરસ ભરી રે તળાવડી, મોતીડે બાંધી છે પાળ
 ત્યાંને મારા જીઆવર ઝીલતા—વહેવાઇને લાગી છે રાડ.
 શુરે મોહ્યા પગની પાનીએ, શુરે મોહ્યા હીંડવાની ચાલ.
 શુરે મોહ્યા રે કંઈ નયણે, શુરે મોહ્યા મુખનાં તંબોળ.
 નથી મોહ્યા પગની પાનીએ, નથી મોહ્યા હીંડવાની ચાલ,
 નથી મોહ્યારે કંઈ નૈયણે, નથી મોહ્યા મુખના તંબોળ.
 પુત્ર મોહ્યારે—તણા, તેની અમને લાગી છે રાડ,
 જાયા મોહ્યારે—વહુ તણા, નેની અમને લાગીરે રાડ,

૨-ચાદવની આરતી.

સુખડે રચ્યાં રે કમાડ, શ્રીખંડે ઘોળ્યા ઓરડા રે.
 આદિતને જમવાનો વાર, રાંદેલ રાંધે રાંધણાં રે.
 બાસેઠ દીધારે વધાર, ચોસેઠ રાંધ્યાં રાંધણાં રે.
 ઉઠો સ્વામીરે ભોજન કરો, હું રે ઉતાવળીરે.
 આદિતને ચડી છે રીસ, રાંદેલ માર્યાં સોટીએરે.
 લીધાં રે આંડણુ લીધા ટોપીએરે.
 લીધારે રામૈયાકેડે પુત્ર, રાંદેલ ચાલ્યાં રસણુરે.
 દિયર મનાવવાને જાય, ભાભીરે કેવાં રસણાં રે,
 તમ વિના સુના રે અવાસ, રામૈયા સુનાં પારણાં રે,
 અણુતોલ્યાં સુના રે વેચાય, ભાભી રે ધર આપણાં રે.

અણુમુલ્યા હીરા રે વેચાય, લાભી રે ધર આપણાં રે.
(પછી ધરનાનું નામ દરેકમાં કહેવું.)

૧૦૩

પાને ફૂલે ભરાવી છે છાજ, તો અગર ચંદને ભર્યાં દાખડા રે.
જગાડો રે વહુ—વહુના કંથ, તો રાણી રાંદેલને કરે આરતિ રે.
આરતિ અવસરે હોય રે, રન્યાદેવ પહેલડા પહોરની રે.
પાને ફૂલે ભરાવી છે છાજ, તો અગર ચંદને ભર્યાં દાખડા રે.
જગાડો રે વહુ—વહુના કંથ, તો રાણી રાંદેલને કરે આરતિ રે.
આરતિ અવસરે હોય રે, રન્યાદેવ બીજલાં પહોરની રે.
ત્રીજ પહોરની, ચોથા પહોરની, ઇત્યાદિ.

૧૦૪

મારે આંગણે કુધ રે ખણાવું, ઘુંગળ સમાણાં પાણી રે. રન્યાદેવ.
ઘાટડીઆળાં નહાવા રે એઠાં, આદિતની ધરનાર રે. રન્યાદેવ.
સોધ રંગ તોઈ રંગ લાલ કસુંબો, મથુરામાં મોંધેરો વેચાયરે. રન્યાદેવ.
કેળાં કાતળીઆં ને આંખા પાતળીઆ, ખડખડાં છોલાએ રે. રન્યાદેવ.

૧૦૫

પહેલો રે પોઠી કુંકાએ ભરીયો, જમ રાણી રાંદેલ આગળ ધરીયો.
માવડીઓ ભાંગોતી મેણલાં.
હું વણજરી દાસ તમારી, નવ લાખ પોઠી એકલડી હુંકાર. માવડીઓ.

ખીજોરે પોઠી શ્રીફળે ભરીયો, જઈ રાણી રાંદેલ આગળ ધરીયો.
માવડીઓ.

ત્રીજો રે પોઠી ખારેકે ભરીયો, જઈ રાણી રાંદેલ આગળ ધરીયો.
માવડીઓ.

ચોથો રે પોઠી ફેફળે ભરીયો, જઈ રાણી રાંદેલ આગળ ધરીયો.
માવડીઓ.

વેચી ન જાણું સારી ન જાણું, નવ લાખ પોઠી એકલડી હંકારું.
માવડીઓ.

મેણુલાં રાણી રાંદેલ લાગે, મનના મનોરથ મૂળરાજ પૂરે. માવડીઓ.

૧૦૬

મારી આંગળી ધાસી, રાંદેલપૂજ કરંતલાં રે.

અંબોડારે લચીયા, રાંદેલ પાય પડંતલાં રે.

હું તો જહિં રે કાશી, ત્યારે જઈને તપ કરું રે.

માગું ધણીયનાં રાજ, અખંડ હેવાતન ઘાટડી રે.

મારી આંગળી ધાસી, રાંદેલ પૂજ કરંતલાં રે.

અંબોડારે લચીયા, રાંદેલ પાય પડંતલાં રે.

હું તો જહિં રે ગોદાવરી, ત્યારે જઈને તપ કરું રે.

માગું સસરાનાં રાજ, સાસુના ઘાટ સોહામણાં રે.

૧૦૭

લીલાં પીળાં પુલડીઆં જે ચાર, લીલો ને રથ રણીઆમણો રે.

ઉઠો રાંદેલ કરો શણગાર, આદિત સરખાં રથ ચડ્યા રે.

રથ રાખી પૂછે રે વાત, સ્વામી અમને નગર દેખાડજો રે.
 નાગર ભલાં પણ દૂર, કાશીમાં વિશ્વનાથ દેવ ભલા રે.
 લીલાં પીળાં પુલડીયાં એ ચાર, લીલો ને રથ રળીઆમણોરે.
 હિઠો—વહુ કરો શલુગાર,—સરખા રથ ચડ્યા રે.
 રથ રાખી પૂછેરે વાત સ્વામી અમને નગર દેખાડજોરે.
 નગર ભલાં પણ દુર, સુરતમાં મોજેશ્વર દેવ ભલારે.

૧૦૮

તાપીની તરીએ તરીએ વાવ્યાં રન્યા દેવ.
 ઉગ્યો છે ચોળ મજાઠ રન્યા દેવ.
 તેવી રંગાવો ચુંદડી રન્યા દેવ.
 ચુંદડીને ચારે છેડે પૂતળી રન્યા દેવ.
 ઓઢોની રાણી રાદેલ ચુંદડી રન્યા દેવ.
 હું કેમ ઓઢીશ એકલી રન્યા દેવ.
 મારે ને સાવિત્રીઆધને વાંધા રન્યા દેવ.
 તાપીની તરીએ તરીએ વાવ્યાં રન્યા દેવ.
 ઉગ્યો છે ચોળ મજાઠ રન્યા દેવ.
 તેની રંગાવો ચુંદડી રન્યા દેવ.
 ચુંદડીની ચારે છેડે પૂતળી રન્યાદેવ.
 ઓઢોની—વહુ ચુંદડી રન્યા દેવ.
 હું કેમ ઓઢીશ એકલી રન્યા દેવ.
 મારે ને—બહેનને વાંધા રન્યા દેવ.

પાને ફૂલે ભરી છાંયડી અગરની દાખડીરે.
 મેરે માડયા છે જંગ રાંદેલ મારે ગોરાણી રે.
 આદિત રાંદેલને મોકલો હું ખડી રે ઉતાવળી રે.
 એસણુ આપીશ પાટ ઓરાડીશ ઘાટડી.
 ભોજન સેવ ને ખાટ ઉપર વડા વેડમી રે.
 મુખવાસ પાન પચાસ પડો ભરી એલચી રે.
 પાન ફૂલે ભરી છાંયડી અગરની દાખડીરે
 —એ માંડયાં છે જંગ—જહેન મહારે ગોરાણીરે.
 —જમાઇ જહેનને મોકલો, હું ખડી રે ઉતાવળીરે.
 ઇત્યાદિ—

પ્રકરણ ૧૦ મું.

ગરબા સંગ્રહ.

વસંતતિલકા.

૧૧૦

જો હોંસ હોય ઉરમાં ભગિની તમેને,
 ગાવા ગીતો વિવિધ તો શુભ લાલ દો ને,
 રૂડી રૂતુ શરદમાં ગરબા રસાળા,
 ગાયો મુકંઠથી તમે મળી સર્વ ખાળા.

માતાના ગરબા.

૧૧૧

આઘનો નગર કોટમાં વાસજો, જવાળામુખી તે અંબા જંગતી જો.
 માને બ્રહ્માએ સેવી તે માને વિષ્ણુએ જો, સદાશિવે સેવી તે જવાળા
 માતજો, જવાળા

માના કુંડળતણો મહિમા ધણો જો, બ્રહ્માવાણી વખાણો વેદ જો.
 જવાળા.

માના વદન તણી શોભો ધણી જો, જાણે શરદ પુનેમ કેરો ચંદ્રજો.
 જવાળા.

મા અંદો અંદો અંબા જાણો જો, અંબા રમે તે રંગભેર રાસ જો.
 જવાળા.

માને સોનાનું છત્ર શિર છાજતું જો, માને ઘંટે ચોર્યાસી નાદજો.
 જવાળા.

માને નૈવેદ્ય મુક્યા તે નાનાં ભાતનાં જો, માને મદના પ્યાલા હાથજો.
 જવાળા.

મા આઘ અંતર તું ધશ્વરી જો, સદા પ્રાગ તમારો દાસ જો.
 જવાળા.

૧૧૨

રૂડાં ગરબે રમે તે માતા અંબિકા જો, પાચે વાગે તે ધુધરીના
 ધમકા જો. રૂડાં.

ગરબો જોવાને દેવ ઋષિ આવીઆ જો, સાથે :બ્રહ્મા સાવિત્રીને
 લાવીઆ જો. રૂડાં.

આવી નવકુળ નાગની નાગણી જો, ગરબે ન રમે તે નાર અભા-
 ગણી જો. રૂડાં.

હડી વાગે તે વેણામૃદંગમાં જો, ભેરી તાલ તંબુરો રસ રંગમાં જો.
 રડાં.
 ગાય છત્રીસ રાગની રાગણી જો, કરે નોરતાં તે ચોસેટ જોગણી જો.
 રડાં.
 મા ચંડમુંડને તમે મારીઆ જો, શરણે આવ્યા તેને ઉગારીઆ
 જો. રડાં.
 નરભેરામના સ્વામીના સંગમાં જો, અમે છધ્યેં માતાજીના રંગમાં
 જો. રડાં.

૧૧૩

માતા આરાસુરી ગરબે રમે જો, ફરે પુદ્ડી તે દેવ સૌને ગમે જો.
 માતા.
 માએ ગરબો માંડયો છે અતિ ધુમમાં જો, સૌ સખીઓ રમે છે
 આનંદમાં જો.
 માએ પહેરી છે સાડી સોહામણી જો, માને કાટે તે માળા મોતી-
 ની ઘણી જો. માતા.
 માના ઝાંઝર તણો ઝમકાર છે જો, માના કુંડળ તણો ચળકાટ છે
 જો. માતા.
 સાથે કાળકા ને બહુચરા બે બેનડી જો, ગરબે રમે તે અંબા
 અલબેલડી જો. માતા.
 માના સ્વરૂપની શોભા શી કહું જો, માના ગુણનો તે પાર હું શું
 કહું જો. માતા.

ગરબો જોવાને દેવ સૌ આવીઆ જો, માતું સ્વરૂપ જોષ્ઠને ધરણે
 દહ્યા જો. માતા.
 જો કોઈ વિનતિ તે માત અંબાની કરે જો, તેના જનમ જનમ
 નાં પાતિક ટળે જો. માતા.

૧૧૪

ધન્ય ધન્યરે આરાસુરી માત તારા પરતાને,
 મહિમા તારો શું વખાણું, મુખે કહો નવ જાયરે;
 દર્શન કરતાં અંબા તારું, ભવ દુઃખ સઘળાં જાય. તારા.
 જુગ જુગમાં તું વ્યાપી રહીને, પાર ના પામે કાય રે;
 ભક્ત તારાનાં દુઃખડાં ભાંગે, પ્રેમ કટાક્ષે જોય. તારા.
 મા સુંદર રૂપ સોહામણું, લલાટે ચંદ્ર પ્રકાશ રે;
 દેવ તારા દર્શનને તરસે, કૈલાસ તારો વાસ. તારા.
 મા સૃષ્ટિ સઘળી શરણે તારે, જગદંબા કહેવાય,
 કામળ કાંતિ શી કહું તારી, નામે પાતિક જાય. તારા.
 મા કરજોડીને વિનતી કરું છું, શરણે રાખો માતરે;
 પામર પશુ હું કાંઈ નવ જાણું, ગુનો કરજો માફ. તારા.

૧૧૫

અંબા જોયાના કાડરે, નિરખું મોરી માંડી.
 બાળી બહુચરા જોયાં નિહાળીરે, નિરખું મોરી માંડી.
 અંબા ને બહુચરા બે બેનડીઓ, મિરાજે છે ગોખરે.
 માઈ મન મોલું.

મા સોળે શણુગાર સહને બેઠાં, પ્હેર્યાં ચણ્યાં ચોળી ને
સાડીરે. નિરખું.
મા દેશ દેશના સૌ લોકજ આવે, કાઠ હીડે બેસે ઘોડાગાડીરે.
મારું.
મા અદ્ભુત લીલા શી કહું તારી, મા સંગ આવે દહાડી
દહાડીરે; નિરખું.
ભાદરવા મુદ્દે પાટે રે બેઠાં, માને મહોલે જુને છે હાથીરે. મારું.
મા ઘેરો ગાંડો થઇ પાલવે વળગ્યો, મા રખે મેલતાં કહાડીરે.
નિરખું.

આરામુરી અહભુત માત, તખત પર અંબા બિરાજે.
માને પહેરણુ ચુંદડી ઘાટ, તખત પર અંબા બિરાજે.
આચર ત્હારાની શોભા છે સારી, પ્રતી ધર્મશાળા છાજે. તખત.
લોક ભેળા થઇ વિનતિ કરે મા, કુંગરમાં શબ્દ ગાજે. તખત.
કોઈ કહે આઈ અને કોઈ કહે માઈ, તાથેઈ તાથેઈ નાયે. તખત.
સેવા કરવાનાં સૌ છે તત્પર, થાળ કરી મન રાયે. તખત.
કોઈ કનકને કોઈ કંચોળાં, લાવે છે ભેટને કાજે. તખત.
શુદ્ધ મને ભજે ભાવથકી જે, દર્શનથી દુઃખ ભાંજે. તખત.
સેવકના પૂરો મનમાં મનોરથ, બીન દેખે દીલ દાઝે. તખત.

અંખે માત વિનતિ કરું હું તમારી, પૂરોની આશ અમારી. અંખે માત-
ત્રિશુળધારી દિનદયાળી, ભક્ત જનોને તારનારિ;

છેદ્રાદિક સનકાદિ વસે છે, સત્તા વખાણું હું તારી. અંખે માત.

આરાસુરવાળી બહુચર બાળી, પાવાની બલિહારી;

ગુજરાત માંહે ધામ અલૌકિક, દર્શનમાં સુખકારી. અંખે માત.

અપંગનાં તેં દુઃખ નિવાર્યાં, અકળ કળાં છે તારી;

આ સંસારમાં હું છું પામર, ચરજ મારી લે સ્વીકારી. અંખે માત.

અનાથની તેં વાહારે આવીને, સાલ્ય કીધી ધણી સારી;

ભક્તની ખામી કેમ વિસારે, તું છે પ્રાણ આધારી. અંખે માત.

ચંડમુંડ જેવા દૈત્ય મારીને, પ્રાક્રમ કીધાં તેં ભારી;

બુડતાનાં તેં પ્રાણ ઉગાર્યાં, હું રંકને લે ઉગારી. અંખે માત.

અનેક દુઃખ દેવતાનાં તેં દળિયાં, દૈત્ય દળને વિદારી;

ગરીબનીવાજ દયા કરી મુજને, પૂરોની આશ અમારી. અંખે માત.

માત દયાળી કહું વારી વારી, કરજે સાલ્ય અમારી;

વિના આશરો તારો નથી એકે આરો, ભક્તની બુજ જાણુનારી.

અંખે માત.

સૃષ્ટિમાં પરમ દૈવત શક્તિ, અનેક નામ ધરનારી;

રતુતિ કરે છે ઈંદિરા આદિ, ચરણ કમળ પરવારી. અંખે માત.

અમલએલી અંખે માતરે, જગ જશ વરતાએ.

બુગ બુગમાં વિખ્યાતરે, મહિમા વખણાએ.

મહિષાસુર મારી ભાર ઉતારી, હારે માએ ખાસો ધડયો એ ધાટરે.
જગ જશ.

ચંડમુંડ વિહારી પ્રાક્રમ ભારી, હારે માએ સાધુપીડાની શુણી વાતરે.
જગ જશ.

મધુકીટ હણીઓ તરણા તુલ્ય ગણીઓ, હારે માએ રુપિના
ટાળ્યા ઉચાટ રે. જગ જશ.

રકતખીજ તાડણુ દૈત્યસંહારણુ, હારે માએ જુકિત કરી
ભલી ભાત રે. જગ જશ.

દેવનાં દીલ ઠારી કીર્તિ ધણી સારી, હારે માએ દૈત્યનો વાળ્યો
દાટ રે. જગ જશ,

અનેક દુઃખીઆ કર્યા છે સુખીઆ, હારે મા સેવક જન રળિયાત.
જગ જશ.

કૃપા કરીને મા જકતજનુની, વિનતિ સુણુજે મારી. હારે વિનતી.
આરાસુરી તું અંખે નિરખની, કંઈલાદષ્ટિ પસારી. હારે કંઈલા.
બહુચરખાળી ચુંભાળવાળી, માગું સહાય તમારી. હારે માગું.
પાવાવાળી છે મહાકાળી, વસો છે જંગલ ઝાડી. હારે વસોછો.
તુળબમાતા છે સુખદાતા, દક્ષિણમાં વસનારી. હારે દક્ષિણમાં
તુજ વિણુ મનના કોડ પૂરે કોણુ, રંકને લેખ ઉદ્ધારી. હારે રંકને.
જેવો તેવો પણ દાસ છું તારો, પૂરોની આશ અમારી. હારે પુરોની.

ધન્ય ધન્ય આરાસુરી, ધન્ય કીર્તિ તહારી;
 ધન્ય કીર્તિ તહારી, માત દેવી અંબા ન્યારી. ધન્ય ધન્ય.
 દુનિયા તારે દરશને આવે, મેહેર મજી તહારી,
 ઘટઘટમાં તું વ્યાપી રહી છે, ધન્ય શક્તિ તહારી. ધન્ય ધન્ય.
 અકળ સ્વરૂપ અંબા તહારી, ન રહે ચિત્તમાં ઉતારી;
 સૂરજ સરખા મોહી રહ્યા છે, જે ત્રિશુળધારી. ધન્ય ધન્ય.
 શુંલ નિશુંલ હણ્યા માજી, ક્રોધ દીવમાં ધારી;
 અગાધ લીલા માત તહારી, કેમ શકું વિસ્તારી. ધન્ય ધન્ય.
 અલખેલી અંબા આદ્ય શક્તિ, શંકરની નારી,
 એક વાર ઇચ્છા મારી, દરશનની તહારી. ધન્ય ધન્ય.
 મહિમા માતા શું વખાણું, કેમળ કાંતિ તહારી.
 ચરણ કમળમાં રાખ અંખે, બહારે ચઢજે મહારી. ધન્ય ધન્ય.

ઉનાઇ માતારે અવીચળ છે.
 હારે મા શ્રીગુરુ ગણપતિ શારદા, હારે ચરણે નમાવું શીશરે.
 હારે કીરપા કરો જગદીશરે, ઉનાઇ માતા રે અવિચલ છે.
 હારે મા રામ તે ચંદ્રજીના યજ્ઞમાં, હારે મળ્યા રૂપિ સહસ્ર દેવરે.
 ઉનાઇ.
 હારે તેને ઉજ્જ્વલક માંખ્યાં સ્નાનમાં, હારે પ્રકટયાં તત્ખેવરે. ઉનાઇ.
 હારે માનો પ્રવાહ આલ્યો તે લહેકતો, હારે ફેડ્યાં સાત પાતાળરે. ઉનાઇ.

હારે માની જવાળા તે ગંગને ગાળ રહી, હારે મેરૂં ઝાંખે નિરધારે.
ઉનાઈ.

હારે માને ચીર તે ચુંદડીના ચંદ્રવા, પ્હેરણુ દક્ષીણના ચીરરે. ઉનાઈ.

હારે માને પાંચ પટાનો ધાધરો, સાલુડે કસખી છે કોર રે. ઉનાઈ.

હારે માને લીલડા ગજની કાંચળી, હારે ડોકે જગમોતીનો હારરે. ઉનાઈ.

હારે માને અખીલ ગુલાલના છાંટણાં, સિંદુરે વરસ્યા છે મેઘરે. ઉનાઈ.

હારે માએ ચૈતર માસ પ્રકાશિઆ, મળ્યાં અતીતનાં ઝુંડરે. ઉનાઈ.

હારે તેને જટાવિભૂતિ પિરાજતી, હારે એવાં પુરૂષ પાવનરે. ઉનાઈ.

હારે માનો ગરબો ગાએ ને જે કોઈ સાલજે, હારે તેનો વૈકુંઠ
વાસરે. ઉનાઈ.

હારે તેતો ચાર પદ્મથ પામશે, હારે પુરો મનડાની આશરે. ઉનાઈ.

૧૨૨

અલખેલીરે અંખે માત, જોવાને જઘએ.

વરદાઇ બહુચર માત, જોવાને જઘએ.

સપ્તસીંગીરે સાચી માત, જોવાને જઘએ.

પાવાવાળીરે કાળી માત જોવાને જઘએ.

જોવારે જઘએ ને સુખીયાં થઇએ, આરાસુરમાં રહીએરે,

આપ આપના મનની વાતો, અંખા આગળ કહીએ. જોવાને.

આરાસુરમાં અંખા પિરાજે, પાવાગઢમાં કાળીરે;

દાક્ષણમાં તુળજા લવાની, ચુંમાળ બહુચરખાળી. જોવાને.

માને પારે હવનજ થાય, ને ચીર ચુંદડી હોમાયરે;

આલણુ સઘળાં વેદ લણે લ્યાં, માતુની મંગળ ગાય. જોવાને.

મા આંધળાંને આંખજ આપો, પાંગળાંને આપો પાયરે;
 નિરધનીયાને ધનજ આપો, વાંઝીયાને પારણા બંધાવો. જોવાને.
 કરજોડીને કઈ વિનતિ, શિવાનંદ તારો દાસરે,
 કૈલાસ જોને વાસજ આપો, અંખા ને પરતાપ. જોવાને.

૧૨૩

તાર માતા તાર, તાર ત્રિભુવનરાણા, તું મારી દીનદયાળ.
 મે તહારી સેવા ન જાણી, અંખાને દરખાર, મોગરો મોહી રહ્યો રે.
 પુલ પુટયાં દરખાર, હાર ગુંથાઈ રહ્યોરે, કયા ભાઈ વેડે પુલ કઈ
 વહુ હાર ગુંથેરે.

તે મારી અંખાને કાજ દેખીને જગ મોહ્યારે. તાર માતા.
 તુળજને દરખાર મોગરો મોહી રહ્યો રે, પુલ પુટયારે દરખાર.
 હાર ગુંથાઈ રહ્યો રે કયા વેડે પુલ, કઈ વહુ હાર ગુંથે રે.
 તાર માતા.

ખહુચરાને દરખાર મોગરો મોહી રહ્યો રે, પુલ પુટયાં રે દરખાર;
 હાર ગુંથાઈ રહ્યો રે, કયા ભાઈ વેડે પુલ, કઈ વહુ હાર ગુંથે રે.
 તાર માતા.

કાળકાને દરખાર મોગરો મોહી રહ્યોરે, પુલ પુટયારે દરખાર.
 હાર ગુંથાઈ રહ્યોરે, કયા ભાઈ વેડે પુલ, કઈ વહુ હાર ગુંથેરે;
 તે મારી કાળકાને કાજ, દેખીને જગ મોહ્યારે.

આજ માફી આઠેમ રંગ ભરીરે, મારે રમવા સરખી રાત.
 હું તને વિનવું અંખીકારે. મારે ગરબે રમવા આવ.
 હું કેમ આવીશ એકલીરે, મારી સાથે સહિયરનો સાથ,
 પહેરોની ચીરને ચુંદડી રે, માતા હોડો કસુંબા ઘાટ.
 આંખડી આંતે અણીઆળડીરે, માતા ટીલડી ચોડો લેલાટ.
 કેડે પટોળડી ખસમસેરે, માને ઝાંઝરનો ઝમકાર.
 પાંચ પટ્ટાનો માને ધાધરોરે, માને સાળુડે કસખી કાર,
 લીલડા ગજની કાંચળીરે, માને ડોકે તે નવસેરો હાર.
 આછી તે પીએળ ધ્રમ ધ્રમેરે, માનાં મોતીડાં તપે લેલાટ.

કીરપા કરજો અંબા આજ મને કીરપા કરજો અંબા.
 બારે બત્રીસી રસોષ કહું મા, ભોજન લાવે જમવા. આજ મને.
 ચોંસેઠ જોગણી ટોળે મળીરે મા, આવજો ગરબે રમવા. આજ મને.
 મીરાં કહે પ્રભુ ગિરધર નાગર, શુંલ નિશુંલને દમવા. આજ મને.

અંબાજીને ગાય જે કાઠ અંબાજીને ગાય.
 તેનેરે આંગણે નિત્ય દિવાળી, આનંદ આનંદ થાય. જે કાઠ.
 સેવક જનોની દયા જાણીરે મા, હાથમાં ત્રિશુળ સાલ. જે કાઠ.
 મીરાં કહે પ્રભુ ગિરધર નાગર, અવિચલ ચરણે સોહાય. જે કાઠ.

જોડો બાઈ બુડતો તારોરે, અંબે આઈ પાર ઉતારોરે.
 આ જોપે હું તો ધણું કમાયો, ભર્યો અનર્ગળ માલ,
 મધ્ય દરીયા વચ્ચે તોફાન લાગ્યું, શારે થશે હવે હાલ. જોડો.
 ખલાસીઆ તો ખડખડ કરેછે, મહા જીલમ મનમાય,
 માલધણી વીમાસી રહ્યો છે, ડોલ્યું દરીયામાંય જોડો.
 મધ્ય દરીયા વચ્ચે ડોલ્યું માતાજી, વહાણને નથી વીશ્રામ,
 એક નામનો આશરો તારો, કરો સેવકનાં કામ. જોડો.
 ઉંચું જોઉં તો આલ માતાજી, નીચું જોઉં તો નીર,
 બાળા શકિત મારી જીમ સાંભળને, સાળું રાખોને શરીર. જોડો.
 કુવાયરાની લહેરો લાગીને, મોઝાં તણી શી વાત,
 અપશુકનીઆ વેળા આવી છે, ધાઓ ધાઓ અંબે માત. જોડો.
 હાથેથી હવે નેજા છુટ્યાં, શઢ પણુ ડંડા તો ડ,
 અંત સમાની વેળા થઈ છે, હવે મોટે ભાલે છે મોડ. જોડો.
 હુંગરીએ તો દવ લગાડેલો, પુર્ણ કીધેલાં પાપ,
 એક પહોરથી સ્તુતિ કરું છું, આવોને આપો આપ. જોડો.
 અડધું વહાણ મેં અર્પણ કીધું, સાક્ષી ઉંચો આલ,
 આ અવસરે આરાસુરી આવો, નથી ખાવો મારે લાલ. જોડો.
 જગત જનેતા સ્તુતિ સુણી થયાં, વાઘ ઉપર અસ્વાર,
 ઝાઝ ઉપર જઈ ત્રીશુળ આપદ્યું, તારું તે જળ મોઝાર. જોડો.
 વહેવારીઓ તે અચરજ પામ્યો, આવ્યું મનમાં વહાલ,
 કરનેડી રાવો ભકત ભણેછે, અરપી દીધો બધો માલ. જોડો.

છુટક ગરબા.

૧૨૮

આજને આવ્યારે હરિ દાવમાં.
 હારે ભોળા ભાવમારે ભોળા ભાવમાં,
 તે ભૂધરને ભેટીએછરે. આજ.
 દાવ પડે ત્યારે લાજ ઘટે,
 હારે ત્યારે સાથરે તે શીદને આળોટીએ છરે. આજ.
 મહારારે મનમાં એવું આવે છે,
 હારે એવા બહાલમાં તે લાલને લપેટીએ છરે. આજ.
 દાસ રાજેના સ્વામી તમે રે મળ્યા છો,
 હારે ત્યારે દોલલ તો દિન શીદ ગાળીએ છરે. આજ.

૧૨૯

આવોની લાલ વરણાગીઆ,
 હારે ઘેર આવોની શ્યામ સવાદીયા છરે. આવો.
 હારે કહાના આવો તો શીખવું ચાતુરી,
 હારે આપણે રમીએ તે રંગભેર રાતડી છરે. આવો.
 હારે જમ્યે જમુનાંજના ઘાટમાં,
 હારે પેલા દુર્જન દોડ દેખે વાટમાં છરે. આવો.
 હારે એવા દાસ રાજેના સ્વામી રોકડા,
 હારે હું તો મોહી રહી મૂછના આંકડા છરે. આવો.

આવોની નંદજીના લાડકા.

હારે હું તો પ્રેમે પાઉં દૂધના વાડકા જરે. આવોની.
 હારે મહારા મનમાં તે ઘણી હોંસ છે,
 હારે મહારા ધરમાં તે મોળી છાસ છે જરે. આવોની,
 હારે તુજ માટે ગોરસ મુકયું શીકલે,
 હારે વહાલા ચતુરાધ મારી પાસે શીખ લે જરે. આવોની.
 હારે એક વાત કહુંરે તારા કનમાં,
 હારે હું તો મોહી રહી ત્હારી સાનમાં જરે. આવોની.
 હારે અલ્યા દાસ રાજેના સ્વામી માહરા,
 હારે ગોપી ગાય છે તે ગુણ હરિ તાહરા જરે. આવોની.

આજની ઘડીરે રળિયામણી,
 હારે મારા વહાલાજી આવ્યાની વધામણી જરે. આજની.
 હારે સોહાસેણુ પૂરોની સાથિઆ,
 હારે ઘેર મલપતા આવે હરિ હાથીઆ જરે. આવોની.
 હારે સોહાસેણુ ચાર તેડાવાંએ,
 હારે મહારા વહાલાજીને મોતીડે વધાવીએ જરે. આવોની.
 હારે સોહાસેણુ મળજો જે ઘડી,
 હારે મારા પ્રભુજી પધારે તે ઘડી જરે. આવોની.
 હારે અલ્યા દાસ રાજેના સ્વામી ફાંકડા,
 હારે હું તો મોહી રહી મૂછના આંકડા જરે. આવોની.

મોહી રહી મોહી રહી મોહી રહી હારે
નંદજીના કુંવરને મોહી રહી.

એનું મુખડું હું તો જોઈ રહી રે. નંદજી.

શ્યામ સ્વરૂપ એનું મધુરું મુખ છે,
ગેડલી હાથમાં સોહી રહી રે. નંદજી.

જળ જમુનામાં નહાવારે પેઠાં,
કદમે બેઠો વસ્ત્ર લઈ લઈ રે. નંદજી,

વંદાવનની કુંજ ગલીમાં
રાસ રમે વહાલો થેઈ થેઈ રે. નંદજી.

મીરાં કહે પ્રભુ ગિરિધર નાગર.
ચરણ કમળ ચિત્ત હું રહી રે. નંદજી.

બાજો બાજો બાજોરે તેરે બંગલેમેં ધુધર બાજો.

રમજુમ રમજુમ નેપુર બાજો,
ધુમધુમ ધુધર બાજોરે. તેરે.

બીંદ્રાબીનકી કુંજ ગલનમે,
રાધા કૃષ્ણ બિરાજોરે. તેરે.

મીરાં કહે પ્રભુ ગિરિધર નાગર,
ચરણ કમળ ચિત્ત રાજોરે. તેરે.

બગીચાં બગીચાં બગીચાંદે, મેરો બાલમ બિરાજે સારી બગીચાં.
 મોર મુકુટને કાને કુંડળ, પીળા વાધાને લાલ તંગીયારે. મેરે.
 બીંદ્રાબનકી કુંજ ગલનમે, સોળસેં ગોપીને વહાલે ઠગીયારે. મેરે.
 મીરાં કહે પ્રભુ ગિરિધર નાગર, લાલ રંગીલા રંગીયારે. મેરે.

કહાના મોરી ગાગરીયાં ભર દે, ભર દે, હો શિર પર ધરદેરે.
 કહાના.
 મેં જલ જમુના જાતી ભરનકું, ગાગરીયાં શીર પર ધરદેરે.
 કહાના.
 તુમ મત જાનો લાલા ઓર એકલી, સાથે સાહેલી મેરો સંગ છે રે.
 કહાના.
 તુમ મત જાનો લાલા ઓર કુંઆરી, મેરો સામળીઓ વર છે રે.
 કહાના.
 તુમ મત જાનો લાલા ઓર આ ગામકું, બીસરામે મેરો ઘર છેરે.
 કહાના.
 આગે જાઉં તો ફૂટે મેરી ગગરી, પાસે જાઉં તો કીજે સખરીરે.
 કહાના.
 મીરાં કહે પ્રભુ ગિરિધર નાગર, ચરણકમળ ચિત્ત ધર દેરે. કહાના.

નહિં દઉં નહિં દઉં નહિં દઉં નહિં દઉં, કહાના આજે તમને દાણુ નહિ દઉં,
 તારો જીલમ તે હું કેમ સહું રે. કહાના.
 આવડો જીલમ આ શો કરે છે, મારી પૂંઠે પૂંઠે ફરે છેરે. કહાના.
 લાખ ટકાનું ગોરસ માઈ, વેપાર કરીને ખોટ કેમ સહું રે. કહાના.
 પાધરે મારગ જીવે પાતળીઆ, ઝાઝુ કરશે તો કંસને કહું રે. કહાના.
 મીરાં કહે પ્રભુ ગિરિધરનાગર, ચરણકમળ ચિત્ત હું રહું રે. કહાના.

શ્યામ રંગ સમીપે ન જીવું, મહારે આજ્યકી શ્યામ રંગ સમીપે
 ન જીવું.
 જેમાં કાળાસ તે સહુ એક સરખું, સરવર્માં કપટ હશે આહવું.
 મારે.
 કસ્તુરીની ખીંટી કપાળે કઈ નહિં, કાજળ ન આખમાં અંજનવું.
 મારે.
 કોકીલાનો શબ્દ સૂણું નહીં, કાગ વાણી શકુનમાં ન લાવું. મારે.
 નીલાંબર કાળી કંચુકી ના પહેઈ, જમનાના નીરમાં ન નહાવું. મારે.
 મરકટ મણીને મેઘ દૃષ્ટે ના જોવા, જાંબુ વંત્યાક ના ખાવું. મારે.
 દયાના પ્રીતમ સાથે મુખે નીમ લીધો, પણ મન કહે જે પલક
 ના નીલાવું. મારે.

મોહનજી માણેક ઠારીઆ ઠારીઆ ઠારીઆ ઠારીઆરે. મોહનજી.
આછી તે પોળી ને ધીમાં ઝબોળી, માહીં મીઠાધઆં બનાધઆંરે.
મોહનજી.

દુધ પૌત્રા ને રાયતી કેરી માહીં, ગુવારીઆં વધારીઆં. મોહનજી.
સુરણ પુરણ આદા ચીરી મહી, લીંબુકી ખટાંધઆંરે. મોહનજી.
પાનનાં બીડાં ને લવિંગ એલાયચી, રાધે પ્યારીકી બલીહારીઆંરે.
મોહનજી.

ષ્ટદાવનની કુંજ ગલીમે, મોહને બંશી બજાધઆંરે. મોહનજી.
મીરાં કહે પ્રભુ ગિરિધર નાગર, કુલડે સેજ બીજાધઆંરે, મોહનજી.

આધવજના હારીઆં.

કાનુડો તો કામણુગારો, કાનુડો તો કામણુગારો,
કાનુડો તો કામણુગારો રે, ઓ બહેની આતો.
કાનુડો તો કામણુગારો રે.

રંગે રાતો, મદમાતો, વાંસળીમાં ગીત ગાતો,
નયને શું કરે વાતોરે.

ઓ બહેની.

જમુનાજી ગધ પાણી, મેહપીડા ભરી આણી,
ધેન્કી થઇ હું આવી શાણી રે.

ઓ બહેની.

તેં કહ્યું તે મેં ન માન્યું, આજે મારી જાતે નાણ્યું,
આવડું મેં નહોતું જાણ્યું રે.

ઓ બહેની.

બહેની તારે પાયે લાગ્યું, બહાણા વિના ઘેલું લાગ્યું,
દયાનો પ્રીતમ માગ્યું રે.

ઓ બહેની.

શ્યામને સમજાવી કહેજો, શ્યામને સમજાવી કહેજો.

શ્યામને સમજાવી કહેજોરે, ઓધવજી ઐટલું,

શ્યામને સમજાવી કહેજો રે

ઝીજની નારી ઘણું વલણે, મનકું મળવાને તરસે,

મોહનજી આવજો કાંઈ મસે રે.

ઓધવજી.

અકુરજી અહિં આભ્યા, કપટે હરિને સમજાવ્યા,

અમારાં કાંઈ ન કાવ્યાં રે.

ઓધવજી.

કુખજી તો જાતે કપટી, જહાલાને લીધો લપટી,

ગોકુળમાંથી ગયારે છટકીરે.

ઓધવજી.

રંગીલો તે રંગમાં ભીન્યો, ગોપીઓનો સાથ સુનો,

ઓધવજી અમારો શો છે ગુનો રે.

ઓધવજી.

શરદ સમે રાસ રમ્યા, ભેળા બેસી ભોજન જમ્યા.

મથુરાના લોકો હવે ગમ્યા રે.

ઓધવજી.

મળે તો મીઠાના સ્વામી, હૈયામાં રહ્યા રમી,

પાયે લાગું નમી નમી રે.

જહાલાને મનાવી લાવો, જહાલાને મનાવી લાવો,

જહાલાને મનાવી લાવો રે, ઓધવજી મહારા,

જહાલાને મનાવી લાવો રે.

ગોકુળીકે તો સુનું લાગે, નંદજીનું ધર લાગે,

તેમાં કાંઈ ન સાઈ લાગેરે.

ઓધવજી.

જમનાજી તીરે જાય, તરશ્યા ગોવાળિઆ થાય,
જીવે છે તમરી વાટરે.

જશોદાને માત કહાવો, નંદજીને તાત કહાવો,
ઘડપણે રઝળાવી શું જાઓરે.

ઓધવજી.

દશરથે દેહ લાગી, નંદધેર ન જોયું ઝાંખી,
ગોપીઓ રઝળતી રાખી રે.

ઓધવજી.

ધરથી ન જાણ્યો આવો, ધુતારાનો કાવો દાવો.
કપટી કાનુડો કહાવો રે.

ઓધવજી.

ગોકુળથી ગયા નહાસી, ધરમાં રાખી કુખજ દાસી,
મથુરાના થયા વાસી રે.

ઓધવજી.

મળો તો મીઠાના સ્વામી, જીવન અંતરજમી,
તમને શિખામણુ શાની રે.

ઓધવજી.

૧૪૦

ભજો સૌ ગંગાધરને ભજો સૌ ગંગાધરને,
ભજો સૌ ગંગાધરને રે, ભોળો ધશ છે,
ભજો સૌ ગંગાધરને રે.

ડાકડમરને માળા, કંઠે છે સર્પ કાળા.

અર્ધાંગે હિમાચળ બાળા રે

ભોળો.

સર્વાંગે ભસ્મ બિરાજે, જટામાં જાનહવી છાજે,
ભૂતપ્રેત આગળ ગાજે રે.

ભોળો.

ખીલપત્ર એને વહાલી, રૂદ્રાક્ષ કંઠે ઠાલી,
જગદંબા એને વહાલી રે.

ભોળો.

ત્રિલોકનો એ છે જોગી, અંખા એ માન્યો ભોગી,
પાર ન પામે કાંઈ શોધી રે.

ભોજો.

૧૪૧

પેલા નંદજીના કુંવરે ઘેનાં કીધાં જો, વહાલે લીધા અમારા પ્રાણ જો.
નંદજી.

વહાલો ગોકુળ મૂકીને મથુરાં ગયો જો, વહાલે કુચળ સું બાંધી
ગ્રીતજો. નંદજી.

વહાલા ગોકુળની શેરી સોહામણી જો, ત્યાં તો નિત્ય નિત્ય નવલા
રંગજો. નંદજી.

વહાલે રાસ રમાડીને તેડીયાં જો, વહાલે તેડીને તરછોડીયાં જો. નંદજી.
મેહેતા નરસૈઆનો સ્વામી લલે મળ્યો જો, વહાલે ફરીને રમાડ્યાં
રાસજો. નંદજી.

૧૪૨

જમના કાંઠે ઉભો તે સુંદર શામજો જો, મીઠી મેરલીમાં મધુરી
વેણુ વગાડતોજો. જમના.

જોપી જમના નહાવાને નિસર્યાં જો, નહાવાં નિસર્યાં ને અંગનાં
આલરણુ વિસર્યાં જો. જમના.

જોપી આકુળ વ્યાકુળ થાય ધણી જો, આપણાં અંગના આલરણુ
કહોની સખી કર્યા હશે જો. જમના.

વહાલે વનમાં વગાડી ઝીણી વાંસળી જો, વાગી વાંસળીને કારી
મારી પાંસળી જો. જમના.

મેહેતા નરસૈઆના સ્વામીને વિનવું જો, આપો ચુંદડી અમારી પાથે
પકું જો. જમના.

૧૪૩

ગરજીરે તમને જાણ્યા હો ગિરિધારી, મતલબીઆ છો મોહન
મોરારી. ગરજીરે.
મનેરે માયા લાગી છે તમારી, મારે મન ઝાઝી છે મોરારી,
બહાલેરે મને શા માટે વિસારી. ગરજીરે.
પહેલીરે મને ખખર આવી પડતી, એની સાથે પ્રીત નહિ કરતી,
બહાલારે મને મૂકી ગયા રડતી. ગરજીરે.
મેં તો રે જાણ્યું ઉજળું તે દુધ હશે, તેને રે બહાને વાહી મ્હને છાસે,
રહીતી હું તો તમારે વિશ્વાસે. ગરજીરે.
જશોદાના કહાન તમે કાળા, કાળારે બહુ આંખતણા ચાળા,
તે પર હું તો મોહી છું નંદલાલા. ગરજીરે.
હવેરે હરજી ઘણું થયું ગિરિધારી, ક્ષમા કરો ચુક થઇ મારી,
થઈને રહી છું દાસી તમારી. ગરજીરે.
પ્રીતમના સ્વામી મને મળીયા, દુઃખરે મારાં જનમનાં ટળીયાં,
ગોપીરે સૌ આનંદથી મળીયાં. ગરજીરે.

૧૪૪

કંથ રે મારા કંઠણ થયા કરમે, ધાયલ થઇ છું ચિત્ત ન ઠરે ધરમે.
કંથરે.
બહાલારે મારાં મથુરાના વાસી, બહાલીરે કીધી કંસતણી દાસી,
કીધીરે કહાના કુબળ પટરાણી. કંથરે.

ગોકુળીઆમાં સુતું બહુ લાગે, કટારી તો પ્રેમતણી વાગે,
 બેર આવો જશોદાના જાંયા. કંથરે.
 રાતદિન રોતાં સખી જાએ, વિયોગનું દુખ ન સહેવાયે,
 લાવો કાંઈ સમજાવી પ્રજરાએ. કંથરે.
 ગોપીકાના સુખ સાગર આવ્યા, થાળ ભરી મોતીડે વધાવ્યા,
 હાવે થઈ છે આનંદની હેલી. કંથરે.

૧૪૫

ગોવાળીયાના હારીયાં.

લગારેક નંદના છોરારે, આવો મહારી ગાવડી દોહવારે.
 મહારી ગાવડી તુજને હળીરે તુજને દોહવા દે,
 હેલવણીનો ટકો પૈસો થાય તે પહેલો લે. લગારેક.
 આવડો મોઘો શું થયોરે, શોધ્યું ગોકુળ ગામ;
 આજતો મારે જો પડ્યું, વહાલા તુજ સરીખું કામ. લગારેક.
 ધરનાં છોકરાં રોતાં મુકીને, તુજને ખાવા આણું,
 કંઈ તણો કંઈ હાર લખને, કહાનજી કાટે ધાણું. લગારેક.
 મનનું હેત તો મન જણાવે, મહોંએ કહે શું થાએ.
 નરસખઆંના સ્વામી વિના, માઈં જીવ્યું અનરથ થાએ. લગારેક.

૧૪૬

ચાલ્યો જરે ગોવાળિઆ, તું અમશું ના કર મોહ.
 કોકી તહારી કામણુગારી, કાળી તહારી વેણ,
 મોરલીમાં મોહ પમાડી, શીદ નચાવે નેણ. ચાલ્યો.

વતમાં આવી વેણુ વગાડે, કરે મધુરી વાત.
 મારગમાંથી રહે વેગજારે, જાણશે તારો તાત. ચાલ્યો.
 પાધરી વાટે જાઓ પાતળિયા, શીદને ખોટી થાઓ.
 પરનારીને પાલવડો તમે, ઘોળે દાસે શું સાહો. ચાલ્યો.
 જો મહારં મહી લુટશે તો મુખની ખાશો ગાળ,
 લાલણુ ડ્રલુ યધુનાથજીરે, તમે જાને ખોલો આળ. ચાલ્યો.

૧૪૭

જા જા જૂઠડી નારીરે, પૂછું પરણી કે કુંવારીરે,
 જૂઠી જૂઠડી શું કરેરે, સંભાળોની આપ,
 મારગ વચ્ચે રોકે તેને, જો હોય મા ને આપ.
 શું પૂછો નંદના જોયા રે, અમો ગોકુળની મૈયારે.
 કૃષ્ણ કહેછે કામની રે, સંભળી લે સહી,
 પૂછ તહારાં માઆપને, જે વેચવા મોકલી મહિ. જા જા.
 મથુરામાં જનમ્યો ને, નંદજીનો ખાળ,
 મારગ વચ્ચે રોકીને તું શીદ કરે છે આળ. શું પૂછો.
 કૃષ્ણ કહે છે કામનીરે, મહિયારીરે માતી,
 મહી વેચીને પાછી ફરતી રંગે છે રાતી. જા જા.
 સાસુ અમારી ખીજશેરે, પરણ્યો પુછે પેર,
 નરસૈઆના સ્વામી અમને, જાવા દો ને ઘેર. શું પૂછો.

૧૪૮

ધુતારી ધુમટાવાળીરે, આંજ્યા વિણુ આંખડી કાળીરે,
 ઉંચીને અક્ષબેલીરે, પાતળી પરિધાન,

જાંબનીયાનું જોર ઘણું, હું ઉતારું અભિમાન.	
નાનપણમાં નામજ કહાડયું લોક કરે વખાણ,	
મ્હેં માગે ને આંખંડી લાજે, માંહોમાંહે શું દાણ.	
ચાલ્યો જ પાધરી વાટેરે, સાંખું નંદરાયના માટે.	
આ ગોકુળમાં ઘણી વસે છે, મોટી જાત આહીર.	
બહેવારની વાટે લજ્જા શાની, છે વડકણની રીત.	ધુતારી.
પાધરી વાટે તે લડેરે, જેને હોય બે બાપ,	
એ શું દાણ લખાવી લાગ્યા, કંસરાયની છાપ.	ચાલ્યો.
છાપ તો ત્હારો બાપ કરે છે, રાંકડો લીખુભાન,	
અમો કુંવર નંદરાયના ગાણું કંસને તૃણસમાન.	ધુતારી.
સમજી બોલો શામળારે, લોક સાથે શાં લાડ,	
ભીખ માગીને જીવવું, માનો પરમેશ્વરનો પાડ.	ચાલ્યો.
ગોપી ગળ દો અદકેરી, છે જોરાવરીનો પોરો,	
ભીખ માગ્યાની પેર કહું, તું કાન ધરની ઓરો.	ધુતારી.
કાન ધર્યાનું કામ શું છે. સમજ્યાં મનની વાત,	
એવો કો દેખતી નથી, જે અટકાવી શકે હાથ.	ચાલ્યો.
આવે રાણી ઈંદ્રાણી તો, જાય મુકીને માન,	
તારું સર્વસ્વ લઉં સુંદરી, તો નામ મ્હારું કહાન.	ધુતારી.
છ વર્ષનો છોકરોરે, ચોરીને પીતો જાસ,	
સર્વસ્વ આપું શામળા તું, આવ મારી પાસ.	ચાલ્યો.
તું મદમાતિ મહિયારી, હું નિકટ નહાતું બાળ,	
બાળપણું તુજને દેખાડું, થાવા દે સંધ્યાકાળ.	ધુતારી.
વિવાહ કરતાં દિવસ વિત્યો, અંખળા આકળી થાય,	
પ્રેમાનંદ પ્રભુ જાવા દોને ગોપી લાગી પાય.	ચાલ્યો.

કાળા કહાનજીરે મારી ચુંદડીના ચોર,
 મીઠી મોરલીવાળારે, મહારી ચુંદડીના ચોર.
 લાખ ટકાની ચુંદડી ને, નવલખો છે રંગ,
 કાળી થાશે કામણુગારી જો અડકશે તારું અંગ. કાળા.
 ચુંદડી ચોરી વહાલો ચડ્યો કદમની ડાળ,
 અમે ઉભાં જમનાજીમાં કર જોડી શ્રીજનાર. કાળા.
 નંદના લાલા ના કર ચાળા, કાનજી ગોવાળા,
 મધરાતે મથુરાંથી આવ્યા લઇને ઉચાળા. કાળા.
 લગ્ન લઈ નથી પરણાવ્યોરે નથી ખરચ્યાં દામ,
 રામકૃષ્ણ પ્રભુ પાતળા મારા લવનાં સીધ્યાં કામ. કાળા.

સલુણી રાધે પ્યારીરે તું તો મેરો કલો માન.
 તુંજને તેડે શામજોરે કુંજગલનની માલિ,
 સરખે સરખી મળી સુંદરી પ્યારી તુંજ સમોવડ ત્યાંય. સલુણી.
 સૌ વહાલી છે શ્યામને પ્યારી અદકો તુંજ સું નેહ,
 સુનો ફરે છે શામજો જાણે ગ્રાણુ વિનાનો દેહ. સલુણી.
 સખીયો સૌ વિનવેરે ચાલો અમારી સાથ,
 ભાલણુ પ્રભુ રઘુનાથજી તો માને તમારો પાડ. સલુણી.

સુંદર શામળારે અમે હાર્યાં ને જીત્યો તું.
 દિવાકર અસ્તાચલ પ્હોંચ્યા પડી પ્રભુજી સાંજ,
 પરણ્યા પિયુને ઉત્તર દેવો કેમ રહીએ વનમાંય. સુંદર
 સાસુડી સાપેણુ નણદી નાગેણુ જેઠ જેવો જમ,
 સૂરજ સરખો સ્વામી તેને ઉત્તર લઈશું કેમ. સુંદર.
 કાલ લેતો તે આજ લેને અમને અસુર થાય,
 ગૃસ્થાધર્મની મોટી મેડી ઘેર દોવી છે ગાય. સુંદર.
 દાણુ તમારું અમે લઈશું તમે આપીને જાઓ,
 પ્રેમાનંદ પરમેશ્વર કહે ગોપી આકળાં શાને થાઓ. સુંદર.

મહિયારીનાં હારિયાં.

પ્રથમે સમરૂં શ્રી ગણપતિ દેવા, તમે છો ગરીબનીવાજરે,
 ઉંચાં રે નીચાં દેવળ ચણાવું, ત્યાં ત્હારી મૂર્તિ પધરાવું. પ્રથમે.
 તેલ મેંગરેલ તમને નિત્યે ચડાવું, દુર્વાએ કરૂં તારી સેવારે,
 મીસરીરે ભોગ તને નિત્યે ધરાવું, મોદિક ધરાવું તને લેવારે. પ્રથમે.
 જમણા હાથમાં ફરસી ધરાવું, ઉંદર વાહન ચડવારે,
 મીરાં કહે પ્રભુ ગિરધર નામર, સિંદુરે કરૂં તારી સેવારે. પ્રથમે.

મલપતીરે મહિયારીરે આવી, માથે મહિની ગોળારે,
 મહિ લો મહિ લો ગિરધરધારી, લાણે તે લામની ભોળારે. મલપતી.

ધરમાંથી ગોવિંદજીરે આવ્યા, ગોરસ નાખ્યા દેખારે,
 આલ્યો જ્વની કુંવર કનૈયા, મહી માર્ગ દેખાશેરે. મલપતી.
 લાખનોરે લેંધો ને લાખનોરે સાળુ, સવા લાખની ચોળારે.
 મીરાં કહે પ્રભુ ગિરિધર નાગર, રાધારંગમાં રોળારે. મલપતી.

૧૫૪

લાડેકવાયા તને લાડ ન કરીયે, ઢળશે મહિની મટકીરે,
 મેહિયારી મહિ વેચવા આવી, માથે મહિની મટકીરે. લાડેક.
 વૃંદાવનને મારગ જતાં, ગોરસ નાખ્યાં પટકીરે,
 કહાનુડે કંઈ બનમાં ઘેરી, ગોરસ પીધાં ગટકીરે. લાડેક.
 કંઠે રાજ છે કંસજ રાયનું, ચોરે ચડશે ચટકીરે,
 મીરાં કહે પ્રભુ ગિરિધર નાગર, સામળી સુરતપર છટકીરે. લાડેક.

૧૫૫

છેડલો રે મુક છખીલા કહું છું, તુટશે મોહનમાળારે,
 દેખાઈતા રે હરિ ન્હાના સરખા, ક્યાંથી શીખ્યા આવડા ચાળારે. છેડલો.
 હરી તમે છો ન્હાના હું છું મોટી, લોક તે કરશે હાંસી રે,
 પછસો હોય તોં લોતી વેચાતી, થઈ રહું તમારી દાસી રે, છેડલો.
 અમે વહુઆર મ્હોટારે ધરનાં, દીઠડે મારગ જાવું રે,
 નાથ વિના ખીજો નર નથી તીરખ્યો, કહો તેવા સમ ખાઉંરે છેડલો.
 ચીર ફાડીને જેમ કડકા રે કરીએ, ઘડું ઉપર જેમ લીંટીરે,
 નરસૈયાના સ્વામીની સંગે રમતાં, દાથની હિતારી આપી વીટીરે. છેડલો.

૧૫૬

- હાથ ચક્ર ત્રિશુળ બિરાજે, અલેક જગાવે નગરીમેં,
શ્રીકૃષ્ણકે દર્શન કરને, આયે સદાશિવ ગોકુળમેં. હાથ.
- જટા મુગટપર વહેતી ગંગા, ચંદરમા શિર ઊપર હે,
ગલે રૂંઢકી માળા બિરાજે, રૂપ લયાનક અદકા હે. હાથ.
- શેષનાગ તપ્પ રહા લપટકર, આત્રમ ભાગે દુર દુર હે,
કેન મુલકસે આયા જોગી, દેખો ગોકુલ અંદર હે. હાથ.
- અલીગલીમે અલેક જગાકર, આયે નંદ કે આંગનમેં,
માત જશોદા બેઠી મહેલમેં, અવાજ સુતી આ કાનોમેં. હાથ.
- અવાજ સુનકર આઈ જશોદા, આન ખડી દરવાજેમેં,
જપ્પ જોગીકા સ્વરૂપ દેખા, બીચાર કરતી હે દીનમેં. હાથ.
- ચાળી ભરકર કંચન લાઇ, લો બાવાજી ઝોળીમેં,
શિવજી કહેતે હમ નહિ લેતે, લે જાઓ માઇ અપને ઘરમેં, હાથ.
- ચાર ખુંટકા સોનારૂપા ભર્યા હે માઇ મેરી ઝોળીમેં,
હીરા કંચન પાટ પીતાંબર, જો ચહીએ સો હે ઘરમેં. હાથ.
- દુર દેશકા મેં હું જોગી, રહેનેવાલા કાશીમેં,
તેરે બાળકકી સુરત દેખંતે, આયા ગોકુલ નગરી મેં, હાથ.
- જલદી લાવ માઇ તેરા બાલકકું, દરશન કર જાઉં કાશીમેં,
શ્રીકૃષ્ણકે દરશન કરને આયા હું મેં ગોકુલમેં. હાથ.
- કહેત જશોદા સુનો બાવાજી, એ બાતાં નહિ હોનેકી,
મેરા બાલક કલકું જનમ્યા, ખબર નહી ધનંદે તનકી. હાથ.
- કાળા પીળા સ્વરૂપ તુમેરા, સુરત જેસી બાધોકી.
મેરા બાલક ડર કર મર જાએ, નજર લગે કોઇ રાંડોકી. હાથ.

ધન ગોકુલમેં જહોત હે બાલક, જા સુરત દેખો ઉનકી,
 મેરા બાલક જહોત હય છોટા, ધરમેસેં નહીં લાનેકી હાથ.
 થાળી ભરકર કંચન લાધ, ઉપર લિક્ષા મોતનકી.
 લેના હોય તો લો બાવાજી, મેં બાલક નહીં લાનેકી. હાથ.
 કહત સદાશિવ સુનો જશોદા, એ બાલક નહિ બીનેકા.
 તીન લોકકું યહી ડરાવે, એ દાતા તીન ભોવનકા. હાથ.
 ચંદા સુરજ નવ લાખ તારા, ધ્યાન ધરે તેરા બાલકકા,
 સુરવર મુનિવર નારદ શારદ, સખ સમરન કરે ઉનકા. હાથ.
 ઘેલી જશોદા ભૂંડી ફીરતહે, એ બાલક નહિ બીનેકા;
 એસા બાલક તેને જન્મ્યા, કામ સુધારા કાઢ એકકા. હાથ.
 જલદી લાવ માધ તેરા બાલકકું, કયોં છુપાયા હે ધરમે,
 હઠ કર જોગી ખડા રહાને, ખેઠ ગયા દરવાજેમેં. હાથ.
 અપને દીલમેં સમજી જશોદા, લે આધ શ્રી કૃષ્ણકું,
 મીલી દોનોકી નજરો નજરી, શિશ નમાયા શંકરકું. હાથ.

૧૫૭

ઇસ જોગીઅનકી દૃષ્ટિ પરી હે, કહાન હમારો રોવેરી;
 ધરધર દુંઢત માત જશોદા, દૂધ ન પીવે નહિ સોવેરી. ઇસ જોગી.
 એ જોગીકું દુંઢત નીકસી, બીજમે ફેરી ડારેરી,
 લટકત લટકત શંકર આયે, અલખ જ્યો અલખ પોકારેરી. ઇસ જોગી.
 જોગી માગત બીજરાનીપે, રાધ લોન કર લીનેરે,
 ચાર ફેર લાલનકે ઉપર, શિર ઉપર કર દીનેરી. ઇસ જોગી.
 રોગદોષ સખ ગયો બાલકકો, મગ્ન ભયે નંદલાલારે,
 નંદ રાનિ તખ મુદત ભયીહે, દીની મોતનકી માલારે. ઇસ જોગી.

તુમ તો જોગી પરમ મનોહર, બ્રીજમેં વાસો દીજેરી,
જળ મેરો સુત રોવનં લાગે, તજ અહીં દર્શન દીજેરી ઇસ જોગી.
કહોરી જોગી નામ તુમેરો, તુમકું બેદ બખાનેરી,
બુદે બાબુ નામ હમારો, સુરશ્યામ મોહે જાનેરી. ઇસ જોગી.

ગણીઅનનાં હારિયાં.

આવત મોરી ગણીઅનમેં ગિરધારી, મેં છુપી હું લાજકી મારી. આવત.
કમુબલ પાધ કેસરીયા વાધો, ઉપર હાર હજારી,
શિર મોતીઅનકો તોરો બિરાજે, પેચનકી છબન્યારી, આવત.
મોર મુકુટ પીતાબર સોહીએ, કુંડલકી છબન્યારી,
ગળે મોતિઅનકી માળા બિરાજે, હીરાકી બલીહારી. આવત.
જમનાકે તટ પર ઘેન ચરાવે, મોરલી અધર પર ધારી,
જળ બંસીકી ટેલ સુણી સખી, આન મીલે બ્રીજનારી. આવત.
આ બ્રીદાબનકી કુંજગલનમે, આન મીલે રાધે પ્યારી,
મીરાં કહે પ્રભુ ગિરિધર નાગર, તુમ જીતે હમ હારી. આવત.

કેસે લઈ જલ પાણી મૈયા મે કેસે લઈ જલ પાણી,
કાળો કહાતુકો થઈ બેઠો દાણી. મૈયા.
મારગ રોક્યો છે નંદજીતે જીએ, મટુકી લુંટે છે અમારી,
કંસરાયતે મન ન આણે, જાત મેં એની જાણી. મૈયા.

ચીળાં પીતાંજર પહેરણુ એને, ગેડી ધરે કરમાંહે,
 રમજુમ રમજુમ નેપૂર બાજે, પાધડી બાધે છે તાણી. મૈયા.
 નાકમાં મે.તી અમુલ્ય લળકે, કાનમાં કુંડા ચળકે,
 તટ જમના પર ઘેન ચરાવે, મધુરી લાગે છે એની વાણી. મૈયા.
 ઔદ્રાણ્યકી કુંજગલનમે, ઘેરી ગોવાલણુ નારી,
 મીરાં કહે પ્રભુ ગિરિધર નાગર, રાસ રમે વનમાળી. મૈયા.

૧૬૦

સુદામાકું દેખત શ્યામ હસેરે, દેખત શ્યામ હસેરે, સુદામા.
 ટુંકી શી ઘોતી ને દુખળી કાયા, ચાલત પાઉં ધસેરે,
 ટુંટી શી લકડી કરમે ગ્રહીહે, ભુજમે ગઠડી બીસેરે. સુદામા.
 આવો સખા અપને બાલપનેકી, બાત ભુલી કયોં જશેરે,
 અમારીરે ભાભીને કયા કયા પઠાયા, પ્રેમસહિત એ દીસેરે. સુદામા.
 ગઠડી ખોલી તો જરજરી કપડાં, તાંદુલ નીકસત લગેરે,
 ચણેકી ભાણ બટાનેકી રોટી, ચાવત દંત પીશેરે. સુદામા.
 અપને મિત્રકી એસી હાલત દેખી, શ્રીહરિ શોચ કરેરે,
 ચાવલકી મુઠી સમાન રિદ્ધિ સિદ્ધિ, ભકતકો દુખ હરેરે. સુદામા.
 એક ભરી ચોર દુસરીખી લીની, તીસરી મુઠી ભરેરે,
 રખમણીજીએ બાહે ગ્રહી, કયા હમકુંખી પરહરેરે. સુદામા.
 સુદામાકી સેવા પરસ્પર કીની, વસ્ત્ર આભૂષણુ ધરેરે,
 દેખી અલંકાર મગ્ન ભયો મન, ગરીબકી આશ ઠરેરે. સુદામા.
 બીદાએ કીએ જખ જેશે કે તેસે, મનકી મનમાં રહેરે,
 નિરાશપનેમે પંથ ખૂટે નહિ, કાળો કપટી કહેરે. સુદામા.

મહા કષ્ટ પુરી સુદામાજી પ્રહોંચે, દેખી ચકિત ભએરે,
કાન એ નગરી કહાં ગધ છપની, કાન એ અવાસનએરે. સુદામા.
દેખત નગરી આયે દ્વાર અપને, ફૂલડે બધાએ લીએરે,
સુકુંદ મોરારિકો ગુન ગાવત, રંકકું રાજ દીએરે સુદામા.

૧૬૧

રાખોની લગ્નન હમારી, હાંરે શ્યામ રાખોની લગ્નન હમારી.
ભીમ અર્જુન નીકુળ સહદેવ, યુધિષ્ઠિર કષ્ટુ ના સરીરે,
દુષ્ટ દુઃસાશન ચીર ગ્રહે છે, દેખત સભા સારી. હાંરે શ્યામ.
મથુરાંથી હરિ દોડ્યા આવ્યા, વસ્ત્રની લાગી ઝડીરે,
મીરાં કહે પ્રભુ ગિરિધર નાગર, તેરે નામસે તરીરે. હાંરે શ્યામ.

૧૬૨

ઓ મોરલી તું ખોત ગુમાને ભરી, ખોત ગુમાને ભરી,
ઓ મોરલી તું ખોત ગુમાને ભરીરે.
તું વાંસ તણો કટકો, શ્યામે અધર ધરીરે. ઓ મોરલી.
શોર કરે છે તું ઘોર ગગનમાં, ચમકત ડરીરે ડરીરે. ઓ મોરલી.
એરે વાંસલડીએ મન હરી લીધું, તનકીશુદ્ધ નજરીરે. ઓ મોરલી.
બીંદ્રાબનકી કુંજગલીમે, નટવર વેષ ધરીરે. ઓ મોરલી.
રામકૃષ્ણ પ્રભુ છેલછપીલો, દર્શન દોને હરિરે. ઓ મોરલી.

૧૬૩

નાથ તમે તુળસીને પત્રે તોળાયા, એવાં ગુણ ગોવિંદના ગાયા. નાથ
તમે.

બોડાણે બહુ રામ સમરીયા, ને બોલડીએ બંધાયા,
 મહેર કરી મહારાજ પધાર્યા, ડોકોરમાં દર્શાયા. નાથ તમે.
 પાછળ ગુગળી શોધવા આવ્યા, અધવચથી અટકાવ્યા,
 બહાલામાં બહાલો આપ બિરાજે, સાન કરી સંતાયા. નાથ તમે.
 સુના બરોબર મૂલ કરાવ્યું, વાલ સવાએ તોળાયા,
 આલણને લિક્ષાવત દીધું, દાસને વશ કહેવાયા. નાથ તમે.
 ગુજરાત મધે રચી દારકાં, વેદપુરાણે વંચાયા,
 મીરાં કહે પ્રભુ ગિરધર નાગર, ચારે જુગમાં ગવાયા. નાથ તમે.

૧૬૪

ભોળા શંભુ ભક્તકો દુઃખ હરોરે, ભક્તકો દુઃખ હરોરે, ભોળા શંભુ.
 અંતરજ્ઞેમી અનેક ગુણગામી, મનકી આશ પૂરોરે,
 કૈલાસપતિ કરુણા કરકે, સેવકકી સાલ્ય કરોરે. ભોળા શંભુ.
 સદાશિવ શંભુનાથ દિગંબર, તાકો ધ્યાન ધરોરે,
 ઉમિયાપતિ તું આઘ નિરંતર, સ્મરતાં પાપ ઝરોરે. ભોળા શંભુ.
 ભસ્મધારી દર્શન સુખકારી, વિનતિ ચિત્ત ધરોરે.
 અનુગ્રહ કરો હો સાંખ્ય સદાશિવ, ભવકો ફેરો હરોરે. ભોળા શંભુ.
 દીનાનાથ દયાળ દામોદર, માગે નારી નરોરે,
 કુષ્ઠુદ્ધિકો નાશ કરો જાણી દાસ, તો પર પ્રેમ કરો રે. ભોળા શંભુ.

૧૬૫-

નાથ કેસે ગજકો બંધ છુડાયો, મોહે એહી અંચળો પાયો. નાથ.
 ગજ આરે ગ્રાહ લહે જલભીતર, લડત લડત ગજ હાર્યો.

તીલભર સુંઠ રહી જલ ઉપર તમ હરી નામ પુકાર્યો.	નાથ.
છાંડ પાવડી પ્યાદા દોડે, ગરૂકું વેગે બોલાયો,	
જલ હુમતે ગજરાજ ઉધાર્યો, વૈકુંઠ ધામ પોંહયાયો.	નાથ.
જલત અગનમેં પ્રહ્લાદ બચાવ્યો, અંગ તાપ નહી આયો,	
સ્થંભ ફાડ હીરણ્યકસ માર્યો, નરસિંહ રૂપ ધરાયો.	નાથ.
ભીલડીકે બોર સુદામાકે તાંદુલ, રૂચી રૂચી ભોગ લગાવ્યો,	
દુર્યોધનકા મેવા લાગકે. શાક વિદુર ધર પાવ્યો.	નાથ.
કૌરવ પાંડવ યુદ્ધ લયો હે, કૌરવ માર હટાવ્યો,	
સરી સભામેં લજ્જા રખકે, દ્રૌપદીકા ચીર પુરવ્યો.	નાથ.

ગોકુળીઆનાં હારીયાં.

૧૬૬

લજ્જા દોષીને કહું છું કહાન રે, ગોકુળ નહિં રહું રે.
 મને સાથે લો ભગવાન રે, ગોકુળ નહિં રહું રે.
 હરિ તમ વિના લાગે રાન, ગોકુળ નહિં રહું રે.
 હરિ તમ વિના ઘડી નવ ચાલે, પાપી વિરહાએ તન દાઝે રે. ગોકુળ.
 મને ન ગમે તે ગોકુળ ગામ રે, રાન સરખું ભાસે ધામ રે. ગોકુળ.
 શણુગાર કેને સારૂ ધરીએ રે, તમ વિના વિયોગે મરીએ રે. ગોકુળ.
 અકૂરળ હાં શાને આવ્યા રે, મને શત્રુ સરીખા ભાવ્યા રે. ગોકુળ.
 નિરાશ થઇને સુતી રે, ઘેર આવી તો બાણે લૂંટી રે. ગોકુળ.
 મથુરાં છે કામણુગારી રે, વશ કરશે તે તત્ક્ષણુ નારી રે. ગોકુળ.
 સુંદર વર ચતુર કહાવો રે, તમશું સ્નેહ તણો છે દાવો રે. ગોકુળ.

અમે સગાં રે કુટુંબથી ટળી રે, હરિ ઓળખીએ આગળીએ રે. ગો.
 અહીંયાં કોને સારૂ મૂકાછો રે, નાગર થઇને કાં ચૂકાછો રે. ગોકુળ.
 ચળી વળી કહું ઘેર આવો રે, રહે ઉપર રથ ચલાવો રે. ગોકુળ.
 કીધા નંદ જશોદાએ મોટા રે, તે માટે થયા છો ખોટા રે. ગોકુળ.
 નયને શીઘ્ર ભરો છો નીર રે, કપડી છો હળધરના વીર રે. ગોકુળ.
 હરી ખોલ્યા તે વચન શુભાવ્યારે, સમ ખાઇને સહુ સમન્વ્યારે. ગો.
 હરિએ પ્રેમકટાક્ષે જોયાં રે, રહે લીડીને નયણાં લોહ્યાં રે. ગોકુળ.
 ઉભા રહો હરિ. ચાંદલો કીજો રે, વાસી શ્રીફળ ફેફળ દીજો રે. ગોકુળ.
 હરિ હાથે દધિ વધરાવું રે, તિલક કરી મોતીડે વધાવું રે. ગોકુળ.
 કાગળીઆં સંભારીને લખજો રે, વાંચી તતક્ષણ દુઃખ વિસરજો રે. ગો.
 તમે વહેલા તે વળજો નાવ રે, મારી જીભ્યાં એ કેમ કહું જાઓ રે. ગો.
 હરિ હેતે પાછું ફરી જીઓ રે, વહેલા આવીને દુઃખડાં ખુઓ રે. ગો.
 પ્રભુ હરિકેશવ આરાધું રે, સૈયા ફૂલડીએ બિછાવું રે. ગોકુળ.

પાય લાગીને કહું છું કહાન રે, હસીને ખોલોની.
 રાધા મૂકી મનાવે માન, હસીને ખોલોની.
 તમે કેમ રીસાયા મહારાજ રે, પરસ્વી શું રમ્યાછો આજ રે. હસીને.
 તમે પ્રીત અમારી સાથ તોડી રે, નટવર બીજ સંગાથે જોડી રે. હસીને.
 હરિ હેત હવે ઓછું કીધું, બીજ નારને તમે સુખ દીધું રે. હસીને.
 મહારી સરખી તો હશે હજાર રે, રાધા પ્રાણતણાછો આધાર રે. હસીને.
 હરિ સમજ્યા તે મન મોઝાર રે, અમે પરણ્યા નથી બીજ નાર રે.
 રાધા રાણી.

હું તો કહું છું સાચી વાત રે, રાધારાણી રે.
 પ્યારી તું છે હૈયાકેરો હાર રે, સાચી વાત માનો નિરધાર રે. રાધા.
 હું તો આવ્યો છું ગૌ ચારીરે, મને થાક ચડ્યો છે નારી રે. રાધા.
 તેથી મુખ મારું ઉતરીયું રે, દેખી વાંકું તમને પડીયું રે. રાધા.
 હવે વહેમ હૈયામાંથી કહાડો રે, હાસ્ય વિનોદની બાજુ માંડો રે. રાધા.

-૧૬૮

સગી ચાલોતી આપણે જમ્યે, જશોદાને કહેવાને,
 તારા પુત્ર આવે અમ ઘેર રે, મહિડાં પીવાને,
 દાંત આવીને ગોરસ ફાટે રે, સાથે સખાઓને તેડે. જશોદા.
 અમે જળ ભરીએ જમના ધાટે રે, સામે આવી કાઢવડા છાંટે રે. જશોદા.
 માધ શીખ કાનુડાને દેળે રે, એને સમંજવી કાંધ કહેળે. જશોદા.
 અમે ગોવાળણી રાંક જતરે, તમે વિચારો જશોદા માત. જશોદા.
 માર્વાં દુઃખ તે ક્યાં લગી સહીશું રે, ઝાઝું કરશે તો કંસને કહીશું. જશોદા.

અંસરીનાં હારીઆં.

૧૬૯

અંસરી બળમ આજ રંગસે મોરારી.
 મોરલી બળમ આજ રંગસે મોરારી.
 રંગસે મોરારી આજ રંગસે મોરારી. મોરલી.
 જીવજંતુ પક્ષી મોહ મોહ ઘેન સારી,
 ગોકુળકી ગોવાળણ મોહી મોહી શ્રીજનારી. અંસરી.

જમનાજીકી ઉલટ ભધ ધુમકી બીહારી,

બેદ પઠત ભૂલ ગયે અહા અહચારી,

બંસરી.

નૃત્ય કરત નારદ ભૂલે શંકરેકે નારી,

ઈંદ્રસભા ભૂલ ગયે શુદ્ધ સખ બીસારી,

બંસરી.

બંસરીકે ટેલ સુનત ભૂલ ગયે સારી,

તુલસીદાસ બંસી બાજે ત્રીન લોક નારી,

બંસરી.

૧૭૦

નહિંરે જાવા દહિંરે તમને નહિંરે જાવા દહિંરે.

રસીયા મહારાજ તમને નહિંરે જાવા દહિંરે.

નાનો નાનાજી તમને નહિંરે જાવા દહિંરે.

અરજ તો હમેરી કહાન, મરજ તો તુમેરી શ્યામ,

ગરજ તો ધણેરી જેમ રાખો તેમ રહું રે.

રસીયા.

ધરણી તો ધરત ધ્યાન તરણી તરત તાન,

હરણાહરણી પડી શરણુ શ્યામ કેમ-સહું રે.

રસીયા.

કહતહે ગુમાનીદાસ સુનીએ ગોપાળલાલ,

અરસપરસ દરશન કરી પ્રસન્નમાં રહું રે.

રસીયા.

૧૭૧

દેદેરી દાણુ અમશું આજ રાધે પ્યારી.

આજ રાધે પ્યારી ભીખુભાનકી દુલારી.

દેદેરી.

મજકે હમ દાણી ભયે દાણુ લેંગે ભારી,

બાત છોક દાણુ ધરો સુકન સુનેગી કારી.

દેદેરી.

- નાના નહીં દેંગે તોસે દાણુ નંદલાલા,
નહીં દેંગે નંદલાલા છોડ બાળ ચાળા, નાના.
- દૂધ પીકે ચલે જાઓ બોલો બચન કાલા,
હમ તોસે નહીં બોલેંગે ચલે જા છોગાળા. નાના.
- બોલ મત બાતા એસી જાની બીજનારી,
ઘેર ઘેર નહિં છોડેંગે, દેંગે તોસે ગારી. દેદેરી.
- ઘર હમારે આવેંગે તો, દેંગે મહિ પ્યાલા,
અહીંયાં કછુ નહિ મોલે, કયા કરે મત બાલા. નાના.
- એસી એસી બાત બોલે ક્યું ડરાવે નારી,
દાણુ નહિ દેંગે તો તું બોલ મુખસે હારી. દેદેરી.
- કયા કરું મેં તુમસે બાલા, બોલો બચન કાલા,
બાત છોડ ઘેર ચલો, દઉંગી મોતનમાલા. નાના.
- કયા કરું મેં મોતનમાલા, હમ મહિકે બીહારી,
તેરી મુખકી ચંદનીમે બાતકું બીસારી. દેદેરી.
- લાજ નહિ નંદલાલા હજુ બીજમે બાલા,
દાન દઉંગી બીંદ્રાબીનમે જીનકા હે હવાલા. નાના.
- એસી બાત સુનાઈ પ્રભુ કુંજકે બીહારી,
સુંદર મુખસે હસકે ચાલી, નેન કટારી મારી. દેદેરી.
- જુગલ કશોર મીલકે ચલે આય કુંજગલનમે.
લીલા દેખી મુદિત લયે, પુરણ આશ મીલનમે. દેદેરી.

નહિરે દાણુ દઉંરે તમને નહિરે દાણુ દઉંરે,
 રસીયા બાલમ તમને નહિરે દાણુ દઉંરે.
 કહેવું હોય તો કહેજે તારી જશામતિ માતને,
 અમે બીખુલાનની બેટી 'કંસરાયને' કહુંરે. રસીયા.
 રોક્યો પનઘટ કહાતુડે કેટલું દુઃખ સહુંરે,
 તમે જાત આહીરની કાડી એક નાં દઉંરે. રસીયા.
 તું આહીર નંદનો છેયો જે કરે તે સહુંરે,
 વંદાવનમાં રાસ રચ્યો છે, ચરણુ કમળમાં રહુંરે. રસીયા.

નમો નમસ્કાર તેરી પાવડીકું દેવા.
 પાવડીકું દેવા રામ કરત તેરી સેવા. નમો.
 છત્ર ચમર ચોર સીંગાસન ધર લીયો સુત આગે,
 કેકૈકા બચન સુનત બીસમ બાણુ લાગે. નમો.
 સુમિત્રાના સુત સંગ ચલે રહે આગી.
 કેકૈકી કુખ પ્રગટ ખોત લાજ લાગી. નમો.
 ધિક પડ્યો એ કેકૈ જોણુ બીકટ મન કીધો,
 તાત છોડી વૈકુંઠ પધાર્યા તરત જીવ લીધો. નમો.
 ધિક પડ્યો એ રાજ પાટ ધિક અજોધ્યા તેરી,
 રામ ગયા પછી રાજ કરવું ધિક પડ્યો મત બેરી. નમો.
 ધરણી ખોલી સેજ વિરમી નેણુ ભરી ન સોઉંરે,
 જેમ જેમ રામ પંથ પધારે તેમ તેમ મુખ જોઉંરે. નમો.

મેં બી જોગી રામ બીના ગ્રહે બાન કીનો,
તુળસીદાસ રામબી જોગી ભરત જોગ લીનો.

નમો.

નંદલાલના હારીયાં.

૧૭૪

નંદલાલ કનૈયારે બન ઘેન ચરાવે.
હાથસે લાકડીયાં ને પાઉસે પાવડીયાં,
હારે લાલા નટવર બેસ દેખૈયારે.
સુર અહ્લાદિક પાર ન પામે,
હારે લાલા નીત નીત નીગમ પડૈયારે.
મેં બીરે બળિ ચક્રી તો બીંદ્રાબીન,
હારે લાલા મોહન બેત સુનૈયારે.
સુરદાસ પ્રભુ તુમારે મીલનકું,
હારે લાલા ચારત નંદકી ગૌઆરે.

બન.

બન.

બન.

બન.

૧૭૫

બીંદ્રાબનકો દાણીરે ગોરસ દાણું માગે.
બીંદ્રાબીનકો દાણીરે કહાનો દાણું માગે.
મહિ મેરો સારો લૂંટ લીયોરે.
હારે મારો શીરકી મટુકી ફેડીરે.
આ બીંદ્રાબીનકી કુંજગલનમેં,
હારે લાલા પાલવ સાલો મહારો તાણીરે.

ગોરસ,

ગોરસ.

દીવાળીનાં હારીયાં.

૧૮૦

મહારે દીવાળી થઇ આજ હરિમુખ જોવાને.
 મહારાં સર્યાંરે સેવકનાં કાંજ લવદુઃખ જોવાને.
 આજ દિવાળી મેં અજવાળી હરિ. જોયા નિહાળીરે,
 વદનકમળપર વારી જાઉં વિઠલા આંખડી થાય ટાઢી. હરિ.
 રાધા નાચે કૃષ્ણ વજાડે ગોપિકા ગાય ગીતરે,
 સતભામા રીસાવી રહ્યાં તે ગોકુળ ગામની રીત. હરિ.
 રતનજડિત સુનાની થાળી માંહી મૂક્યું કંપૂરરે,
 આરતિ કરે પ્રાણજીવનને રવી ઉગમતે સૂર. હરિ.
 સુના કેરા સૂરજ ઉગ્યા મોતીડા વરસ્યા મેઘરે,
 જન વિઠલ પ્રભુ પાતંગા મહને હરિ લજ્યાની ટેવ. હરિ.

૧૮૧

બલીહારીરે મોહનલાલ, તહારા લટકાને.
 બલીહારીરે સુંદરશ્યામ, તહારા લટકાને.
 લટકે ગોકુળ ગાય ચરાવી, લટકે પન્નવટ વાળીરે,
 લટકે જળ જમુના જંપલાવી, લટકે નાથ્યો કાળી. તહારા.
 લટકે ગિરિ ગોવર્ધન તોલ્યો, લટકે વાયો વંશરે,
 લટકે દંડાવાનળ પીધો, લટકે માર્યો કંસ. તહારા.
 લટકે રઘુકુળ રૂપ ધરીને, સાહેર બાંધી પાજરે,
 રામે રાવણ રણમાં રોલ્યો, વિભીષણને આપ્યું રાજ. તહારા.

લટકો તહારો લાખ ટકાનો, ચટકાનું નહિ મૂલરે,
રામકૃષ્ણ પ્રભુ ચતુરશિરોમણિ જોખનીયું ભરપૂર. તહારા.

આવે આવેરે નંદનો લાલ માખણ ખાવાને,
મીઠી લાગેરે તમારી ચાલ, નહિ દઉં જવાને.
મને અતિ આવે છે વહાલ, નહિ દઉં જવારે.
પુરુષોત્તમ પ્રાણુ આધાર, નહિ દઉં જવાને.
કનકકંચેજો માખણ ભરીઆં, સાકર ભેળું અપારરે.
પ્રસન્ન થઇ આરોગો મહારા વહાલા, દીન ગોપીના નાથ. માખણ
પુરણ પુણ્યે હું તમને પામી, હવે નહીં મુકું ખ્યાલરે,
આંગણે ઉભી વાટડી જોઉં, ક્યારે આવે નંદનો લાલ. માખણ.
તુંતો અમને આળ ચડાવે, નહિ આવું તુજ દારરે,
જૂઠું જોલે ને નેણુ નચાવે, તું છે ધુતારી નાર. માખણ.
દીનદયાલ દયાનિધિ કેશવ, એવું જોલો મોરારરે,
રામકૃષ્ણ પ્રભુ એમ કરી કહે છે, ઉતારો ભવપાર. માખણ.

મહારે ઘેઝા થયારે ગોવિંદ, કહોરે બાધ કેમ કરીએ,
એના નિલ નિલ નવલા છંદ, કહોરે બાધ કેમ કરીએ.
વાંકા નયણા વાંકી ભગુટી, વાંકી ચાલ અપારરે.
શેરડિએથી સાદ સાંલણી, જમને 'લીકું' દાર. કહોરે.
માણસને શું મોહોડેરે કહીએ, કંઈ ન સગજે પેરરે,

સરોવરીએ શું પાણી સૂકાં, પીવા આવે ઘેર. કહોરે.
લાલ પાધને લાલ ફેંટો વાગો લાલ ગુલાલરે,
રામકૃષ્ણ પ્રભુ છેલ્લ છગીલો, અચ્છો બન્યો નંદલાલ. કહોરે.

બેડું.

૧૮૪

બેડે મહારે ભાર ધણો ઓ રાજ, ઘડે મહારે ભાર ધણો.
ખાતાં કયું કરીએ દીનાનાથ, બેડે મહારે ભાર ધણો.
લટકેરે આવું ને લટકેરે જાવું, લટકામાં સમજાવું,
ઘડીએક કાનજી વિલંબ કરોતો, બેડું ઉતારીને આવું. બેડે.
કેરીરે સાડી ને જરદ કીનારી, વચ્ચે સુનેરી તાર,
ચંચળ નાર ખડી રહી આધે, રાય ચંપેકો હાર. બેડે.
કનકકંચોળે કેસર ધોળું, હાથમે સુનેકી ઝારી,
જશોદાના કહાનજીને પૂજવા ચાલી, સાથે સકળ બ્રીજનાર. બેડે,
શેરી ભલી પણ સાંકડીરે, નગર ભલાં પણ દૂર,
નરસૈયાના સ્વામીની સંગે રમતાં, જોખનીયું ભરપૂર. બેડે.

૧૮૫

મારગ તમે શાને રોકો હો શ્યામ, શેરી તમે શાને રોકો.
મહારે જવું છે મથુરાં ગામ, મારગ તમે શાને રોકો.
મહારેરે જવું છે મહિ વેચવાને, અસુર અમને થાય,
સખીઓ મહારી જતી રહેશે, હું કેમ રહીશ વનમાંદે. મારગ.

તું ગોવાળીયો ગોકુલનોરે, નંદજીનો કુમાર,
 આટલો જુલમ શાને કરે છે, પહીતો નથી લગાર. મારગ.
 રાજ અહિં છે કંસનુંરે, તું તે રૂવો કહેવાય,
 દાણી થઇને મારગ રોકે, એ દુઃખ કેમ સહેવાય. મારગ.
 બીંદ્રાખનકી કુંજગલનમાં, કુંજુ ચરાવે ઢોર,
 નરસૈઆના સ્વામીને પિનવી કહું છું, લવનાં બંધન છોડ. મારગ.

મહારો છેલ લંગરવો કહાન, અંજન ક્યું કરિયું રે.
 માતા જશોદાએ આંખડી આંજી, ટપકું કીધું ગાલ. અંજન.
 હરિ શામળીસી સુરત, મધુરીસી સુરત, છેલછખીલે શ્યામ. અંજન.
 રાધા ગોરી ને હરિ શામળો, શોભિત ખીજ લેવાન. અંજન.
 ઝાડ કદમનાં થડ પર બેસી, મોરલીમેં ગાવે ગાન. અંજન.
 મોરલીનાં ગાને ઘેલાં કીધાં, સાંલજ્યાં મધુરાં ગાન. અંજન.
 હાથમાં લાકડીઆં ને પાઉમે પાવડીઆં શિર પર વાંકે બાલ. અંજન.
 મીરાં કહે પ્રભુ ગિરિધર નાગર, દીયો મે પ્રાણદાન. અંજન.

પાલવ મૂકે મોહનલાલ, અસુર આજ થયું છે.
 ચીર તે અમારા ફાટશે બહાલો, છલકાશે મહિનું માંટ. અસુર.
 મારગ વચમાં રોકી ન રહીએ, દેખે દુરીજન લોક. અસુર.
 થીયુડો તે મારી પૂઠ ન મૂકે, નણુંદીનો છે સંતાપ. અસુર.

સાસુડી ઘેર ખીજશે, મહારી, રોશે તે ન્હાનાં બાળ.	અસુર.
આજે કહાના જવા દીઓની, આવી મળજો કાલ.	અસુર.
મીરાં કહે પ્રભુ ગિરિધર નાગર, ચરણકમળમાં રાખ.	અસુર.

માઈ ખીજ્યાસી કહાન હો, તેણે મહારી ગાગર દોળી હો.
હરિ નંદાનંદજીકા હૈયા હો, તેણે મહારી ગાગર દોળી હો.
હરિ જશોમતીકા કનૈયા હો, તેણે મહારી ગાગર દોળી હો.
હરિ બળાલદ્રજીકા લૈયા હો, તેણે મહારી ગાગર દોળી હો.
ગાગર દોળી મેરી યૈયા મરોરી હો, મોતનકી લટ રમજુમ તોરી. માઈ.
જીને જીને ગજરે ને બડેબડે નેણું હો, બીંદ્રાબનમેં કરગ્રહો સેન. માઈ.
દાસ મીરાંબાઈ કહે ગિરિધરલાલ હો, ચરણકમળ માંહે ચિત્ત રાખ. માઈ.

મોતીકા વેરાશે ગીરધરલાલરે, જમુનાને આરે.
સોના તે ફરો મહારો ધાટ ધડુલો વહાલા, ઉંઢણી રત્ન જડાવરે. જમુનાને.
જશોદાના જીવન કાંઠડે ઉસા વહાલા, કેમ કરી ભરીએ આર્ષા નીરરે. જમુનાને.
લથડતી તો ગોખી આવી ગોકુલમાં ઘેરી વહાલા, એટલે ઉગ્યો તે સૂર્ય ભાનરે. જમુનાને.
મહેલો મહેલો કહાન મારો પાલવ ફાટે વહાલા, દેખે પેલા દુરીજન લોકરે. જમુનાને.
રઘુનાથના સ્વામી શ્રી રઘુરાજ વહાલા, રાખો અમારી લાજરે. જમુનાને.

થનકે થનકે તા થધરે, નાચે નાચે નંદનો નાધડીયો.
 તાલબંધ તાળી વાગે ધુધર ધમકે,
 હારે લાલ મોરલી બળવે લધ લધરે. નાચે નાચે.
 નારદ નૃત્ય કરંતા રે આગે,
 હારે ત્યાં તો સૂરજ રહ્યા છે મોહી મોહી રે. નાચે નાચે.
 વંદાવનની કુંજ ગજનમે,
 હારે ત્યાં તો સાથ રાધાને લઈ લધરે. નાચે નાચે.
 મીરાં કહે પ્રભુ ગિરિધર નાગર,
 ત્યાં તો કૃષ્ણજીએ મોરલી બજાધરે. નાચે નાચે.

અંઝરીયું રમઝમ વાગે, નેપુરીયું ઠમ ઠમ વાગે,
 ચોખ્ખા ચરણ ચડાવું રે વિઠલ વાંકા બોલો કેમ. રમ.
 મેઘ વરણ છો શ્યામ સુંદરવર, વિજળી ચમકે ચમ. રમ.
 પાછું ફરીને જુઓ સાહેબા, મહારા રે ગજાના સમ. રમ.

ભોળી.

આહીરે સુંદર શામળો, સોહો રાધાવર વલ્લભો,
 ઝલ્લ રહ્યો નેહરો નેણાં ભોળી રે,

કામણુગારો કાનુડો ભોળી રે.

તેણે મને કામણુ કીધાં ભોળી રે.

ચિત્તડલાં ચોરીને લીધાં ભોળી રે.

હાથડેના લાગે ધંધા ભોળી રે.

ફેકટ તે નાંખી મુને ફંદા ભોળી રે.

જમનાજીને કાંઠડે ભોળી રે.

ઉભો શ્રી નંદજીનો નંદા ભોળી રે.

ઉભલો વજડે વંસા ભોળી રે.

મોરલીમાં હારી ગયા હંસા ભોળી રે.

આહીરે.

લંકામાં રાવણુ રોળીયો ભોળી રે.

મથુરામાં માર્યો કંસા ભોળી રે.

શરદપૂનેમની રાતડી ભોળી રે.

ઉગીઓ પુનમ ફેરો ચંદા ભોળી રે.

ચંદા શ્રી બાલમુકુંદા ભોળી રે.

આહીરે.

મટુકીના હારીઓ.

મુકો મનમોહન મટુકી, હારે મારું મહી છલકાય,

લીંબે મહારી નવ રંગ ચુંદડી, હારે કહાના લાગું ત્હારે પાય. મુકો.

કહાનજી ચરાવે ગાવડી રે, ઉભો જમુનાને તીર,

ગોપી સૌ ટોળે મળી, હારે વચે હળધર વીર.

મુકો.

પાલવ મુકોની પાતળા રે, કહાના અળગારે રહે,

દાણુ મસે નવ દુભીયે, હારે બીજું જે જોધયે તે કહે.

મુકો.

૧૮૫

તું છે ગાયતો ગોવાળીયો રે, હું છઉં ખીજની રે નાર,
 વળગા જૂમી ના કરો, હારે દુટે નવસેરો હાર મુકો.
 સાસુ અમારી ખીજશે રે, નણુંદી દેશે મુને ગાળ,
 પરણ્યો કંથ નિહાળશે, હારે જુઠા મુકે મુને આળ. મુકો.
 નરસિંહ મહેતાની વિનતિરે, સુણો ચતુર સુખાણ,
 ગોરસ કેરું શું ગજું, હારે સોંપ્યાં તનમન પ્રાણ, મુકો.

૧૮૪

ખીન દરશન ભધ જંહાવરી, હારે સૈયાં તોરેરે કાજ ખીન.
 ઉભી ઉભી જોઉં વાટડીરે, બાલમ ઘેર આવ, ખીન.
 પ્રીત લાગીરે પ્યારા લાલસું, હારે સૈયાં મત તરસાવ. ખીન.
 અગરચંદનની ઓરડીરે, હીરા રતનજડાવ, ખીન.
 તાળાં કુંચીરે પ્રેમનાં, હારે સૈયાં ખોલન હાર. ખીન.
 મોર મુકુટ પર મોરલી રે, કુંડળ ઝળકે કાન, ખીન.
 વનમાં વગાડે વહાલો વાંસળી, હારે સામા મળીયાંછે કહાન. ખીન.
 નરસિંહ મેહેતાનો સ્વામી મળ્યોરે, પ્રભુ પ્રાણના આધાર, ખીન.
 જન વિઠ્ઠલ પ્રભુ પાતળા, હારે ઉતારોની ભવ પાર. ખીન.

ગાગેરીયાનાં હારીઆં.

૧૮૫

ગાગેરીઆં મત દેજો કનૈયા, મેંતો દઉંગી ગાળી,
 હારે મેંતો દઉંગી ગાળી, ગાગેરીઆં.

તટ જમના પર ધેન ચરાવે, ઓડી કામળીયાં કાળી, હારેહેડી.
જળ જમુનાકો શીતળ પાણી, લર લાઇ રાધે પ્યારી. હારેલર.
મીરાં કહે પ્રભુ ગિરિધર નાગર, ચરણકમળ ચિત્ત ધારી. હારેચરણ.

૧૯૬

તલપ તલપ મેરો જીવડો તલપે, કોઇ દીન રામ મીલાવે,
હારે કોઇ દીન કૃષ્ણ મીલાવે.
અંજન મંજન ભૂખે મોહન, અન્ન કછુએ ના લાવે. હારે અન્ન.
સેજ સજન ખીન સુનોરે મોહન, નયને નિંદ્રા ન આવે. હારે નયને.
દાસ મીરાં ને લાલ ગિરિધર, રાગ છત્રીસો ગાવે. હારે રાગ.

૧૯૭

નંદકુંવર તારં નામ સાંભળી, સાસ ભયાં અમે આવ્યાં, હારે સાસ.
દોણી લઇ ને દોવારે એઠાં વાછરડાં ધવડાવ્યાં. હારે વાછરડાં.
ત્રેમે પય પાણીમાં રેડ્યાં, સકરમાં ધી તાવ્યાં. હારે સકર.
પીએરીઆને પડતાં મૂક્યાં, સાસરીઆને સતાવ્યાં. હારે સાસરીઆં.
દાસ મીરાં ને લાલ ગિરિધર, ચરણકમળ ચિત્ત લાવ્યાં. હારે ચરણ.

૧૯૮

વાંસળીનાં હારીઆં.

ધુતારા ધરણીધર તહારી વાંસળીરે લોલ,
વાંસળીએ કાંઇ ઘેઠાં કીધાં ગામળે.

ધુતારા

સખી નહાતાં ઘેતાં દોતાં વલોવતાં નિસર્યાંરે લોલ,

દળતાં પડતાં રડતાં મૂક્યાં આળજે, ધુતારા.
 સખી સાસુસસરો જેઠજેઠાણી નવ લણારે લોલ,
 કંથજીને ચડતી મૂકી રીસ જો. ધુતારા.
 સખી મધરાતે મોહનજી બેઠા કદમે ચડીરે લોલ.
 ગોપીજનનાં હરીઆં છે કાંધ ચીર જો. ધુતારા.
 સખી અવળાં વસ્ત્ર અવળાં આભરણ પહેરીયારે લોલ,
 કાન તણાં કાંધ કેડે ધાલ્યાં કાટે જો. ધુતારા.
 સખી શ્રી કૃષ્ણ પ્રભુ લલે પધાર્યા શરીએરે લોલ,
 ગોપીજનની પૂરી છે કાંધ આશ જો. ધુતારા.

૧૯૮

મીઠી ને વાંગેરે વનમાં વાંસળીરે લોલ,
 સાંભળતાં વ્યાકુળ થઈ જીજની નાર જો. મીઠી.
 પાણીડાંને મસેરે જહેની જોવાં નિસરીરે લોલ,
 બેકું મૂક્યું સરોવરની પાળ જો, ઉઠણી વળગાડી આંખાડાળ જો.
 નીરને ભૂલીરે હરિને શોધતારે લોલ.
 ન દેખું કાંધ નંદંજીનો લાલ જો. મીઠી.
 સખી એ માણસ તો હજીવે શું આવે નહિરે લોલ,
 અમે કરતાં જંપતંપ તીર્થ દાન જો. મીઠી.
 સંકળ થયો જન્મારો સખી એક સેજમાંરે લોલ,
 આંખડલીએ કીધી મુજને સાનજો. મીઠી.
 સખી જોતાંને જોતારે મળીયાં કુંજમાંરે લોલ,
 રામકૃષ્ણ પ્રભુ સોંપ્યા તમને પ્રાણ જો. મીઠી.

કીને કાંકરી મોસે મહારીરે, જદુપતિ જળ ભરવા દો.
 સાવ સુનેકી ઝારી અમારી, રતનજડિત રહીઆળીરે. જદુપતિ.
 સાસુ યુરી મારી નણુંદ હઠીલી, દિયર દે છે મોસે આળીરે. જદુપતિ.
 ચીર લોકે કદમ ચઢી બેઠે, મેં હું જળમેં ઉઘાડીરે. જદુપતિ.
 મીરાં કહે પ્રભુ ગિરિધર નાગર, તુમ જીતે હમ હારીરે. જદુપતિ.

જાદવજી જોતા જાઓરે, એકવાર અમ સામુંરે,
 કરગરતાં કંઈ કરણા કીજે, વારે વારે શું વાઓરે. એકવાર.
 અમેરે તમારાં ને તમેરે અમારાં, શું મહારા સમ ખાઓરે. એકવાર.
 શાંતિદાસનારે સ્વામી રસિક શિરોમણ, પ્રીતે પાલવડો સાઓરે. એકવાર.

પારોરે જશોદા તહારા દાણીને, મહારે ઘેર શાને આવે છે.
 શેરીએ રહીને સાદ કરે છે, દુરીજન લોક બળેછે રે. મહારે ઘેર.
 સાસુનું સાલ મહારી નણુંદ હઠીલી, દિયરીઓ દમેછે રે. મહારે ઘેર.
 તટ જમનાપર ધેન ચરાવે, મોરલીમાં મનડાં હરેછે રે. મહારે ઘેર.
 શાંતિદાસનારે સ્વામી રસિક શિરોમણ, અણચીતવ્યો મળેછે રે મહારેઘેર.

કહોરે ગોકુળ કેમ રહીએરે, બહાલો મહારો દાણ માગે છે.
 સ્ત્રીકારે ત્રાડે ને ગોરસ ફેડે, દધિના દાણ શીદ લેછે રે. બહાલો.

અમે વહુઆર લાજેરે ભરીઆ, આડો આવીને ઊભો રહેછે રે. બહાલો.
મીરાં કહે પ્રભુ ગિરિધર નાગર, દુરીજન દોક હસેછે રે. બહાલો.

૨૦૪

પ્રભાતિઆં.

નંદકો નઠોર પ્યારો, ભોર ભયે આયો.
ભોર ભયે આયો પ્યારો, ભોર ભયે આયો. નંદકો.
છખીમે સીનગાર કીનો, દીપક જમાએ લીનો,
સેજડી સમાર રહી, ભોજન ન ભાયો. નંદકો.
રજનીકો અંત આયો, ચકવાચકવીકું પાયો,
દુતીઅનકું હાર દીનો, ગાંઠકો ગુમાયો. નંદકો.
આસકી ભયી નિરાસ ઉદાસમે ભયો પ્રભાત,
નંદદાસ કહે પ્રભુ રેન કાંહ ગુમાવ્યો. નંદકો.

૨૦૫

જગાડે જશોદા મૈયા, નંદના કુંવર જગો,
નંદના કુંવર જગો હરિ, અમને બહાલા લાગો. જગાડે.
રવિ ભાનું સૂર્ય ઉગ્યો અંધકાર ભાગ્યો,
વલોણાનો ઘોર વાગ્યો, આળસ મૂકો આઘો. જગાડે.
પાંચ વસ્ત્ર અંગે સોષ્યે, પ્રેમનો છે વાગો,
ધરધરની ભામિની જગી, ઠમકાર વાગ્યો. જગાડે.
બહાલો કીધો ખેળે લીધો, તેડી લીધો આઘો,
નરસૈઆંતો સ્વામી મળ્યો, ભવનો ફેરો ભાગ્યો. જગાડે.

ઉઠીએ ગોકુલખાસી, નંદરાય ઉઠાડે.

ઉઠીએ.

પ્રભાત દેરો સમય લયો, ગોવાળ ઉભા દ્વારે,
તેરી મૈયા મહિ વલોવે, ધેન દોવી છે ત્હારે.

ઉઠીએ.

તેણુ ચોળો આળસ મોડા, દુધ પીયો પ્યારે,
શણુગાર સખ પહેરી લીયો, ગોપી ગીત ગાંવે.

ઉઠીએ.

સુરદાસ કહે મેં હુવા, દાસ રામકૃષ્ણજીકે,
કર જોડીને વિનતિ કરું, આપ મહેર કરીજો.

ઉઠીએ.

જાગીએ બ્રીજલાલ કુંવર નંદકે દુલારે,
નંદકે દુલારે હરિ નંદકે દુલારે.

મથુરામેં જનમ લીયો ગોકુળ સીધારે,
પુતનાકો પ્રાણુ લીયો, કંસકુ વિહારે,

જાગીએ.

જમુનાજીમેં ગેંડ પડી ગોપાળલાલ હારે,
કાળીનાગકું નાથ દીયો, લયે કૃષ્ણાલયે, કારે.

જાગીએ.

જયસેં હરિ ગજ છોડાંયો, દ્વારકાંસેં આયે,
સુરદાસ પ્રભુ મદન મોહન જદુર્પતિકે દ્વારે.

જાગીએ.

૨૦૮

જય જય શ્રી રામકૃષ્ણ ગોકુળ ગોવાળા,
ગોકુળ ગોવાળા વળી નંદલુના લાલા. જય.
શંખ ચક્ર ગદાધારી કાને કુંડળવાળા,
જમુનાજીમે નાગ નાથ્યો જશોદાજીના કાલા. જય.
મોર મુગટ માથે ખીરાજી ઝાંઝરના ઝમકારા,
લટકાળી એની ચાલ કહીયે, પગ પદ્મવાળા. જય.
ખીંદ્રાબનમે ઘેન ચરાવે, કંઠે તુળસીકી માળા.
બલીહારી તારી શી કહું, મુખે મોરલીવાળા. જય.

૨૦૯

જાગીયે ગોપાલ લાલ, પંછી બન બોલે.
રવી ભયો ઉદેલાન, પંછી સખ તુષ્ટમાન;
ભ્રમર કરે ગુંજ ગાન, કમળ નેન બોલે. જાગીયે.
શશી કમળ શીતળ ભદ્ર, ચકવી પીયા મીલન ગદ્ય;
અતિ સુગંધ પવન મદન, ધ્રુમ પાન ડોલે. જાગીયે.
સુરદાસ કહે ભયો પ્રભાત, પંનીઆરી જલ ભરન ભાત.
ભ્રમર કરત સુંદર નાદ, ઝમકાર બોલે. જાગીયે.

૨૧૦

પ્રાણુ જીવન પ્રાત ભયો, જાગીયે બલ જાગિરે.
માતા જશોદા ઘેન દોલે મેરે કહાનકું ખીલાવું રે. પ્રાણુ.
ઘી ખાંડ દુધ લાત મેરે લાલકું ખીલાવું રે. પ્રાણુ.
શ્યામ સુંદર મદન મોહન મેરે લાલકું લડાવું રે. પ્રાણુ.

આજ કામ કલ કામ પરસું કામ કરના,	
પહેલે દિન બહોત કામ કામહીમેં મરના.	આજ કામ.
ઉઠત કામ બેઠત કામ શીરત કામ કરના,	
સોઇ શ્રી રામ નામ એક દો ઓચરના.	આજ કામ.
તજો કામ ભજો રામ સંસાર સખ તજના,	
સુર કહે પ્રભુ મદન મોહન કૃષ્ણકું સમરના.	આજ કામ.

ગળે ભુજંગ ભસ્મ અંગ શંકર અનુરાગી,	
શંકર અનુરાગી પ્યારે શંકર અનુરાગી.	ગળે.
શીશ જટા વાધાંબર ગળે રૂંઢ માળા,	
શીરત નગન રેહત મગન ગૌરિ સંગ બાળા.	ગળે.
ચિતા ભસ્મ અંગ રંગ કરમે ગ્રહી માળા,	
તુંડી આદિ તુંડી અંત જગકે રખવાળા.	ગળે.
નીલકંઠ ગંગાધર આપ સીલધારી,	
બ્રહ્મનંદન લંબોદર સાહેબા તુમારી.	ગળે.
હસી વસી કરત બેદ ચારો દશ દિશા,	
અખતો પાર ઉતારો નાથ, કહત ગૌરીદાસા.	ગળે.

ચાંદલીઓ આપોરે મા મને ચંદાલીઓ આપો,
 નક્ષત્ર ચુંટીને માં મારે ગળુવે ધાલો.
 રોએ ને રાતડીઓ થઈને ચાંદા સામું જુએ,
 માતારે જશોદાજી હરિનાં આંસુડાં લુએ.
 ખાખાને લાડુરે તે તુંને ખાવાને આપું,
 આકાશે ચાંદલીઓ વસે તે ક્યાંથીરે આલું.
 ચણા ને ચારોળીરે તે તારે ગળુએ ધાલુ,
 બાળક તો સઉને હશે પણ તુંથી સૌ હારું,
 સુના થાળીમાં પાણી ધાલીને ચાંદલીઓ આપ્યો,
 ચૌદ લોકના નાથ પ્રભુજીને રોતોરે રાખ્યો.

ગૌને હેળાવેરે ગોપી ગૌને હેળાવે,
 ઓ કહાનુડાજી ઓ કહાનુડાજી કહીને બોલાવે.
 આજ મારી ગાયે દુધ થોડેડું દીધું,
 ધુતારા નંદજીના પુત્રે દોહીને પીધું.
 સાંભળરે સુલક્ષણી નારી વાતલડી મારી,
 જેવી તું ધુતારી તેવી ગાવડલી તારી.
 મીઠાં મીઠાં વચન શુણી ગોપી આનંદ પામી,
 ભક્તવત્સલ ભૂધરા મેહેતા નરસંખ્યાના સ્વામી.

મોળારે ભરવાડેણુ હરિને વેચવા ચાલી,
 સોળ સહસ્ર ગોપીના જહાલાને મટુકીમાં ધાલી.
 શેરીએ શેરીએ સાદ કરે કોઇ યોરે મોરારી,
 ચાદ લોકના નાથને વેચે આહીરની નારી.
 મટુકી ઉતારીરે માંહે મોરલી વાળી,
 બીજની સહુ નારી જોઈને હસવા રે લાગી.
 અત્તાદિક ઇંદ્રાદિક બેઠા કૌતક ભાષે,
 સોળ સહસ્ર ગોપીના જહાલાને મટુકીમાં દેખે.
 ભરવાડીના ભાંચેંગે પ્રકટયા અંતરઆમી,
 ભકતવત્સલ ભૂધરા મેહેતા નરસૈઆના સ્વામી.

જંગોરે જશોદાજીના જીવન આળસડાં મરડી,
 પક્ષીડાં તો શબ્દ કરેછે રજની રહી થોડી.
 દેરાણી જેઠાણી મારી નણુદી જંગે,
 પાડોશણુના ઘરમાં ધમધમ વંદોણુ વાગે.
 ક્ષણુ એક રહો તો આવું તમારી પાસે,
 પાલવ ગ્રહયો તે મારા ગોપીના નાથે.
 આળસડાં મરડો તો ચીર લંડે તાંણી,
 સરખીને સમાણી સહીયર જાય છે પાણી.
 આજની રજની રે રંગ કહ્યો નવ જાય,
 સાંભળ સખી રે ઉલટ અંગે તો માય.

૨૧૭.

ધન્ય રે ધન્ય મહા પુન્ય જશોદા, તણું, પુત્ર ભાવે પરિબ્રજ રાજે,
 નંદનો નંદ આનંદ થઈ અવતર્યો, શેષ બળિભદ્ર સંગે પિરાજે.
 અમર આહીર અર્ધાંગ ગોપાંગના, વૃક્ષવેલી સરવ રૂપિ રાણી,
 ભક્તિ તે રાધિકા મુક્તિ જશોમતિ, વૃજ વૈકુંઠ તે વેદ વાણી.
 નિગમ વસુદેવજી ગાય ગોપી રૂપા, દેવકી બ્રહ્મ વિવાદ કાવે;
 બ્રહ્મા કર લાકડી વેણું મહાદેવજી, પંચવદને કરી ગાન ગાવે.
 ઇંદ્ર અબ્જુન અહંકાર દુર્યોધન, દેવતા સર્વ અવતાર લીધો,
 ધર્મ તે રાય યુધિષ્ઠિર જાણુજો, દાસનો દાસ નરસિંહને કીધો.

૨૧૮

પાછલી રાતના નાથ પાછા રૂપા, શું કરું સખી હું ન જાણી,
 હરખતાં નિરખતાં નિદ્રા આવી ગઈ, બોલ દીધો બહાવે ખીરદ પાણી.
 કૃષ્ણજી કયાં હશે શોક્ય હવે સુણશે, પ્રથમ જઈને હવે પાય લાગું;
 ઉઠ આજાસ તજી હરિ નથી ગયા હજી, બહાર ઉભા હશે હેત જોવા,
 નરસંઘઆનાં સ્વામીને આ ભવે વશ કરી, ઘેર જાવું હવે ધેન દોવા.

૨૧૯

મને મેલરે સુંદરી પ્રાત હવો હવે, ગૌધેન ચારવા અસુર આગે,
 રાત રમતાં રહી પાછલી અટધડી, માહરી માત તો બહેલી જાગે.
 સાદ કરશે મને સેજમાં શોધશે હું રે આવ્યો તારી પાસ છાનો,
 રીસે ભરાઈને નંદજીને પૂછશે, પાય લાગી કહું કંઈક માનો.
 નરસંઘઆના સ્વામીને ત્રિપદ પામીને, નિકટ નૈણે પહોર ચાર લીધા.

આજની રાતની વારતા શું કહું, સ્વપ્નમાં શામળાં સંગ પરણી,
 ચોરીમાં પરવરી પાસ બેઠા હરિ, બાધ મારા કરમની કાણુ કરણી.
 ચાર વેદા કરી જાય મંગળ ફરી, નરહરિએ મારો હાથ ઓઢ્યો,
 ધૂત તણા દીપ મંડપ રહ્યો અગમગી, માંડવે નંદ આનંદ પામ્યો.
 કનક આબ્રણુ ધરી કુમકુમ કેશર ભરી, જશોમતિ સાસુને પાય લાગી,
 નરસંપ્રાપ્ત સ્વામીએ એક કૌતક કહ્યું, એટલે ઝડપ ઝમકીને જાગી.

મેલ પીતાંબરા અંબર માલ્યું સૂરજ ઉગે ત્યારે સૂઈ ન રહીએ,
 અમ ઘેર સાસુડી નણુંદ રીસાળવી, કંથ પૂછે તેને શું રે કહીએ.
 તું તારે મંદિરે પ્રેમશું પોઢીયો, માહરે મંદિરે દૂર જાવું,
 કંઠેથી બાહુડી કહાડ કમળાપતિ, ક્ષણ એક રહી તારી પાસ આવું.
 ઘેન દોવી ઘેર વાછડું ટળવળે, મહિરે વલોવવું આજ મારે,
 લોકની લાજ લોપી લક્ષ્મીવરા, કાણુ આવશે તારે ઘેર કાલે.
 કંઠેથી કુસુમના હાર કરમાઈ ગયા, દીપક જ્યોત તે ક્ષીણ થાએ,
 પક્ષીડાં શબ્દ કરે અતિ સુંદરા, આંગણે રાગ પંચમ ગાએ.
 રાત સંધળી હું તો તુંજ સંગે રમી રહી, ઉઝગરે કહું શીશ નામી,
 નરસંપ્રાપ્ત સ્વામી ભલે મળ્યા, વ્રેહની વેદના દુર વામી.

ઉઠ ઉતાવળો ચાલને વિઠ્ઠા, ગોવિંદ ગાયને વચ્ચ ધાવે,
 જાગની જાદવા જનુની જશોદા વદે, કહાન કહાં ઘણી તને નિંદ્રા આવે.
 દંતધાવન કરે આજસ પરહરો, રજની મીટીરે ગધ પો'ર ફાટયું,
 કુર ને કરમજો શે ન શીરાવતો, દહીરે દામોદર થાય ખાટું.
 ખારણા ખહાર ખળીભદ્રજી ઉભલા, તેરે વહાલા તારી વાટ જોએ,
 નરસંખ્યાના સ્વામીનું મુખડું દીઠડે, માતાનું મનડું અંતિરે મોહરે.

કામ છેજી કામ છેજી જવા દે ગુમાની કહાન મારે ઘેર કામ છેજી,
 ધત ગોફલ ધત મથુરાં નગરી, વચમાં ગોકુળીયું ગામ છેજી.
 આણી તીરે ગંગાને પેલી તીરે જમુના, કાળીનાગ નાથ્યો વહાલો
 શ્યામ છેજી.
 ઘર પછવાડી મારે કદળીનું વન છે, ખારણે ચંપાનું ઝાડ છેજી, જાવાદે.
 ગરજ હોય તો માઈં ઘર પૂછી આવજો, રાધેશ્વરી માઈં નામ છેજી.
 જાવાદે.
 મીરાં કહે પ્રભુ ગિરિધર નાગર, ચરણકમળ ચિત્ત દામ છેજી, જાવાદે.

ક્યાં જાઉંરે વેરણ રાત મળી.
 રાત અંધારી વહાલા વાદળ કાળું, સમી સાંજની મારી આંખ મળી.
 પગ તણીરે મારી પીડીરે પાકી, દુઃખના ડગલાં ભરીરે ભરી. ક્યાં.
 મોર મુગટ પીતાંખરવાજો કાને કુંડળ મળીરે મળી. ક્યાં.

ઝરમર ઝરમર મેહુલોરે વરસે ચમક ચમક થાય વિજળડી. ક્યાં.
ચોરા જોયારે જહાલા ચૌટારે જોયાં શોધી વળી કુંજ ગલીરે ગલી. ક્યાં.
નરસૈઆના સ્વામી મારે મંદિરે પધાર્યા પાયે લાગું હું તો વળીરે વળી. ક્યાં.

૨૨૫

સ્થિર રહે ચાંદલામાં કરીશ જહાણું મારે પ્રાણજીવન ધેર આવ્યારે.
પ્રાણજીવન ધેર આવ્યા મારે જગજીવન ધેર આવ્યારે.
રસીઆ સાથે રજની રમતાં મનડામાં ધણું ભાવ્યારે,
અદો વીંટયો ચાંદરણીને સરોવર વીંટયું વેળુરે.
ગોવિંદ વીંટયો ગોવાલણીએ જેમ હંસાગમની હેલીરે,
પપૈયા પિયુ પિયુ કરી બેલે કાવલ મધુર વાંચ્છેરે.
કુકડીઆ હું વાઈ તુજને રખે તું વેળુ પ્રકાશેરે,
પૂર્વ જનમ મેં અતી તપ કીધાં તો સુંદર વર પામીરે.
ધન્ય ધન્ય આજની રજની મારે સહજ પધાર્યા સ્વામીરે.
સાર સોહીએ શેરડીએ ને લહેરમ લહેર તું રંગારે,
ભલે મળ્યો નરસૈઆનો સ્વામી ગોપીજન ગોવિંદારે.

૨૨૬

પ્રભાતના પહોરમાં દીઠા ડોકોરમાં, ઠીક ઠોકોરને મન મોહું,
ધન્ય ધડી આજની મેહેર મહારાજની, સેજમાં શામળે સાસું જોયું.
નરહરી નરખીઆ પ્રેમસું પરખીઆ, ગોમતી ગંગમાં અંગ ધોયું,
રણછોડ રાયને જગત જોવા જાય છે, પલક એકમાં પાપ ખોયું.
વેદની વાત છે સમુદર સાથ છે, નાગને નેતરે નીર વહોયું,
સ્વામી ધરધારામના નવે ખડે નામના, નરહરિ નરખીને હુઃખ ખોયું.

ઉઠની આરાસુરી જગો જગદીશ્વરી, ભારકરી શક્તિ પ્રદટ થઇને ઉભી,
 આળસ મરડીને શૈયા કર વેગળી, રાત્રિ સ્વરૂપને શીઘ્ર તમ્બની.
 ભાનુ મંડળ થકી ચંદ્ર મંડળ થકી, આવીને રહી છું તું મૃત્યુ લોકે,
 વેદ છે તુજ થકી શાસ્ત્ર છે રૂપિ થકી, ધન્ય વેદેશ્વરી વેદેવાણી.
 પંચમહાભૂતથી શક્તિ કર તુજ તણી, એહમાં રાખજે લાજ મારી,
 શક્તિ નવનિધિ તણી છે લાલ વચ્છરૂપી, તાહરે દ્વાર આવીને ઉભી.
 કર જોડી કરગરે સ્તુતિ કરે તુજ તણી, દર્શન અંગિકા આપ નહેલી
 કૃપાકટાક્ષ તુજતણી કરની માયા મુજ લણી, અંખીકા તું મારી માત
 સાચી.

આધિહર વ્યાધિહર હરઝણ હારિણી, આપની તુજ ચંરણ મુને દાસ જાણી
 આ સ્તુતિ જે કાઢ ગાય ને કાલિજે, અંતે તે પ્રાણી અંજાને ખોળે-ઉઠની.

સુરજ ઉગે ને સાધન સાધે,
 હારે તારૂં ભજન કરે ભજનીરે,
 હો રસીયાજી ક્યાંને રમ્યા રજનીરે.
 આજનું સૂખડું કહોરે મને પ્રભુજી,
 સહ મળીને પુછે સજનીરે.
 મોરમુગટ ને કાનેરે કુંડળ,
 વળી ચાલ ચાલે ગજનીરે.
 મીરાં કહે પ્રભુ ગિરિધર નાગર,
 તારૂં લંપટપણું તજનીરે.

હો રસીયાજી.

હો રસીયાજી.

હો રસીયાજી.

હો રસીયાજી.

સર્વે સોનાનું જડીત્ર મણિમય પારણું, ઝુલાવે રમઝમ વાળે ધુધરીના
 ધમકાર,
 માતા વિધવિધ વચને હરિગુણ ગાય હાલરાં, ખેંચે પુમતીઆળી રેશમ
 દોરી સાર, માતા.
 મારા કહાનાની સમાણી કન્યા લાવશું, મારા લાલને પરણાવીશ
 મહોટે ઘેર,
 મારો જાયો વરરાજા થઇ ઘોડે બેસશે, મારો કહાનો કરશે સદા
 લીલાલહેર, માતા.
 જેનો શેષ શંકર સરખા પાર પામે નહિ, નેતિ નેતિ કહે છે નિગમ
 વારંવાર,
 તેને નંદરાણી હુલરાવી ગાયે હાલરાં, નથી નથી એના લાગ્યતણે
 કાંધ પાર, માતા.
 ધન્ય વ્રજવાસી ગોપીજન નંદ જશોમતિ, ધન્ય ધન્ય વૃંદાવન
 હરિ કેરો ત્યાં છે વાસ,
 સદા જુગલ કિશોરે ત્યાં લીલા કરી, બલીહારી કહે છે દયારામદાસ,
 માતા.

૨૩૧

માતા જશોદા બેલાવે જમવા લાલને, ચાલો લાડકડા પુરુષોત્તમ લાગું પાય,
 તેમ તેમ રીસાવી રંગ રસીયોજી આવે નહિ, પાછળ દોડે તેમ
 નટવર નાસી જાય. માતા. ૧
 કાળા કેમ સંતાપે મુજને ધરમાં કામ છે, વાટ જુએ છે કહાના બેસી રહ્યા
 બળવીર,

તુજને શિખામણુ દઉંછું તે કેમ નથી લાગતી, શા માટે શામળીઆ
 ભરો નેત્રમાં નીર. માતા. ૨
 આવા ઢંગ ધુતારા જે કોઇ તુજમા જાણુશે, સારે પરણ્યાની શી
 થાશે હરજી પેર,
 કોઇ કન્યા નહિ આપે કહાના કહુંછું તુજને, રાખો કહાપણુ ચાલો
 રાડ તજીને ઘેર. માતા. ૩
 હવે નહીં મારું મારા સમ મુજને છે આપના, હુંતો હારી તુજથી
 જીત્યો તું જીગદીશ,
 શું કરું લાડેકવાયો એકનોએક છે નંદને, તેથી સાંખી રહીછું બાકી
 ચડે છે રીશ. માતા. ૪
 જેમ તેમ સમજાવી લઇ ચાલ્યાં સુંદરશ્યામને, કટિએ બેસાડીને
 ચુંબન કીધું ગાલ.
 મુખડાં હરખી નરખી રંગમાં રીઝ્યાં ધણું, લાવી મુખડા આગળ
 મૂકી કનકની થાળ. માતા. ૫
 માંહે પકવાનો પીરશ્યાં છે બક્ષી બક્ષી લાતનાં, ખાખું જલેખી
 ઘેબર ખરશી ખુરાં સાર,
 માંહે સુતરફેણી આણી અતિશે ઉજળી, પુરણુપોળી સકરપારા શીરો
 સાર, માતા. ૬
 મેવા મીઠાઇ લાવ્યાં છે માત જશોમતિ, રીસ ઉતારી પ્રીતે જમેતી
 મારા બાળ,
 અતિ આનંદે જમાડે સુંદરશ્યામને, ગોખી રીઝવી રીઝવી રમાડે નંદ-
 લાલ, માતા.
 રીઝવી રમીને જમ્યા છે હરિ બળદેવજી, માતાં જશોદાનો આનંદના માય.

હરખે જમાડી પોરાડે પ્રભુને પારણે, ઉભો દાસ હરિભટ્ટ દોળે પ્રભુને
વાય, માતા.

(સીતાના મહીના)

૨૩૨

સખી આવીઓ કાર્તિક માસ, કે કંથ સીધાવીઆ,
જે માસ મૂઢી ટહાડ, શીઆળો ભર આવીઓ.
મને મૂઢી ગયા નિરધાર, પીયુરે મારા પરવર્યા,
જેવા જમડા વેરણુ હોય, જીવડો મારો જાય છે.
સખી માગસરીએ મદ જાય, બાળાપણુ દોહણુ,
જેના રામ ગયા પરદેશ દહાડા લેવા દોહલા.
સખી સુની દીસે સુંદર સેજ, સુના દીસે ઓરડા,
જેના પ્રભુ ગયા પરદેશ, તેને શેનાં સોયલાં?
સખી પોષ માસે પરિવ્રજ, મને બહુ સાંભરે,
સીતાં એકલડાં વનમાંલ, જુરી જુરી શું કરે?
હરિ વિના વાણુ ન વાય, રહેવાય નહીં એકલું,
કોઈ આવે ને કોઈ જાય, સંદેશો મોકલું.
સખી આવીઓ માધ માસ, સજ્જન મુને સાંભરે,
એ રતુએ હિમોળો વાય, દેહી મારી ધરથરે.
સખી પોતાનાં દીલડાની વાત, કોની પાસે બોલીએ,
જેના રામ ગયા પરદેશ, અચર શું ન બોલીએ.
સખી ફાગણ મહીને પુલ, દીસે રણિયામણાં,

જેના રામ ગયા પરદેશ, પુણી કોણ કામનાં ?
 સખી પીપળે આવીઆં પાન, હજીએ ન અવીઆ.
 એમ વહી ગયા પાંચ માસ, છડો ચૈત્ર આવીઓ.
 સખી ચૈત્રે ચિંતા માંહે, સુકાઈને સગવળ્યાં.
 ના આવીઓ કાગળ એક, હરિના હાથનો.
 સખી ઉનાળે લુ વાય અગ્નિ બહુ બાળે.
 ન આવીઓ કહ્યાગરો કંથ, હૈયામાં ખરખરે.
 સખી વૈશાખે વનમાંય, હીંડોળે બુદ્ધતા,
 આવી પાકી આંખા ડાળ, સૂડા ઘણું ચાખતા.
 રીસાવી ગયા મારા રામ, નયનારે રહ્યા યેળતાં.
 આવી પાકી આંખા શાખ, વીખડાં જેમ ઘોળતાં.
 સખી જેઠ માસે જળમાંય, સજેડે કીડતાં,
 જેના રામ ગયા પરદેશ, સહીયર થું ખેડતાં.
 સખી નાહી ઘોષ નીરધાર, અંખોડો વાળીએ,
 જેના રામ ગયા પરદેશ, કાજળ કેમ સારીએ.
 સખી આવીઓ આષાઢ માસ, પપૈયા પીયુ કરે,
 ઝીણા ઝરમર વરસે મેહ, આભેથી ઉતરે.
 સખી ઘોર અંધારી રાત, ચમકતી દામની,
 જેના રામ ગયા વનવાસ, સેજે કોણ કામની ?
 સખી આવીઓ શ્રાવણ માસ, શ્રાવણ વરસે સરવડે,
 સીતા ભીંજે નવરંગ ચીર, નયનેથી આંસુ ઝરે.
 સખી ભાદરવે ભરથાર, વીના કેમ જીવીએ,
 આવી નવી કરસણ ડાળ, નવાંરે કેમ ચાખીએ.

હરખે જમાડી પોરાડે પ્રભુને પારણે, ઉભો દાસ હરિભટ્ટ દોળે પ્રભુને
વાય, માતા.

(સીતાના મહીના)

૨૩૨

સખી આવીઓ કાર્તિક માસ, કે કંથ સીધાવીઓ,
જે માસ મૂઢી ટહાડ, શીઆળો ભર આવીઓ.
મને મૂઢી ગયા નિરધાર, પીયુરે મારા પરવર્યા,
જેવા જમડા વેરણ હોય, જીવડો મારો જાય છે.
સખી માગસરીએ મદ જાય, બાળાપણ દોહલું,
જેના રામ ગયા પરદેશ દહાડા લેવા દોહલા.
સખી સુની દીસે સુંદર સેજ, સુના દીસે ઓરડા,
જેના પ્રભુ ગયા પરદેશ, તેને શેનાં સોયલાં?
સખી પોષ માસે પરિષ્કલ, મને બહુ સાંભરે,
સીતાં એકલડાં વનમાંલ, જુરી જુરી શું કરે?
હરિ વિના વાણું ન વાય, રહેવાય નહીં એકલું,
કોઈ આવે ને કોઈ જાય, સંદેશો મોકલું.
સખી આવીઓ માધ માસ, સજ્જન મુને સાંભરે,
એ રતુએ હિમાળો વાય, દેહી મારી ઘરથરે.
સખી પોતાનાં દીલડાની વાત, કોની પાસે બોલીએ,
જેના રામ ગયા પરદેશ, અવર શું ન બોલીએ.
સખી ફાગણ મહીને પુલ, દીસે રળિયામણાં,

જેના રામ ગયા પરદેશ, પુલો કોણ કામનાં ?
 સખી પીપળે આવીઆં પાન, હજીએ ન અવીઆ.
 એમ વહી ગયા પાંચ માસ, છડો ચૈત્ર આવીઓ.
 સખી ચૈત્રે ચિંતા માંહે, સુકાઈને સગવડ્યાં.
 ના આવીઓ કાગળ એક, હરિના હાથનો.
 સખી ઉતાળે લુ વાય અગ્નિ બહુ બાળે.
 ન આવીઓ કલ્યાગરો કંથ, હૈયામાં ખરખરે.
 સખી વૈશાખે વનમાંય, હીંડોળે બુદ્ધતા,
 આવી પાકી આંખા ડાળ, સૂડા ધણું ચાખતા.
 રીસાવી ગયા મારા રામ, ન્યંનાંરે રહ્યા ચોળતાં.
 આવી પાકી આંખા શાખ, વીખડાં જેમ ઘોળતાં.
 સખી જેઠ માસે જળમાંય, સળેડે ઝીંજતાં,
 જેના રામ ગયા પરદેશ, સહીયર શું ખેંજતાં.
 સખી નાહી ઘોઘ નીરધાર, અંખોડો વાળીએ,
 જેના રામ ગયા પરદેશ, કાજળ કેમ સારીએ.
 સખી આરીઓ આષાઢ માસ, પપૈયા પીયુ કરે,
 ઝીણા ઝરમર વરસે મેહ, આલેથી ઉતરે.
 સખી ઘોર અંધારી રાત, ચમકતી દામની,
 જેના રામ ગયા વનવાસ, સેજે કોણ કામની ?
 સખી આવીઓ શ્રાવણ માસ, શ્રાવણ વરસે સરવડે,
 સીતા ભીંજે નવરંગ ચીર, નયનેથી આંસુ ઝરે.
 સખી ભાદરવે ભરથાર, વીના કેમ જીવીએ,
 આવી નત્રી કરસણ ડાળ, નવાંરે કેમ ચાખીએ.

સખી પ્રેમ રસની પ્રીત, પળે તો પાળીએ,
 એવા નગુરાં માણસની પ્રીત, ટળે તો ટાળીએ.
 સખી આવીએ આસો માસ, દીસે રળીઆમણો,
 ઘેર પધાર્યા શ્રી જગદીશ, દિવસ સોહામણો.
 પુરમાં વરત્યો જય જયકાર, અન્નેધ્યામાં આવીઆ,
 સતી સીતાના પૂર્યા કોડ, મોતીડે વધાવીઆ.

પંદર તિથિ.

૨૩૩

સખી પડવે તે પંથે ચલ્યારે, મહાવનના મારગે આલ્યારે,
 સાથે સીતાને લક્ષ્મણ બાળા, રઘુપતિ રામ હૃદયમાં રહેજેરે.
 સખી બીજે મઢીમાં બીરાજેરે, પાસે નદીઓ તણાં નીર ગાજેરે,
 રામ મ્હેલી ગયા રૂડું રાજે—રઘુપતિ.
 સખી ત્રીજે તે વનની આડીરે, દશ દૂળ મંગાવે છે દહાડીરે,
 સારી શોભે સીતાજીની વાડી—રઘુપતિ.
 સખી ચોથે કેવડીઓ બહેકેરે, ફાલ્યો પુલ્યો મોગરો મ્હેકેરે,
 એવી લીલી લતાઓ લહેકે—રઘુપતિ.
 સખી પાંચમે પોપટ પાલ્યોરે, પાંખ લીલી ને કાંઠેલા કાળોરે,
 રામ નામ ભણુંતો બાળ્યો—રઘુપતિ.
 સખી છઠે છેતરવાને આવ્યોરે, કુડો કપટી રાવણ સાથે લાવ્યોરે,
 બે મુખનો મૃગ બનાવ્યો—રઘુપતિ.
 સખી સાતમે શ્રીહરિ સમર્યારે, વાડી બેળી ઉરાડયા ભમરારે,
 ડાળ સાહી ઉજેડયા ડમરા—રઘુપતિ.

સખી આઠમે એને નિહાળ્યોરે, ધનુષ્ય ધારીને મૃગલો માર્યોરે,
મૃગ મરતી વખતે પોકાર્યો.—રઘુપતિ.
સખી નોમે તે નાખ્યું તીરરે, જઘ વાગ્યું તે મૃગને શીરરે,
ધાળે ધાળે લક્ષ્મણ વીર.—રઘુપતિ.
સખી દસેમે કહે લક્ષ્મણનેરે, બેસી વીરો બોલાવે છે તમનેરે,
આડી આણુ દેતા જાઓ અમને.—રઘુપતિ.
સખી એકાદશી ઉપવાસીરે, લંપટ લેવાનો લાગ તપાસીરે,
રાવણુ સીતાને લેઇ ગયો નાશી —રઘુપતિ.
સખી બારસે હનુમંત બળીઓરે, ઠેકી સમુદ્રને પાર ઉતરીઓરે,
જઈને જોગમાયાને મળીઓ.—રઘુપતિ.
સખી તેરસે ત્રંબાળુ ભાંગેરે, હાક હનુમંતકેરી વાગેરે,
લહાય લંકાગઢમાં લાગે.—રઘુપતિ.
સખી ચૌદસે ચિત્ત વિચારીરે, ફોજ વાંદરાંની રચી સારીરે,
રામે રાવણુને નાખ્યો મારી.—રઘુપતિ.
સખી પૂનેમે પ્રભુજી પધાર્યો, થાળ ભરી મોતીડે વધાવ્યોરે,
માતા કૌશલ્યાને મન ભાવ્યા.—રઘુપતિ.

સાત વાર.

૨૩૪

સોમવારે રે શિવશક્તિ પૂજું પ્રીતથી.
અંતરમાં રે ધ્યાન ધરું એક ચિત્તથી,
મંગળવારે રે મંગળ પદ પ્રભુ આપજો,
મુજ વૃત્તિને રે આપ ચરણમાં સ્થાપજો,

યુધવારે રે બુદ્ધિબળ મુજમાં નથી,
 આશા તૃણાથીરે, મન ન છૂટે મમત્વથી;
 ગુરુવારે રે સદ્ગુરુ સાલ્ય કરો પ્રભુ,
 સત્યરાયરે સર્વ વ્યાપક છો હે વિભુ.
 શુક્રવારે રે શુદ્ધ ભાવે ભજ્યું તેહને,
 અષ્ટ સિદ્ધિરે અણિમા સહ વંદે જોહને;
 શનિવારે રે સત્ત્વ તણી વૃદ્ધિ ના થાતી,
 કરુણા કરોરે મુજ બુદ્ધિ નિર્ગળ અતિ.
 રવિવારે રે રજ તમથી નિવૃત્ત કરો,
 હમિયાપતિરે મુજ વિનતિ શ્રવણે ધરો;
 સપ્ત વારેરે સાધન સંપત્તિ યાયતી,
 મનમોહથીરે હરિગુણ ગાઇને રાયતી.

પ્રકરણ ૧૧ મું.

પાકવિધિ.

ગીતિ.

લઘુ વયની સ્ત્રી જોણે, વિવિધ પ્રકારની રસોઇ નવ કીધી,
 તેની સુગમતા માટે, પ્રકટ કરી છે પ્રીતે પાકવિધિ.
 એકાકી જન જે ને, વળી વિદેશ વિષે વિચરનારી,
 તેના મનની શંકા, છે આ પાકવિધિ સહ હરનારી.

કંસાર કરવાની રીત.

જેટલો કંસાર હોય તેથી દોઢું પાણી મૂકી અધરણુ કરવું. તેમાં કંસાર ઝોરવો-પાણી સોસવાધ જન્ય એટલે તેમાં ખાંડ નાંખી હલાવી ને અંગારે મૂકવો અને ધી શેર ના લેખે નાંખવું.

ગોળનો કંસાર કરવો હોય તો અધરણુ ખખજે એટલે તેમાં ગોળ નાખી તે ગોળ મળી જન્ય પછી કંસાર ઝોરી પાણી સોસવાધ જન્ય એટલે તેને અંગારે મૂકવો.

કંસાર ઝોરતાં પહેલાં થોડા તેલનું માંણુ કંસારને દેવું.

કંસાર શેર એકે સવાશેરી ખાંડને ગોળ શેર ૧ લેખે નાખવો ને મસાલામાં બદામ, ચારોળી, દત્તાખ, એળચી સુમાર પ્રમાણે નાંખવાં.

કંસાર શેર એકે માણુસ ૨૥ લેખે અને લહેંચી સાથે માણુસ ૪ લેખે મૂકવો. ને લહેંચી શેર ૧ નાં માણુસ ત્રણ લેખે મૂકવી ને કંસાર દૂધ હોય તો માણુસ દીઠ દૂધ શેર ૧૥ મૂકવું. કંસાર ધી હોય તો ધી શેર ૦૥ માણુસ દીઠ અને કંસાર લહેંચીના જમણુમાં માણુસ દીઠ ધી શેર ૦૥ ગણવું.

ઝોરમું કરવાની રીત.

કંસારને ધીમાં સાંતળવો ને ગુત્રાખી રંગ થાય એટલે તેમાં પાણી નાખવું. તેમાં કંસારનો દાણો મ્હોટો હોય તો પાણી અઢી ગણું. અને દાણો ઝીણો કંસારના જેવોજ હોય તો બમણું નાખવું તે પાણી સોસવાધ જન્ય પછી તેમાં ખાંડ તથા ઉપર પ્રમાણે મસાલો નાખી હલાવીને અંગારે મૂકવું.

કંસાર શેર એકે ધી શેર સવા અથવા શેર દોઢ અને તેટલીજ ખાંડ નાખવી.

ઔરમું શેર એકના માણસ પાંચ લેખે મૂકવું.

પૂરી શેર એકે માણસ ત્રણ લેખે મૂકવી. શેરની પૂરીમાં માણુ પછસા ત્રણ લાર નાખવું ને પૂરી તળવામાં શેર એકે ધી શેર અડધો ભેંધએ.

મીઠો ભાત કરવાની રીત.

ચોખા અધરણમાં ઓરી ચોખા બદાએથી ઓસાવી નાખવા પછી તેમાં ખાંડ તથા કેશર વાટી તેનું પાણી નાખી હલાવવું ને ઘીમાં તજ લવિંગ વધારી તે તથા મસાલો નાખવો અને હલાવી અંગારે મૂકવો.

મીઠો ભાત અને દૂધનું જમણ હોય તો શેર એક ચોખાએ અઢી માણસ લેખે ગણી મૂકવો ને માણસ દીઠ દૂધ શેર ૧૫ ગણવું.

મીઠા ભાતમાં ધી શેર ૦૫ લેખે અને ખાંડ શેર સવા લેખે નાખવી, ખીજને જમણ પાછળ કરવો હોય તો શેરે પાંચ માણસ ગણવાં. એકલો કરવો હોય તો કંસાર પ્રમાણે ગણવો.

શીરો કરવાની રીત.

રવો ધીમાં શેકવો. બરાબર શેકયા પછી ખાંડ પાણીમાં મેળવીને તે પાણી શીરામાં રેડી દેવું. પાણી સોસાયા પછી બદામ વગેરે મસાલો નાખી અંગારે મૂકવો.

શીરાનો રવો શેર હોય તો શેરે સવા અથવા દોઢ શેર ધી તથા શેરે દોઢ શેર પાણી અને ખાંડ શેરે સવા અથવા દોઢ શેર, શેરનાં પાંચ માણસ ગણવાં.

પૂરીમાં શેરના ત્રણ માણસ ગણવાં. લોટમાં રવો ભેળવવો હોય તો શેરે ૦૫ શેર.

થુલી કરવાની રીત.

થુલી કેસાર કરતાં ઝીણી રાખવી. અધરણુ થાય ને રહેજ તેલથી બહોમને થુલી ઓરી દેવી. પાણી સોસાયા પછી ઘી અંદર નાંખી અંગારે મૂકવી. જેટલી થુલી હોય તેટલું પાણી મૂકવું.

કંસાર, ઓરમું, શીરો, તથા થુલી એ સર્વનો રવો તથા પાણી ભરવાને વાડકાનું પ્રમાણ રાખવું, ગળપણ ઉપરથી લેવું શેરમાં ૨૥ માણસ ગણવાં.

ખીરંજ કરવાની રીત.

ચોખા શેર એક અને ચણાની દાળ નવટાંક એકઠાં કરી ઘીમાં સાંતળવાં. પછી દોઢશેર પાણી નાંખવું. પાણી સોસાયા પછી ખાંડ નાંખવી અને કેસર બદામ વગેરે મસાલો નાંખવો અને અંગારે મૂકવો. મોળો કરવો હોય તો ખાંડ નાંખવી નહીં. શેરે ઘી શેર ૦૥ અથવા ૦૥૥ તથા ખાંડ ૧૥ અથવા ૧૥ શેર. શેરમાં પાંચ માણસ ગણવાં.

લીલવાની ખીચડી કરવાની રીત.

લીલવાને ઘીમાં ધીમે તાપે સાંતળી બફાવવા દેવા. બદામ વગેરે બધો મસાલો સાંતળી નાંખવો. પછી ચોખાને ઘીમાં સાંતળી લીલવા અંદર નાંખીને આશરે દોઢું પાણી નાંખવું અને બધો મસાલો પણ અંદર નાંખી દેવો. પાણી સોસાયા પછી અંગારે મૂકવી.

ચોખા શેર એક લીલવા શેર ૧૦, ઘી શેર પોણો અથવા શેર કેશર તથા મસાલો સુમાર પ્રમાણે નાંખવો. માણસ એક દીઠ પોણોશેર ખીચડી ગણવી. ગળપણ અંદર રાખવું નહીં.

કરડની ખીચડી કરવાની રીત.

કરડને મીઠા પાણીમાં ત્રણ ચાર કલાક પલાળી રાખવી. ખીચડી ઝોરતી વખત દાળ નાખવી.

શેર કરડમાં દાળ શેર અડધો અને પાણી બમણું નાખવું. બફાવવા આવે એટલે સારી રીતે ઘુંટીને ખાવા જેવી થાય એટલે ઉતારી લેવી. માણસ દીઠ પોણા શેર ખીચડી ગણવી.

બાજરીની ખીચડી કરવાની રીત.

બાજરીને છડાવી, ઝડકાવી નાખી શેર બાજરીમાં દાળ શેર અડધો નાખવા અને પાણી દોઢું નાંખીને ઉપર પ્રમાણે કરવી.

એક પતેલીમાં દાળભાત કરવાની રીત.

દાળ ચોખ્ખાને જૂદાં ઘેષ્ટ પતેલીમાં પાતરાંને આડો પડદો મૂકી એક બાજુએ દાળ ને એક બાજુએ ચોખ્ખા નાખવાં અને અંદર ધીરે હાથે પાણી રેડી ચૂલે મુકવાં. તાપ ધીમો રાખવો. બહુ તાપ કરવાથી એકઠાં થઈ જાય છે. મીઠું નાખવું હોય તો દાળની બાજુમાં નાંખવું.

ચણાની દાળની ગળવેડમી કરવાની રીત.

અધરણુ થાય ને ચણાની દાળ ઝોરવી. તેને સારી રીતે ગળાવવા દેવી અને પાણી બજ્યા પછી અંદર ખાંડ નાંખવી. ખાંડનું પાણી સોસાયા પછી ઉતારી લેવી. ટાઢી પડે એટલે ચારણી ઉંધી નાંખી દાળને ચાળી નાંખવી અને પછી તેના લુઆ વાળવા ને રોટલી જરા ઠંડી વણીને તેની અંદર ગોળદાળનો લુગો મુકી રોટલીને વાળા દઈ અટામણમાં બોળા પાતળા વણવી.

શેર એક દાળ અને સવાશેર અથવા દોઢ શેર ખાંડ. શેર ૧ દાળમાં ૨૫ માણસ ગણવાં. શેર ૬ જે લોટ શેર અડધો ઝીણો ચાળેલો આંધવો તુએરની દાળની કરવી હોય તો તેને ચાળવી નહીં. બાકી બધી રીત ઉપર પ્રમાણે.

ધારી કરવી હોય તો ધઉંના લોટમાં સ્કાઈ માણ નાખી આંધવો.

ગોળની કરવી હોય તો શેર દાળે શેર ૧ ગોળ નાખવો.

કોપરાની ધારી કરવાની રીત.

છીલમાં ખાંડ લેળી ઘી મી આંચે ચૂલાપર મકવી ખાંડનું પાણી સોસાય ને લુઆ વળતી છીલ થાય પછી માવો મોજો નાંખી હલાવીને ઉતારી લેવું. છીલ રાતી થવા દેવી નહીં અને ઉપર પ્રમાણે ધારી વણવી.

ખમણુ શેર એક, ખાંડ શેર સવા, માવો પાસેર. શેર એક ખમણુમાં માણસ ચઢી ગણવાં. ધારી જોડે ખીર કરવી હોય તો શેરે ૩ માણસ ગણવાં અને ખાંડ ઓછી નાખવી.

લાડુ કરવાની રીત.

લોટમાં સ્કાઈ માણ નાંખી કદળુ લોટના મુઠીઆં વાળી ગુન્નાખી રંગનાં તળવાં અને તેને ખાંડીને ચાળી નાંખી ઘી તથા ખાંડ નાંખી લાડુ વાળવા. ઘી ઉનું કરીને નાખવું પણ બહુ આકરું કરવું નહીં શેર લોટે ઘી શેર પોણો ને ખાંડ શેર ૦૫૫ શેરનાં બે માણસ ગણવાં.

ભાખરાનો લાડુ કરવો હોય તો ભાખરો શેકી ખાંડી નાંખવો અને ઉપર લખ્યા પ્રમાણે કરવો. ગોળનો કરવો હોય તો ગોળ દોડ પાશેર લેખે નાંખવો. મઠો કરવો હોય તો માણસ દીઠ દુધ શેર ૧૫ ગણવું.

ચોસલાનો લાડુ કરવો હોય તો ચાળીમાં ચાખડી ચોસલાં પાડવાં.

ખીર કરવાની રીત.

ચોખ્ખા પલાળી મૂકવા. દૂધ સાફ ઉતું થાય ને અંદર ચોખ્ખા નાખવા અને ધીમે તાપે બકાવવા દેવા. ચોખ્ખા બકાયા પછી ઘુંટીને એકરસ કરવા અને ઉતારવા જેવા થાય ત્યારે અંદર ખાંડ નાખી રહેજવાર થાય ને ઉતારી દેવા અંદર એલચી નાખવી. માણસ દીઠ બસેઈ દૂધ ગણવું અને ચોખ્ખા મણે અઢીશેર લેખે નાખવા અને ખાંડ મણે આઠશેર લેખે નાખવી.

પૂરીમાં શેરે અઢી માણસ ગણવાં.

ખીર લહેચી કરવાં હોય તો તેમાં ચોખ્ખા મણે ત્રણ શેર લેખે નાખવા અને ખીરને વધારે ઘાડી કરીને ઉતારવી. ખાંડ અંદર નાખવી નહીં. વગર અજીઠી કરવી હોય તો રહેજ ઘીથી ચોખ્ખા મહોષને નાખવા.

લહેચીમાં શેરે અઢી માણસ ગણવાં અને છુર માણસ દીઠ શેર અડધો ગણવું અને એલચી છુરામાં નાખવી. સેવની ખીર કરવી હોય તો મણુ દૂધમાં બશેર સેવ નાખવી ને નરમ ઉતારી દેવી. ખાંડ મણુ છ શેર નાખવી.

ધારી જોડે ખીર કરવી હોય તો ખાંડ મણુ છ શેરી નાખવી અને માણસ દીઠ દૂધ શેર દોઢ ગણવું.

ગળવાણું કરવાની રીત.

દૂધ ઉકળ્યા પછી ટાઢા દૂધમાં ઘીમાં સાંતજેલો લોટ મેળવી અંદર નાખીને ઉકાળવું. થોડીવાર ઉકળે ને ઉતારી લેવું અને એલચી નાખવી.

દુધ શેર પાંચમાં લોટ ના શેર લેખે નાખવો.

માણસ દીઠ દોઢ શેર દુધ ગણવું અને ખાંડ વજનસર નાખવી. પૂરીમાં શેરમાં બે માણસ ગણવાં.

બાસુદી.

માણસ દીઠ ચારશેર દુધની બાસુદી ગણવી. બુર મણ દુધની બાસુદીમાં ૨૫ શેર નાખવું.

પૂરીમાં શેરનાં ત્રણ માણસ ગણવાં.

શ્રીખંડ.

માણસ દીઠ બસેર દુધ ગણવું. ખાંડ મણ સોળશેર લેખે નાખવી. પૂરીમાં શેરનાં ત્રણ માણસ ગણવાં.

મસાઈ.

માણસ દીઠ પોણાશેર ગણવી અને બુર પાશેર.

પૂરીમાં શેરના ત્રણ માણસ ગણવાં.

બરફી.

માણસ દીઠ શેર બેગણવો. પેંડા વગેરે એજ પ્રમાણે ગણવું. પૂરીમાં શેરે ત્રણ માણસ ગણવાં. મઠાતું દુધ માણસ દીઠ શેર દોઢ.

લાખણસાહી લાડુ કરવાની રીત.

લોટ ત્રણાનો શેર ૧ માં માણ ધીનું છ પૈસા બાર નાખવું ને પાણીથી દોટ બાંધી ઝારેથી પેણીમાં ગાંઠીઆ પાડવા, ગુલાબી રંગના થાય એટલે કાઢાડી દેવા પછી તેને ખાંડી ભૂંઠાં તૈયાર કરવો. શેર દોટે ખાંડ શેર ૩, ધી પાસેર તથા તળવાતું ધી શેર અડધો. ત્રણ

શેર ખાંડને દોઢ શેર પાણી ઉતું કરવું પાણી ખખળે એટલે તેમાં એ પૈસા ભાર દૂધ નાખવું પછી ઉપર મેલ આવે તે કાઢી નાખવો. ચાસણી ત્રણ તારી થય એટલે લાડુના ભૂકામાં અડધી નાખવી અને અડધી જરા વધારે આકરી કરી નાખી દેવીને પછી લાડુ વાળવા. દરાખ, ચારોળી તથા એલચી નાખવાં હોય તો અંદર નાખવાં. શેરમાં પાંચ માણસ જગે અને સાથે બે દહીંથરાં હોય તો શેરે સાત માણસ જમે.

દહીંથરાં કરવાની રીત.

ઘઉંનો લોટ શેર ૧ માં પંદર પૈસા ભાર રવો, અડધો શેર ને નવટાંક મેડો ધીતું માણ દોઢ પાસેર ખમતું પાણી નાખી લોટને ઘસોટીઆ લાડુની માફક ધીરે હાથે શીણવો ને પછી દહીંથરાં વાળવાં ને ધીમાં તળી કાઢાડવાં. શેરે બે માણસ જમે.

જલેખી કરવાની રીત

મેદાનો લોટ શેર ૧ ધીતું માણ છ પૈસા ભાર દહીં અડધા પૈસા ભાર પાણી સાથે ઉતું કરીને લોટમાં નાખવું. ખીરું જડા શીખડ જેવું કરવું. જલેખી કરવી હોય તેને આગલે દીવસે આથી મૂવું. આથ્યા પછી ચોવીસ કલાકે જલેખી પાડની. ટાહાડ હોય તો છત્રીસ કલાકે પાડવી. ખીરાંને ખાંડવાળો હાથ લાગે નહિ તે તપાસવું. ખાંડ શેર અઢી દેવીને તેને લાડુની રીત પ્રમાણે ઘોવી અને બે તારી ચાસણી કરી મૂકવી અને જલેખી ઉતરે તેવી ચાસણીમાં નાખી તેને ઝારાથી અંદર દબાવી રાખવી અને ખીજો ઘાણુ ઉતરે એટલે કાઢી લઈને ચોડા કરી થાળામાં મૂકતાં જવું. શેરમાં પાંચ માણસ જમે.

ખાજલી કરવાની રીત.

લોટ મેંદાનો શેર અડધો ને નવટાંક તથા રવો દોઢ પાશેર મળી શેર ૧, માણતું ઘી શેર ૦૮ નાખી, કણેક પૂરીના લોટ જેવી આંધવી ને પછી તેને ઢીમચાપર મૂકી મોગરીથી ખાંડી સેવના લોટ જેની ઢીલી કરવી અને તે કણેકને પાટલા ઉપર પાથરી દેવી હથેલી પૂર નડી પાથરવી પછી માજરવેલ ચોખાનો લોટ શેરે પોણો લઈ સ્ત્રીથી ખાંધી દળ જેવો નરમ કરી પાટલાપરની કણેકપર સરખે ભાગે પાથરી દેવો ને પછી કણેકને ખેવડી કરવી અને સાટો બહાર નીકળે માટે ચોવડી કરવી ને કણેકને લાંબી કરી પાછી પાટલાપર મૂકવી. સાટો બહાર નીકળી ન જાય તેની સંભાળ રાખવી તવેથાએ કણેકના કટકા પાડવાને હાથેથી દબાવીને લુઆ કરી ખાજલી વણવી લુઆ કરતાં સાટો બહાર નીકળી ન જાય તે ખુબ તપાસવું. વણ્યા પછી આંગળીથી કાણા પાડવાને ધામે તાપે કુખતા ઘીમાં તળવી. શેરમાં પાંચ માણસ જમે.

ઘેવર કરવાની રીત.

મેદો શેર ૧ પાણી ઉતું કરીને પુરી જેવો લોટ આંધવો ને તપેલામાં લઈ બે બે પૈસાભાર પાણી નાખતાં જઈ નડા શીખંડ જેવો રાખવો. તેની અંદર ઘી શેર દોઢ આંગળી દાજતું તથા પાણી ઉતું કરી નાખવું ને ખીરાંને ખુબ એકમેક કરી દેવું ને નડી કડી જેવું કરવું પછી ઘેવરના વાડકા હોય તેમાં ઘી નાખી કડકી વતી ઝીણી ધારે ખીરું રેડવું. બરાબર વચ્ચેજ રેડ્યા કરવું ને ખે-આ તૈયાર થયેથી લાકડાના સોયાથી કાડી લેવાં ને ટાડાં પડ્યાં પછી

ચાસણી પાવી. શેર લોટ પાંચશેર ખાંડ લઘ ઉપર લખ્યા પ્રમાણે ઘોવી ને જલેખીના જેવી ચાસણી રાખવી ને કથરોટમાં ભરવી. ગુલા બજળ તથા એલચી ચાસણીમાં નાખવાં. કથરોટપર ચાર આંગળ પોળાં પાટીઆં મૂકવાં જોખાને ચાસણીમાં દાખીને જોળવાં ને તવેથેવતી પાટીઆપર ચોડા કરવા. દસ લગી ચોડા કરવાં તથા ચાસણી કડ-
છીમાં લઘ ઘેવરનાં ચોડાપર રેડયા કરવી તે બધી ચાસણી પી જવા આવે ને જોખાં નરમ થવા આવે કે ઉપાડી લઘ કથરોટમાં મૂકી દેવાં. કથરોટમાં નીતરી રહે ને પાછા પાટીઆપર મૂકવાં ને થાળામાં નીતરેલી ચાસણી હોય તેને પેણીમાં નાંખીને સહેજ લીંબુ નાંખી ઘુટવી ને તે ચાસણી પાતળા મઠા જેવી રાખવી ને કડછીથી ઘેર-
રનાં જોખાંની ધારને પાવી. જોખાં ઉપર પણુ એ ચાસણી પાથરી દેવી પછી ચારોળી, પરતાં તથા ગુલાબનાં પુલ તરત પાથરી દધને ચોડા કરવા. ચાર ચારની ચોડ કરી કથરોટમાં મૂકી દેવાં. ઘેવર સકત થયલાં લાગે તો ઉપર સહેજ બીનો કકડો ઢાંકવો ને બીજે દહાડે ખાવામાં દેવાં. શેર ૫ માં ૭ માણસ જમે.

ફરસીપુરી કરવાની રીત.

ઘઉંનો લોટ શેર ૧. રવો, મેદો તથા માણુ દહીંથરાં પ્રમાણે પોણા પૈસાભાર મીઠું. પોણા પૈસાભાર મરીના તાંદળા. પોણા પૈસાભાર છરં. પોણા પૈસાભાર હળધ. એ બધું નાખી લોટ બાંધી પુરી વણીને ઘીમાં તળવી. શેર ૧ માં ત્રણ માણસ જમે.

ખડખૂચાં

માણસ દીઠ બશેર ગણવાં અને ખાંડ શેર અડધો.

પૂરીમાં શેરનાં બે માણસ ગણવાં.

રસપૂરી.

માણસ દીઠ કેરી શેર ચાર ગણુવી.

પૂરીમાં શેરે અઢી માણસ ગણુવા. લહેંચીમાં પણ શેરનાં અઢી માણસ ગણુવાં.

મુરખખો કરવાની રીત.

કાચી કેરીને છોલી કકડા કરી પાણીમાં બાપી કહાડી લેવા. પછી પાતેલીમાં થોડું પાણી નાખી, અંદર ખાંડ નાખી, ચાસણી કરવા મૂકવી, તેમાં થોડું દુધ છાંટવું અને મેલ ઉપર આવે તે કહાડી નાખવો. અને ત્રણ તાર નીકળે એવી ચાસણી કરી તેમાં કેરીનો કકડા નાખવા અને પાણી છુટે તે બધા પછી ઉતારી લેવો. તે એલચી નાખવી. મુરખખાની કેરી શેર એક તથા ખાંડ શેર દોઢ લેખે ગણુવી. પૂરીમાં શેરે બે માણસ ગણુવાં. સરફજનનો મુરખખો પણ એજ રીતે થાય છે. સફરજન બાફવાં નહીં.

ખાંડ કેરી કરવી હોયતો તેની ચાસણી નરમ રાખવી. મુરખખામાં શેરે ત્રણ માણસ ગણુવાં

ગોળકેરીમાં શેર કેરીમાં સવાશેર ગોળ નાખવો.

કેળાં લહેંચી.

માણસ દીઠ કેળાં નંગ સાત તથા ખુરં ના શેર. લહેંચીમાં શેરનાં ત્રણ માણસ ગણુવાં.

બોળેલી રોટલી.

ઝીણા ચાળેલા દોટની ઉપસેલી રોટલી કરી ઉની ઉની ઘીમાં નાખી ચોડા કરવા. અને ચોડા ઉપર પાછું સારી રીતે ઘી ચોપડવું. શેરનાં અઢીમાણસ ગણુવાં. માણસ દીઠ ખુરં પાશેર. શેર દોઢે ઘી શેર ૧.

પરસુદીની સેવ કરવાની રીત.

ધઉં ઘોઘ ગાંસડી બાંધી થોડીવાર તડકે મૂકી દળાવવા અને લોટને ઝીણા ચાળી દૂધે બાંધવો અને સારી રીતે મસળી સેવ વાળીને તડકે સૂકવવી.

સેવ ઓસાવવી હોય ત્યારે અધરણુ ખખળાવી અંદર સહેજ ધી નાંખી ઓરવી અને બક્રાય એટલે ચાળણીમાં સહેજ ધી ચોપડી તેમાં ઓસાવવી.

ઢોકળાં કરવાની રીત.

અડદની દાળ શેર ૫, ચોખાની કણકી શેર ૧, જુવાર નાંખવી હોય તો કણકીથી અડધી નાંખવી. લોટ કરકરો દળાવવો.

એ સર્વ દળાવી જમણુ કરવું હોય તેને આગલે દહાડે આથવું.

તેલનું માણુ મૂંઠી વળતું નાંખવું તથા હળધ મીઠું અને હીંગ વજનસર નાંખવા આદું મરચાં શેરે ૦૧ શેર નાંખવા તાપના દિવસ ન હોય તો ઉતું પાણી નાંખી ખુબ પ્રીણુવું અને થાળીમાં પથરાય એવું નરમ રાખવું.

ખીજે દિવસે થાળી ઉતરે એવડાં પાતેલામાં પાણી નાંખી ચૂલે મૂકવું અને અંદર ઇંટ ગોઠવવી. પછી થાળીમાં ખીજ પાથરી ઇંટ ઉપર થાળી ગોઠવી પાતેલા પર ઢાંકવું.

બક્રાઇ પાણી સોસાય ત્યારે થાળી કહાડી લેવી અને ઢોકળાંના કકડા પાડવા. તેલમાં હીંગ મરચાં નાંખી ઢોકળાંને માટે વધાર તૈયાર કરવો. શેર ૧ નાં પાંચ માણસ ગણવાં.

ખમણદોકળી કરવાની રીત.

ચણાની દાળ તથા ચોખા સરખે વજન સવારના પલાળી સાંજે વાટી નાંખી આથી મૂકવું. અંદર થોડી કોપરાની છીલ તથા આદુ મરચાં હીંગ મીઠું વજન સર નાખવું. પછી થાળીમાં થાપડી દેવું. પાતેલીમાં પાણી ખખળતું કરી પાતેલી ઉપર થાળી ઉંધી પાડી દેવી. થાળી બરાબર બેસતી ના આવતી હોય તો પાતેલા પર કકડો બાંધી ઉપર મુજબ કરવી. બરાબરને કારી પડે એટલે દોકળાની પઠમ કકડા પાડવા. અંદર માણુ નાખવું નહીં, ઉપરથી તેલ લેવું શેર દાળે પાંચ માણુસ ગણવાં. કકડાને પાતેલીમાં વધારી અંદર ગોળ આમલીનું પાણી નાખવું. એ રીતે પણ થાય છે.

ઘઉંમેથીનાં મૂઠીઆં કરવાની રીત.

ઘઉંના લોટમાં સાઈઁ ઘીનું માણુ નાખવું, મેથી આખી તેલમાં સાંતળી શેર દોઢે નવટાંક નાખવી તથા હીંગ, આદુ, મરચાં, હળદ, મીઠું વજન પ્રમાણે નાખી દહીંથી બાંધી મૂઠીઆં વાળવાં અને પાતેલીમાં તેલ મૂકીને ટાહાડે વધારે મૂકવાં ને ઉપર ઢાંકવું. તાપ ધીમે રાખવો. ખીલીને સારાં ગુલાખી રંગનાં થાય ને ઉતારવાં.

કચોરી કરવાની રીત.

કચોરી કરવી હોય તેની આગલી રાત્રે મગની દાળ અથવા અડદની દાળ પલાળી મુકવી. ખીજે દીવસે દાળને વાટી તેમાં છીણેલું કોપર, લીલાં મરચાં, આદુ તથા કાથમીર અને હળદ, મીઠું વજન ન સર નાંખી એ પુરણને ઘી અથવા તેલમાં સાંતળવું. પુરી વણવા

માટે ધઉંતો હોટ અથવા રવો તથા મેદાનો હોટ સરખે ભાગે લઈ વજનસર માણુ નાંખી ખાંધવો. પુરી વણી તેમાં પુરણુ ભરી ઘી અથવા તેલમાં તળવી.

લીલવાના ધુધરા કરવાની રીત.

પોપચાં સાથે લીલવાને દૂધપાણીમાં કરીએ તેવી રીતે કરવા. પાણી જરા વધારે મૂકવું અને તેલ ઓછું મૂકવું. બકાવવા આવે ને અંદર પાશેર દુધ નાંખવું તે બધું સોસાયા પછી તે પોપચાં સાથેના લીલવાને છુંદી નાંખવા અને તે છુંદામાં આદું, મરચાં નાંખી હીંગનો વધાર કરવો પછી તેના ધુધરા ભરવા અને તેલમાં તળવા. ધુધરાના હોટમાં માણુ સારી રીતે દેવું. ચોળી વગેરેના ધુધરા પણ એજ રીતે કરવા.

ગોળ આમલીવાળાં શાક કરવાની રીત.

બટાટા બાફી છોલીને કકડા કરી તેલનો વધાર કરી વધારવા અને તેમાં ગોળ આમલી તથા ચણાનો હોટ એકઠું મેળવી તે પાણી અંદર નાંખવું અને બરાબર હલાવ્યાં કરવું પછી ઢાંકી દેવું અને હોટ બકાય ત્યારે ઉતારી લેવું. હળધ મીઠું વજનસર નાંખવું.

પાપડીનું ઉંધિયું કરવાની રીત.

પાપડી વીણીને સળેલી કહાડી નાંખવી. પછી અંદર તેલ, આદું, મરચાં તથા કાથમીર જાડાં વાટીને એ મસાલો તથા મીઠું પાપડીમાં મેળવવાં. બટાટા, ચીલડાં તથા રવૈયાં વેંગણુ ચીરીને અંદર મસાલો ભરવો અને રતાણુ, કંદ તથા સફરીયાનાં કકડા કરીને ઉપલો મસા-

હો ભેળવવો. પછી બધું એકઠું કરી પાતેલામાં ભરવું અને આગળ પડતું તેલ નાંખવું અને ઢાંકવું ને ધીમે તાપે બફાવવા દેવું.

થોડીવારે તળે ઉપર કર્યાં કરવું અને બફાયા પછી ઉતારી લેવું. ઉપરથી જોઈતું તેલ લેવું.

માટલામાં કરવું હોય તો પાપડી વગેરે માટલામાં ભરી કહલા રથી માટલાનું મ્હોં બંધ કરી ઉંધું મૂકી આગળ પાછળ છાણાં ગોઠવી સળગાવીને બાફવું. માણસ દીઠ મસાલા સાથે શેર ૧૫ ગણવું.

નરમ શાક.

ચાર પાંચ જાતના શાક તથા ચણાની દાળ એ સર્વને એકઠું કરી નરમ શાક કરવું. આદું મરચાં તથા ગરમ મસાલો વજનસર નાંખવાં. તથા ઘઉંના લોટમાં થોડો ચણાનો લોટ ભેળવી માણસ તથા મસાલો નાખી ભજીઆ કરવાં અને તે નરમ શાકમાં નાંખવાં અંદર થોડી આમલી નાંખવી. શેરમાં ત્રણ માણસ ગણવાં.

રગડ.

રગડ કરવું હોય તો સુરણ અને ચણાની દાળ જોડે બાફી છાશ ઉકળવા આવે ને નાંખવું. મસાલો કઢી પ્રમાણે, શેરનાં ચાર માણસ ગણવાં. રગડમાં જે ચીજ નાંખવી હોય તે શેરે પાશેર લેખે ગણવી. ભાજી અને ચણાની દાળ અથવા ખટાટા અને ચણાની દાળ પણ નખાય છે.

રવૈયાં વેંગણ કરવાની રીત.

રવૈયાં વેંગણને ચીરી દાખડા કરવા અને અંદર આદું, મરચાં કાથમીર, કાપડ તથા ચણાનો લોટ એ સર્વ એકઠું કરી થોડું તેલ

તથા મીઠું વજનસર નાંખી વેંગણમાં ભરવું. ઉપર રહેજ સંચોરો
ભભરાવવો. અને ટાઢે વધારે ચૂંદે મૂકવાં. લાલ ચામડી થાય તે
હોલે મૂકવાં.

કારેલાં, કટોલાં, ચીલડાં, બટાટા વગેરેનાં રવૈયાં પણ એજ
અમાણે કરવાં. સુકા મસાલો ભરવો હોય તો, ધાણા, જીરું, હળદ
તથા મીઠું એકઠાં કરી ભરવું. તેલ જે સારી રીતે મૂક્યું હોય તો
ખાણી છાંટવાની જરૂર પડતી નથી.

શાકની ગણતરી કરવાની રીત.

જમણમાં શાકમાં શેરે ત્રણ માણસ ગણવાં. કારેલાં વગેરે
છૂટા શાકમાં શેરે ચાર માણસ ગણવાં.

નરમ દાળમાં શેરનાં પાંચ માણસ ગણવાં.

ઘાડી દાળમાં શેરે દશ માણસ ગણવાં.

ચોખામાં શેરે પાંચ માણસ ગણવાં.

પાપડી તથા ચોળીમાં શેરે એક માણસ ગણવું.

સુકા કઠોળમાં શેરે ચાર માણસ ગણવાં.

રાયતામાં પાંચ માણસે દોઢ શેર બટાટા તથા દોઢ શેર દહીં

ભડત વગેરે ખીન્ન રાયતામાં શેરે ચાર માણસ ગણવાં અને શેરે
અઝઝેર દહીં.

રતાળુકંદનાં ભજ્યામાં શેરે ચાર માણસ ગણવાં.

કેળાંનાં ભજ્યામાં માણસ દીઠ ત્રણ કેળાં ગણવાં.

ભાજનાં ભજ્યામાં માણસ દીઠ પણી બે ગણવી.

કેરીનાં ભજ્યામાં શેરે એક માણસ ગણવું.

વાટ કરવાની રીત.

દહીં વહોવીને છાશ કરવી અને થોડી રાષ્ટ્ર શીણી અંદર નાખવી. કેળાં છુંદીને નાખવાં. પુદનો અથવા કાથમીર અને રહેજા આદું તથા ખાંડ એ સર્વ વજનસર નાખવું. થોડું મીઠું પણ નાખવું અને અંદર હીંગનો વધાર ધીમાં કરીને અંદર નાખવો.

કેરીનું પનુ તથા બધી જાતની કઠી.

કાચી કેરીને બાફવી અને પછી મીઠા પાણીમાં ચોળી નાખી ખાંડ નાખી ગાળી લેવું અને અંદર રહેજા મીઠું નાખવું.

ગોળ આમલીનું કરવું હોય તો આમલીના પાણીમાં ગોળ નાખી ગાળી લેવું. ઉકાળીને અંદર હીંગનો વધાર કરવો.

ગોળ આમલીની કઠી કરવી હોય તો ગોળઆમલીના પાણીમાં વેસણ નાખી ઉકાળવું અને અંદર હીંગ મેથી મરચાનો વધાર કરવો.

મોગરીની કઠી કરવી હોયતો મોગરીને ઝીણી સમારી મીઠું નાખી ચોળી નાખવી અને અંદરથી પાણી નીચવી નાખવું અને કઠીમાં નાખવી. એ કઠીમાં હળધ નાખવી નહીં. સૂજાની પણ એજ રીતે કરવી. તેમાં હળધ નાખવી.

લીંડાંની કઠીમાં લીંડાં ત્રીમાં થીમે તાપે બાફતે અંદર નાખવાં. ફળેતાની કઠી કરવી હોય તો રસ કણકેલા છાશ ગોળથા પાણીમાં થોડા ગાળી લેવું ને અંદર છાશ અને વેસણ નાખવું અને કઠીમાં કુક ને સુંક નાખી ઉકાળવી.

બાટી કરવાની રીત.

ધઉંનેા દોટ જડો દળેલો લેવો અને અંદર સારું માણુ નાખી આદું મરચાં તથા હળધ મીઠું વજનસર નાંખી દોટ કઠણુ ખાંધવો અને હાથેવતી પાતળી લાખરી જેવી કરવી અને ખીચડીમાં થોડું પાણી રહે એટલે અંદર ખોસી દેવી. સાદી ખીચડીમાં શેર ચોખા ને પાસેર દાળ. એજ રીતની બાટી પાપડી ચોળી વગેરે લીલા શાકમાં તથા નરમ દાળમાં નખાય છે. ખીચડી માણસદીઠ ૦૧૧ શેર ગણવી.

કેળાં નાખી નરમ દાળ કરવી હોય તો કેળાં દાળ ઉકાળી રહ્યા પછી જમતી વખત નાખવાં. કેળાં છુંદી અંદર થોડું ઘી તથા ખાંડ નાખીને નાખવાં.

સાખીઆં પાકી કેરીનાં નાખવાં હોય તો તેને ઝીણું સમારી જમતી વખત નાખવાં. કાચી કેરી આમલી તથા કોકમ ખટાશને માટે નાખવું હોય તો ઉકળતી દાળમાં નાખવું. વેગણ, કારેલાં, કંટોલાં, ખટાટા વગેરે નાખવું હોય તો તે ચીજો ઉકાળતાં પહેલાં નાખવી કે સારી રીતે બદાઈ રહે.

પાપડી કરવાની રીત.

તેલમાં પાણી નાખી સંચોરો વજનસર નાખવો અને હાથેવતી ને તેમાં પાપડી નાખી ચૂલે સૂકવી. કંદ અથવા સુરણ ખટાટા કંઈ નાખવું હોય તો એકવાર ઉકાળીને પછી નાખવું. થયા પછી આદું મરચાં કાચમીર નાખવાં. ચોળી, વ્હાલોળ, ગુવારસીંગ પણ એ રીતે કરવું. એ દુધ પાણી કહેવાય છે.

સણુંગ કરવાની રીત.

દીવેલવાળા વાલને રાખેવતી કોરા કરી રતના પલાળવા. અને ખરાખર પલળેલા લાગે તો સવારે કહાડી નાખવા; નહીં તો સાંજે કહાડવા. ટોપલામાં કહાડી ઉપર સારી રીતે લૂગડું ઢાંકી મૂકવું એટલે સણુગા પુટશે. પછી પાણીમાં પલાળવા અને છોલવા. સાધારણ શાક વધાર કરીને કરીએ તે રીતે કરવી. નરમ સણુંગ કરવી હોય તો પાણી વધારે નાંખવું.

સણુંગ કરવી હોય તો તેને બે ત્રણ દીવસ આગળથી વાલ પલાળવા. મોગ વગેરે કઠોળ સણુગેલું કરવું હોય તે પણ એજ રીતે સણુગાવવું. લીલી સણુંગ કરવી હોય તો આગલે દિવસે લીલવા મીઠા પાણીમાં પલાળા બીજે દિવસે છોલવા.

પાટોડી કરવાની રીત.

ચણાની દાળ દળાવવી. એક વાડકા લોટ અને બે વાડકા ખાટી છાંસ નાખવી. હળધ મીઠું તથા જીરું મરી નાખી હલાવી નાખવું. અને પછી ચૂલે મૂકવું. પાણી બળે ને લોટ બ્રાઇનને ચીકણા થાય એટલે ઉતારી નાખી ગરમને ગરમ થાળીમાં પાતળી પાથરી દેવી. થોડીવાર પછી ઉપેડી વીંટા વાળી દેવા અને તેલમાં બોળીને પીસવી. લોટને ચૂલે મૂક્યા પછી હલાવ્યાં કરવો. ગાંઠા બાઝવા દેવા નહીં. એ લોટને વધારે જડો થવા દઈ થાળીમાં થાપડી તેલનો વધાર રેડી કકડા પાડવા એ રીતે પણ થાય છે.

પુડા કરવાની રીત.

અડદની દાળ દળાવવી અને તે લોટમાં હળધ, મીઠું, હીંગ, આદુ, મરચાં નાખવાં. તાવીપર પથરાઈ એવું નરમ આથવું અને

ખીજે દિવસે પુડા પાડવા. તેલેવતી તળવા અથવા ઉપરથી તેલ લેવું, ઘઉં ના દોટના કરવા હોય તો તે પણ આ પ્રમાણેજ કરવા પણ અંદર શેરે નવટાંક મેથી નાખવી. શેરે અઢી માણસ ગણવાં.

ભજીયાં કરવાની રીત.

ચણાના દોટમાં હળધ, મીઠું ધાણાજીરું તથા આદું મરચાં નાખવાં અને સાઈ માણુ દધ પાણી નાખવું અને થોડો સંચોરો પણ નાખવો.

જે વસ્તુનાં ભજીયાં કરવાં હોય તેના કકડા બોળીને તેલ ધુ-માડા નીકળતું થાય ત્યારે ભજીયાં પાડવાં.

પાતરાં કરવાની રીત.

ચણાનો દોટ તથા થોડો ઘઉંનો દોટ એકઠાં કરી ભજીયાં પ્રમાણે મસાલો નાખી ખીરું કરવું અને પાતરાં ચોપડી વીંટા વાળવા.

બાફેલાં કરવાં હોય તો કાકડી તુરીઆમાં અથવા પાતેલામાં ચાણી નાખી અંદર ઘાસ મૂકી તે ઉપર પાતરાંના વીંટા મૂકવા અને બફાય ત્યારે કહાડી લધ કકડા કરવા અને તેલમાં બોળી પી-રસવાં. તળેલાં કરવાં હોય તો કકડા કરી પેણીમાં તળવાં.

દહિંવડાં અથવા ભજીયાં કરવાની રીત.

અડદના દોટમાં સંચોરા સિવાય ઉપર લખેલો સર્વ મસાલો નાખવો અને વડાં અથવા ભજીયાં પાડી તેને દશેક મીનીટ પાણીમાં રહેવા દધને પછી દહીંમાં નાખવાં. આગલે દહાડે કરી મૂકીને ખીજે દહાડે ઉપયોગમાં લેવાં. વડાં પાતરાં પર તેલ ચોપડીને કરવાં. ઘઉંના

લોટનાં કરવાં હોય તો અંદર સહેજ મેથી નાખવી. આ રીતે લજ્જામાં કરી કઢીમાં પણ નખાય છે,

ભરૂચી ભાજી વગેરેનાં મુઠીયાં કરવાની રીત.

ભાજીને ઝીણી સમારી ઘોષ નાખવી અને અંદર થોડું મીઠું નાખી ચોળાને પાણી કહાડી નાખવું.

એ ભાગ ચણાનો લોટ અને એક ભાગ ધઉંનો લોટ, ધાણા જીરું મીઠું વગેરે મસાલો નાખી સારું માણુ દેવું અને ભાજી તથા લોટ એકઠાં મેળવી મુઠીયાં કરી પાતરાં પ્રમાણે બાફવાં અથવા તળવાં બાફીને મણુ તળી શકાય છે. મેથીની ભાજીનાં મુઠીયાં તથા દુધીનાં મુઠીયાં પણ આ રીતે કરીને તળવાં. મોરસનાં મુઠીયામાં મોરસ બારી પાણી કહાડી નાખી ઉપર પ્રમાણે કરવાં અને મીઠું અડધે વજન નાખવું.

ચણાની સેવ કરવાની રીત.

ચણાના લોટમાં મીઠું હળધ તથા હીંગ અને સુકાં મરચાનો જુકો નાખી લોટ બાંધવો.

તેલની પેણી ઉપર ઝારો મુકી સેવ પાડવી.

ગલેફેલાં કારેલાં વગેરે કરવું હોય તો તેને ચણાના લોટમાં મેળવી તળવાં.

ભડત કરવાની રીત.

વેંગણને છાણાં સીંચી અંદર બાફવું. પછી છોલીને છુંદા નાખી વધારી આદું મરચાં કાથમીર મીઠું નાખવું.

પાપડ કરવાની રીત.

અડદનો લોટ શેર ૧, મીઠું ચાર પૈસાભાર, સંચોરો ચાર પૈસાભાર, મરી ઘોળા છ પૈસાભાર અને હીંગ પૈ ભાર. મગની દાળ નાખવી હોય તો શેરે ૦૧ શેર નાખવી.

ભુરાં કેળાની વડી કરવાની રીત.

કેળાને છીનીથી છીનવું. આદું, મરચાં, હળધ, હીંગ, મીઠું છીલના વજન પ્રમાણે નાખવું. છીલમાંથી થોડું પાણી કઢાડી નાખવું. અડદના લોટ વાળી કરવી હોય તો શેર છીલ પાશરને સુમારે લેટ નાખવો ને મેથીની કરવી હોય તો થોડો મેથીનો જૂથ નાખવો.

કરકરવડી કરવાની રીત.

ચોખ્ખા માજરવેલના અથવા જડા ચોખ્ખાનો લોટ એક વાટકા ભરી લઇ તેમાં બે વાટકા પાણી નાખવું. મીઠું, હીંગ અથવા આખું જીરું નાખી ખદખદાવી, લોટ કઠણુ વડી પાડવા જેવો થાય ત્યારે વડી પાડવી.

ચોખ્ખાપાપડીની રીત.

ચોખ્ખાનો લોટ તથા પાણી ઉપર પ્રમાણે લઇ મીઠું તથા હીંગ નાખી પાતળું ખીરું કરીને તેને થાળી અથવા ખાખરના પાતરાં ઉપર પાથરવું. થાળીમાં તેલ ચોપડી પાથરવી. પાતેલામાં પાણી ભરી માંદે ઇંટ મૂકી પાણી ખળખળે ત્યારે થાળી અંદર મૂકવી. પાતરાં ઉપર કરી હોય તો પાતેલામાં ચોળણી ઉંધી મૂકી તે પર પાતરાં મૂકવાં. ખદાય એટલે ઉખેડી તડકે સુકવવી. ચોખ્ખાનો લોટની સેવ કરવી હોય તો

ધાપડામાં ચણતો દોટ સારો ચાળા, મીઠું હળધ, ડરું, મરી.
અથવા મરચાંતો ભૂકો નાખી ઘેણું માણુ દેવું. પછી વણી સુકવીને
તેલમાં તળવાં.

મરીઆં કરવાં હોય તો મરતો દોટ ને મસાલો ધાપડા પ્રમાણે
નાખવો.

મેથીઆકેરી કરવાની રીત.

કેરી માણુ એકમાં મીઠું શેર આઠ, મેથી શેર ત્રણ, મરચાં શેર
૨ અને હીંગ પાસેર એ સર્વ ખંડાવી મસાલો તૈયાર કરવો અને
હીંગ :સીચાય બધો મસાલો એકઠો કરવો અને તેલ શેર ૨ ઉતું
કરવું. આકરું થાય ને અંદર હીંગ ખાંડેલી હોય તે નાખવી ને
વધાર તૈયાર થાય એટલે મસાલામાં રેડી દેવો. વજન પ્રમાણે અંદર
હળધ નાખવી ને ટહાડો પડે ને કેરીના દાખડા ભરવા. ખીજે ત્રીજે
દીવસે કેરી હુબે એટલું તેલ નાખવું.

રાયતીકેરી કરવાની રીત.

કેરી દાખડા કરી તેમાં મીઠું ભરી આથવી. ત્રીજે અથવા ચોથે દિવસે કહાડી ને ગોટથી કહાડી નાખી જરા સુકાતી કરવી અને પછી રાઈ દેવી. બીજે ત્રીજે દીવસે સરસીડિં અથવા તેલ નાખવું. મણુ કેરીએ પાંચશેર રાઈ દેવી. હળધ વજનસર નાખવી. રાઈને ઘોઘને ત્રણ દિવસ તડકે રાખવી. પછી ભરડાની છોડાં ઝડકાવીને ખંડાવવી અને તેને પાણીમાં સારી રીતે શીણાવવી. શીણવામાં થોડું સરસીડિં અથવા તેલ નાખવું અને હળધ પણ શીણવામાંજ નાખવી પછી કેરીમાં ભરવી. મીઠું મણુ શેર ૭ લેખે ભરવું.

ગોળીઆકેરી કરવાની રીત.

કેરી છોલી દાખડા કરી મીઠું ભરીને આથવી. ત્રીજે દિવસે કહાડી તડકે થોડી સુકવવી પછી ગોળ રાઈ તથા હળધ શીણી દાખડા ભરવા. બીજે દિવસે અંદર સરસીડિં નાખવું. મણુ કેરીએ ગોળ મણુ એક તથા રાઈ શેર ત્રણ નાખવી. રાયતી કેરી પ્રમાણે ભરવું.

પાકી કેરીનાં બકાણાં કરવાની રીત.

થોડી પાકવા આવેલી કેરીને પાણીમાં આખી બાફવી; પછી રાઈ શીણી અંદર વજનસર હળધ મીઠું નાખી કેરીને રગદોળી દેવી. પછી થોડું સરસીડિં અથવા તેલ બીજે દિવસે નાખવું.

મેથંબો કરવાની રીત.

કાચી કેરીને છોલીને કકડા કરવા અને તેને સહેજ બકાવા દધ નિતારી લેવા અને પછી પાતેલીમાં તેલ થોડું મૂકી હીંગ મરચાં મેથીનો વધાર કરી કેરીના કકડા અંદર નાખીને ગોળ અથવા ખાંડ શેર કેરી હોય તો શેર ૧ નાખવા. બરાબર પીગળી જાયને ઉતારી લેવું.

બેાર તથા ગુંદાં.

એ બન્ને ચીજને ગોળાઆ કેરીની રીત પ્રમાણે મીઠામાં આથીને કરવી.

સંભારવાળાં ગુંદાં કરવાં હોય તો ઠંણીઆ કહાડીને મેથીઆ કેરીનો મસાલો ભરવો ને તેલ નાખવું.

મરચાં આથવામાં મેથીઆ કેરી પ્રમાણે મસાલો કરવો પણ અંદર મરચાં નાખવા નહીં.

હીંગીઆ લીંબુ કરવાની રીત.

મેથી શિવાય બધો મસાલો મેથીઆ કેરીમાં લખ્યા પ્રમાણે કરવો અને લીંબુના દાખડા કરી સહેજ દીવેલ ચોળી મસાલો ભરવો. પછી અંદર થોડું તેલ ત્રીજે દિવસે નાખવું.

મેથીઆ કેરીનો મસાલો પણ ભરવો હોય તો ભરાય છે.

બાફેલાં લીંબુ કરવાની રીત.

લીંબુમાં મસાલો ભરી સહેજ પાણી નાખી ધીમે તાપે બાફવાં અને અડધા બફાય એટલે અંદર કારેલાં બાફવાં હોય તો નાખવાં. કારેલાંને સ્હોરીને દાખડા કરવા અને હાથેથી દાખીને પાણી નીકળે એટલું કહાડી નાંખવું અને ઉપલો મસાલો ભરી લીંબુ સાથે બાફવાં મૂકવાં.

રાઇવાળાં લીંબુ કરવા હોય તો મીઠું ભરીને અધકચરાં બાફવાં અને પછી પાણી હોય તો નીતારીને રાઇ દેવી અને ગળ્યાં કરવાં હોય તો રાઇ નેડે થોડો ગોળ ફીણવો.

ખારીઆં કરવાની રીત.

ચીલડાને બે ફાડ કરી મીઠામાં આથવાં. ત્રીજે અથવા ચોથે દિવસે કહાડી લઈ છાપરે ઘાસની પૂળી પાથરી હિંધા નાખી સુકવવાં અને તે પાસું સુકાયા પછી ચત્તાં સુકવવાં. બરાબર સુકાયા પછી કકડા કરી રાઈ દેવી. મળુ ચીલડાંએ મીઠું શેર ૫ તથા રાઈ શેર ત્રણ નાખવી. બીજે ત્રીજે દિવસે સરસીઉં અથવા તેલ નાખવું.

બેળ અથાણું કરવાની રીત.

કેરીના દાખડામાં મીઠું ભરી અથવા આખી કેરીમાં મીઠું નાખી આંથી મૂકવી. એમાં બીજું કાંઈ નાખવું નહીં. આદું હળધ તથા આંબાહળધ, આંબુઆં, ગુંદાં, કેર વગેરે બેળ અથાણું હોય તેમાં મીઠું વજનસર નાખવું. અંદર ખટાસ નાખવી હોય તો લીંબુ અથવા કેરીનું પાણી નાખવું. કેરનું અથાણું બીજી રીતે થાય છે તે નીચે પ્રમાણે:—

કેરને દીવેલ તથા હળધ ફીણીને તેમાં ચોળી અંદર મીઠું વજનસર નાખવું.

કેળાંપાક કરવાની રીત.

ભૂરાંકેળાને છીણીવતી છીણી નાખવું. તે છીલને નીચેવીને ધીમાં ગુલાબી સાંતળવે. શેર ૧ છીલે ધી શેર ૦૧૧ અથવા ૧; ખાંડ ૦૧ અથવા ૦૧૧ શેર, મોળો માવે શેરે ૦૧ શેર, બદામ, એલચી વીગેરે મસાલો વજન પ્રમાણે નાખવું. ખાંડની ચાસણી ગોળી વળતી કરીને પછી માવે, બદામ, છીલ વીગેરે સાંતળીને માંહે નાખીને થોડીવાર ચુલા ઉપર રહેવા દેવું. પછી થાળીમાં નાખી ઠરવા દેવું. ત્યાર પછી કકડા પાડવા.

માવાને બદલે લોટ પણ સાંતળીને નાંખાય છે.

ઘસોટીઓ લાડુ સેકવાની રીત.

ઘઉંનો લોટ શેર એક, ધી શેર પોણો, તેમાં લોટ સેકવો અને બીજે દીવસે તેને ફીણી શેરે પોણોશેર ખાંડ નાખીને વાળવો.

ગોળપાપડી સેકવાની રીત.

ઘઉંનો લોટ સેકવો અને લાલ રંગનો થાય એટલે ખાંડ અથવા ગોળ નાખવાં. ધી શેરે અચ્છેર તથા ખાંડ શેરે પોણોશેર ગોળ શેરે અચ્છેર.

ચણાનો લાડુ સેકવાની રીત.

ચણાનો લોટ કરકરો દળાવીને સેકવો. બરાબર સેકાયા પછી ખાંડ નાખવી. ધી શેર પોણો અને ખાંડ શેર એક. બદામ વગેરે મસાલો નાખવો. મોગ વગેરેનો લાડુ એ રીતે સેકવો.

પોંખનો લાડુ કરવાની રીત.

પોંખ દળાવી સેકવો કરવો હોય તો લોટ રહેજ સેકવો અને અંદર ખાંડ નાખી થાળીમાં પાથરી મસાલો નાખવો. અને હરે ત્યારે ચોસલાં પાડવાં.

લીલા પોંખનો કરવો હોય તો લોટમાં ધી ખાંડ ભેળી ફીણીને લાડુ વાળવો.

શેર લોટે ધી શેર પોણો અને ખાંડ શેર એક.

કંદનો લાડુ કરવાની રીત.

રતાળુ કંદને માટી ચોપડી ભુમરેટમાં બાફી છોડાં કહાડી નાખી છુંદવો. અંદર આંદુ અને આંદુ મરચાં નાખી તેલમાં હીંગ નાખી વધાર કરી લાડુ વાળવા.

કાંજી કરવાની રીત.

સાબુચોખાની કાંજી કરવી હોય તો થોડું પાણી ગરમ કરી અંદર સાબુચોખા નાખવા. બકાઇને સારી રીતે કુલે ત્યાર પછી દુધ નાખી હલાવવી અને અંદર શાકર અથવા ખાંડ નાખવી.

આરાફ્ટની કાંજી કરવી હોય તો આરાફ્ટને ટાઢા દુધમાં મેળવીને ઉકાળી અંદર શાકર અથવા ખાંડ નાખવી.

મેલીન્સપ્રુડની કાંજીમાં બે ચમચા પાણીને ગરમ થવા દઇને અંદર એક ચમચો મેલીન્સપ્રુડ નાખી હલાવવું અંદર ઉતુ દુધ નાખીને શાકર અથવા ખાંડ નાખવી.

ભાતની ધાણીની કાંજી કરવી હોય તો ધાણીને પાણીમાં બાફવી. પછી ઝીણા કકડામાં લઇ છણી નાખવી. પાતળી કરવી હોય તો પાણીમાં છણવી. નીકર દૂધ નાખીને છણવી પછી બધા દૂધમાં મેળવીને ઉકાળવી. અંદર શાકર અથવા ખાંડ નાખવી.

મમરાની કાંજી પણ એ પ્રમાણેજ કરવી.

ફેરાળની રીત.

સીંગેડાંની પુરી તથા રોટલી કરવી હોય તો થોડો સીંગોડાનો ટોટ પાણીમાં બાફી ખીચી કરવી અને તે ખીચા ટોટમાં મેળવી ટોટ બાંધવો. ટોટમાં સાફ માણુ નાખવું. રાજગરાની પણ એજ પ્રમાણે થાય છે.

આગળ ચણાના ટોટની લખી છે તે પ્રમાણે પાટોડી સીંગોડાના ટોટની કરવી. અડદના ટોટની પેઠે ઢોકળાં પણ થાય છે.

લાડુ પણ ઘઉંનાં લોટનો થાય છે તે રીતે કરવો.

સીરો પણ એજ પ્રમાણે કરવો અને અંદર મસાલો નાખવો.

સુરણ બટાટાને બાફવાં અને પછી છુંદવા તેમાં ડુંગાં અને દહીં વજનસર નાખવું. થોડો સીંગોડાનો લોટ માણુ દઈને ભેળવવો. આદુ, જીરું, મીઠું અંદર નાખવું. રાતના આથી સવારે લજ્યા પાડવાં.

બટાટાને બાફી છુંદીને ચારણીથી ચાળી નાખવા અને અંદર ખાંડ નાખી ગરમ કરવાં. લુચો વળાય તેવો થાય ત્યારે ઉતારી તેની ગળવેડમી કરવી. બટાટાના છુંદાની સેર પણ પડાય છે.

કાપરાંની ધારી પણ સીંગોડાના લોટમાં થાય છે.

સીંગનો લાડુ—સીંગ સેકીને લાલ છોડાં કહાડીને ઝાડકી નાખી અને ખંડાવી કુમળી ચાસણી કરીને સીંગના ભૂકામાં નાખી લાડુ વાળવો. અંદર રહેજ ધી પણ નાખવું. ચાસણી વગરનો લાડુ કરવો હોય તો સીંગના ભૂકામાં ખાંડ ભેળી અંદર ધી ઉતું કરીને લાડુ વળે એટલું નાખી લાડુ વાળવો. શેરે ના શેર ખાંડ નાખવી. માણુમ દીઠ બધો ફરાળ મળી એજ દોઢશેર ગણવો.

ખારેકની ખીર—ખારેક ખાંડીને ઉકળતાં દૂધમાં વજનસર નાખી થોડીવાર ઉકળવા દઈ વજનસર ખાંડ નાખી ઉતારી દેવી.

સીંગોડાના લોટનું ગળવાણું પણ થાય છે.

રતાણુ કંદના પુડા, કંદને છીણીથી છીણવો અને તેમાં ખટાસ માટે વજનસર કેરી છીણવી કેરી ભેળવે મળતી હોય તો દહીં અથવા છાસ નાખી તેને સારા પડે ફીણી મીઠું તથા જીરું વજનસર નાખી તાવી પર પાથરી ધી અથવાં તેથી નાખવાં.

ગરમ મસાલો કરવાની રીત

તજ, મરી, લવેંગ, શાહજીરં તથા વરીઆળી એ દરેક વસ્તુ ૧ પૈની; નાગકેશર, તમાલ પત્ર અને બાદલ તથા દગડ પુલ એ દરેક અરધા પૈસાના; ધાણા શેર ૦૧, હીંગ ૦૧ તોલો, મરચાં શેર ૦૧, કાપરં શેર ૦૧, હળધનાં ગાંઠીઆં નવટાંક, લસણુ શેર ૦૧, કાંદા શેર ૩.

ઉપરની દરેક ચીજને થોડા તેલમાં બદામી રંગની સાંતળી ખાંડી નાખવી. કાંદાને ઝીણા જુદા સમારી તડકે સુકવવા. સુકાયા પછી તેલમાં સાંતળી ખાંડવા. લસણુ કાંદા નાખ્યા વગર પણ થાય છે. અને સાંતળ્યા વગરનો પણ થાય છે. ખાંડેલો મસાલો મજબુત ઠાંકણાંવાળાં વાસણમાં ભરવો કે વાસ ઉડી જાય નહીં. છ મહીના સુધી બગડતો નથી.

